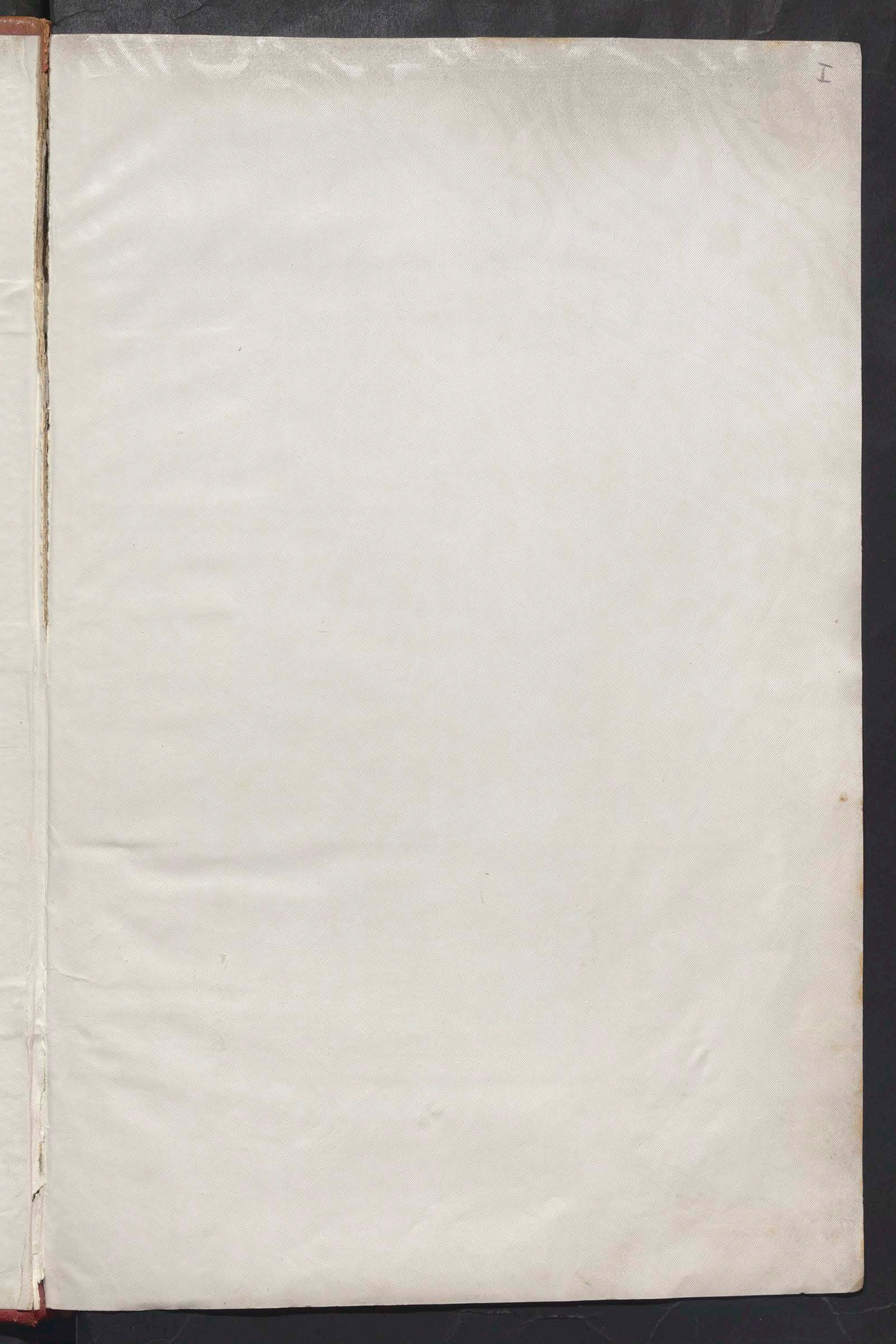
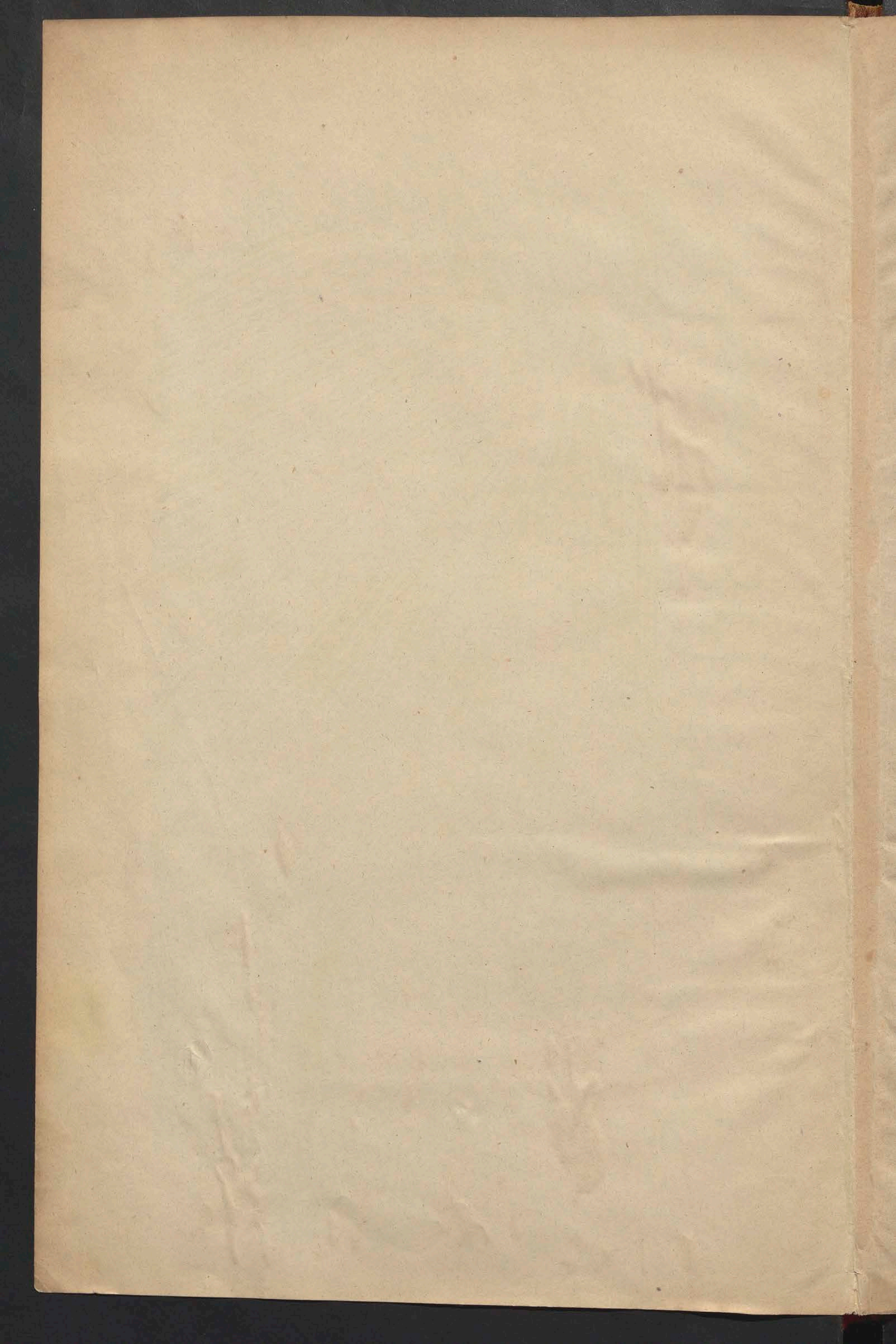
SZALOMONOWIE Z BENEDYKTOWIC.

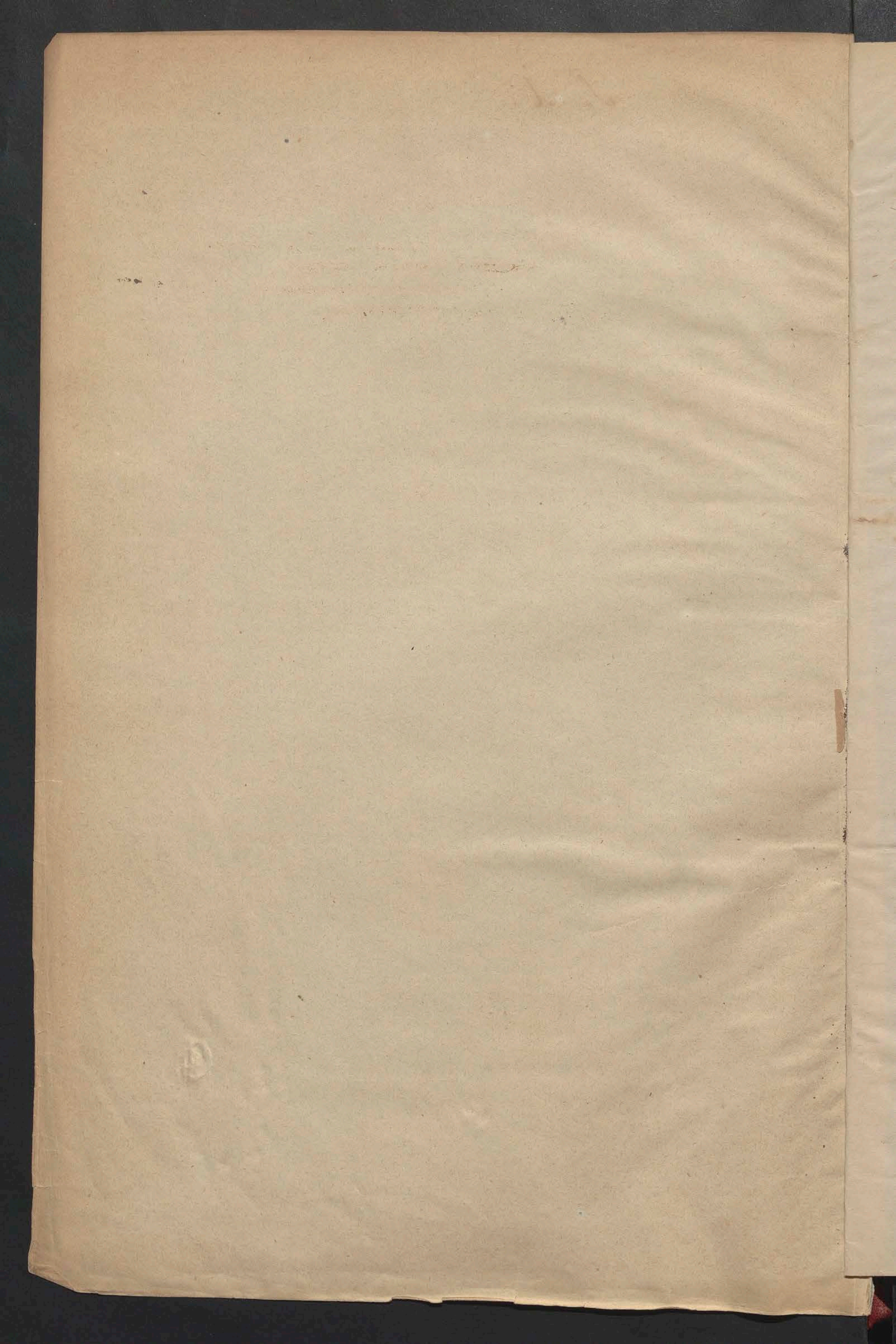

F. 1.

F. XL

1

Spis Rzeczy

1. Osobne odbicie z Rocznika Wrocław. Śląskiego Towarzystwa mego artykułu o Salomonach —
2 Notata o nich.
3 Litografia pomnika.
4.5 – fotografie dwóch pomników w P. Maryi w Krakowie
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible] Salomo[illegible] — ([illegible])~~
8. r. 1532. Urzędowy wyjątek wyroku co do prawa Patronatu Kościoła w Mysłowicach.
9 r. 1582. Inwentarz dóbr Modlnicy Wielkiej (Kopia)
10. r. 1582. Copia Rezygnaty Akta z Archiwum Ziemsk. - Grodzk. - Sukcesorowie Mikołaja Salomona sprzedają Modlnicę Pozelwedowi
11. r. 1616. Testamentu Jadwigi z Salomonów Mieszcz. - kopii przez Marcina Kozłowskiego – odpis prywatny przez Dra J. Kustig.
12-13. Dwa Numera Czasu. Łuszczkiewicz o Salomonach

Nico[illegible] 1388

N. N.

Nicolaus Halbram Consul ~~[illegible]~~ i Anna
Cracov. 1470 (Paprocki

(Muczkowski 182) Judex terrestris ac Consul Crac. + 1516 Petrus . . . . Imbram

~~[illegible]~~

~~Nicolaus Halbram frater~~
~~Salomea Consul Cracov~~
~~1470 Paprocki~~

Według Akt dawne pr. pols. tom. II p. 764. (*)
w r. 1470 oba Ci Bracia dziedzicami Karniowic
kupionych od Kamieńskiego — a Fenczyński ~~się~~ korzysta
z ~~[illegible]~~ prawa odkupu i wziął ty odkupy.

Dr. Decretorum
Joannes + 1530
Schol. Gniezn. Kan. M. Krak.
(1512. 1513. 1524.)
(Łętowski Katalog V. 29.
Hoffmann 203. 228.)
Grabow. 218.

Gabriel
(Hoffm. p. 211.)
Ci trzej jego synowie robią
r. 1523 dział majątkowy (Grabow.)

Emeranus czyli Imbram
1560 na Modlnicy Grab. 128.
Inwent. Modlnicy

(*) Prezydent M. Krakowa 1495. (Długosz, Hoffmann 211. 220.
Grabowski dawne Zabytki 218. Dziedzic Modlnicy i dóbr
przez Długosza cytowanych. Wzniósł dom dziś
Hotel Drezdeński, na pomnik a [illegible] w Krak.

Barbara
Żona Stadnickiego
Kasztel. Sanockiego
Portret w Gab. Archeol.
Uniw. Krakowskiego.

Gdy wskutek Artykułów Dyrektora Archiwum Ziemsko-Grodzkiego w Krakowie Wł. Łuszczyńskiego w felietonie Czasu N. 269 z r. 1876 i N. 25 z 1877 zamieszczonych a autentyczne — nowe daty podających — Artykuł mój o Salomonach zamieszczony w r. 1873 w T. XII. Zeszycie 2. N. XX. Rocznika Wrocławskiego, Śląskiego Towarzystwa historyczno-Archeologicznego i kolekcji w T. XI. mego Archiwum familijnego zamieszczony potrzebuje sprostowania, tak że zamieszczam w tej formie jak odpisałem Profesorowi R. Berga z Korynterji zapytującego mnie o Rok Śmierci Piotra Salomona i czy wiemy historyę jego pomnika.

Wiadomości Genealogiczne
o
Rodzie Salomonów z Benedyktowic
Herbu Łabędź

zebrał

Stanisław Hr. z Mieroszowa Mieroszewski

1877.

Für Professor R. Bergau

in Nürnberg

Das noch jetzt in Ungarn florirende adelige Geschlecht der Szalomo kam nach Polen im XIV. Jh. u. schrieb sich nach der polnischen Orthographie Salomo, (sz = s. Viceversa s = sz) führte das Praedicat de Benedictowicze u. im Wappen einen weiß gekrönten Schwan im rothen Felde. – Sie waren de armis „cygnus“ de domo Cygnorum.

a. Zuerst erscheint actenmäßig Nicolaus Salomon 1388 (Acta Collg. Crac. Helcel Monum. I. 229.). Es kann aber nicht derselbe sein der als

b. Nicolaus Walbram als Consul Crac. bei Lepszechi (Herbarz) 1470 erscheint u. 1484 Mitglied der Muttergottes Bruderschaft bei der Marienkirche zu Krakau ist (Ussowski Zywot Trzebickiego p. 206.). Über seine Gemahlin u. zwei Söhne belehren uns folgende Citate:
Imram u. Petrus Schalomon de Ogrodzieniec haeredes 1476 (Act. Crac. per Lepszyński) Imram u. Petrus Salomon u. ihre Mutter Anna Cygrathinowa von Marcinowice 1470. (Helcel II. 764. termini terrestres Crac.). Imbram et Petrus Salomon u. ihr Vetter Johan Thurzo 1475 Cultores Montium in Olkusz (Łabęcki Górnictwo)

c. Emeranus, Imram, Imbram – nach Łuszczyński vielleicht Emmerich oder auch Abraham, dessen Denkmal in der Krakauer Archipresbiteral Kirche od. St. Marien mit der Aufschrift: anno domini 1504 ipso die sancte Maria obiit generosus ac nobilis dominus Emeranus Salomo Capit. et Supparius Drohobiciensis et Civis Cracoviensis orate pro eo, besagt, daß er Capitaneus (Schloßhauptmann) u. Salinenverwalter in Drohobycz gewesen. Długosz (Liber Beneficiorum II p. 188. 195. 196. 216. 317) gibt an einen bedeutende Anzahl von Gütern die er mit seinem Bruder gemeinschaftlich besessen. Näheres über seinen Vater u. über ihr Erscheinen wie durch seinen Sohn, da der Director der Krak. Grod u. Terrestral Archiv v. Łuszczyński (im Feuilleton des Czas N. 269 ex 1876 u. N. 25 ex 1877) theilt mit, daß

d. Nicolaus Salomo de Benedictowice, Gutsbesitzer auf Groß-Modlnica, Emmeraus Sohn 1566 eine Citation vors Terrestral Gericht nicht annehmen will, weil er in derselben famatus (bürgerlich) genannt wird und beweist, daß er dem Gesetze vom 1538, welches Patriziern die adelige Güter besitzen die Pflicht auferlegt ihren Adel nachzuweisen genügend, dargethan; daß schon seinem Großvater der polnische Adel auf Grund Privilegien vom König Ladislaus Jagiello den Adel zuerkannt, u. daß auf Grund Privilegien vom Kaiser Carl V die seine altadelige Abstammung bestätigen, König Sigismund mit Decret dd. 19/4 1547 sein Adelsrecht ex nobis confirmatum erklärt. Er führt an, daß sein Vater Cap. u. Supp. Droh. gewesen also adelige Ämter bekleidet u. seine Schwester Barbara die Gemahlin des Andreas Stadnicki Castell. von Sanok (also einer Ehrenwürde trägt des Reiches) ist, das

/.

Gericht hat mit Bescheid vom 11/3 1566 diese seine Protestatio in formali sua begründet anerkannt. – Seine Nobilitation ist auch in der Kron Metrik sub anno 1543 eingetragen (Czacki o Pol. i Lit. prawach) Es war aber wie wir ersehen keine Adelsverleihung, sondern Bestättigung. Ein neuer Beweis seines Adels ist, daß König Sigismund 1521 ihn und seine zwei Brüder Stanislaus und Andreas per quinquennium ab expeditione bellica immunes facit (Inventar v. Modlnica – Grabowski). Er war Consul ac Scabinus Crac. (Paprocki) und Baccalaureus Artium (Muczkowski Statuta Univ. Crac.). – 1551 verkaufte er sein Haus in der platea vulgariter Grodzka (Schloßgasse, neben dem grauen Hause) zu Krakau um 2500 fl. – Indem von seinen Nachkommen weiter unten gesprochen wird, bemerkt man hier, daß er folgende Geschwister gehabt hat: die schon erwähnte Schwester

d. 2 Barbara Andreas Stadnicki Castell. v. Sandek Gemahlin, und

d. 3. Stanislaus, der gleichfalls vom Kriegsdienst 1521 befreit, und dessen Adelsbestättigung ebenfalls 1543 eingetragen worden (s. o.) 1529 Consul Crac. (Paprocki) Er trat seinem Bruder Nicolaus und Andreas seine Güter ab, auch Modlnica 1520 [illegible] Von seinem Vetter Johan Thurzo v. Bethlenfalva Freien Standesherrn auf Pless, Wohlau und Steinau, der königl. Bergstädten in Ungarn Kammergraf und jüngeren Bruder Johan V. Bischof von Breslau kaufte er die Herrschaft Myslowitz, die, da er kinderlos starb, sein Bruder Nicolaus erbte (Lustig Geschichte der Myslowitz) (Grabowski)

d. 4. Andreas Baccalaureus Artium (Muczkowski) – auch vom Kriegsdienste befreit ist im Kron Metrikel als Adliger nicht eingetragen – folglich muß er vor 1543 gestorben sein – oder er wäre ihm doch wohl so bestrebt als seinen Brüdern gewesen, da er Crac. Burggraf gewesen und dieses ein adeliges Amt war (Inventar v. Modl.). Auch er starb kinderlos und wird vom Nicolaus beerbt, der der Alte genannt wird, weil sein Sohn

e Nicolaus der junge hieß. Dieser † 1582. Seine Frau Catharina Gorska de Armis Kaper † 1614 (Grabmal in der Pfarrkirche zu Myslowitz) hat den lebenslänglichen Genuß dieser Güter, welche samt Modlnica von den 7 Schwestern dieses letzten seines Stammes geerbt worden. Sie verkauften 1582 Modlnica an ihren Vetter Stanislaus Fogelweder der poln. Gesandten in Spanien – durch welchen die Salomon auch mit dem großen Geschlecht der Grafen Tenczynski verwandt waren. (Lustig, Grabowski, Inventar – Archiv Hoszowski). Diese Schwestern waren verheiratet (Lustig, Grabowski, Inventar, Archiv)

c.2. die [?] an Johan de Dąbrowa Mrzygłód de Armis Wieniawa

c.3 die 2te an Johan de Bobolice Gostawski de Arm. Ascia. deren Tochter Dorothea den Albert Mierzowski geheirathet hat.

c.4. die 3te Barbara (1555 + 1603) Stanislaus de Kuczkow Kuczkowski Stępowski Dapiferus Crac. – praefectus (Capit.) Wojnicensis

c.5. d. 4. Andreas de Lipie Lipski – Sreniawa.

c.6 d. 5. Hedwig + 1637 an Christoph de Mierzowice Mierzowski Stępowski auf Chropaczow + 1623 Bruder Alberts, der die Dorothea Gostawska geheirathet hat.*

c.7. d. 6. Stanislaus Klemp – Strepa.

c.8 d. 7. Ursula an Christoph Dunin de Skrzynna de Armis Cygnus.

* Hedwig bringt die ganze Herrschaft Myslowitz an sich, u. kinderlos vermacht sie sie an die Mierzowski, die daraus 1678 ein Fideicommiss bilden.

—

CC Der zweite Sohn des Nicolaus u. der Anna – d. Bruder Emeraus war Petrus Salomon Judex terrestris Crac. et Cons. Crac. (Grabowski) – schon 1495 Scabinus (Hoszowski) einer der 8 Stadtpraesidenten in 1500 (Grabowski Zabyt. 208) haeres de Cyrdzienice et Modlnica. Karniowice (wie oben), Rokitno, Wrożenice, Rodaki, Wodowice, Podlezany, Perkotzowice, Kaduk, Rzgorzany (Dlugosz) Cultor montium – besitzt das Eckhaus vom Ring u. der Floriangasse (Hotel de Dresde) u. eines circa cimeterium ecclesiae Sti. Mariae 1505 (Hoszowski) Im Jahre 1495 in die Brüderschaft aufgenommen, Altester bis 1513 u. Curator 1515 gestorben. Vir magni consilii, et spiritualiae cultor perampluis, magnus et elemosynarum erogator et divini cultus ampliator, fundatorque missarum in variis ecclesiis. etc. Stiftet in der Marienkirche 2. Altare, erhält sich das jus patronatus derselben – vermacht 500 fl. der Psalteristen (Hoszowski Grabowski.) – Auf seinem Denkmal die Aufschrift: Hic jacet Dominus Petrus Salomon de Benedictowicze, Consul Crac. etc. Obiit anno dni 1516. cuius anime requiescat in pace. – 1525 schreiben seine drei Söhne das [?] (Grabowski)

dd. Johan Salomon Crac. Domherr u. Archidiacon, Sohn des Crac. Scabinus Tanmeister [?] des Sigismund – u. das [?] an der Schloßkirche (Wojcicki Bibl. pis. pols.) Grabowski sagt in den Actis steht: Joannes Salomon Decretorum Doctor Scholasticus Gnesnensis et Can. Crac. filius Petri Salomon Consule Crac. – Er wird auf praesentation der Ältesten Brüderschaft Altarist – er lebte 1518. aber 1530 schon + (Hoszowski) Die Nachrichten [?] 2 Brüder u. andere Söhne Petrus sind nicht ausdrücklich angegeben – Allein wir sehen als Miteigenthümer des Eckhauses Nicolaus

dd2. und Gabriel (Hoszowski) was damals nicht nur gewisse Brüder, aber auch gewisse Verwandte bei Häusern u. Gütern sehr üblich war – so konnte dieser der zweite Sohn sein – der dritte aber

ad 3 Imram Salomon – also Emeran dem 1568 duas sortes bonorum mobilium

angehören (Inventar – Grabarten?) u der sowohl wie auch sein Bruder keine

Nachfolger hinterlassen hat.

Von andern Krakauer Patrizier Familien besassen auch die Salomo eine

Familien Capelle in der Marien Kirche u zwar die der St. Alexius im

rechten Thurme unten, wo man in die Kirche geht. – Mit ein recht stehet

daran das recht schöne Denkmal des Erasm Dangl † 1624. während die

prächtigen Denkmäler des Emeran u Petrus Salomon im linken die

Inschrift sehr eingehend angebracht sind – das dritte, einen Ritter mit

bloßem Haupte u wallenden Haare mit einem [illegible] in der Hand darstellend

u ein Wappen erkennbar – dessen Umschrift verloschen gegangen ist, in der

S. Antonius Capelle im linken Thurm sich befindet.

Die Vermuthung ist die zwei erstgenannten Denkmäler nach Zeichnung

von Veit Stoss (1447 † 1533) vom Peter Vischer gegossen seien kann richtig sein

nicht nur der Zeitlage u Kunst rücksichten – aber auch weil wir

sehen die Salomo mit den Thurzo(x) verwandt gewesen, Johan Thurzo

aber der Erbauer des Hochaltarbaues ein Freund des Veit Stoss zu

wesen (Hoffmann l. c. 214.).

Zum Schluss ein Stammbaum skizze.

Krakau den 4/3 1877

[illegible] Stan. v. Mieroszowice Mieroszowski

(x) des Wappens „Einhorn" = Jednorożec

Salomon de Benedictowicz
de Armis Cygnus.

a. Nicolaus. 1388

N. N.

b. Nicolaus Walbram Cons. Crac. 1470. 1484, legitimus
cons: Anna.

c. Emeran-Imran + 1504,
Cap. et Supp. Drohobucens.

cc. Petrus + 1516
in Opatowiec, Modlnica, Kamionka Iudex Terrestris ac Cons. Crac.
Romiluo, Wlodowice, Podleszany, Rudnik, Nagorzany
haeres

d. Nicolaus Senior
Cons. Crac. 1566

d. 2. Barbara Staduicka
Castellanissa Sanocensis

d. 3 Stanislaus
in Myslowice
haeres 1536.
legit. 1543. in Modlnica

d 4. Andreas
Burgravio
Crac. + c 1543

dd. Dr. Joannes + 1530.
Canon. Crac. Scholast.
Gnesnens.

dd. 2. Gabriel
1525. divisio
substant. paternae inter
fratres

dd 3 Emeranus
1560

e. Nicolaus junior + 1582
Cathar. Gorska + 1614.
in Myslowice
haeredes
illa d. a. [illegible] Rosina
de Gorskieis 1616.

e 2. N. N.
Mszych
de Dzwona
Johannes
d. a. Wiewiora

e 3. N. N.
Gostawski
de Belchow Joannes
d. a. Awaja.
Dorothea Gostawska
Albertus Mierzowski
in Myslowice
Cohaeres.

e 4. Barbara + 1603
Kuczkowska
Stanisl. de Kuczkow
d. a. Mysowiec Supp. Crac.
Praefec. Wojnicz.

e 5 N. N.
Lipska
de Lipie
d. a. Trzemiowa

e 6 Hedvigis + 1637
Christophorus
Mierzowski
in Myslowice
Haeredes ille
in Chrzanow haeres
+ 1627 frater Alberti

e 7 N. N.
Klemp
Stanislaus
d. a. Stryka.

e 8. Ursula
Dunin
de Skrzynno, Christoph
d. a. Cygnus

Szalomon de Beneyktowice

herbu Łabędź

Rodzina Węgierska, dotąd istniejąca. Osiedli w Krakowie na końcu XIIII lub na początku XV wieku — Gdyż Długosz w swych libri Beneficiorum pisanych r. 1440 już ich wylicza jako wielu dóbr posiadaczy.

Cf. T. II p. 188. 195. 197. 216. 217. mówiąc Sacres Salomon, Consul Cracoviensis, nobilis de domo Cygnorum. — wieś Rokitno, Wesołka, Wysoka, Rodaki Miasto Włodowice, wieś Podleszany, Góra, Parkoszowice, Rudniki, Zagorzany więc jednocześnie według tego dzieła były własnością Piotra, Consula i braci jego

Cytując źródła następujące ich restauitom Genealogią

(drwam) czyli Abraham (Kossowski, Zywot Trzebickiego p. 207. wiadomość o Bractwie N. P. Maryi przy kościele -1484. Sw Marka w Krakowie

Generosus ac Nobilis E....s (Emerannus) Capitaneus & Zupparius Drohibicensis + 1504. pomnik u P. Maryi w Krakowie. Mączyński Pamiątka z Krakowa p. 182.

~~[illegible] 1495. Cf. [illegible] ... Zakrzewski [illegible] 1513 [illegible] + 1515 pomnik u P. Maryi.~~

~~[illegible] Doctor~~ | ~~Mikołaj [illegible]~~ | ~~Gabriel [illegible]~~

Stanisław Rayca M. Kr. 1536 od krewnego swego Jana Thurzo de Betlenfalva, Barona panującego na Pszczynie, Szczinawie i Wołowie kupuje państwo Mysłowskie. Zapisuje Braciom majątek. Grab. 218. Lustig Geschichte v. Myslowitz Inwentarz Modlnicy.

Mikołaj Stary Cons. Crac. 1551. sprzedaje swoją kamienicę, dziedzic Modlnicy i Mysłowic Grab. 218. Hosz. 24.

Andrzej 1525. Grab. 120. Inw. Modln. Burgrabia Krakowski

Stan. Mikołaj i Andrzej Bracia od Króla Zygmunta r. 1521. na lat pięć od służby wojennej uwolnieni. Inwent. Modln.

Obu potwierdzenie szlachectwa 1543. (Cracoviae)

~~[illegible]~~ Grab. ... Inw. Modln.

Mikołaj Młody + 1582. na Modlnicy i Mysłowicach. Żona Katarzyna z Górskich × Kopict + 1614. ona ma pomnik w Mysłowicach Grab. 218. Inw. Modl.

na nim Ród ten w Polsce gaśnie.

1. Córka za Janem Mężykiem Inw. Modln. h. Wieniawa z Dąbrowy

2. Córka za Janem Gostawskim Inw. Modl. Dorota zaręczona Mierzeńskim Bratem Krzysztofa.

3. Barbara za Stanisławem Kurzelowskim pomnik u P. Maryi w Krak. Inw. Modl. Starostą Żywieckim

4. Córka za Andrzejem Lipskim Inw. Modl.

5. Jadwiga za Krzysztofem Mierzeńskim dziedziczka paust. Mysłowickiego. — Inw. Modln. fund. Orzyn. Mysł. zapisuje Mysłowice Mierzeńskim + 1637

6. Córka za Stanisławem Klempem Inw. Modl. h. Strzemię

7. Urszula Inw. Modl. za Krzysztofem Dunin

— mają Rodową kaplicę w Kościele P. Maryi w Krakowie

× herbu Kopicz

10.

Pomnik w Kościele w Mysłowicach.

D. O. M.

G(enerosa) Catharina Koptówna
de Górskie, Salomonowa Vidua

O(lim) G(enerosi) Nicol(ai) Salomonis haered(is) bonor(um)
Mislovicens(ium) uxor devotissima
quae
in honorem divae Catharinae et Sta Annae ad vi(duarum) ar(bitri)
Ecclesiae Mislovicien(sis) et sufra(ganeae) ae(dis) suae 700 tal^{s}
dedit 1614. P(ro) mem(oria)
posuit pastor Eccl(esiae)
an(no) 1742.

Pomnik w Kościele S. Maryi w Krakowie

Generosae Barbarae, filiae olim Gnosi Nicolai Skalamon de Mislowicze, consorti vero legitimae Generosi Stanislai Kuczkowski de Kuczkow, antea Zupparii Cracovien ad presens praefecti Woinicien, prudentia comitate pietate in Deum et homines insigni, caeterisq. virtutibus clarissimae matronae, quae relictis unico filio, Caterina, Zophia et Ursula filiabus cum vixisset annos XLVIII moritur Cracoviae año MDCIII. Die XI feb^{rii}
Generosus vero Nicolaus Kuczkowski de Kuczkow Aulicus S. R. M. matri suae charissimae hoc epitaphium merens posuit.

Porównać

z wypisem genealogicznym Salomonów przesłanym Prof. Berzau w Norymberdze, znajdującym się w Woluminie Aktów pod tyt. Salomony w Archiwum familijnem, – i według takowego, jako najświeższego i najdokładniejszego poprawić.

M.

XX.

Die Salomo, frühere Besitzer von Myslowitz.

Von Graf Mieroszowski in Krakau.

In Krakau, der einstens reichen und bedeutenden Hauptstadt Polens, die auch von 1430 bis 1518 zur Hansa gehörte, existirte ehemals auch ein blühendes Patriciat. Dasselbe recrutirte sich aus fremden, eingewanderten adeligen Geschlechtern, die, da sie in Polen Rittergüter besitzen durften, dadurch auch im Besitze aller dem Landadel, der Ritterschaft, zustehender Rechte sich befanden.

Es erscheint deshalb begreiflich, daß unter so günstigen Verhältnissen die Krakauer Patricierfamilien hochgeachtet dastanden, hohe Landeswürden bekleideten, sich mit den vornehmsten adeligen Familien verschwägerten und theilweis auch nach und nach in den Landadel übergingen, so daß heute noch viele, auch gräfliche polnische Geschlechter von Krakauer Geschlechtern abstammen.

Unter solchen Krakauer Patrizierfamilien nun, von denen Viele wie z. B. die Bonar, Donigel, Pinoci, Schilling, auch in Schlesien begütert sind, nehmen die Salomo eine sehr ehrenvolle Stellung ein. — Meine Nachrichten über dieselben reichen zwar bis in die zweite Hälfte des XV. Jahrh. zurück, doch glaube ich, daß sie bereits früher eingewandert sind. Das Geschlecht stammt aus Ungarn, wo es noch heut mit der ungarischen Schreibweise Szalomo florirt. Es führt in Polen das Prädicat de Benedictowicze und als Wappen einen rechtsgewendeten Schwan im rothen Felde. —

Als älteste Nachricht wäre eigentlich die des Długosz in seinen Libris Beneficiorum (Ed. Przezdziecki T. II. pp. 188. 195. 197. 216. 217) über die durch Szalomo's besessenen Güter zu betrachten

da er sein Werk in den Jahren 1440—1470 geschrieben; allein erwiesener Maßen gehören auch diese zu den später eingeschalteten und aus den Jahren 1531—1590 stammenden Zusätzen (s. Vorrede p. V.) und betreffen eine spätere Generation. Die ältesten mir bekannten Mitglieder dieser Familie sind daher der bei Paprocki im polnischen Wappenbuche unter dem Jahre 1470 als Consul Cracoviensis angeführte Nicolaus-Walbram Salomon, und Abraham Salomo, der 1484 in die bei der Krakauer Archipresbyterial-Kirche zu St. Maria bestehende Muttergottesbrüderschaft aufgenommen wird [1].

In benannter Kirche besaßen gleich anderen vornehmen Patrizierfamilien und namentlich den Bonar, Fogelwerder, Pernus, Szembek und Thurzo auch die Szalomo eine eigene Familien-Capelle, sub titulo Sti. Alexii am Haupteingange gleich rechts im Thurme. In der Kirche aber befinden sich drei, in Basrelief aus Bronze gearbeitete Plattendenkmale, welche männliche Personen aus diesem Geschlecht, geharnischt und in natürlicher Größe, vorstellen, und als höchst werthvolle Kunstobjecte zu den Sehenswürdigkeiten dieser so interessanten Kirche gehören. Das eine derselben wurde, unbekannt wann? und warum? verkleinert und dadurch um die ganze Aufschrift bis auf das Bruchstück „ictae anno Dni" gebracht und ist blos am Salomonischen Wappen erkennbar. Das andere mit der Umschrift Anno domini 1504 ipso die sancte Maria Obiit Generosus ac Nobilis dominus Emerannus Salomo Capit. et. Supparius Drohobutiensis et Civis Cracoviensis, orate pro eo nennt uns das drittälteste Mitglied dieser Familie. — Das letzte Denkmal endlich mit der Umschrift (aufgelöst): Hic jacet Dominus Petrus Salomon de Benedictowycze, Consul Cracoviensis etc. Obiit Anno dni MCCCCCXVI. cuius anima Requiescat in Pace stellt vor eine bereits bekannte Persönlichkeit. — Er besitzt nach Dlugosz die Güter Rokitno, Wesołka, Rodaki, Wlodowice, Podleszany, Perkoszowice, Rudnik, Nagoszany, — aus Urkunden ersehen wir, daß auch die Herrschaft Modlnica ihm gehört. Das Haus in Krakau an der Ecke der St. Florianstraße und des Ringes (Hôtel de Dresde) und ein zweites circa cimeterium ecclesiae St. Mariae sind sein. Er ist Präsident

[1] Constantin Hoszowski Leben des Andreas Zawisza Trzebicki Bischof v. Krakau ꝛc. 1861 p. 207 ff.

der Stadt, Consul und Judex terrestris Cracoviensis, wird im J. 1495 in obbenannte Brüderschaft aufgenommen, deren Acten ihn bis 1513 als „Aeltesten" und Curator derselben öfters erwähnen. 1515 soll er gestorben sein. Seine Zeitgenossen schildern ihn als einen: Vir magni consilii et justitiae cultor peramplus, magnus et elemosynarum erogator et divini cultus ampliator, fundatorque missarum in variis ecclesiis etc. Er stiftet in der Marien-Kirche zwei Altäre und behält sich das jus patronatus derselben vor, vermacht auch 5000 Gulden den Psalteristen.

Seine Söhne, die erst 1525 die Vermögenstheilung vornehmen, sind:

A. Joannes Decretorum Doctor. 1488 wurde er gleichzeitig mit seinem Bruder Nicolaus Baccalaureus arcium (Muczkowski, statuta univ. Crac., 102). Im Jahre 1518 noch Altarist und Archidiakonus bei der Marienkirche, dann aber Scholasticus Gnesnensis, Canonicus Cathedralis Cracoviensis. — Fähiger Baumeister, soll den Bau des Sigismunds und des Uhrenthurmes an der Schloßkirche geleitet haben. Stirbt vor 1530.

B. Nicolaus, Eigenthümer von Modlnica. Besitzt sammt dem nachfolgenden Bruder das Haus am Ringe. — Consul ac Scabinus Cracoviensis.

C. Gabriel. —

Nicolaus Nachkommen waren:

I. Stanislaus. Schon im Jahre 1520 macht er sein Testament, durch welches er seine zwei hier nachgenannten Brüder zu Erben einsetzt. 1529 Consul Crac. 1536 kauft er die Herrschaft Myslowitz von seinem Vetter Johann Thurzo de Betleen falva, freiem Standesherrn auf Pleß, der königlichen Bergstätte zu Ungarn Kammergraf rc., einem jüngeren Bruder des Bischofs Johann V. von Breslau. Das Verwandtschaftsverhältniß zu den Salomos bin ich nicht im Stande aufzuklären, aber alle diese Geschlechter verschwägerten sich fortwährend unter einander.

II. Andreas, Burggraf von Krakau, Mitbesitzer von Modlnica, wird 1509 Baccalaureus Artium. (Muczkowski, statuta univ. Crac., 149. Nach dem Invent. arcis Crac. p. 225 erscheint er urkundlich noch am 6. Januar 1531.)

III. Nicolaus, genannt der Alte, weil er einen Sohn gleichen Namens hatte. Nicolaus der Alte verkauft 1551 sein in der platea vulgariter grisea (jetzt Heugasse, neben dem Grauen Hause) gelegenes Haus zu Krakau um 2500 Gulden. Da er seine beiden Brüder beerbt, so besitzt er auch Myslowitz und Modlnica. Die genannten Brüder erfuhren verschiedene königliche Begünstigungen. Im Jahre 1521 befreit König Sigismund sie von allem Kriegsdienst nach außen (expeditio bellica) auf fünf Jahre. Andreas jedoch muß vor dem Jahre 1543 gestorben sein, da in demselben die Nobilitation der Brüder Stanislaus und Nicolaus Salomo in die Kron-Metrik eingetragen ist, und von dieser er um soweniger hätte ausgeschlossen sein können, da er ja, wie gesagt, das adelige Amt eines Burggrafen von Krakau bekleidete. —

Allein diese Nobilitationen der Salomo, der Krupka, der Fogelwerder 2c. waren keine Adelsertheilungen, sondern Adelsanerkennungen, denn wie wir Andreas das Burggrafenamt von Krakau bekleiden sahen, so war schon früher Emmeram Hauptmann und Peter Landrichter und das Denkmal von 1504 verwendet auch das Epitheton generosus, eine durchaus adlige Titulatur, so daß es klar ist, daß die Salomo im Jahre 1543 nicht erst um Verleihung des Adels, sondern nur um Anerkennung des längst besessenen einzuschreiten brauchten. Genannter Nicolaus hinterließ folgende Kinder:

1. Imbram, noch 1560 Miteigenthümer von Modlnica.

2. Nicolaus „den jungen," Besitzer von Modlnica und Myslowitz. Stirbt 1582 kinderlos als der letzte dieses Geschlechtes in Polen. Es beerben ihn seine sieben hier folgenden Schwestern. Er war mit Catharina Gorska de armis „Caper" (Koziol) verheirathet[1]). Dieselbe hat das lebenslängliche Genußrecht an der Herrschaft Myslowitz, macht Verschreibungen an die dortige Kirche, stirbt 1614. (Denkmal ebendort.) Ihr Bruder, oder wenigstens Anverwandter Stanislaus Górski, ist Pfarrer in Modlnica[2]). — Sämmtliche Schwestern des Nicolaus sind an Adlige von unzweifelhaft alter Abkunft verehelicht und zwar:

---

[1]) So ist die Inschrift bei Lustig S. 311 zu verstehen, nicht wie er selbst S. 414 es zu deuten versucht.

[2]) Beim Verkaufe der Herrschaft Modlnica 1582 wurde ein Inventarium über dieselbe aufgenommen, in welchem auch die Urkunden aufgezählt werden, die dem

3. Die eine an Johann de Dąbrowa Mężyk de armis „Wieniawa.“

4. Die andere an Johann de Bebelna Gosławski de armis „Ascia,“ deren Tochter Dorothea heirathet Albert Mieroszowski, Bruder des Christoph, von welcher unter 7.

5. Die dritte Barbara (geb. 1555 † 1603) an Stanislaus de Kuczków Kuczkowski, de armis „Slepowron“ zuerst Zupparius Cracoviensis, dann praefectus (Capitaneus) Wojnicensis. 16.)

6. Die Vierte an Andreas de Lipie Lipski, de armis „Sreniawa,“ bereits ausgestorben. 17.)

7. Die fünfte Hedwig († 1637) an Christoph de Mieroszowice Mieroszowski de armis „Slepowron;“ Eigenthümer von Chropaczów † 1623, Bruder Alberts, der die Dorothea Gostawska (sub 4) geheirathet hat.

8. Die sechste an Stanislaus Klemp de armis „Strepa.“ Das Geschlecht ist ausgestorben.

9. Die siebente Ursula an Christoph de Skrzynna Dunin, de armis „Cygnus.“

Diese Schwestern und Erbinnen des Nicolaus Salomo verkaufen die Herrschaft Modlnica im Jahre 1582 um 11600 fl. (jetzt sind sie wohl 100000 Thaler werth) an ihren Verwandten Stanislaus Fogelwerder. 18.)

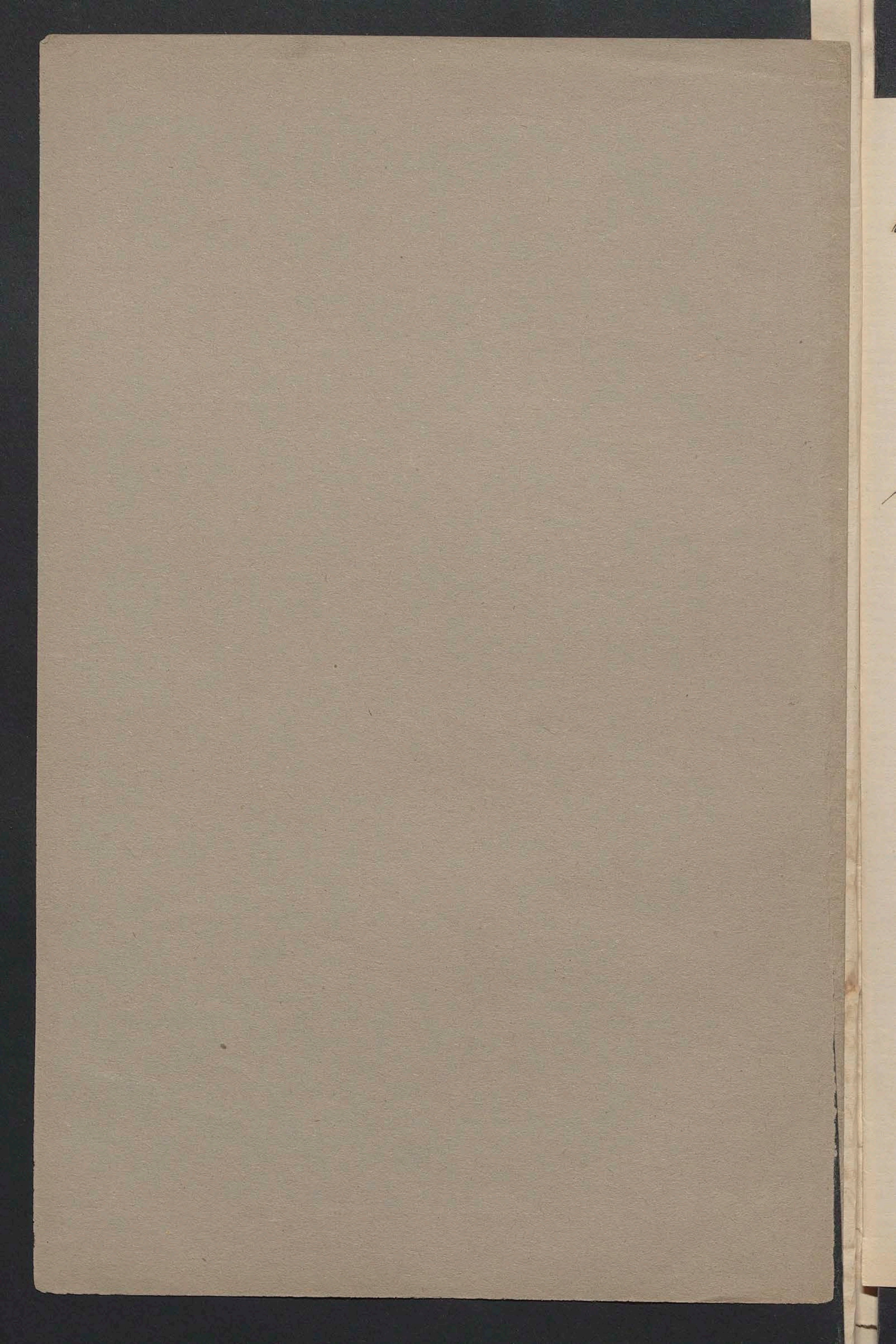
Bei der Theilung der Erbschaft ist Myslowitz in den ausschließlichen Besitz der Hedwig Mieroszowska übergegangen, dieselbe muß aber ihren Schwestern zu Zahlungen verpflichtet gewesen sein; denn, trotzdem daß sie in ihrem Testamente dd. 27/6. 1616 (gestorben ist sie erst 1637) über die ganzen Güter testirt und von denselben ihrem Neffen, dem Christoph Gosławski, Johanns Sohn $\frac{1}{6}$, und $\frac{5}{6}$ den Mieroszowski, nämlich ihrem Schwager Albert, dem Bruder ihres Mannes Christoph Mieroszowski $\frac{1}{6}$, seiner Frau, der Dorothea Gosławska, Christophs Schwester und Johann Gosławski's Tochter, der Erblasserin Nichte $\frac{2}{6}$, und den Kindern Albert und Dorothea Mieroszowski's $\frac{2}{6}$ vermachte, müssen sich dennoch 1637 die Testamentsexecutoren zur Zahlung von 12000 fl. als $\frac{5}{7}$ Erbschaft an die Erben des Andreas Lipski ver-

Neuerwerber eingehändigt wurden; darunter auch: Institutio Venerabilis Stanislai Gorski in Parochia Modlnicensi. — Das Inventarium existirt im Originale. —

stehen. Die $\frac{5}{7}$ erklären sich wohl dadurch, daß wie Lipski die Rechte seiner Schwägerin Barbara Kuczkowska käuflich an sich gebracht hatte (Lustig l. c. p. 51), er auch die Antheile der Mężyk, Klemp, Dunin erwarb, die übrigen $\frac{2}{7}$ aber den Mieroszowski und Goslawski zukamen.

Wie aber Wenzel Kamiensky, der sich selbst als Enkel der Catharina Salomo bezeichnet, im Jahre 1638 zum Besitz der halben Herrschaft, nämlich der Dörfer Orzesze, Katowiz, Bozutziger Hammer und der Vogtei in Myslowitz gelangt ist, ist mir nicht klar; da auch Andreas Lipski sich als Katharinas Enkel bezeichnet (er nennt wie Kamienski Kath. seine babka), so drängt sich, falls wir diese Bezeichnung nicht als eine Schmeichelei der Erbtante gegenüber auffassen wollen, doch die Ueberzeugung auf, daß Katharina nicht kinderlos gestorben sei. Doch sind gegenüber den sonst gut beglaubigten Nachrichten über den Erbgang, diese Beweise zu schwach, um das bisher Angenommene umzustoßen. Soviel ist sicher, daß die andere Hälfte, also Stadt und Schloß Myslowitz, Bozutziz, Schopienitz, Brzeczkowiz, Rosdann und Rosdanner Hammer und Antheil Brzezinka, seit dem Tode des Nicolaus Salomo im Jahre 1582 bis 1839 allerdings mit großen Veränderungen zuerst der Hedwig Mieroszowska und dann den Mieroszowski durch sechs Generationen und 257 Jahr gehört hat, und daß das nach der Umwandlung der Majoratsherrschaft gestiftete Myslowitzer Mieroszowski'sche Familien-Geldfideicommiß bis nun existirt und uns, ~~die in weiblicher Linie von den Salomo stammen,~~ gehört. Begreiflich wird es auch erscheinen, wenn wir für diese Stadt und Gegend und ihre Geschichte ein reges Interesse bewahren und uns für das, was wir immer waren, nämlich für ein polnisch-schlesisches Geschlecht bekennen [1]).

[1]) Diese Ausführung beruht auf Actenstücken, die theils im krakauer k. k. Grodgerichtlichen und Terrestral-Archiv, theils in meinem Familien-Archive sich befinden. —

Nachtrag

zu dem im XII Bande 2t Heft der Zeitschrift des Vereins für Alterthum u. Geschichte Schlesiens sub N. XX. aufgenommenem Aufsatze „Die Salomo, frühere Besitzer von Myslowitz" wieder den Willen des Verfassers durch die Redaction ausgelassenen Stellen.

1./ gleich den rittermässigen Altbürgern der deutschen freien Reichsstädte im Genusse aller dem Landadel zustehenden Rechte sich befanden. –

2./ war aber dazumal die volle politische Berechtigung begründet, so konnte es doch sein. –

3./ Aber auch ausdrücklich erklärt sie so manches Privilegium als dem Adel ebenbürtig. So zwar das Herzog Leszek des Schwarzen vom J. 1285 u. König Ladislaus Jagiello v. 1386. Deshalb trafen auch die Statuten König Johann Albrechts 1496 u. Sigismunds I. 1535 de non obtinendis bonis terrestribus per Cives et plebeios die Krakauer Patrizier durchaus nicht, – ja letztgenannter Monarch hat ja in seinem während des Landtages ausgestellten Privilegium dd. Cracoviae in Comitiis ante dominicam Reminiscere 1543, daß: Cives Cracovienses pro plebeis non sunt censendi (Mecherzynski über Magistrate polnischer Städte). Ebenso wie auch die Constitutio (Landtagsbeschluß) v. J. 1611 verbietet plebeiern Gütern zu erwerben, so thut sie es salvis privilegiis Civitatum: Cracoviensis et Prutenicorum, u. bestimmt: daß Cives ex occasione bonorum terrestrium

die sie jure haereditario besitzen in foro terrestri
respondere sollen (Volumen Legum III p. 15, p 360)
Die Const. aber v. 1677 sagt, daß Rittergüter
die Cives jure nobilium haereditario anti-
quitus besitzen, von Militair-Exactionen, –
Stationen, &, frei sein sollen sub poenis
contra convulsores legum publicarum et
decretorum nostrorum comitialium sanci-
tis gegen dawiderhandelnde (Vol. Leg. V p 473).
Darum nahm auch Krakau durch seine Abge-
ordneten Antheil an Landtagen, Königswahlen,
ja, sogar an Friedensschlüssen, (so mit dem
deutschen Ritterorden im Jahre 1343) (Meche-
rzyński &c. — Die Darstellung, wie seit den
Wahlkönigen in den neueren Zeiten diese
Betheiligung an der gesetzgebenden Thätigkeit
zu einer reinen Formalität herabgesunken
ist, kann hier nicht näher auseinandergesetzt
werden

4) ja die höchsten

5) u. ältesten

6.) (~~sonst~~ ähnlich vielen deutschen Patriziern)
meistens

7.) u. trägt den Grafentitel, aber nicht den ihnen
überflüssigen Nobilitazionsurkunden, wenn auch

nicht zu leugnen ist, daß viele derselben, später besonders sich Indigenatsbriefe erwirkten, die oft irrthümlich als Nobilitazionen angesehen werden. – Es kann nicht in meiner Absicht liegen hier ein Verzeichniß dieser Familien zu geben, u. beschränke mich darauf, daß ich als Beweis für das Gesagte, außer den berühmten Wierzynek (Wierzing), König Casimir des Großen Schatzmeister, [illegible], über das erloschene Geschlecht der Bonar de Balice, de armis Bonarova, aus Niesiecki einige Notizen anführe:

Unter Sigismund I kommt Johann Boner aus der Schweiz u. macht sich als eine dazumalige finanzielle Notabilität sehr um das Land verdient. Er erlangt die Würde eines Starosten (Capitaneus) von Oswiecim u. Rabsztyn. Sein Sohn, Herr auf Stadt u. Herrschaft Ogrodzieniec u. Kamieniec ist Senator des Reichs als Biecensis, dann aber als Castellanus Sandecensis, nebenbei ist er Oswiecimiensis, Zatoriensis, Biecensis, Rabstinensis, Wchoriensis, Ojcoviensis Capitaneus, Zupparius (Salinenverwalter) ac Magnus Procurator (Königlicher Güter Verwalter) Cracoviensis. Mit Sophie Betman Krakauer Patrizierin verehelicht,

verheirathet er seine Tochter Sophie an Johann
v. Dambrowica Firley, Palatin von Lublin u.
Kronmarschall. – Von seinen Söhnen, der eine
Johann, der Castellan v. Oświecim dann v. Biecz,
Capitaneus Sepuciensis, Rabsztinensis, u.
Magnus Procurator Crac. genommen mit einer
Tenczynska des Palatin v. Sandomir Tochter,
der andere Stanislaus mit der Tochter des
Spytek Jordan Castellan v. Krakau, der dritte
Severin Castellan v. Sandez mit Kościelecki
Palatinus v. Kalisz Tochter, der vierte Franz
König Sigismund Augusts Secretair mit
einer v. Kreuzberg, Krupka-Przecławska.
Daß aber die Grafen Tenczynski, die Jordan,
die Firley, die Kościelecki zumal zu den
ersten Geschlechtern Polens gehörten ist allge-
mein bekannt. Ja, Severinus, Severins
Sohn, wird Castellanus Cracoviensis, u. die-
ses war die höchste weltliche Würde des Reichs.

8.)

Nachforschungen im Krakauer Terrestral
Archive konnten uns wahrscheinlich noch man-
ches mehr über dieselbe belehren; – allein ander-
wärtig beschäftigt, kann mich denselben nicht
widmen, u. muß mich auf das Wenige be-
schränken, was mir sonst über dieselben be-
kannt geworden. –
Der ungarische Orthographie „Szalomo" würde

deshalb in „Salomo" verändert, weil das Ungarische SZ wie das polnische S, u. umgekehrt das ungarische S, wie das polnische SZ oder das deutsche SCH ausgesprochen wird u. man zumeist die Schreibart der Familiennamen je nach den verschiedenen Sprachen so abänderte, um nur die richtige Aussprache derselben anzudeuten. So schreibt man z.B. deutsch Mieroschowsky, böhmisch Mierosowsky u. polnisch Mieroszowski.

9.)
Uebrigens sei hier bemerkt, daß der Taufname Abraham zu jener Zeit in Polen sehr üblich gewesen. ~~[illegible]~~

10.) ~~[illegible]~~
Die Titulatur Generosus u. der zu höheren Terrestral Ämtern gehörende Würde eines Capitaneus belehrt uns aber den hervorragende Stellung des Dargestellten, über den wir aber keine weiteren Nachrichten besitzen

11.) ~~[illegible]~~
(was ein reinadeliges Amt gewesen.)

12.)
Freien Standesherrn auf Pless, Wolau u. Steinau.

13.) dieser Salomo ist auch Miteigenthümer von Modlnica.

14.) Es war nämlich Sitte, daß man Vater u. Sohn, oder

Onkel u. Neffe gleiche Taufnamen hatten, sie durch den Beinamen „der alte" – „der junge" unterschieden wurden. So ist auch z. B. Mieczyslaus Herzog v. Großpolen † 1202, Königs Boleslaus des Krummmauls Sohn, nicht ob gravitatem morum et prudentiam, sondern deshalb senex, stary, genannt, weil seines Bruders Ladislaus II † 1159 Sohn, Herzog von Oberschlesien auch Mieczyslaus hieß † 1211. – Ebenso werden König Sigismund I der alte, sein Sohn Sigismund August der junge genannt

15./

Diese Anerkennungen waren dadurch von Indigenaten verschieden, daß solche stets angeborenen adeligen Ausländern ertheilt wurden, – diese aber erst nach sehr langem, vielleicht 100 jährigem im Lande Verweilen verlangt wurden, – u. das ist der Grund warum alle derartigen Anerkennungen, wenn auch nicht ganz richtig als Nobilitationen eingetragen sind. – Als Beispiel sei angeführt, daß Lozelweder vom Kaiser Maximilian eine Adelsbestätigung, – u. als Gesandter König Sigmund August, also vor 1572 den spanischen Adel erlangte, folglich im Jahre 1581 keiner Nobilitation höchstens einer Anerkennung bedurfte. – So haben die

Kreuzberg (Krupka v. Przecławice Przecławski) 1515
vom König Sigismund die Bestätigung des vom
Kaiser Friedrich ausgestellten Diploms erlangt, und
dennoch stehen 1518 in der Metrik unter den frisch
nobilitierten.

16.)
Ihr Denkmal in der Krakauer St Marien Kirche

17.) (†. 1637 kinderlos)

18.)
Durch genannten Stanislaus Fogelweder waren die
Salomo mit dem bedeutenden Geschlechte der Grafen
Tenczyński verwandt, denn die Tochter seines Jakobs,
also sein Geschwisterkind hat (1527) (den) in den Grafen-
stand erhobenen Johan Tenczynski Castell. Cracov.
geheirathet (Niesiecki.) – Wie aber Fogelweders mit
Salomos verwandt sind, ist mir nicht bekannt.
Ebenso wenig bin ich im Stande eine Verwandtschaft
und Turzo nachzuweisen, die doch zwischen Johan
Thurzo dem Krakauer u. Stanislaus Salomo dem Käu-
fer der Herrschaft Myslowitz bestanden – wie es oben diese
Urkunde bestättigt. – Da die Genealogie dieses Hau-
ses bei Sommersberg zu finden ist, so beschränke mich
nur blos anzuführen daß folgende Mitglieder dieser
Familie Krakauer Consuln gewesen sind:
1477 Johan, ein Freund des berühmten Krakauer Bild-
hauers Veit Stoss, der auch die Errichtung des Haupt-
Altares in der Marien Kirche leitete. – † 1509.

Deren Söhne waren Johan Bischof v. Breslau, †1520, als Gesandter Herzog Friedrichs v. Liegnitz u. im Namen desselben warb er 1515 um die Hand Elisabeths Schwester König Sigismunds. der andere Stanislaus Bischof v. Olmütz. der dritte Georg, 1479 Consul Crac. – Cammerarius Montium Hungariae – dessen Sohn auch Georg 1519 Cons. Crac. der vierte Alexius de Betlenfalva Praefect Ungariae, Regiorum Cubicularium magister starb 1527 in Polen. nach Dlugosz T. II p. 206 u. Niesiecki Modernus haeres Pszczynensis et primus Collator de Myslowice, du nach Lenty p. 23. hat er die Herrschaft Pless am 19/7 1517 vom Casimir II Herzog v. Teschen erkauft u. wurde 1528 an seinen Bruder Johan Turzo verkauft. Den Widerspruch, der darin liegt, daß Johan Turzo Bruder des Käufers von Pless u. Bischof v. Breslau aber bereits 1520 gestorben ist, wie Niesiecki u. Henelius Silesiographia II p. 128 er vom XXXV Bischof, einen Nobilis Polonus, melden, vermag ich nicht zu lösen. —

Nach obangeführten lässt sich nun die Stammtafel der Salomo folgendermassen zusammenstellen:

Nicolaus Walbram Cons. Crac. 1470.

Emmeramus + 1504. Capit. et Supparius Drohobycensis

Abraham 1484.

Petrus + 1515. Judex terrestris, Cons. Crac.

Joannes D. Juris Can. Cath. Crac. Scholas. Gniezn. + 1530

Nicolaus Bacalaureus Artium Cons. ac Scabinus Crac., auf Modlnica

Gabriel Theilung d. väterlich. Vermög. 1523.

Stanislaus Cons. Crac 1529 Adelsbestättigung 1543. Kauft Myslowitz - Vermacht alles den Brüdern

Nicolaus der Alte auf Myslowitz u. Modlnica beerbt die Brüder Adelsbestättigung 1543.

Andreas Bacalaureus Artium Burgrabius Arc. Crac. Alle 3 Brüder auf 5 Jahre vom Kriegsdienst befreit + vor 1543.

Zbigniew auf Modlnica 1560.

Nicolaus der Junge auf Myslowitz + 1582 × Catharina Gorska ~~de Arm. Caper~~ + 1614 Miecznikowna von Myslowitz. × Kozlowna de armis novina

1. N.N. Johan Mężyk v. Dąbrowa

2. N.N. Johan Bebelno Gostowski

3. Barbara 1555 + 1603 Stanis. de Kuczkow Kuczkowski Cap. Wojnicensis.

4. N.N. Andreas de Lipie Lipski

5. Hedwig + 1637 Andreas auf Myslowitz Christoph v. Mieroszowice Mieroszowski auf Chrząszczow

6. N.N. Stanisl. Klemp.

7. Ursula Christoph v. Skrajnno Dunin

Dorothea Gostowska

Albert Mieroszowski + 1647

Christophs Bruder

18

19. der doch bloß lebenslängliche Nutznießerin u nicht Eigenthümerin von Myslowitz u Kundorf gewesen.

20. aus dem Christoph Mieroszewski im Jahre 1678 die Majoratsherrschaft stiftete.

21. und zwar unbeschadet des Grundsatzes seiner Mutter ausschließliches Eigenthum geworden

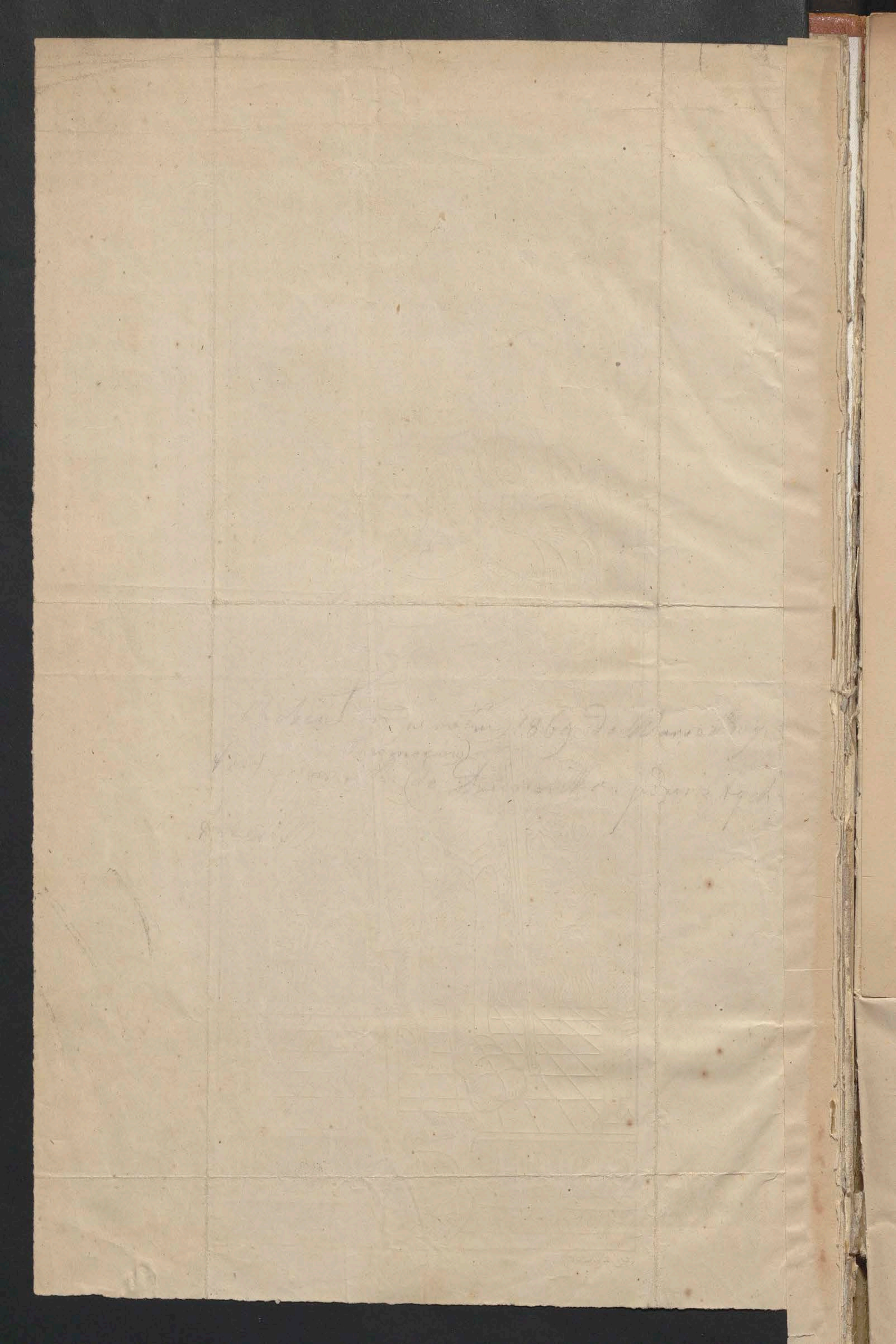
22 immer gar nicht stattfinden, sondern dem Landadel angehörenden Geschlechte, das aber durch Dorothea v. Gostawska in weiblicher Linie von den Salamon abstammt.

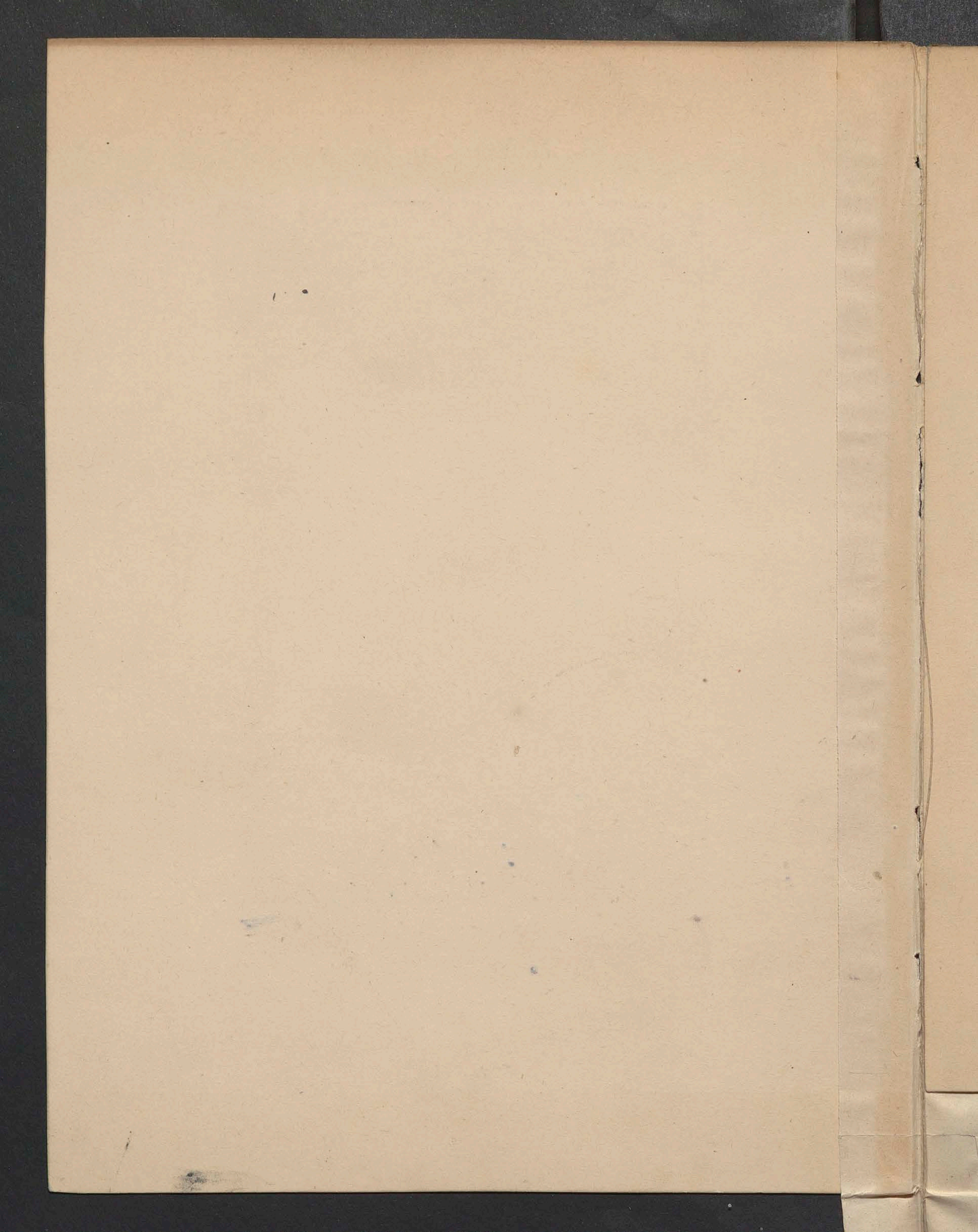
Dezember 1873.

Graf Kasimir v Mieroszowice Mieroszewski

Rys: M: Cercha. Ryt. A. J. Dudrak.

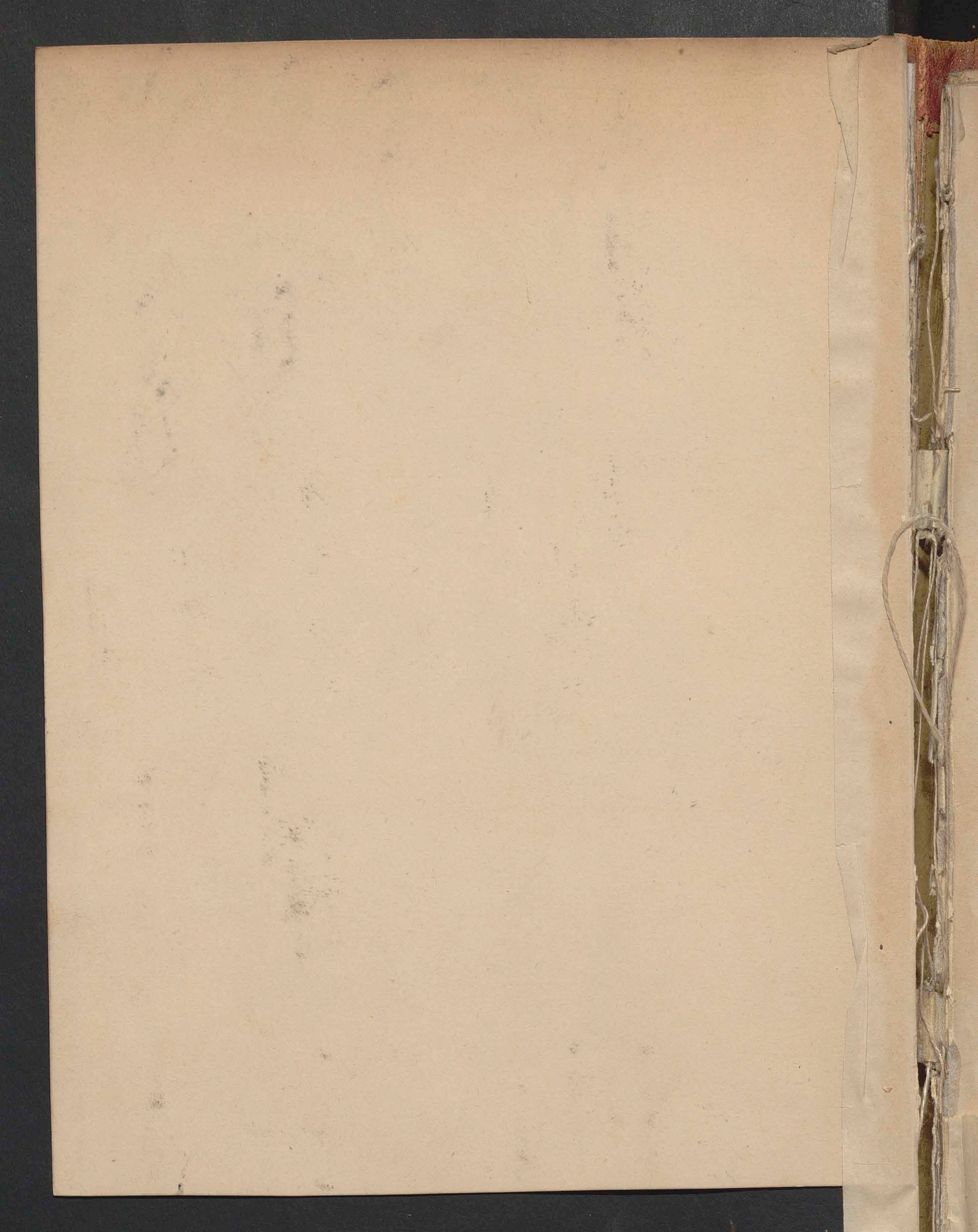

3.

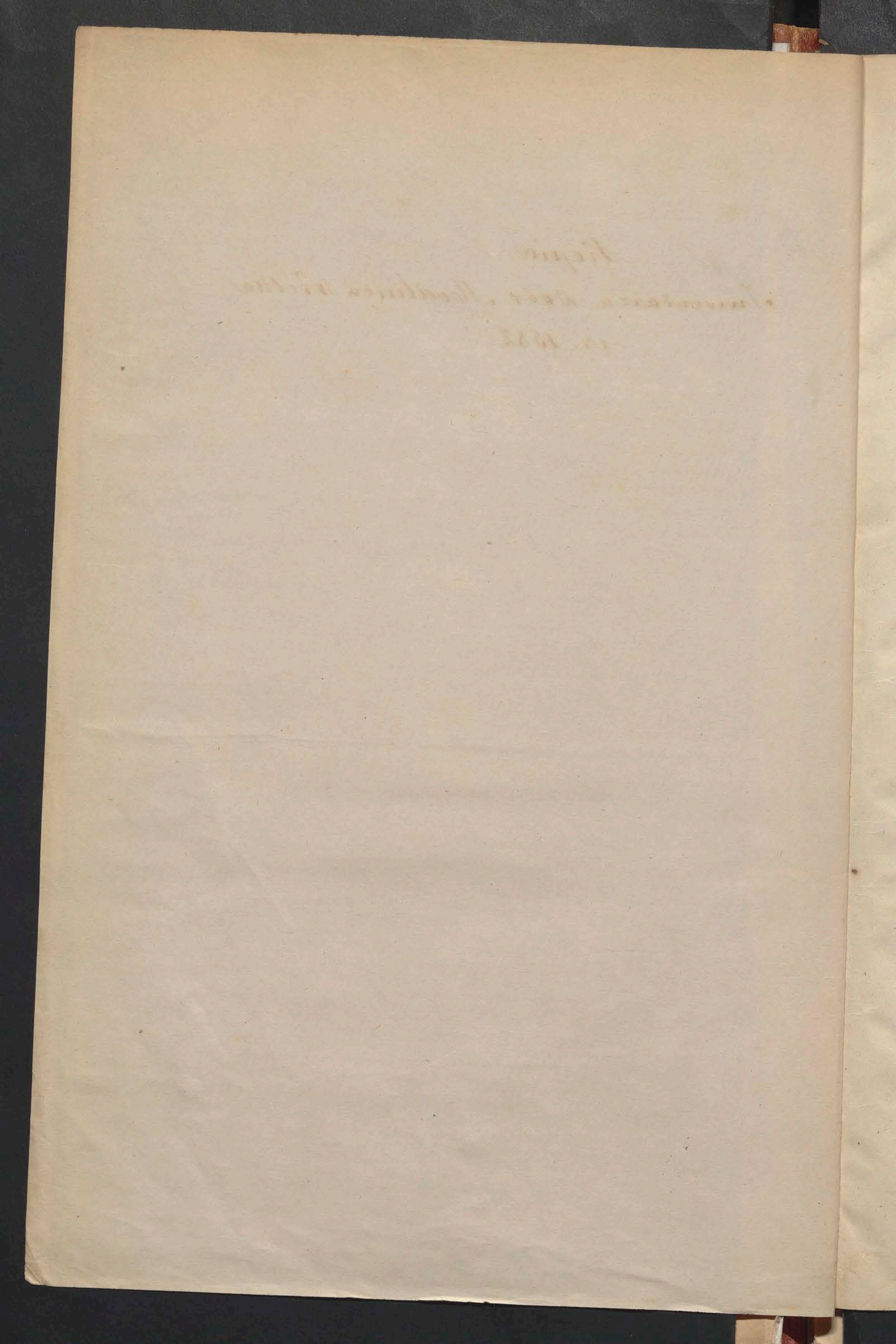
21

Kopia
Inwentarza dóbr Modlnica Wielka
z r. 1582.

4.
22

Spisanie imienia Modlnicze Wielkij i czenscy do niej w mały Modlniczcze bendączey, zey wszelakym grunthem, pożytkiem, ossadą, budowaniem i sprzenthem w dworze bendączym jako szie zastało po oddaniu wiecznym urzendownie podaniem od potkomkow nieboszczyka p. Mikołaja Salamona młodego Je° Mczy Panu Stanisł. Fogelwedrowi K. Je° M. Sekretarowi a na then czass posłowi Je° K. Mczy u Krolia Hispainskiego. ~ ~ –

Die quinta Septemb. Ao Dni 158 Secundo. &

Jmienie tho Modlnicza od Miasta Krakowa leży milę dobrą – Ma granice z jadąc od Miasta z Bronowicami Wielkiemi, z Małą Modlniczką, z Domaszowicami, z Szycami, z Giebułtowem, z Trojnowem alias Wezmanowice, z Toniami. – A granice są wszystkie dobre kopcami, miedzami, narożnikami i spokojna dawna possesyą oznaczone. Oprócz iż od Trojnowa w Plebański grunt jako zagon tenu laty poczęto przyorywać, co aby dalej miejsca nie biegał tenu potrzeba. – Na te granice są listy dostateczne i rozne, które się z różnemi osobami stały i otrzymały za niemałym prawem nieboszczyka Pana starego Salamona i oznaczeniem kopcami –

Dwór w Modlniczy i budowanie iego. Dwor jest w około odylowany, to dylowanie jest w słupy, część z starego drzewa, – część z nieociosanego mając. A to dylowanie jest gątami pobite. W drabie na niektórych miejscach ten parkan potrzebuje poprawy. – Wjechanie w dwor jest z zachodu słońca do dworu są wrota na biegunach żelaznych, a wrota starcie, gwoździami żelaznemi przybite. Fortka przy wrotach na zawiasach żelaznych do zamykania forty i wrót są wrzeciądze żelazne z skoblami –

Zamborza nad Wrothamy. Na tych wrotach jest zamborza, wchod do niej z podworca prosty, ganeczek, drzwi na żel. zaw. skobl z wrzec. żel. Schowanie to jest lekkie, nie prawie strojne. Okien ma 4. we dwóch są kraty żel. 4. Komorka z tego jest mała, drzwi do niej na zaw. żel. okno proste. Ta zamborza jest pobita cało gątami na kształt Brogu wierzch ma. – Podworze jest w tym dworze niewielkie, zaciesnione i bez proporcyi – po lewej ręce jest budowanie, tj. dom wielki czołem na południe dylowaniem albo płotem z pereblami ogrodzony – forta w tym płocie ma drzwi na zaw. żel. W tem ogrodzeniu przed domem są dwoje drzewka włoskie° orzecha a trzecie śliwowe. Do sadu zas jest druga forta z skob. wrzec. na żel. zaw. przed tym domem. To ogrodzenie nie oddala wejścia do domu i owszem gdyby go wziąto rozprzestrzeniłoby się podworze trochę –

Dom Vielky. Wejście jest z południa po schodku o 6 stopniach równych, drzwi stare do sieni na zaw. żel. zam. z kluczem. – Sień wielka mająca dwie okna wielkie, kraty żel. dobre – Okiennica jest przy jednem na zaw. żel. – Ława pod tem oknem. – Izba z sieni wielka po lewej ręce. Drzwi na zaw. żel. skobl. wrzec. zam. zkl. – Piec polewany w izbie w niem krata żel., a ten piec pochylił się w izbę do piwnice która jest pod izbą zła. – Okien wielkich w izbie 3. mające błony szklane a w nich około szothopy szyb sztukowanych – kraty żel. w oknach drewnianych okiennice 3 na żel. zaw. Ławy w około – Listwa jedna cała na ścienie – Z tej izby kommatka drzwi na żel. zaw. hanthaka przy drzwiach – Ława w niej prosta przy ścienie. – Okno jedno do sadu, w niem szklana błona sztukowana. Okiennica na żel. zaw. Szafa do mis abo talerzow zielona przybita na ścienie. Szragi proste do szat. Drzwi z tej kommatki są do sieni co wychodzi na oie – na żel. zaw. – zam. o kluczu niemiedziec. – Naprzeciwko izbie wielkiej w tej sieni jest po prawej ręce kommata wielka, drzwi na zaw. żel. zam. zkl. Ławy przy ścienie pod okny. Okien dwoje bez błon, kraty żel. mające i okiennice wszystkie na żel. zaw. są drewniane. Stół długi prosty bez nóg jest w tej kommacie. Komin

przestronny wniej murowany i pobielony i wyprzedziony aż z dachu w górę. Wtej kom
nacie są drzwi do dwu komór na zel. zaw. Jedna komorka jest prosta, z ktorey do sadu
jest wychodzenie takie drzwiami na zel. zaw. — Druga jest z ktorej raz do sieni może
wyjść, na wschód, a wniej jest ganeczek, okno jedno z kratą zel. okiennica mające
też zel. zaw. i raz z niej jest komora drzwi na zel. zaw. wrzec. skob. — z ktorej komory są
drzwi do sadu i drzwi do onej komorki prostej co jest z kommaty wielkiej,
mające drzwi też do sadu — Item — z sieni wielkiej jest forta do sadu, ktorą chodzo
no przez ganek do kuchni, gdy była za tym domem w sadzie za nieboszczyka
p. Salamona, jakoż takiej kuchni potrzeba do tego domu. W sieni do izby jest
komin murowany i wyprzedziony w górę, ale od ściany izdebnej odstał, ktoremu
trzeba dać pomoc wczas — A ten komin idzie i do piecow co są na górnem
mieszkaniu. Wschodź na górę, jest z sieni z toczonych szczebli i przestronne po
nim chodzenie — piętro na górę, w niem okien 6. drzewiane okiennice mające
na zel. zaw. z haczyk. Ławy u okien co na Alkierzyk idą. Alkierzyk ma okien 4.
nad podwórze — z niego wycyrkowanie i posiedzenie leśne, skromne, wkoło ławy
ma. Z tego piętra izba mniejsza niż na dole, a nad nią — do niej drzwi na zel. zaw.
z zamk. kl. piec ma polewany — ławy wkoło listwy także Kolte okien 4. z krat. zel.
w nich 2. szklane błony. Na węgłach zawieszenie stolarskiej roboty — listwa za
piecem. — Z tej izby jest izdebka mniejsza, do niej drzwi na zel. zaw. zam. kl.
listwy, ławy, piec. Okna z zel. krat. w nich szklan. błony. Z tej izdebki są drzwi
na zaw. zel. do potrzebnego miejsca. Na tym piętrze od schodów po lewej ręce
jest komora, do niej drzwi na zel. zaw. wrzec. skob. okno w niej małe z krat. zel.
na ogród — Z tej komory są raz drzwi do drugiej komory do ktorej po schodzie
wchodzi się jako pod dach albo na strzechę, a z niej są drzwi do sadu i drzwi do
komory podle co jest na tem piętrze jakoby spiżarnia co ma ganeczek w
około — Na tem piętrze druga komora nad kommatą wielką jest jakoby
spiżarnia — ma ganeczek wokoło — drzwi na zaw. zel. zam. kl. skob. wrzec. —
okien 4. zel. kr. okiennice na zel. zaw. — Ławy po jednej stronie. Z tej komory
raz są drzwi do drugiej komory, do ktorej jako do pierwszej po schodkach schodzi się
jako pod dach albo na strzechę — W niej jest skrzynia wielka do pieniędzy chowa-
nia jakoby do owsa. Wchodzenie na dom pod dach. jest z tej komory gdzie to ga-
neczek jakoby spiżarnia, drzwi w wierzchu w tej komorze wprawione pod dach
na zaw. zel. Dach na domie o pięciu szczytach z wieżyczkami, z nich 4 mające
z jakoby 5 przegród gdzie się może co chować — Ale dach mniejszy trzeba po-
prawiać, szczyty także powietrzyty. Rynny niena górne, tylko że krótkie, trze-
ba ich nadstawić bo wszak je wypuszczono krótko, więc z nich pod dom woda
wszystka się obraca. Piwnice pod tym domem. Jest piwnica przegrodzona, wy-
murowana, sklepiona pod kommatą wielką. Wchodzenie do niej jest z podwórz-
nia jako i do domu: tu i jest szyja piwniczna do niej przed domem nie
prawie strojna — Piwnica znać jest dobra — Gdy do niej wchodzenie będzie na-
prawione może w jednej piwo, w drugiej wino chować. Jakoż tak za ś. Sala
mona było i są do wina kotnary. Krata na zaw. przodek się zamykał dalej
tam drzwi niema inszych — Druga piwnica do ktorej z sadu jest wchodzenie
pod izbę wielką, ktora teraz zawaliła się i za nią to izba z piecem popłatała
na nię się przyda, tylko ją zasypać przyjdzie, bo i cembrowanie w niej pogniło
Około tego wielkiego domu jest sad, ktory z górą idzie trochę, skądże woda pod dom
z niego także i z rynien i podwalany się psuje — piwnica wilgotniejsza, dom
wszystek pochylił się bardzo, osobem na południe, a w spodku, aby się spaczył
Trzeba temu domowi wszystkiemu od spodku do wierzchu wielka a gwał—

Łowny pomoc dać nieumiejętniejsze —

Gołębie. Ze Gołębnika nie masz, na tym domu wszędzie się mnożą, czem się psuje i gnije na wielu miejscach budowanie. Trzeba oczędzenia stego tam ich wypłaszania wielkiego a potem im zbudować gołębnik na obore, albo baniek dać na wiązarach pod dachem albo pod okolicą — Może kosztować teraz par gołębi około 30 jeśli nie lepiej —

Dom Czeladni gdzie piekarnia. Wchodzenie do tego domu jest z zachodu. Drzwi na zaw. zel. do sieni — w niej kuchnia jakoby, ogniska komin nad nim wielki. Drzwi na oborę z tej sieni — okno przy drzwiach, zasłonięte cztery na zaw. zel. Ławy przy oknie Stępa w sieni — Koryto dla świni. Almara stolarskiej roboty przy ognisku — przede drzwiczki do niej oderwane z zaw. drugie całe. — Z sieni drzwi do piekarni na zaw. zel. zamknięte zel. skoblowane. W piekarni piec do Chleba na 3 korce żyta; kominek przy nim dotrwały. Okien 5 prostych — Stół w niej długi, ława pod Okny Koryto albo stół wielki co krowom trawy w niego dają przy smarzeniu. Przy sieni tej gdzie to Koryto jest Kura zelazna na gnenące Ludzie. Potyduć się w koło dla drew albo przedziwa — Dla Cekty kojca nie masz. Ta piekarnia wpadła w ziemię a zwłaszcza ta strona, która jest na oborę, mało okna już nie są równo z ziemią. — Piwnica jest z sieni nienagorna do warzywa, okienka dwie ma na ulicę, w jednem kąt. zel. Acz z obory jedna ściana jakoby zawala, i kąt dylowanie gnije, i wali się — wpalisze równo, nowo może to tego opatrzono. — Podle ogniska w sieni jest izdebka, okna na ulicę ku południowi proste, bez błon. piec Kaflowy — Ławy wokoło — Listwy proste nad nimi — przez szpary przychodzi wiatr z piwnice bo pod nią jest piwnica — Trzebaby dobrze spodku i a nieco tę izdebkę polepić, ktoby chciał w niej zimie dosiadać, drzwi na zaw. zel. skobl. wrzec. — Almara też jest z dwojgiem drzwiczek niesta, gdyby się poprawiła. — Podle tej izdebki komora jest prosta dla gospodyni, drzwi na zaw. zel. sk. wrzec. — okna dosyć małe — ława w niej prosta, skrzynia prosta jako Łada do Mąk — z niej są drzwi do tej izdebki — Wchodzenie na górę na piekarnią jest z tej sieni — wschod prosty niemasz żadnego dobrego z kareic potłuczon — Nad piekarnią ulepienie równe jest na schowanie jarzyny jakiej — Nad izdebką a komorą jest komora jedna pod dachem gdzie teraz sery chowają — Drzwi na zaw. zel. Dach na tym domie jest gałami pobity miejscy poprawy potrzebuje — Studnia przed drzwiami tego domu jest studnia, dość głęboka, ale nie prawie pilnu wzgląd do niej albo i cembrowanie jest niezepsute — Trzeba spierową wodą, ale jako się daje przebrać często, odmienia się też — Wiadro nieste do niej dębowe, okowane zel.

Domeczek mały, podle piekarnij który gorzałkę zowią. W Lewo podle piekarni jest budowanie małe o swoim szczycie. To jest izdebka mała na górze. Wchód do niej z podwórza prosty zamczek około niej wyjściem na ulicę — Drzwi na zel. zaw. zam. zkl. Ławy w około — Listwy okna 4. Szklane w jednej błony całe, na południe i na zachód. Stolik mały. Zydel takie Tafany. Łóżko proste piec kachlowy — proboże gotowe na nim dobrze. — Łazienka pod tę izdebkę na dole jest łazienka skromna, od przyrostu tej drzwi na zaw. zel. — Okienko proste. do Łazienki drzwi na zel. zaw. zamk. kl. Okno bez błony — Piecek — kaflow polewanych z kotłem i wierzchnim tory — Gdy się poprawi ujata być od niewoli — Za tym domkiem już idzie parkan od ulicy do Sambory, a w tym to miejscu, drwa chrusty składa się. Obora. Do obory z sieni od piekarni jest wchodzenie — Wyjazd jest nie z Ulicę wrotami wielkiemi na zawiasie zel. Są też drugie wrota w parkanie na podwórze ber na zel. bieg. Ale i ten parkan z podwórza, sty jest, od Obory i tędy drzwi są, dlatego zabite i nie chodzą niemi. — Około niej z górne w tej oborze, przyspyte słomą dobre — Gdzie są Chlewy różne, tak na małe jako wielkie bydło i na stanienie

Wołów – jest też jakoby wolownia – W pokoje się niema nic porządnie uczynionego zawieszenie. Drzwi te obory czynią – Była znać czy wołownia, czy stajnia, takie czeladzi stajennej mieszkanie przy tej Oborze, co teraz pustkami stoi. Część na ziemi, część wszystkie pognity tym, to się zmieni musi – zdrowe się przyda drzewo na jakie poprawy, a ze złym, pogniłem w piec. –

<u>Bydło przy poddanym Modlnicze, także na Oborze oddane.</u> Oddano krów 15 między któremi 5 starych nadbyt Jałowek trzyletnich, 4 Cielęcych d[o] 1. Cieląt-ków dwuletnich 3 Bydlnik 1. Cieląt anni 1582 pomnych i ranych, tj. 5 jało-pek a 3 cielenki razem 8 – <u>Suma pogłowia 32.</u> <u>Gęszy</u> oddano 30 z gąsiorem <u>Kury</u> z kokoszy 28. <u>Świnie</u> 10. tj. świnie 3. wieprzów miernych 6. kiernos 1.

<u>Stajnia</u> jest słomą pokryta, prosta, za tą Oborą – drzwi dwoje na żel. bieg. Żłob, drabina mniej prosta naprawiano wiec. skob. przy nich – <u>Gumno.</u> Za tą stajnią jest Gumno ku polu, ogrodzone dobre parkanem, który jest pobity gęstami. Są wrota dwoje do Gumna na bieg. żel. przy jednych forta na żel. zaw. – Stodoła w Gumnie dwoje wielka o 3 sąsiekach albo sąsiekach dwoje boiska do młócenia 4 wrota mając. Ale 2 częścią swej stodoły podpadły które się teraz naprawić mają dobre, coby ze wszad stodoła zamkniona była, bo i wrót teraz nieman. Brogów jest w Gumnie 31. W których jest to zboże, które się zmełnęło z urodzaju anni praesentis 1582 z zarobienia i z zesiania przeszłych dziedziców.

<u>Urodzay 1582 zwieziony do gumna.</u>

Żyta ozimego kop 260 – jarego 22. Pszenicy ozim 25. Jęczmien 71. Groch 33. Owsa 308 Tatarki na ugorze kop 82 w jarem polu 18 = 100.

<u>Siana</u> w Gumnie jest Brogów 4 a na Modlnicy Małej co porzucono Brogów 7½ Ale wszystko brogi są mierne

<u>Ogrod Warzywny</u> jest ku polu za sadem naprzeciwko Gumna, ogrodzony płotem chrustianym. W nim był teraz mierny urodzaj warzywa, była Cebula, Kapusta Marchew, pietruszka. – Rzepa w polu, której nad domową potrzebę na sprzedaj niewiele może być, bo mierne tego zasiania były – także Konopi, Lnu, Maku za dobrego gospodarstwa pożytek tego znaczny iż bywała, bo jest gruntu na to dość.

<u>Ogrod przed dworem jakoby pastewnik</u> jest, do którego może cielęta, jagnięta i Konia którego wpuścić – jest jakoby ku dołowi przegrodzony gdzie teraz był Mak i Konopie. Może ten ogrod na co pożyteczniejszego obrócić nawozić go i aby nie zamakał rowy w nim poczynić. – Jest z niego wychodzenie ku stawkom.

<u>Szady dworskie</u> są dwa mierne, jeden za domem wielkim odgrodzony dobre a drugi za gumnem od pola. Ten niema parkanu dobrego od pola wszystko aż do sadku Kmiecia pognity na ziemi leży. – Są w tych sadach owoce rozmaite, które Communiter około Krakowa w sadach bywają – Jest w nich poczęści drzewa młodego ale nieporządnie sadzonego – W tym sadzie od Gumna znajdzie się miejsce do sadzenia szczepia jakiego. Owoc w tych sadach: Orzechy Włoskie, Śliwy, jabłka różne gruszki &. przedają go gdy rodzi po R 20. 50. 60. Teraz za R 20 przedali gdyby panowie potrzebowali przenieść. – <u>Chmiel</u> się też mieni w tym sadzie po parkanie rozwlokle – gdy się oprawi może być lepszy – Ale i ten było rozmnożono za P. Salomona, który potem zaś zatracono. – <u>Spisanie poddanich z ich powinnościami.</u>

	Daje czynszu		Ma koni	Woły
1. Maciej Szado daje Czynszu	Marc 4		Ma koni 3	Woły 4.
2 Cristoph Makuch	"	" 5	" 4	" 2.
3 Wawrzyn. Mazella	"	" 2	" 3	" 2.
4 Marcin Dziadek	"	Kopę 1.	" 3	" 2.
5 Stanisł. Perdigal	"	" 1	" 3	" 2.
6 Matus Kmieć	"	" 1	" 3	" 2.
7 Stanisł. Kita	"	Marc 1.	" 2	" 2.
8 Jan Koziet	"	" 1	" 3	" 2
9 Jan Szatko	"	Kopę 1.	" 2	" 2

Kmieciów 9.
Czyni Czynsz Kmiecy
R 28//24//.

Zagrodniczy.

1. Crystoph Wosiek Czynszu ½ Grzywny.
2. Simon Łysiek " ½ "
3. Casper Tharapiecz " ½ "
4. Jan Kulaneto " ½ "
5. Szczęsny Pastuszka " ½ "
6. Marcin Szesczym " ½ "
7. Grzegorz Wargacki " ½ "

Czyni Czynsz R 6 // 12. // —

Chałupniczy

1. Szczęsny Kuśmierz Czynszu R 4. //
2. Szczęsny Tkacz " 3.
3. Wojciech Cieśla " 2

Czyni Czynsz R 9 // — //

Suma Czynszu od Wszystkich R 40 // 6 //.

Komorniczky

Tych jest 11 ale wszystko nietrwałki jako przy Krakowie pewna liczba być niemoże jedne odchodzą drugie zaś przychodzą. —

Dain Kmieczy i Zagrodników jednaka, tj. nad Czynsz dają każdy po 2 Kapłonów i po dwadzieścia jajec. Razem Kapłonow 32 // a jajec kop 5 // 20. —

Jaka Robotka Kmieczy. Po smierci J. Mczym P. Salamonie znać Arendarzom robili gdzie i jako im kazano, a tem w niemałą biedę i długi przyszli — Za folgę teraz jako ich oddano po 4 dni robili, choć każdy na półtorasta dni każdemu czyniono na rok jakoż i teraz do dalszego postanowienia w dworcy Czeladzią na 4 dni się rozstawuje; Kolej albo pieszo z Wozem za jeden dzień czyniąc a do Krakowa ze swoimi wozami. Jaka Robotka Zagrodników. Dzień jaki jeden winny robić w tydzień do jakiekolwiek roboty im będzie nakazano — potem w końca dziesiątego sobie młócą, chociaż mniej jedenasty korzec zagrodnik bierze — powinni kolej listową bez dnia Brogów oprawienie, wczynienie, zboża układanie, słomy chowanie, wygnanie ochędożenie — Warzywa wszego tak lecie opielenie jako i do pochowania go oczyszczenie, Lnu Konopi tak ziemne jako i z wody opatrzenie i pierwszy raz pomiędlenie — Kapusty okopanie — Gęsi podbieranie. Zagrodnikom za takich roboty nad dzień czynione dają każdemu po dwa Korcy żyta.

Kmieczy i Zagrodnikom wspólna robotka. Owce zgnać, postrzydz, Kapustę sadzić. Włókę, międlenie, przędziwo po tole i przędziwa oddać na każdy — Stroża w dworze kolejna — Do słowa dwa razy do czego karę, mają im i Chałupnicy. —

Jakie rolę którzy trzymają. Zbadać się niemogło zarazem, jakoż i mało samego Gruntu na Modlnicy żaden niemniej powiedzieć. Po Czynszu znaczy się i kto go więcej daje ma też roli więcej — Zagrodnicy wprawdzie mają równe i małe zagrody, i co po trosze mają, rol do tych zagród, ta też jest niesprawie hojna, bo same zgodnicy trudno ma być u nich rola dobra. — Chałupnicy także ogródki mają do Chałup oprócz Cieśli który ma około 20 zagonów roli w jednem polu za gumny, co mu Pani Salamonowa była przydała — a powinien cieśielską robotę, którą sprosto w Dworze robić za takiej płacę niż obcy. —

Karczma. Crystoph Mańczek Kmieć szynkuje pod nas piwo, od którego szynku jako odbyt ma na piwo, tak płaci. Teraz od S. Marcina będzie się kończyć ten szynk, ma się jemu czynsz od tego ulożyć. —

Wzory albo pola dworskie. Pole jest trojne, a jedno podle drugiego i gdzie równe. Początek gruntu średniego — gdy się będzie dobrze nawoziło, sprawowało, będzie grunt obfity jako za P. Salomona bywało iż wyrzynano lepiej niż 700 kop oziminy — Teraz te pola bardzo wyjałowiały, bo w ugorach zawsze siano tatarki powozów najmniej nieczyniono, tak bowiem słomę jak i siano sprzedawano —

Pierwsze pole idzie za warzywnym ogrodem za gumny ku Grzebiałtowi, równe go kopa ... — W tem polu teraz było jarzyny. Ma też ku sobie pola niemałą sztukę, trochę poniżej, które idzie nad ... ku Szarkom i za Stawki na którym polu teraz Owsa było kop 200. Nota. Z tej sztuki pola przychodzi dziesięciny Biskupowi do Wolborza dwie części a trzecia swemu Plebanowi — Za tym polem idzie gaj który równię Pokrętka e sycami granicy, — o którym niżej będzie

Wtóre pole jest jako średnie pole — gdzie teraz zasiano oziminę, graniczy z Trojnowem, a równe to pole ku Szydłu, Na końcu tego Pola była Karczma Modlnicka dla gościńca, którą zwano Szydłowska, bywał z niej pożytek, ale po tej kosterce Panie zatracono ją. —

Trzecye Polye. od Krakowa jest, idzie nad wielkim gajem ku Tonion granicą
i zowią je pod Gajem, gdzie teraz sieją oziminę pro a° futuro 1583. A ma to
pole też sztukę roli ku sobie za Mosiądem, na ktorej wysiano Korcy Zyta 45.
a w tento podgaj Pszenicey Korcy   Zyta Korcy. — Polepszeniem mowią iż
jest największe, te dwoje postednie są sobie rowne. — Łąki nie ma tento pierw-
sze pole — te dwie ostatnie mają łąki po brzegach ról. — Też są drugie łąki dworskie
ktore zowią za Kruciem idąc pod Brzeziem od Gaju wielkiego po stawie mazura-
nym ku Perdzygałowi i zaś dołem ku stawkom pustym. — Około Perdzygała i około
Wszystka jest łąka ogrodzona do Dworu, dalej też są trawy po stawiskach, gdzie
jedne miejsca Dworu a drugie męże swojem bydłem wypasa tentam pod-
dany, a kazdana do jakiego z gajowem do Dworu za to. — Wszystkie te łąki
i podbrzegi nigdy nie gorują, zawsze z nich trawa do Dworu bywa sprzątana
i potrawu raz pilnować dla wołów, krowy pod Jesień. —

Modlniczka

Ta wieś jest Mniszek Świerzeneckich, ktorą trzymał od nich niejaki Stanisławek
A Doctor Picus będąc jego opiekunem przez prawo jakieś do kilka lat zaś sobie
trzymanie otrzymał. Jest też w tej Modlniczce przewiązane folwarcznych drugi, jako i w
Karniowicach. To oboje stary na Kościół S° Idziego w Krakowie. Trzymał to X
Osowski Refferendarz, puścił zaś Gołuchowskiemu Szostrzeńcowi swemu. — W tej małej
Modlniczce nieboszczyk P. Salomon skupił Ziemianina Noskowskiego abo potom-
stwo jego. Ktorą rolę zrazu zpierwu na Dwor, zaś potem osadził na niej podda-
nego i mieszkają ich tam dwa. Perdzygał kmieć i Zagrodnik Cristoph Wossek
ktory już są zapisani superius między poddane drugie — Roli tam nie masz na
tymto imieniu dworskiej tylko łąki. Poddanych są role też i łąki, ktore się po
niespełnych z poddanymi małej Modlniczki, wszakże każdy ma swój grunt i zażywa
go w pokoju. Łąky dworskye w maly Modlniczcze.

Jest pierwsza Łąka wielka i mazna od drugich sąsiedzkich łąk, bo jest okopana.
Ktory okop ponawiać trzeba abo i mierzeniu go osadzić. Z tej łąki oprocz potrawu bywa
siana od wozow dobrych, gdy rodzi trawa czasem i lepiej — Ktore siano się tam
kładzie w brogi i chowa do przedania a Zagrodnik go pilnuje. Trzeba też te brogi
płotem ogrodzić dla bydła ku zimie — Potrawu gdy się niedogiy pokosić przedać
się może rzeźnikom dla wołów Krakowa za ƒl 10. lepiej czasem. — Jest druga
łąka dworska pod Brzezie idąc, ktora i to jest w podal i pokosić się niedogiy. Ku-
puje Burza z Brzezia za 2 Gazywony. Wszakże aby sine haereditario to się nieobo-
cito odmieniać trzeba tego Kupca. — Także dwa poddani z Małej Modlniczki
mają w gumnie Wielkiej Modlnicy pod Gajem kędy po 2 lezajow roli, ktorą rolę
radby był nieboszczyk P. Salamon skupił abo zamienił, ale nie mógł tego
dojść. — Mają też także i łąki Poddani tego imienia ktore idą wszulkami
i z pod Brzezia — Jest też łąka, ktora już na błonie się obrociła za
niezgodą. Abowiem Pylatti Wiejski tę łąkę orał i siał do Gjazdow, bronił jej
nieboszczyk P. Salamon magno sumptu iż jej zaś orał, ktorej zaś najeden
bronił Pilatti — Tak że potem od bludowa zaniechana jest i teraz Błonie jest
Brzezin, Wrzące, Bronowicom etc. —

Gaye do Modlnicze wielky. Gaj ktory zowią Potrzebę, a idzie granicą miedzy
Kopcami od wsi Szyców nad Gebułtowską granicą drugą — jest z drzewa drobnego
rozpierzchłego, z brzozy a dębiny i mało co roslejszego jest nad koły a płoty do uży-
wania. Mało by nie lepiej przedać go poddanym, abo do Dworu dać wyrąbać oby-
cząjnie wstawiwszy drzewa dla podrostu przyszłego — A stądże dać pilno tej
poręby, ktora do lat 3 takie drzewo by zaś dała jeśli nie lepsze, gdyby się bro-
niła pilno przybrać od bydła. — Gaj drugi a wielkiego drzewa, nadewszy
idąc od Krakowa ma dębinę i grabinę prawie rosłą, idzie gorą i Szczypura

się zaś dołem aż do drugiego stawu co idzie pod Cerdyzatem. Przy nim trochę dalej
jest gajek jako okrąg cwołkiwy dębiny wcięcej nadbrzeż. Stoją że gaje za kilkaset [illegible]
i jest wielada klejnot tego imienia, którego pilnować jako najpilniej. Zołędź
też czasem dobrą rodzi, który do Dworu zbierają wszystek. Gaj trzeci jest taki
drobny jako i pokrzepka – granica z Bronowicami, z Bosiami i z Małą Modlniczką
Wpusty są tam ku niemu bydła Wielkiej Modlnicy i toż bydło zachodzi w nim
i szkodę mu rostać [illegible] Dębina w nim i Brzezina – Mówią poddani że to był nie
zły las od Mieboryczyków, który jednego czasu wyprzedali byli za R. 90. – Ale za
Mieboryczyka zawarto tam bydła tak swego jako i z Rzu. z Bronowic. Co
może się dokazać, bo dosyć wypustu innego na bydło, tak swego własnego nad tym
gajem, jako też jest Błonie wspólnej pasy na Małej Modlnickiej granice, z dawna
też wolność jest iż tam wolno paść z Wielkiej Modlnicy. –
Nota – Tkanie nieobeyda się bez gruntu Modlnickiego. Ponieważ jest wieś Capituli
Krakowskiej, ciasny mająca grunt i często im przychodzi wpuszczać na Modlnickie
grunt i z tąd czasem też pomocy szukają do Modlnicy, boby im często bydło ich zaj-
mowanem było. – Bydło zaś dworskie zawsze tam chodzi, po ugorach ciągły – które
ze ratyskają dla wołów i koni roboczych – Ma to wszystko bydło wychowanie
dobre zawne. Stawki Modlnickie. Stawków rożnych na Modlnicy jest 7 zna
komitnych ale żadne są ich więcej i napełniony wodzie i dobrej –
Za kościołem rzekomo zostawiony – Za dwadziestu trochę jaży wody – Toż niżej
3 puste za dziatkiem – Pod Gajem staw prawie był podobny ale zastanąć go
trzeba i nie mało nań nakładano chcąc dowieść aby tam był staw.
Wszakże zpatrzy go – Toż pod którego pod Cerdyzatem stawek jest w wody w nim
[illegible], nawet pociągu. Gdyby się opuszczał i zostawił, byłby nie[illegible]
stawek – Jakoż za Mieboryczyka z tych stawów miała Modlnica do kilku
ryb, tak na potrzebę Pańską jako i na sprzedaż [illegible] pod [illegible]
ki sprzedawano – Tych stawków zgoła szkoda jest zaniechać
Młynik był o jednem kole pod tym stawkiem, co pod Cerdyzatem idzie. A był
ten Młynik aż pod Małej Modlnickiej poddanym, na imię Szwagrem, tak go był
Mieboryczyk zbudował bono iure, i mówią poddani iż Mieborynych by był
dłużej żył, mógłby był granicę od Narożników Bronowic, swojej Modlnicy i
Małej Modlnickiej, z którymi wszedłby był i ten poddany w grunt Miebor-
czyków i innych drugich po części grunty. Jakoż przypatrując się tym to narożni-
kom, takby podobno przyszło. Gdyby też staw ten naprawić i Młynik być może
ko wielada pomoc w Dworze aby jaz dla ospyki tedy i to wiele ratuje –
Cło. Tak mówią poddani i znać to samą rzeczą, gdy na gościńcu zła droga, obracą
się furmani, bo i każdy gruntem Modlnickim – Na ten czas pilnują i biorą
Cło. Jakoż za P. Gostawskiego szarym zagrodnik tego strzec pilnował i oddawał
z którego po R. 6. 7. 8. czasem – Ażeby karczma była na danem miejscu
pewnieby snadniej toto Cło, ba i przybytek wielada karczmy samej byłby takie.
Ozera Modlnicze – Decima. Po dworskim wsi nie pospolita się dają i daje ma
dziesięcina omnis grani plebanowi Modlnickiemu – Po poddanych tenże ple
ban ma liberam decimationem i wybiera ją. – Nota Iż Pleban za gajem nad
Modlniczką gdy wieją poddani Mazolla, Mełach, Umieć, Szadek, Kerdyzat, Kopch
niebierze od nich dziesięciny z tamtąd jaz 1/3 części dwie bowiem Biskupowi do Sto
łowstwa przynależą, którą biorą do Dworu i płacą wespół z tą dziesiną co też Bisku
powi przynależy z tej sztuki pola co jest za stawkiem do którego wzoru dworskie
go przynależąca. Z tej sztuki pola jaz też 2/3 Biskupowi idzie, trzecią dają
Plebanowi Modln. Odkupienie tej dziesięciny Biskupią mówią są po pięciu
grzywien. Gdy ugorem te pola leżą Sequitur in decimy niedają ani płacą

Viderkauff vel Census terragij Placenia Czyrsu tego jest Grzywien 17½ t. j. Złotych
polskich 26 g 12 ß. a płacą go dwiema ratami Altaryście do S. Maryi, który jest
ex Collatione familiae Cymermannorum Cracoviens. Jedna rata na Gody
każda albo święto Bożego narodzenia płaci się fl 13 ß 6 – druga rata na S. Jan
Chrzciciel fl 13 ß 6. – Ten czynsz tak idzie stąd iż nieboszczyk P. Mikołaj Salamon
przyjął od S. Jana Crimermanna a° 1534 Zł. pol. 600 od których intum censum
annuum na Modlnicy zapisał in vim tamen reemptionis &. (Jaki zapis uczynił
vide inferius descriptum folio 20) od S. Jana może ten Czynsz Modernij possessor
poczęści wrócić, t. j. tę ratę która nań przypadała i już się zostawała na co jest qt Alta-
rzysty X Andrzeja Antoniewicza &. —
Pobory płacą poddani z Modlnice tak jako kiedy ustawa płacą z łanów 8 osobliwie
z Małej Modlnickiej z jednego t. j. 9 łanów Item Zagrodnicy, Chałupnicy osobno wedle
ustawy na nie X Pleban z strony Dziesięciny połowicę poborów do poddanych
przykłada. Ale jako dają sprawę poddani iż pierwej jacy z 5 łanów pobór
płacili. Wszystko to teraz na 8 łanów sami nie wiedzą jako. – Ale tego winę dają
X. Płazie przeszłemu Plebanowi, który za jakimś niebacznem przed poborcą
powiedzeniem że 8 łanów wwiódł na nie iż poborca je wpisał. A nienasz
temu lat 8 albo 9. By Mierniki był przyszedł, najlepiej by dać wymierzyć
role ich a wedle tego odkładać pobór. Bo sama to ratio ukazuje iż nie masz
pod poddanemi łanów 8 całe. Rzecz tedy potrzebna temu zabieżyć jakim
kolwiek sposobem być może. —
Drwa do Modlnicze być mogą Urzędnikowi gdy będzie gaja pobliższa pilnować
i gaja nad Bronowicami, bo szafując niemi bacznie, może mieć dostatek
Chróstu na swój ogień. – Albo gdy ten będzie bronił te gaje od bydła i zaprzeć
dobrze nie szkodą porębę, może co trzeci rok każdy ten gaj przedawać
chłopom którzy go bardzo radzi kupują – a za te pieniądze może zaś z
niąd sobie sporne drewno obmyślić, których pieniędzy może zebrać
który złoty ostać. — Na potrzebę sporą drwa muszą być dostawiane
skąd za pieniądze – To jest od Wisły mogą się wozić nakupiwszy ich do
woli – Item w Czajowskim, w Tenczyńskim, w Ojcowskim &. —

Sumarius dobre° mienia w Modlniczy.

Role aby dobrze powożono a niezawadzi i z Krakowa nawożenie ciągłym. Czyniono
to za Nieboszczyka.
Role gdy będą dobre a wczas sprawione dadzą z pomocą Bożą cita a ultra kop
700 oziminy, totidem jarzyn.
Ogrodów warzywnych non negligere, bo te zawżdy mogą wino i korzenie z
Krakowa do Modlnice nosić.
Bydła co najwięcej chować. Krów może 50. A owiec 100 a lepiej.
Stawki wszystkie naprawić i narybić, bo opłaci się niedługo nakład.
dodadzą nad potrzebę tego, przedanie ryb.
Sady lepiej chować, stare drzewa wycinać, a młodego co rok nasadzać.
Pług jeden w dworze dość. Klacz bym rzekł 4. Części dla pospiechu roboty,
części dla rozmnożenia czego pod stajnią.
Nie zawadzi na zimę postawić którego woła, albo jałowicy, bo nie będzie to bez
zysku i da jakiego wolnego mięsa urzędnikowi. —
Gaje dwa t. j. ku Szycom i Bronowicom albo wyprzedawać, albo do Dworu wy-
cinać, a poręby też strzedz pilno.

pokrywy gdy się niebędą we Modlnicowie mogły smętnéj, rzeznikom sprzedawać, pomoże na myto urzędnikowi, a tyle wszystkie smętać, bo gdy się trawa zrodzi może być do 15 brogów wszego siana.
Myto jak być może zbudować, przy tym i Karczmę gdzie była pierwej + dla Browaru, dla Ctae & &. Browar by mógłby zbudowanym, ale primo considerandum est, skądby drzewa do warzenia piwa snadnie dostawać a trzeba by dobre piwa robić, żeby Chłopy z Krakowskiego odnęły. Przeroby by nie zawadziły w dworze, bo się same rodzą. + Browar by dodał kariwy na Czeladź)
Więc świń, gęsi, kur, co najwięcej albo wedle summa. Judicent niewiastki co to może czynić gdy czasem po 5 po 6 jajec za Grosz dają & &
A gdy to wszystko zdobyim będzie stanie złotych 700 nad wychowanie Urzędnika Cum honore domini Modlnica uczyni
Salvo tamen alterius meliori judicio.

Rola. - Wrolę świeżą żyta niesiać, ale ją zorawszy już wrzągony dać jéj poleżeć przynajmniej 1 1/2 niedzieli niż niedłużej chać żężnie je abędzie żyto lepsze zbroż urzybyto w świeżej ziemia pano - hoc per me expertum est.

Inscriptio Viderkauff: (pag. 21.)

Nobilis & famatus Domus Nicolaus Salomon Civis Crae & heres villae majoris Modlnicza in Districtu Crae. ad Acta praesentia personaliter constitutus, non compulsus nec coactus, sed sponte libere & vir suo, maturo, deliberato, amicorum suorum salubri freto consilio recognovit & palam fassus est: Quia censum sive redditum annuum sedecim cum media Marca ex pecun. communis monetae & numeri polonicalis super eisdem bonis suis haereditariis maiori Modlnicza cum ei iure & toto dominio famato Dno Joanni Cymermano Civi & Consuli Crae perpetuo in vim tamen reemptionis alias na Wyderkauff pro suma sexingentos florenos per mediam sexagena computato vendidit & inscripsit & praesentibus vendit & inscribit. Ac intromissionem in eadem bona praedicta eidem Dno Cymermano dedit. Qui Nicol. Salomon cum suis posteris praedictas 16 cum media marcas pecun. singulis annis ad duas ratas, videl: 8 marcas ples & grossos 12 pro singulis festis Natio. Chti & alias 8 marcas ples etiam cum gr. 12 pro festo S. Joannis Baptistae, festis sese proxime & immediate sequent. Pfato Cymermano aut cui Ds Cymermanus emptor dandum comiserit dare, solvere. Incipiendo eiusdem Censum prima solutio pro festo S. Joannis Bab. proxime venturo est.
Actum Cracoviae feria secunda post festum S. S. Trinitatis proxima A. D. 1534.

Index Literar.

1. Literae in Burgrabiatum Nobilis Andreae Salomonis.
2. Ltrae Jacobi de Lubomirz judicis & Joannis de Biechów Subjudicis terr. Crae. qbs. sfirant quod Nob. Joannes Vierzbięta duas sortes bonorum suorum in Majori Modlnicza Gnoso Jmbram Salomon vendiderit & juste recognovit. dato 1540.
3. Ltrae institut. Jacobi de Biskupice ad praesentat. Gnus Stanisl. Salomon
4. Ltrae donationis Stanisl. Salomon post suum ex hac vita sine prole decessum omnium bonor. suor. mob. & immob. Andreae & Nicolao fratribs suis A. d. 1520.
5. Resignatio bonor. Major & Minor Modlnicza a Wa Zophia Tajphrilkowa in psona Wi Nicol. Salomon. 1528.
6. Inscriptio eorumq. bonor. Nob. Zophia Tajphrilkowa 1526. (1515.
7. Resignat. duar. sort. a Nob. Nicolao Glinski in psona Nob. Pauli Kaufmann
8. " tert. " a Nob. Joann. Vierzbięntka " Ibran Salomon
9. Vrbls Thomae Roznowski institutio in Par. Modln.
10 Similis Vni. Joannis de Rawa.

11. Resign. omn. pater. & matern. Bonor. in minori Modlnica & Ochowicze Nob. Annae Pisarski in pers. Nob. Stanisl. Ujejsky 1510.
12 Vnbs Stanisl. Gorski instit. in Parr. Modln.
13. Resign. sortium haered. in Maj & Min. Modl. Nob. Stan. Salamon nobili Zophiae Zajphrithowa 1526.
14. Nicolai Klechowski Instit.
15. Ltrae Sigism. R. Polon. qbs Nob. Andream. Nicol. Stanisl. Salomon immunes facit per quinquennium ab expeditione bellica 1521.
16. Donatio bonor. haered. in Maj. Modl. a Gnso Nicol. Glinski in persona Nob. Pauli Kaufmann 1515.
17. Limitatio Bonor. Maj. Modl. inter Thomassowice & Podskalany 1535
18. Ltrae Condes. bonor Maj & Min. Modl. Nob. Stanisl. Salomon p No. Andr. & Nicol. Salamoni fratres 1525.
19 Venditio & Resign Prati Trzesanka vocati inter haereditates Maj. Modl. & Czarnowskie Prata 1521.
20 Thomae Kosnowski Instit.
21 Decret. Judicii & Subjud. q. taberna vulgo Zybultowska dicta Plebano Modl. est adjudicata 1543.
22 Donatio Stanisl. Ujejski silvis Rubetis in Min. Modln. Paulo Kaufman 1515.

Dla pamienczi spiszuie sey za czo jest Modlnicza i od kogo kupiona item co ponnici do zapisow aby byty doskonale &.

Za smiercią P. Mikotaja Salomana Mtodego Modlnica imienie to jako p. trzymat zeszn w Matej Modlnicy, przypadto na siostry jego ktorych byto piedm. Od ktorych się to Modlnica kupito, a wypisują się ktora byta. pierwsza za P. Janem Menzykiem z ktorego powolenim swo... p. częsc sprzedato i oddata wedle prawa.

druga za P. Janem Gostawskim, z ktorego takie wolą swoja część sprzedata i oddata.

trzecia takie umarta, ktora jest za P. Stanistawem Kurkowskim.

Czwarta takie za P. Andrzejem Lipskim

piąta takie za P. Crystoph. Myrosowskym.

szosta obyta za P. Klempem Stanisl. zmarta a synowie pij cum tutor. patr. & amic. proximior. de linea paterna przedali swoje części i drugich braci siostr mlodnych części cum evictione

siodma niezydana Panna Urszula, z ktorej części zapisat pij cum evictione P. Hieremias Viterkowski in forma amplissima od tych wszytkich jest kupiona Modlnicza za R 11.600 polę. item w upominek Pannie a dat pij pij pierscien z 3 kamyczkami szmaragdowych velor. R 11/25 ff. wzgardzita tym pierscieniem musiato pij pij dai za R 30 pne nate – item na wina Bazytz kaidemu dato pij pol 12 ff — Na przedanie tej Modlnica abo alio titulo uczynione są zapisy od tych osob in Actis Castren. Cracov. die 7bris 1582. ktore takowe zapisy mają byc rozpryszczone & krole gdy bedą ziemskie roli abo polozenie kurzy od tych wszytkich osob przeniesione — ponnici na to aby temu dosyc bez ... obias przypomnai ich nim rok wyjdzie ku tym zapisom

Item powinien gdy Panna Urszula Salomonowna zamężną będzie aby P. Hieremias Vilikowsky przywrócił do zapisu Macierzynego —
Item powinien na P. Klempa dzieci drugie które są minorennes, aby gdy synowie do lat przyjdą a dziewki za mąż pójdą do zapisów przywrócone były wedle obligacyi Ojca i starszych braci ich. —

Synowie	Stanislaus Nicolaus Samuel Alexander	filiae	Anna Catharina Barbara

Ex his Alexander, Catharina Barbara sunt minores. z których Consens trzeba równo powinien, bo już drudzy satisfecerunt et Catharina satisfecit coram Actis Castren. aº 1593. — —

Cały powyższy Inwentarz exclusive na tej stronie umieszczonych pro memoriów jedną ręką pisany — powyższe zaś daleko późniejsze i wklejone do księgi oprawnej w zielony pergamin na którym wydrukowany herb Fogelwedrów Lazarza poprzednio wstęgą od lewej do prawej przepasana na niej trzy gwiazdy — w złoto dewiza ale już mocno zdarta — i napis Inwentarz Modlnicze 1582. — wszystko co w tym odpisie podkreślone jest Czerwonym Atramentem i tąż samą ortografią pisane — reszta czarnym Atramentem lecz tą Ciemną ortografią zastępi[illegible] tem [illegible] dzierżawcy; — Inwentarz ten jest w posiadaniu dzisiejszego Dziedzica Modlnicy W. Tadeusza Konopki, i od niego dla przepisania mi pożyczonym. — Modlnica przechodząc przez różne ręce była także w [illegible] Stanisława Łętowskiego Podkomorzego Krakowskiego i jego to córkę Helenę pradziad mój Felicyan Mieroszewski porucznik Generał, Szambelan i Ordynat Mysłowski w części Modlnicy odprawiał Wesele. — Pomniki Salomonów są w Kościele P. Maryi w Krakowie i w Mysłowicach — o nich zaś wspomina Mączyński w Pamiątce z Krakowa. —

Przepisałem w Kamionkach dnia 10 Grudnia 1856.

S. Mieroszewski.

Plebania Modlnyczy Wielky

Na tę plebanię podaje Plebana i jest Kollatorem sam Pan Modlnice tej nempe dominus & haeres fundi &. — Teraźniejszy Pleban jest X. Maciej Zarański, rezydujący na Plebanii tej. Był pierw Wikarym zaś X. Stary iż się dobrze zachował, rezygnował mu X. Pleban tę Plebanię cum consensu D. Nicolai Salamon haeredis in Modlnica & legitimi Patroni Ecclesiae Parrochialis in praedicta Modlnica. —

Kościół w Modlniczy jest drewniany, kształtnie uczyniony i ochędożony wewnątrz prawie ochędożnie — Założenia jest na przód ku Czci i ku chwale Boskiej a S. Bartłomieja Apostoła Bożego tytułu. Poświęcanie bywa tego Kościoła w pierwszą Niedzielę Quotannis po S. Bartłomieju. — Ten kościół jest wszędzie cały a wierzch jest obity wszystek gontami, dla deszczów aby nie poprószył — Dach cały na kościele pobity gontami. Sygnaturka cała, blachą obita białą i Krzyż żelazny na niej — Cmentarz odsylowany w około a to dylowanie gontami jest pobite dobrze — Dzwonnica podle Cmentarza dobra cała i pobita gontami. Drzwi do niej na żel. zaw. sk. wrzeciądz żel. Dzwony na niej dwa. — Jako ten kościół dawno zbudowany jest non constat o tem, tylko gdy przed kilkunastu laty mało nie upadał od starości, ołtarz też nie jaki P. Szlaskowski pokoiny Oćtowich natenczas Dzierżawca Zabierzowa, który sumptu & non exiguo ten kościół raz wystawił i ochędożył in istam formam jako teraz jest — do niego też P. Stary Salomon znać iż pomagał. W tym że kościele P. Szlaskowski jest pochowany. —

Inwentarz rzeczy Kościoła Modlnickiego spisany przy bytności X. Macieja Zarańskiego Pleb. Modl. — Księgi. Ornatus (Monstrancja srebrna którą chowają w Kościele u ... Kerepana dla kłodzieja) — Plebania. Role. Łąki Plebańskie — Sadzawki, Poddani, Domek jeden Wikaryjski (teraz iż Wikarego nie masz na czem chować, oddał ten domek Kleszcz do mieszkania). Dziesięciny Plebańskie (Po Tropnowie też bywała dziesięcina jako Część trzecia — Teraz zgoła nic nie dają). — Parafianie z Zabierzowa z Modlniczki Małej, Tyców i Tomaszowic, Podskalanie. Z tych Podskalan Decima ma iść Plebanowi bo X. Stara prawo miał z P. Gostawskim. — Obiecał dawać po tym to prawie co rok po Grzywien trzech, których zaś nie oddają. Ale by lepiej do tego prawa co z nim miał X. Stara zaś go poprawić — Innych prowentów nie masz dla X. Plebana. Kolędę też powinni oddawać, ale i ta odchodzi, co ludzie niedbają o kościół. W pałyżę gdy X. Pleban będzie chował swoje Woły i Konie na rolę swą, której ma potrzebę, mocniej z niej wychowanie: tłusz skromnę. —

Kościołek abo Kapliczka przed Modlnicza. (Niewierni niewierzi.)

Na Gościńcu gruntu Modln. pod Gajem Modlnickim jest z drzewa jakby Kapliczka, znać iż czasu starego — w której bywał Obchód S. Wojciecha po Wielkiej nocy tj. Zalecenia S. Wojciecha. Mówią ludzie starzy z dobrego świadectwa co mają od starszych swoich z tamtego miejsca za podaniem jeden drugiemu, iż S. Wojciecha idącego z Krakowa ku Prusom prowadzili go Krakowianie aż na to miejsce gdzie ta kaplica stoi. Dozy wielki z tego miejsca się pożegnawszy dalej w drogę poczynał. Na tem tedy miejscu miał S. Wojciech z niemi pożegnanie i na odjezdnem miał Kazanie dla onego ludu wielkiego prowadzącego go, i na tem miejscu gdzie teraz Kaplica stoi. Ukazują też wzniesienie nad bytkiem na którym miał Kazanie czynić do ludu, a ta wierzba jest przy tej kaplicy i z podziwieniem kto się dobrze przypatrzy poznać iż stoi, bo wszyscy którzy tam bywały częstym zdrowszym i wielkiem niezmierne uzdrowienia, zaś

wienka ta się otrzymała, i stoi inaczej nieznać jedno mocą jakąś osobliwą przez Boga —

Modlnicza skąd nazwana. niewierni / uciwierni

Tak mówią starzy ludzie, mając to od przodków swych, iż z tego zgromadzenia ludu wielkiego które było z Ś. Wojciechem na tym miejscu gdzie ta kaplica a chwałę i modły czynili P. Bogu na żegnaniu z Ś. Wojciechem to imienie jest założone i nazwane Modlnicą od Modły ludzi onych pobożnych. —

Extractus

Actum in Castro Cracoviensi feria secunda ante festum Nativitatis Beatissimæ Virginis Mariæ proxima Anno Domini Millesimo Quingentesimo Octuagesimo Secundo.

Successores Nicolai Salomon eidem donant.
i. e. Fogelweder

Comparentes personaliter coram officio et actis præsen. Castren. Surrogatt. Capit. Crac. Nobiles Barbara Nobilis Stanislai Kuczkowski Zophia Nobilis Andreæ Lipski Medvigis Nobilis Christopheri Miroszowski consortes filiæ Nobilis olim Nicolai Salomon sortium suarum in villis magna et parva Modlnicza hæredes cum consensu præfatorum maritorum suorum hic idem coram officio præsen. Castr. Surrogatt. Capit. Crac. penes eas personaliter stantium et ad infrascripta eis consentientium. Recedendo a terris Districtibus Juribus Juridictionibusque suis quibusvis propriis et competentibus et se successoresque suos cum bonis suis omnibus huic juri et jurisdictioni Castr. Crac. quoad actum hunc incorporan. et subjiciendo sanæ mente et corpore existentes palam libere publice et per expressum recognoverunt. Quia sortes suas totas et

integras hæreditarias in villis magna et parva Modlnicza in terra et districtu Cracov. sit ad eas post Nobilem olim Nicolaum Salomon jure naturalis successionis devolut cum prædio et curia in magna Modlnicza sitt cum totalique ipsarum sortium hæreditate ac cum omni jure dominio et proprietate tituloque hæreditario, cum omnibus rebus, pecoribus pecudibus in prædio et curia præfata existentibus nec non in seminati frumentisque omnibus quæ in hæreditate bonorum præfatorum anno præsenti evereverunt et provenerunt et etiam provenire possunt et cum omnibus aliis eorundem bonorum utilitatibus fructibus proven. redditibus et obventium attinenque et pertinen. universis quomolibet ad eadem bona antiquitus spectan et pertinen. nil sibi juris dominii et proprietatis ac quorumvis usufructuum et utilitatum in bonis præfatis pro se et suis successoribus reservando seu excipiendo, ita late longe circumferentialiterque prout bonorum sortium præfatarum hæreditas se in suis metis et limitibus extendit et prout ea solo tenuerunt habuerunt et possederunt tenereque et possidere debuerunt ac cum omni jure patronatus Ecclesiæ parochialis ibidem consistentis ita ut specialitas generalitati nil deroget plenarie et integre Gnoso. Stanislao Fogelweder Sacræ Regiæ Majestatis Secretario et apud Catholicum Hispaniarum Regem internuncio et ejus successoribus legitimis dederunt donaverunt prout dant donant et modo donatorio inscribunt perpetue et in ævum irrevocabiliterque. Etiam exnunc prædicta

60 kr.

Barbara Kuczkowska, Zophia Lipska, Hedvigis Miroszowska, prædicto Stanislao Fogelweder et ejus legitimis successoribus dederunt et admiserunt dantque et admittunt præsent. realem intromissionem et actualem pacificamque possessionem in bona præfata donata et resignata per Ministerialem terrestrem quemcumque sibi pronominatus Stanislaus Fogelweder cum suis successoribus eligendum duxerit ad intromitten. ei et eis per offm. præsens jam ex nunc ad id additum per præfatum Stanislaum Fogelweder et ejus successores tamquam veros et legitimos hæredes prædicta bona ipsi et ejus successoribus data donata inscripta et resignata tenen. haben. et perpetue possiden. dan. donan. venden. commutan. et alio quovis modo et jure perpetuo alienan. obligan. arendan. ad usus que quosvis alios beneplacitos libere convertenda perpetuis temporibus. Et debent ac tenebuntur pronominati Stanislaus Kuczkowski et Barbara Kuczkowska, Andreas Lipski et Zophia Lipska, Christopherus Miroszowski et Hedvigis Miroszowska conjuges eorumque successores debebunt et tenebuntur quos et se super bonis suis omnibus hæreditariis et obligatoriis habitis et habendis recessione a terris districtibus juribus jurisdictionibusque suis quibusvis quo ad hunc actum facta ac personali libera et expressa recognitione eorundem maritorum conjugumque eorum media inscribunt et obligant præsen. et quilibet eorum

2

maritus cum conjuge sua pro interesse suo ratione sortis suæ inscribit et obligat præsent. prædictum Stanislaum Fogelweder et ejus successores occasione bonorum præfatorum donatorum et in eisdem bonis donatis quo ad sort. cujusque pertinet ab omnibus et singulis juribus et inscriptionibus ac advi-talibus quibusvis in bonis præfatis vel aliqua parte eorundem bonorum factis vel faciendis inscript et inscriben. ac cuilibet personarum quocunque jur. et titulo servien. nec non a cittonibus concittonibus adcitto-nibus et innotescen. brachii regalis et que-rellarum literalibus quibusvis in bona præfata vel aliq. parte eorundem bonorum importatis et importan. lucr. denique et per-lucris ac processibus juris quibusvis in bonis præfatis vel aliqua parte eorum perduct. et perducen. obtentis et obtinen. acquisitt et acquiren. in quocunque puncto et gradu juris penden et existen. Et gene-raliter ab omni impetone juridica omnium et singularum personarum status seu conditionis dignitatis officii et pеminen. cu-jusvis eontinum per omnes proseсrones terres prout ad aliquam personam terris pertinet pro se vero nulla pserone terr. in premissis obstan aut eadem evaden. toties quoties opus et necesse fuit in omni judicio et officio regni non obstan. eo vi se ipse Stanislaus Fogelwe-der ejusve successores tueri inceperit vel in-ceperint dittoque ad conveniendum evictor. ei et eis data non fuerit, tuere defendere intercedere evincere eliberare ac ubilibet in-demnem et indemnes reddere bonaque præ-

fata

fata donata semper libera munda et paci=
fica facere intromissionem quoque cum posse=
ne in eadem bona per se et suas quasvis
submissas et subordinatas personas non
denegare imo dare et libere realiter et in effect.
admittere dataque et admissa non prepedire
neque adimere ac in eisdem bonis nullas
injurias damnaque inferre Sub damnis terribus
ad simplicem verbi assercionem ejusdem Sta=
nislai Fogelweder ejusque successorum sine
corporali juramento taxatis per prefatos
Stanislaum Kuczkowski et Barba=
ram Kuczkowska Andream Lipski
et Zophiam Lipska Christopherum
Mirosowski et Hedvigim Mirosowska
conjuges prenominato Stanislao Fogel=
weder et ejus successoribus ad solvendum
succumben. Denique supranominati conju=
ges Stanislaus Kuczkowski et Barbara
Kuczkowska Andreas Lipski et Zophia
Lipska Christopherus Mirosowski et Hedvi=
gis Mirosowska se suosque successores
super bonis suis omnibus prefatis pre=
dicto Stanislao Fogelweder et ejus suc=
cessoribus inscribunt et obligant presen.
inscriptionem presentem donatoriam ex his
actis Castr. ad acta terrestria Cracov. ad pri=
mos vel secundos terminos Terrestres Crac.
aut ad primam vel secundam actorum eorun=
dem terminorum Cracov reposom. quod ho=
rum abhinc prius primo vel secundo Crac.
fuit celebratum transferre transportare in=
scribere et similem inscriptionem donato=
riam predicto Gso. Stanislao Fogelweder
facere et recognoscere. Sub aliis similibus
et specialibus damnis Terribus simplici

i.

verbo sine corporali juramento præfati Sta-
nislai Fogelweder et ejus successorum taca-
tis per prædictos maritos conjugesque eorum
et eorum successores ad solvend. succumben.
Pro quibus quidem damnis terribus rone
præmissorum omnium et singulorum tam
in toto quam in parte non completor.
et non exequutor. ad solvend. succubitt.
ac pro ips. pñen. inscriptionis contentis tam
in toto quam in parte non completis
et non exequutis. Citati antes pnomina-
ti Stanislaus Kuczkowski et Barba-
ra Kuczkowska, Andreas Lipski et
Zophia Lipska Christopherus Mirosow-
ski et Hedvigis Mirosowska conju-
ges eorumque successores citati ad instan-
tiam prædicti Stanislai Fogelweder
vel ejus successorum ad Judicium vel Of-
ficium Castr. Capit. Cracov. extunc rece-
dendo a Terris Districtibus Juribus Juris-
dictionibusque suis quibusvis propriis et
competen. et se suosque successores ac bona
sua omnia hæreditaria et obligatoria habi-
ta et haben. jurisd. præsen. quoad respondum effec-
tumque inscriptionis præsen. incorporan. et subji-
ciendo coram eodem judicio et officio Castr.
Cracov. in primo citationis termino quem
sibi suisque successoribus constituit perempto-
rie parere stare respond. et pro damnis terribus
præfatis ac cittis toties quoties citabuntur
seu quilibet illorum citabitur a judicio vel
officio non receden. satisfac. et nihilominus
inscrpom. præsen. complere et exequi debentet
tenebuntur cum suis successoribus terminum
ipsum primum et alios consequentes causæ

Z

terminos semper peremptorios vera vel simpli-
ci infirmibus et actione pro majori non
differendo controversias exceptiones dillatio-
nes motiones appellationes a judicio vel
officio præfato nullas facien. nec ad prosequ.
easdem tam judic. quam part. adeittan. –
Ad quiettom sibi dillom. tam de re princi-
pali quam de perlučris etiam in exequone
rei judicialis et in ultimo puncto banni-
tionis nullibi recipien. sed si eam se habe-
re pretenderint vel pretenderit in instan. eam
coram judicio vel officio reproducen. poena
quoque vel poenis XV. alb. trium marcarum
pecunie nec ead. triplici poena damnorum
terrium solution. non subterfugien. lit. dětisque
regalibus terr. districtibus evocatbusq. quibusvis
non prosequone causo intra annum et
sex septimanas tresque annos et tres men-
ses tum fetaliis et pssonibus terribus evasion.
et condemnonibus nec legalibus impedimen-
tis quibusvis bello colloquio Convention.
gnali vel particulari interregno servitio
militari et reipubl. legation intra vel
extra regnum Polon. peste inundone
aquar. fractione pontiu. incursu hostiu.
nec defect. aliquo insonis pssen. cittonumq.
ad eand. insonem emanatt. mala et insuf-
ficien scriptione intempestinaque exr. locoque
incompeten. posone et publicone autenticor
munitium procuratorque productione malo
processu juris et erroneo minorenitat.
succorum nec ad annos discretion. eorum cau-
sa et actionis prorogatione judicii seu officii incom-
peten. statutque et constitutionibus regni
quibusvis in judiciis seu officiis observa-
ri solitis statutisque et constitonibus

ri

regni laudat. et laudan. in contrarium non obstan. et generaliter nullis aliis causis aut mod. exquisitt. et exquiren. judtr. sive extrajudtr fieri solitis predict. Stanislaum Fogelweder et ejus successor. pro premissis omnino evaden. Nec quisquam sibi cum suis successoribus in auxilium contra inscriptionem presen. assumen. Sub amissione sue et suorum successorum totius causae. Hoc specialiter adjecto quod specialitas in ista inscriptione expressa nil derogare debet generalitati et e contr. et quidquid obmissum est in specialitate id in se contin. et complecti debet generalitas.

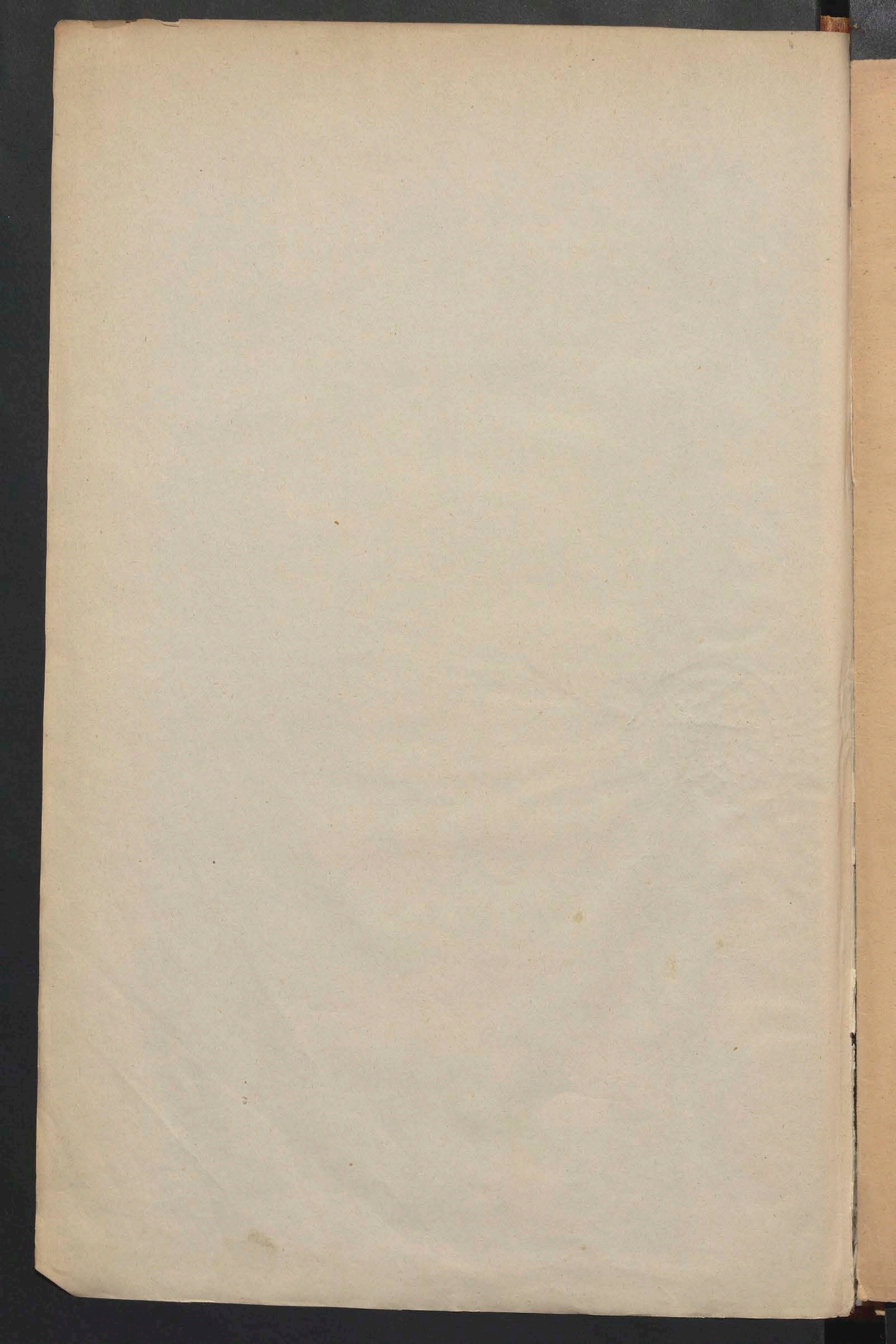
Ex Actis Castrensibus Cracoviensibus Decretorum libro 20. pag. 889. N= trans. 442. depromtum et extraditum.

Leopold Haigenvelder
k.k. Director des Grodgerichts und Landtafel Archivs.

Post fl. 7. Sch. 1. Sieben Gulden 25. kr. C.M. sind am 11. Jänner 859 in der k.k. Landtafelkasse bezahlt und zur Zahl 1. dieser Auszug am 15. Februar 859 behoben worden.
Art. 78.

[illegible] Haigenveld

Für Hf. [illegible] Mieroszewski

Testament der Hedwig Mierosławska.

Wimie Pana Boga wszechmogaczego Troicze Przenaswietsÿ jedinego Amen.

Ja Hedwiga Mirossowska Vrodzona Salamonowna zbenedictowicz Vpatruiacz krotkÿ wiek zywota czlowieczego Jniemaiacz wiadomosczÿ o czasie smierczi swej gdis wedle wiroku Panskiego czasu Jgodzinÿ zesczia sswiata tego Jrozlaczenia sie dusze sczialem zaden wiedziecz niemoze Ale owszem kazdÿ krzesscziansky czlowiek przemislaiacz Jakobÿ wposoznem dokonaniu ziwota swego czasu Wolÿ Panskÿ rozlaczenim sie stim swiatem nalezion bel ÿ Pozostalosczy swej abÿ wdobrim porzadku porostawil.

Przetosz Ja Nizÿ Mianowana Jadwiga Mierossowska Pilnie to Vsiebie Vwazaiacz takowÿ Porzadek testament aostatnia wolia moie ktora po me smierczy wikonana bicz ma czinicz na statek adzial moj Mislowskÿ po nieboszcziku slawnej paniecz Panu Mikolaiu Salomunu bracie mim Milim mnie napadem prawdziwim dziedzicznem nalezaczy wpanstwie Plstinskim lezaczy naktory dział moi acz Pan Krzistof Mierossowskÿ Pan Manzolek Mojÿ wiecznoscz po mej smierczÿ odemnie zapisanam Miał Jakim sposobem on tess mnie statek swoj wsitek to iest michalkowicze siemianowicze J Bangow wiecznosciam Jesli bim go ziwnosciam przezila bel zapisał. Ale za pozwolenim spolnem Pana Manzolka Mego Jmnie dobrowolnim stakowich zapisow aspolkow ktoresmÿ sobie na statki swe beli Vczinilÿ oba Vstapicz zezwolilaswa (?) czom ia iuz Wÿkonała a sztatku iego wyssÿ Mianowanego ten ~~stepek~~ stakowego spolku Jestem (?) wikonala A gdy Wÿssy Mianowanÿ Pan manzolek moj takowiss Vstepek zmislowskÿ maietnosczÿ dzialu mego chcial Vstapicz a Vczinicz nacro Zego Mo Pan Pan Abram spromnicze powolicz nie raczil tedy ten to wissej mianowanÿ pan manzolek moj osadzie ziemskim Betomskim wstapiwszÿ wsprawy (?)

daniem reki Je° Mc panu hetmanowij tak ze Reuersem swem
albo zapisem Ktorego data w Mihalkowiczach wsobote po pa-
miatcze wsech swietich Roku panskiego 1612 spodpisem Jprzi-
dlawienim pieczeczi swej Jprzibitnosci Vrodzonich Pana
Piotra Przissowskiego sprzisowicz anaprzissowiczach Pisa-
rza xiestwa opolskiego a Raciborskiego pana Wačlawa
Kamienskiego swietochlowicz anaboguczkij Kuzniczy Ku kto-
remu Reuersu tesz sekreti swe przidlawili J Rekami swemi sie
podpisali iest slubil poczciwim Riczerskim slowem ze
takowy Vstepek powinien mi tez Vczinicz ze ma wyssej
mianowanego dzialu mego mislowskiego przi sadzie Pszczin-
skim odstapicz takim spusobem Jakim mu Ja tesz przi
sadzie Bitomskim Vczinila Ktori to statek adzial mej
Mislowskij timze Reuersem azapisem swem pozwolit
mi ze mi go wolno komu mi Milo iest oddacz Jnierhaiz
testamentem aostatecznim woliam swoiam.
Bedacz ja tedi dobrze zdrowa na ~~rozumie~~ Jna ciele Jna
to sie dobrze rozmisliwszij ten testament aporuczenstwo
wedlug mej ostatni wolij czinicz zwiadomosczi Vrodzonich
Panow Pana Jakuba Paczinskiego ~~zrogoznika~~ zwielkij Pa-
czyny ana swietochlowiczach Pana Jana Rogoiskiego zro-
goznika ana wielkich Paniowach pisarza ziemskiego pan-
stwa psczinskiego Ktorichem sobie zaporeczniki uprosila
Jpruieta do rozrzadzenia Joddania Komu mi iest milo tej
to maietnosczij mej mnie dziedzicznie po nieboszczyku pa-
nu Mikolaiu szalomonie bracie mem prawdziwem napadem
nalezij   Dlia Pana boga wszechmogaczego prosacz Je°
Mo Pana Pana namiesnika Je° Mc Pana sedziego panow
sandczow ziemskich Panstwa Pszczinskiego abij po mej smierczi nad
tim testamentem aostatniam woliam Moiam wewselkich
punktach Jartikulach Jclausulach wtem testamenczie opi-
sanich Mosczivam Rekam trzimacz Raczeli
Naprzod oddawam panu Zbawicielowi swoiemu wnaswietsse
recze iego dusze moie acziało moie ziemi Ktore abij po-
dlie porzadku Koscziola Kresczianskiego Katolickiego wmi-
chalkowskim Kosczciele vczciwie pogrzebione belo pilnie pro-
sze
Apomniacz Ja na pierwssij testament Jnarzadzenie
moie Ktorem Vczinila Jdo trachlicze ziemskij pan-
stwa plssinskiego do schowania data dwu tisieczi

zlotich polskich Ktorem bila sobie wolno dacz ije Zniechacz komu mielo pozostawila Ktoreto dwa tisiacze tim to pierwsim testamentem aostatniam woliam moiam iuzem rozrzadzila według Ktorego Kazdemu czom wnim odkazała abi belo oddano tak narzadzuie tim testamentem aostatniam moiam woliam

A nadto dwa tisiacza zlotich Ktorem to iuz rozrzadzila czo kolwiek tam mnie przindzie sstey maietnosci Mislowskim zdzialu mego tak narzadzuie podlug wolij swey aby pan Krzistof Mieroffowskij pan Manzolik moi milij Jesli by mnie ziwnosciam przetrwal tego działu Mislowskiego mego dziedziczne- go Jesli bij sie na statku badz napieniadzach dostal aby do smierci bez przekaskij Jednego kazdego czlowieka Vziwal ajesliby te maietnosc Mijslowskam wsisczi napadniczi odprzedali albo zebij pan Manzolik moij ten dział odpredat Ktoregem mu do ziwotu Jego zapisala Vziwacz mu teda to pan Manzolek moij Ma warowacz Jako te osobij Ktorimem to zapisata tim testamentem po Jego smierczi na tem zadnej skodij nieponosili A Jesliby na statku pan Manzolek moij ten dział wissej Mianowanij wziat tedi mu go wolno tak Vziwacz Jako przodkowie moij Vzywali bez przekazki Jednego Kazdego czlowieka az do smierci iego Ajesli ten to wissej Mianowanij pan Manzolek Moij ziwnosciam mie przezicz ana statku ten dział moij wieczne(:) tedi tak poreczuie tim testamentem aostatniam woliam moiam zeby pan Manzolek Moij stemi napadniki Kteri mem ten statek działu Mego Mislowskiego oddała po smierci Jego czeszcz tego działu Ktori na mnie przipada wmislowskim statku odprzedal za dwa tisiacze zlotich polskich Jako wreuersie swem albo zapisie wissey mianowanem slubiel atemu testamentowi pierwij Vczynionemu wtruchliczi ziemskij panstwa psczinskiego zostawionemu wszliako dosicz czyniel atemu kazdemu czom wnim odkazala komu abij zaplaczil

wsem wiernie asprawie
Apo smierczi Wissej Mianowanego Pana Manzolka mego
takowy dzial moj statku mislowskiego Ktoregom miudo
smierczy Vziwacz tem testamentem urzadzila badz na
statku albo tesz napieniadzach mu sie dostanie porucza-
ie tim testamentem aostatniam woliam moiam abi we-
dlug tego poruczenstwa mego tem Koszczialom spitalom
Josobom takim spusobem ten dzial mislowski moij bez
wseliakich odwlok Ishkod trudnosscki bel oddany
Na przod narzadziwszy tam ostatniam woliam swoiam
abj posmierczy pana manzolka mego ten dzial moj Mi-
slowskj na trzi czesscki rozdzielone bel ale czeszcz
tem osobam nizy mianowanem Maiam becz oddane
wiecznemi czasi Erbom apotomkam Ich

1/3

To iest pierwsa czesscz dzialu Mego Mislowskiego tim
testamentem aostatniam woliam Moiam oddawam
tim dwiema ossobam panu Krzistosowi goslawskiemu
siestrzenczowi Memu naijmilssemu A panu Woicie-
chowi Mierossowskiemu Erbom apotomkom Ich Execu-
torom awikonawczom tego testamentu aostatnj wo-
lj Meij

1/3

Druga czesscz dzialu mego Mislowskiego tem testamen-
tem aostatniam Woliam Moiam oddawam Panij
dorocie goslawskj Manzolcze pana Woiciecha Mie-
rossowskiego siestrzenicze Iwijchowanicze Meij Naimil-
ssij za Vprzijme poslugi ieij Ktore mnie wchorobie meij
oddawata Inarzadzuie ze ta czesscz Wiecznemi cza-
si onij Erbom apotomkom Jeij nalezecz Ma

1/3

Trzeczia czesscz dziatu Mego tego Mislowskiego oddawam
tem testamentem aostatniam woliam moiam dzie-
cziom pana Woiciecha Mierossowskiego Erbom a po-
tomkom Jch Ktore splodziel spaniam dorotam Go-
slawskam siestrzenczam Iwichowaniczam Moiam Mi-
tam Item dzieciom Ktore ym pan bog dacz raczy
splodzionim stam to paniam dorotam goslawskam sie-
strzeniczam Moiam
Asstich czesscri trzech wyssej mianowanich asscalego
dziala tego Mego Mislowskiego Narzadzuie ta osta-
tniam woliam Moiam aby te to wissejopisane oso-

by Ktorim ten dział Misłowskij wszitek oddałam tem testamentem abij pod sumnienim I dusnim zatraczenim Klastorowij Sspitalowij Item osobam według tego rozrządzenia mego czokolwiek komu narządzuie abij dalij
Naprzod Klastorowij Krakowskiemu zakonu swietego Franciska braczij mnieysich Conventualnem piecz sett złotich wiecznemij czasi oddacz maiam Ktore to pieniadze panowie Wijkonawczij albo Executorowie tego testamentu Maiam dacz na pewne Miejscze na Widerkaff zawiadomosciam starsego stich zakonnikow Itak maiam obwarowacz Iakoby ten Widerkaff do tego Klasztoru beł oddawany Wiecznemi czasi za czo wtom tam Koscziele bedam powinni zakonniczy odprawowacz mssam swietam na Kozdi tidzien Jedne przed obrazem pannij Marij Ktori zowiam smetkiem(?) czasi wiecznemi a zaras po mej smierczij trzidziesczi mssij bedam powinnij odprawowacz
Spitalowij do swietej Ursule zakonnikam błogosławionego Iana lusitana w Krakowie ana ~~opalczenie~~ opatrzenie chorich Ubogich Maiam oddacz piecz set złotich polskich Ktore panowie Wijkonawczy tego testamentu na Widerkaff powinny bedam dacz za wiadomosciam tego starsego spitalnego Itak maiam ~~opaszicz~~ opatrzicz Iakobj Ich Widerkaff od tich pieniedzy wiecznemij czasi dochodziel
Paniej Ursulj Sssalomonownie Manżolcze pana Krzistofa Dunina siostrze mej Milej Maiam oddacz złotich sto Moneti Zliczbij polskij
Urodzonemu panu Filipowi sKrzisowskiemu sedziemu panstwij plstinskieho Executorowij albo wikonawczy tego testamentu wostatnij wolij Moij oddacz Maiam sto złotich Moneti aliczbj Polskj Erbom apotomkom Jego wiecznemj czasy
Takze te osobij wissej mianowane maiam sprawicz do Kosciola Michalkowskiego ornat białij atlassowij albo adamaskowij chegody(?) I Albe takze Kielich strzeb~~ny~~rnich pozłoczistij spatinam wktorej służba boza Ma sie odprawowacz we dni Naswietsj panny Marij
Takze te ossoby wissej mianowane maiam sprawicz Korone na Monstranciam sperel Ktore zostawiłam Vxiedza plebana Michalkowskiego Ipierscien ~~...~~ slubnij Ktorij Vtej Kronki bicz Ma powiessonij czo wmichalkowskim Koscziele ma zostawacz wiecznemij czasij
Zostawa Jescze Vxiedza Michalkowskiego dwie stucze axamitu czarnego sKtorego przikupiwsj atlasu białego na

wiastkiły chegodi(?)

Krzisz Maiam sprawicz przikreczie na Marij do tegosz Kesczioła Michałkowskiego

A Jesliby Ktori Kolwiek stich osob Ktorichem tem testamentem aostatniam Woliam Moiam opatrzeła takim niewdziecznem sie stał checzi Łaski Mej atej ostatnij woly odpornem beł Imiejścza temu Niedawał takowij Każdj od tego czo Mu odemnie Naznaczono iest odpadacz Ma Ata czescz Jego Naznaczona na te inse osobij Ktorzi by przeciwko temu testamentowij Niebelij wrownij dział Przipadacz ma

Ktorego testamentu aostatni woly Mej czinie wikonawczami a Executoramij Urodzone astateczne Pany Pana Filipa skrzisowskieho sudzieho zemskieho Panstwa Pstinskieho pana Krzistofa gosławskieho pana Waiciecha Mierossowskieho Oto Ich pilnie zadaiacz Iprosacz abj po smierczj Mej zaras na pogrzebie moim przitomnosczi ludskij otworzelij Iczetacz dalij apotem przed sad ziemskj panstwa Pstinskieho Ku schwalenia przed sadt przedłozelij Jotim abj pilnie staranie czinitij abj ta ostatnia wolia moia Iten testament wzupełnosci astałej Moczij Nieporusitelnie Wikonań azachowan beł

AżeslibJ tess tego Potrzeba Ukazowała zebj Kto przeciwko temu testamentowi mowicz Iczinicz chciał zebj Uzwierzchnosczi Isprawa tuteysego Panstwa To wseliak zamawali abronilj Iwzadnem punctczie I Artikulie zmienicz Iporusicz niedopusscilij

Adla lepsi wiarij Ipewnosscij ten testament sekretem swim przicziśnełam I Rekam własnam sie swam podpisałam ~~spanij~~ spanij poręcznicky memij społecznie do tej sprawij Uprosonemij Urodzonich astatecznich Panow Pana Fridricha Wosscziczkieho zwosscziczna wosscziczich Krzistofa zawatskieho spolanj (?)ana prosstrzednich łaziskach Pana Piotra Wiplara ~~Zusicz~~ Zusicz(?) a na gardawiczich stanisława Raiskieho zraiska pana Piotra Rogoiskiego zrogoznika ana wielkich Paniowach zebij tess testament ten aostatniam woliam

Iten skutek krzescziańskj Uczinilij
Ipokazali testament moi

moiam ſekretij ſwemi przipieczetowali ſobie Erbom ſwim bez ſkodij

Dań apſan wmichalkowiczach dnia 27 Miesiacza czerwcza A° 1616

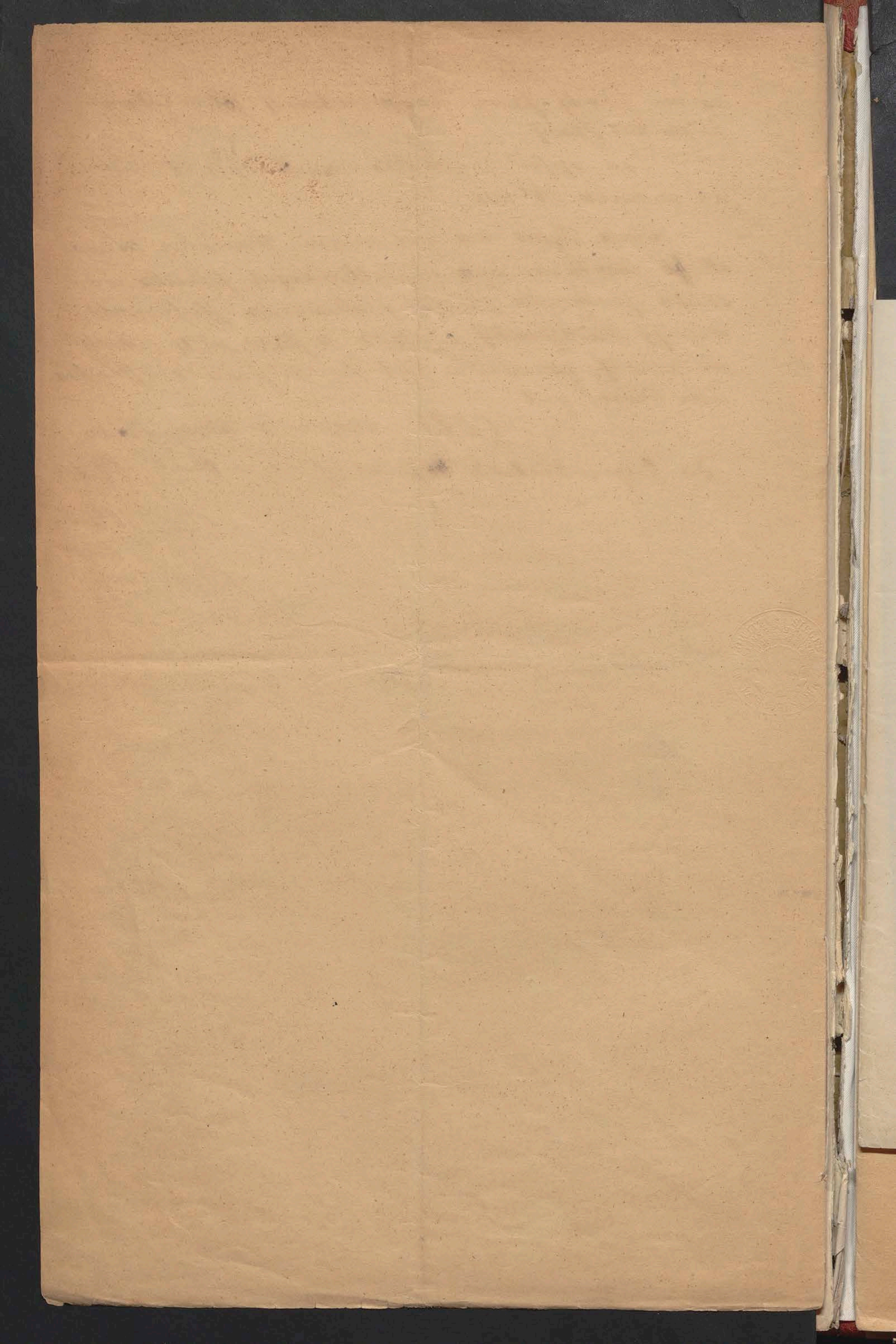
Tento Wypis danj gest odemnie Marczina Kozlowskiego ſkozlowa ana Rudoltowiczych ſedzieho zemskieho ſwobodneho panstwj plstinskieho ſteſtamentu Hedwigij Miroſſowskij od ſlowa do ſlowa Kterj wtrachliczi zemskj pozostawen iest In originali pod ſecretem mim Widanj gest

(L. S.) Marczina Kozlowskieho

Die Originalurkunde befindet sich noch in Pless. d. 20/8 69.

Odpisał [illegible] Dr. Jan Lustig w Mysłowicach.

[illegible]

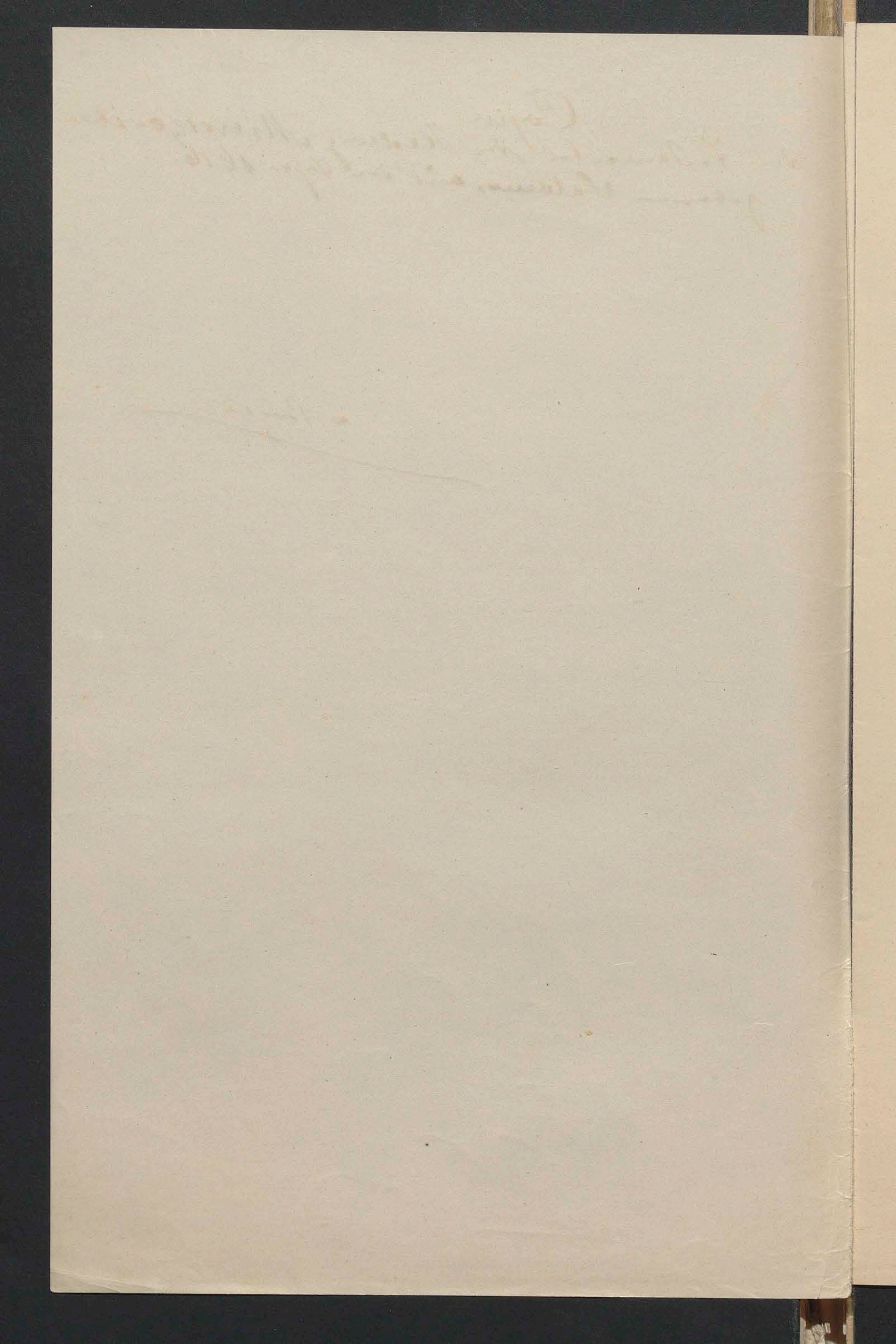

2.

39

Copie
des Testamentes der Hedwig Mierzowska
geborenen Salamon, aus dem Jahre 1616.

J. Bogen.

Copie

W imie Pana Boga wsechmogaczego Troicze Przenaswiętsy jedincego Amen.

Ja Hedwiga Mirospowska Urodzona Salamonowna z Benedictowicz Upatruiącz krotkij wiek zywota człowieczego J niemaiacz wiadomosczy o czasie smierczi swey gdis wedlie wirokku Panskiego czasu J godziny zesczia swiata tego J rozlaczenia sie dusze sczialem zaden wiedziecz niemoze Ale owszem kazdij krzesczianskij człowiek przemisliaiacz J akolij w pobosznem dokonaniu ziwota swego czasu Wolij Panskij rozlaczenim sie s tim swiatem nalezion bel y Pozostasczy swey abij w dobrim porządku porostawil.-

Przetosz Ja nizey Mianowana Jadwiga Miero-

ssowska Pilnie to Usiebie Uwazaiacz Satkowij Porza-
dek testament aostatnia Wolia moie ktora po me smier
czy wikonana bicz ma czinicz na statek udział moij Mi-
slowskij po niebosszcykhu slawnej pamiecri Panu Mijko-
laiu Salomunu bracie mim Milim mnie napadem praw-
dziwim dziedzicznem nalezacry wpanstwie Plotinskim
lezacry na ktory dział moi acz Pan Krzistof Mierossow-
skij Pan Manzolek Moij wiecznoscz po mej smierczij ode-
mnie zapisanam Miał Jakim sposobem on tess mnie
statek swoij wsitek to iest michalkowicze siemiano-
wicze J Bangow wiecznosciam Jesli bingo ziwnos-
cziam pmezila bel zapisat. Ale za poswolenim spolnem
Pana Manzolke mego Jmnie dobrowolnim statkowich za-
pisow aspoltkow ktoresmij sobie na statkli swe beli Ucri-
nilij oba Ustapicz zerwolilassmy. Czom ia iuss Wijkona-
la a statkuiego wyssij Mianowanego ten ustaiacz sta-
kowego spotklu Jestem wikonała.

A gdy Wissy Mianowanij Pan manzolek moij te-
kowiss Ustepek z Mistowskij maienstnoscij działu me-
go chciał Ustapicz a Uczinicz na czo Jego Ms. Pan Pan

42

Abram Spromnicze powolicz nie raczil tedy ten to wissey mianowany pan Mauzolek moy wsadzie Ziemskim Betomskim wstapiwszy sprawicz danim rekki Je. Mc. panu Hetmanowy takze Rewersem swem albo zapisem ktorego data wsobote po Pamiatcze wszech swietich Roku panskiego 1612 spodpisem ipridlawienim pieczeczi swey ipriciletnosci Urodzonich Pana Piotra Prissowskiego sprzisowicz ana prissowiczach Pisarza xiestwa Opolskiego a Raciborskiego Pana Waczlawa Kamienskiego swieloskowicz ana boguczkiy Kurniczy ku ktoremu Rewersu tess sekreti swe pridlawili i rekami swemi sie podpisali iest slubil poczciwim Riczerskim sllowem ze takowy ustepek powinien mi tez uczinicz ze mu wyssey mianowanego dzialu mego mistowskiego przi sadzie Psczinskim odstapicz takkim spusobem Jakim mu Ja tess pri sadzie Bilomskim uczinila. ktori to statek udzial moy Mistowskiy tewze Rewersem azapisem swem poswolil mi ze mi go wolno komu mi milo iest oddacz i nie chacz testamentem a ostatniam wolnam swoim.

Bedacz ja tedi dobrze zdrowa na rozumie Jna cziele Jna to
jie dobrze rozmisliwszy teu testament aporuczenstwo we-
dlug mey ostatni wolij czinicz zwiadomosczi Urodzonich
Panow Pana Jakuba Paczinskiego z Wielkij Paczyny a
na swietochlowiczach Pana Jana Rogoistkiego zrogozni-
ka a na Wieltkich Paniowach pisarza Ziemskiego Pawlu
Psczinskiego ktorichem sobie zaporcznikij uprosila Jpri-
ieta do rozrzadzenia j oddania komu mi iest milo tey to
maietnosczij mey mnie dziedzicznie po nieboszczike Panu
Mikolaiu Szalomonie bracie mem prawdziwem naspadem
nalezy.

Dlia Pana Boga wszechmogaczego prosacz Je. Mo.
Pana Pana namiestnika Je. Mo. Pana Sedziego panow San-
dzow Ziemskich Panstwa Psczinskiego aby po mey smier-
czi nad tim testamentem a ostatniam woliam Moiam
wewszelkich punktach Jartikulach J clausulach w tem
testamenczie opisanijch Mojszcziwam Rekam trzimacz ra-
czeli.

Naspred oddawam Panu a zbawicielowi swoiemu

wnaswiethse recze iego dusze moie A czialo moie zie-
mi ktore abij podlie porzadku Kosciola Krescianskiego
katolickiego w michalkowskim Kosscziele uczciwie
pogrzebione belo pilnie prosze.

A pomniacz Ja na pierwsij testament J narzadze-
nie moie ktorem uczinila Jelo truchlicze ziemosky Pan-
stwa plotinskiego do schowania data dwa tisiecze zlotich
polskich ktorem bila sobie wolno dacz ije J niechacz ko-
mu mielo pozostawila ktorelo dwa tisiacze tim to pier-
wsim testamentem A ostatniam woliam moiam iuzem
rozrzadzila wedlug ktorego kazdemu czom w nim odkazala
abi belo oddano tak narzadzenie tim testamentom A
ostatniam woliam moiam.

A nad te dwa tisiacza zlotich ktorem to iuz rozrza-
dzila czokolwiek tam mnie przindzie stej maietnoscią
Mistowskim z dzialu mego tak narzadzenie podlug wolij
swey pan Krzistof Mierosslowsky pan Manzolek moy
mili Jesli by mnie zivnoscziam przetrwal tego dzialu

Mistowskiego mego dziedzicznego Jesli by sie na stat-
ku badz na pieniadzach dostal aby do smierczi bez prze-
kaskÿ Jednego każdego czlowieka uziwal ajesliby te
maictnoscz Mÿslowskiam wsiscri napadnicri odpreda-
li alleo rebÿ Pan Manzolek moÿ ten dział odpredał kto-
regom mu do ziwotu Jego zapisała uziwacz tedy to Pan
Manzolek moÿ ma warowacz Jako te osobÿ ktorimem
to zapisała tim testamentem po Jego smierczi na tem
zadnej szkody nie ponosili. A Jesliby na statku Pan
Manzolek moÿ ten dział wiÿszej mianowany wział te-
di mu go wolno tak uziwacz Jako przodkowie moÿ uzy-
wali bez przekazki Jednego kazdego czlowieka az do
smierczi iego. A iesliby ten to wiÿszeÿ mianowany Pan
Manzolek moÿ zivnosczram nie przeczicz a na statku
ten dział moÿ wieczne /?/ tedi tak porcczuie tim testa-
mentem a ostatniam woliam moiam iely Pan Manzo-
lek moy stemi napadniki ktori mem ten statek dzio-
łu mego Mistowskiego oddała po smierczi Jego czesz
tego działu ktori na mnie pripada w mistowskim statku
odpredal za dwa tisiacze zlotich polskich ~~Jako wzem~~-

sie swem albo zapisie wissey mianowanem sllubil a
temu testamentowi pierwey uczinionemu w trzech licie
Ziemskiy panstwa pscrinskiego zostawionemu wszela=
Ko dosicz czinil a temu kazdemu czom wnim od Karala
Konu aby zaplaczil wsem wiernie a prawie.
Apo smierczi Wissey Mianowanego Pana Manzalke mego
takowy dział moj statku mistowskiego ktoregom mu do
smierczy Uzywacz tem testamentem urzadzila badz na
statku albo tesz na pieniadzach mu sie dostanie porucznie tim
testamentem a ostatniam woliam moiam abi według te=
go poruczenstwa mego tem kosczialom spitalom J osobom
takim sposobem ten dział mistowski moy bez wszelakich
odwlok J sskod trudnosczi bel oddany.

Naprzod narzadziwszy tam ostatniam woliam
swoiam aby posmierczy Pana Manzalka mego ten dział
moj Mistowsky na trzi czesczi rozdzielone bel a te czes=
czi tem osobam nizey mianowanem Maiom becz odda=
ne wiecznemi czasi Erbom a potomkom Ich.

To iest pierwsa czesscz działu mego Mistowskiego tiem testamentem a ostatniam woliam Moiam oddawam tiem dwiema ossobam panu Krzistofowi Gosławskiemu siestrzencowi Memu najmilszemu A Panu Woiciechowi Mieroszowskiemu Erbom a potomkom Jch Executorom a wikonawcrom tego testamentu a ostatnij wolj Mej.

Druga czescz działu mego Mistowskiego tem testamentem a ostatniam Woliam Moiam oddawam Panij Doroczie Gosławskiej Manzolcze pana Woicziecha Mieroszowskiego siestrzenicie J wychowanicze Mej Najmilszij za uprzijme posługi iej ktore mnie w chorobie mej oddawała J narzadzuie ze ta czescz wieczznemi czasi onij Erbom a potomkom Jej nalesecz Ma.

Trzecia czescz działu Mego tego Mistowskiego oddawam tem testamentem a ostatniam woliam Moiam dzieciziom pana Woicziecha Mieroszowskiego Erbom a potomkom Jch ktore spłodził spaniam Dorotam Gosławskam siestrzenczam J wichowanicziom Moiam Milam

J tem dzieczjom ktore ym pan bog dacz raczj splodzonim stam to paniam Dorotam gostawskam siestrzeniczam Mo=iam.

A stich czescj trzech wysszej mianowanich a sczate=go dzialu tego Mego Mistowskiego Narzadzuie to ostat=niam woliam Moiam aby te to wisszej opisane osoby kto=rim ten dzial Mistowskj wszitek oddalam tem testamen=tem aby pod sumieniem J dusnim zatraczeniem Klassto=rowy J spitalowy J tem osobam wedlug tego rozrzadzenia mego czokolwiek komu narzadzuie aby daly.–

Naspod Klasstorowy Krakowskiemu zakonu swiete=go Francziska braczj mnieijsich Conventualnem piecz=sest zlatich wiecznemj czasj oddacz maiom ktore to pie=niadze panowie Wykonawczy albo Executorowie tego testamentu Maiom dacz na pewne Miejscze na Widerkaff za wiadomosscziam starsego stich zakonni=kow J tak maiom obwarowacz Jakoby ten Widerkaff do tego Klasstoru bel oddawany Wiecznemi czasj za czo

w tem tam Koscziele bedam powinni zakonnicy odpra-
wowacz mssam swietam na kardi Ledzien Jeden przed
obrazem panny Mariy ktori zowiam smetkiem czasi
wieczneni a zarass po mej smierczy trzidziesczi mssy be-
dam powinny odprawowacz.

Spitalowy do swietej Ursule zakonnikam blogo-
slawionego Jana Lusitana w Krakowie ana opatrzenie
chorich ubogich Maiam oddacz piecz set zlotich polskich
ktore panowie Wykonawczy tego testamentu na Wider-
kaff powinny bedam dacz za wiadomosczam tego star-
szego spitalnego J tak maiam opatrzicz Jakoby Jch Wi-
derkaff od tich pieniedzy wiecznemy czasi dochodzil.

Paniey Urszuly Salomonownie Manzolcze pa-
na Krzistofa Dunina siostre mej Milej Maiam oddacz
zlotich sto Moneti Jliczby polskiey.

Urodzonemu panu Filipowi Strzisowskiemu Je-
dzienu panstwy plstinskiego Exculorowy alleo wi-

konawczy tego testamentu a ostatniej woly moij oddacz Maiom sto zlotich Moneti a liczby Polskij Erbom a potomtkom Jego wiecznemij czasy.

Takze te osoby wysszej mianowane maiam sprawicz do Kosczioła Michałkowskiego ornat biały atłasowy albo adamaskowy chedogi z Albo takze Kielich strzebrnich pozloczisty spatinam w ktorey służba boza ma sie odprawowacz we dni Naswietszi panny Mary.

Takze te osoby wysszej mianowane maiam sprawicz Korone na Monstranczjam sperel ktore zostawiłam Uxiedza plebana Michałkowskiego z pierscien slubny ktory u tej Korony bicz ma powieszony czo w Michałkowskim Koscziele ma zastawacz wiecznemij czasy.

Zostawe Jeszcze U xiedza Michałkowskiego dwie sztucze axamitu czarnego sktorego przikupiwszy atła-

bialego na Krzisz Maiam sprawicz pritkrczie na Mary do tegosz Koscziola Michalkowskiego.

A Jesliby Ktori kolwiek sstich osob Ktorichem tem testamentem a ostatniam Woliam Moiam opatrzeło ta=Kim niewdziecznem sie stal chczi I laski mej a by ostat=nij woly adpornem bel I miejscza temu niedawal takowij Kazdy od tego czo Mu odemnie Naznaczono iest odpadacz Ma Ale czescz Jego Naznaczona na te insse osoby Ktori by przeciwko temu testamentowy Niebo lij wrowny dzial Pri=padacz ma.

Ktorego testamentu a ostatni woly Mej czinie wi=Konawczami a Executorami Urodzone a stateczne Pa=ny Pana Filipa sKrzisowskiego sedziego ziemskiego Pan=stwo Plstinskiego pana Krzistofa Goslawskiego pana Woiczecha Mierossowskiego Ato Jch pilnie zadaiacz I prosacz aby po smierczi Mej tenskatek Krzescianski uczinili I pokazalj testament moj zarass na pogrzebie moim pritomnosczi ludskij otworelj I czitacz dalj a

potem przed ſad ziemſkÿ panſtwa Pleſinskiecho ku ſchwa-
leniu przed ſadl predlozelÿ z otim abÿ pilne ſtaranie czi-
nilÿ abÿ ta ostatnia wolia moia z ten testament w zu=
pelnoſczi a ſtaley mocÿ nieporuſitelnie Wikonan a
zachowan bel. A ieslibÿ teſſ tego potreba ukazowala
zebÿ kto przeciwko temu testamentowi mowicz z czinicz
chcial zeby u zwierzchnoſczi z prawa tuteyszego Panstwa
to wſeliak zamawali a bronilÿ z w zadnem punctcze z
Artikulie zmienicz z poruſicz nie dopuſſczilÿ:

A dlia lepſſi wiarÿ z pewnoſczÿ ten testament
ſekretem ſwim przicziſnelam z rekam wlasnam ſie ſwam
podpiſalam z panÿ porecznicÿ mnÿ ſpolecznie do tej
ſprawÿ Uproſſenÿ Urodzonich a ſtatecznich Panow Pana
Fridricha Woſſczicz kiecho z woſſczicz na woſczicich
Kriſtofa Zawatskiecho ſpolankÿ a na proſtrednich la-
ziskach Pana Piotra Wypslara z Usich na Gardawicich
Pana Jana Woſczicz kiecho Stanislawa Raiskiecho z rÿ=
ska pana Piotra Rogaiskiego z rogoznika a na Wiel=
kich Paniowach zebÿ teſſ testament a ostatniam wo=

liam moiam sekretj swemi przipieczetowalj sobie Erbom swim bez skody.

Dan a psan w Michalkowiczach dnia 27 miesiąca czerwca Aº 1616.

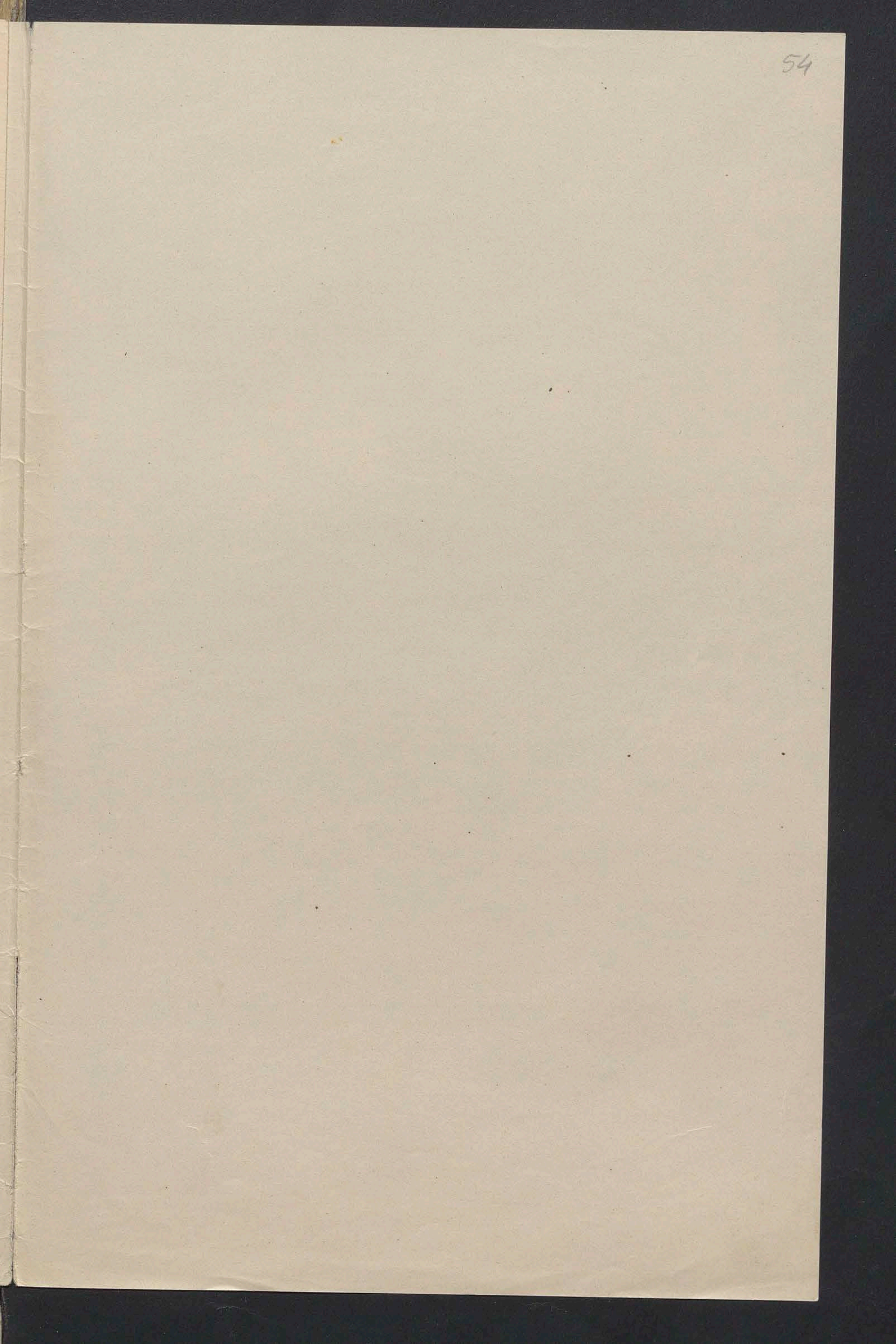
Tento Wypis dany iest odemnie Marcina Koslowskieho skoslowa ana Rudoltowiczych sedzicho zemskieho swobodneho panstwj plsliuskieho s testamentu Hedwigj Miroszowskij od slowa do slowa ktery w truchlicy zemskj pozostawen iest, sa originali pod secretem mym widany jest.

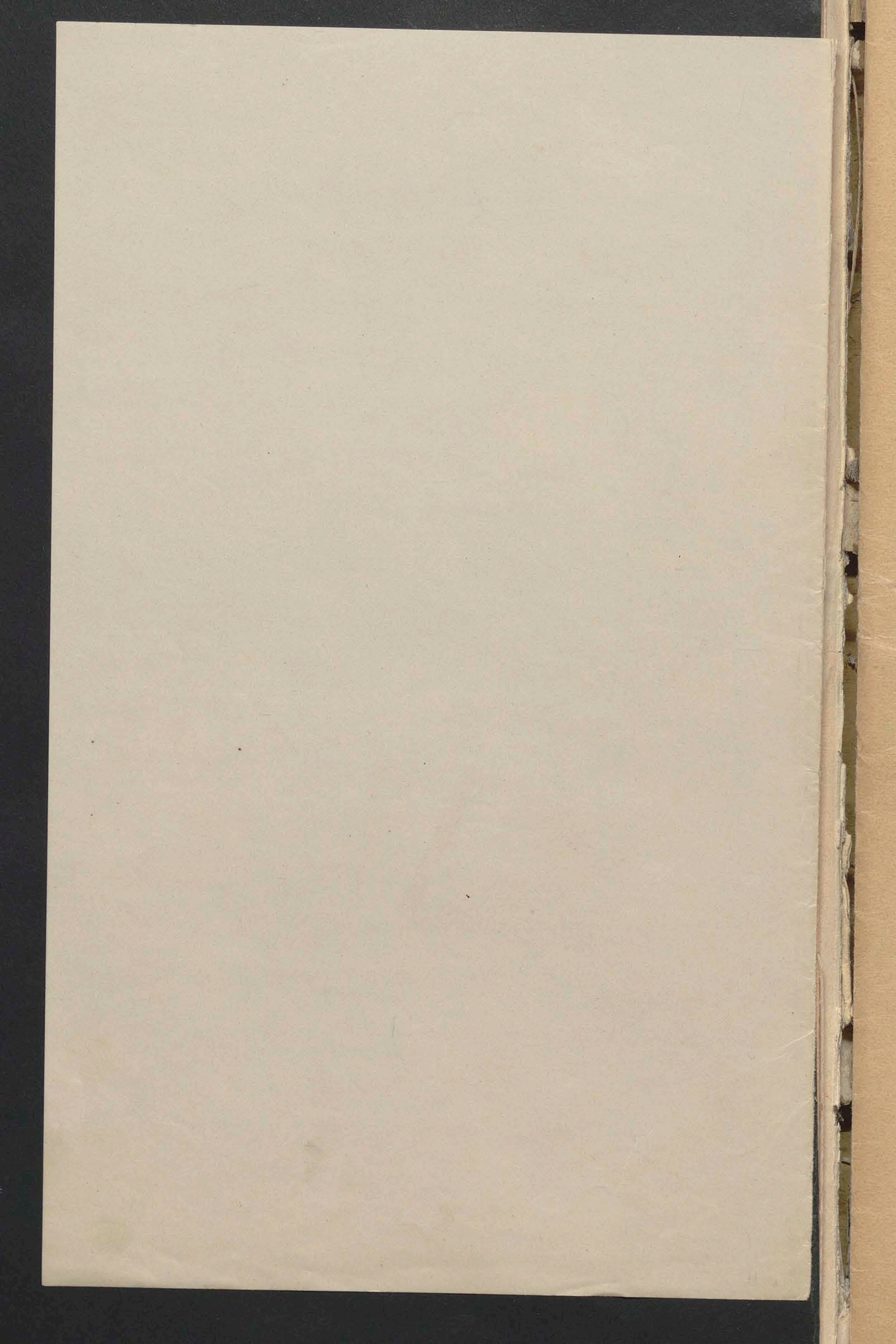
/L. S./ Marcina Koslowskeho.

Die genaue Übereinstimmung obiger Abschrift sowohl in Bezug auf den Inhalt, wie auch die durchaus nicht gleichmäßige Orthographie u. die Anwendung böhmischer und polnischer Formen, mit der in meinem Archiv befindlichen Copie (ohne Datum, aber ā. 1616 ausgestellt) bestättige hiermit.

Krakau den 18. Dezember 1898.

Graf Stanislaus Mieroszowski
Fideicommissbesitzer
k.k. Regierungsrath a.D.

1.

Abschrift

der Urkunde, durch welche Catharina de Kozlowskie

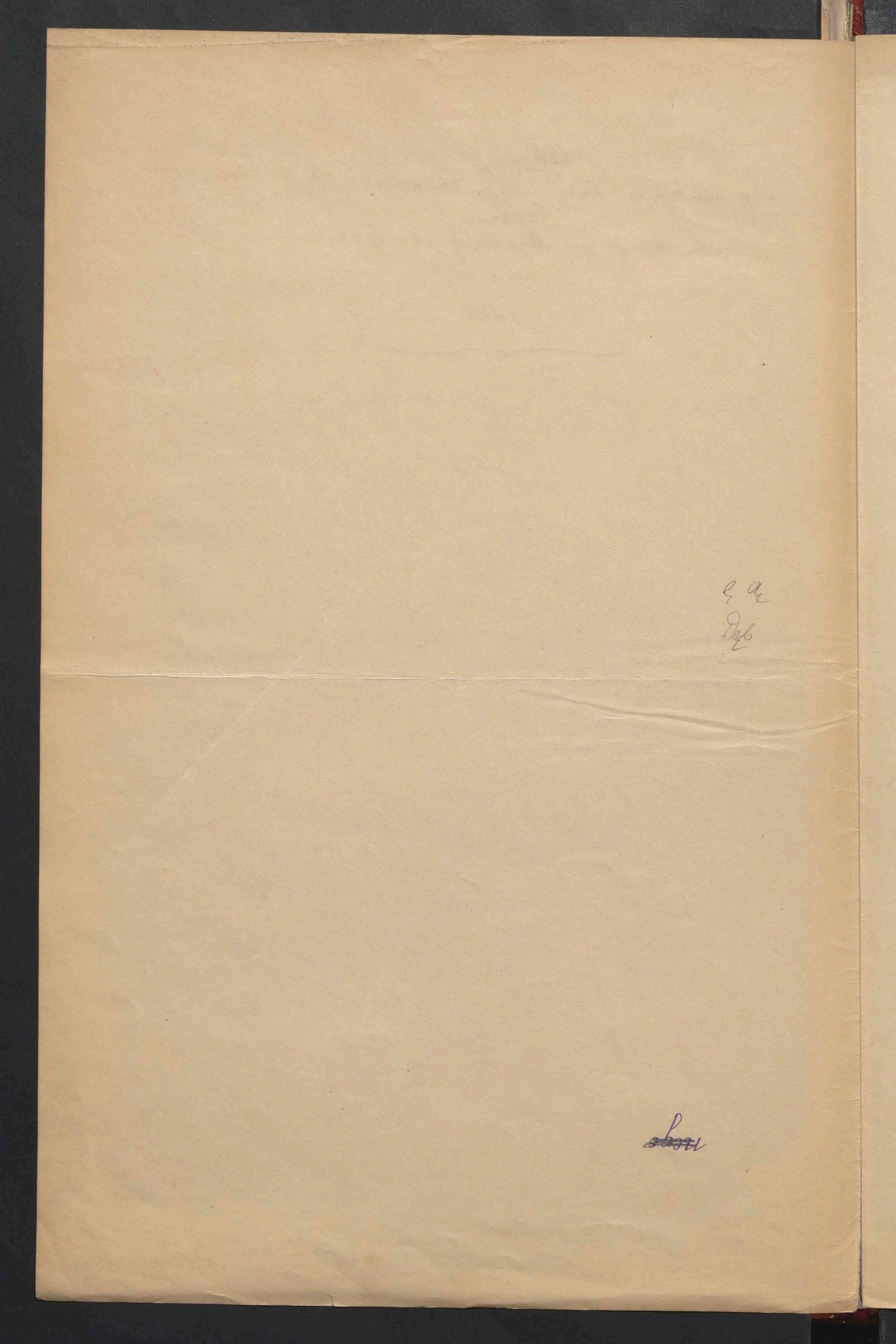
Salamo

der Kirche in Myslowitz 700 Thaler

vermacht.

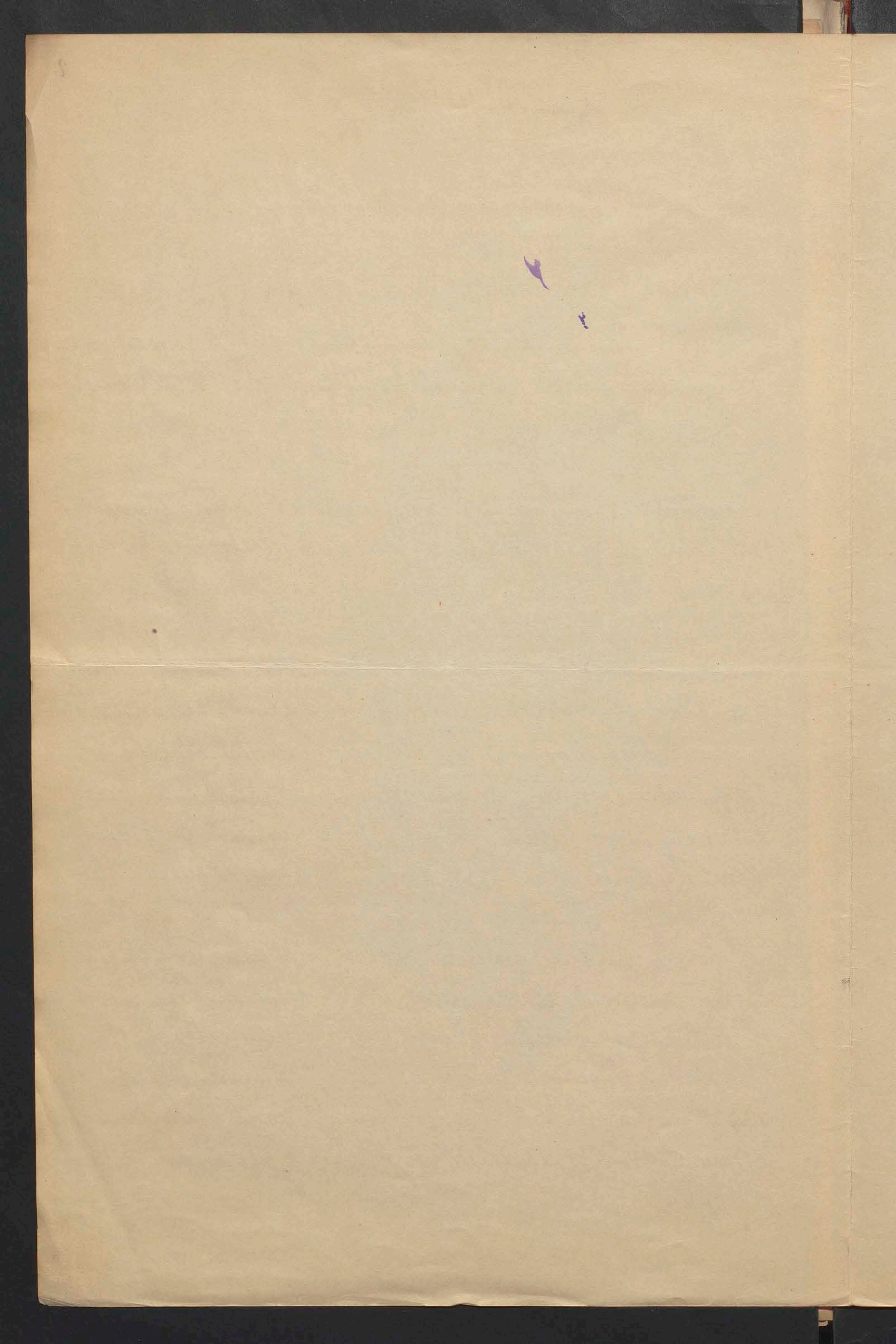
1614.

12. Seiten

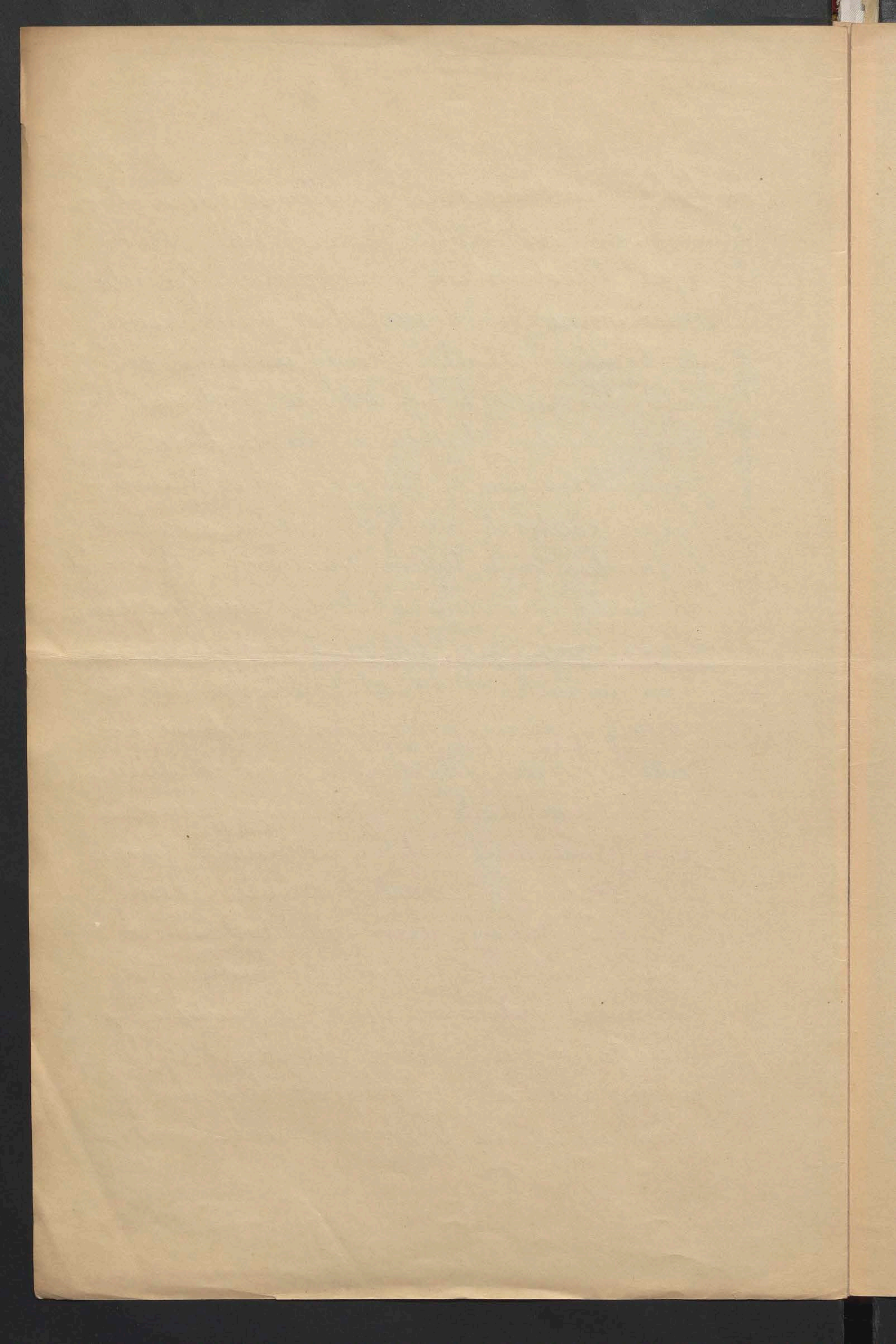
(Copie.)

Ja Katarzyna Kozłówna z Gorzkwie Salomonówna, pozostała Wdowa po Nieboszczyku Urodzonym Panu Mikołaju Salomonie a na Mysłowicach z Herby, a potomki moiemi Oznaymuy wszem w obecz y każdemu z osobna którymby to wiedzieć należało, Iż ia chcąc aby cześć y chwała Pana Boga Wszechmogącego Naświętszey Panny Maryi Matki Bożey Swiętey Anny Swiętey Katarzyny Panny y Męczenicki y wszystkich Swiętych zawsze rozmnożona trwała a Wiara Swięta Katholicka powszechna Rzymska tym więcey się roszkrzewiała y słudzy Boży przy kościele Farnym w Mysłowicach Miasteczku, Panu Bogu służący tym sposobem służyć mogli tudziesz tesz pragnąc tego abym przez iałmużne sławney pamięci Przodkom y Rodzicom moim miłem y Małżonkowi moiemu miłemu także sobie Samey Dziatkom tesz, a potomkom wszystkim moim łaskę Pana Boga Wszechmogącego y odpuszczenie grzechów otrzymać mogła

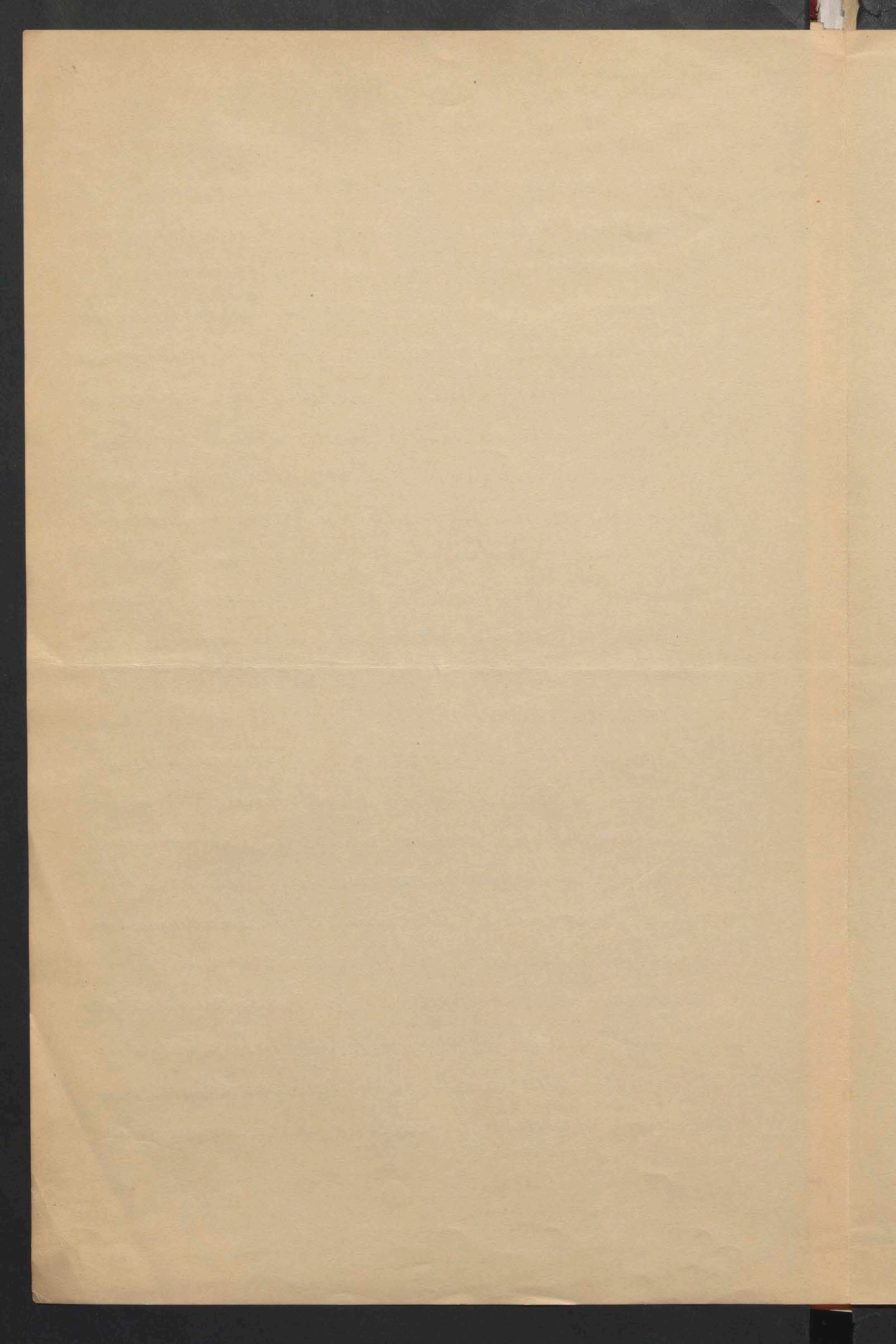

tedy z wielkiey checi ku Panu Bogu Nay-
wyższemu na kaplice przy kościele Far=
nym Mysłowskim przez mnie z gruntu
zmurowana na kościół tesz sam Farny
na bractwo Swietey Anny w tymże koś=
ciele* Służace Widerkaff Talerów Siedemset Mo-
nety y liczby Slaśkiey w każdy liczac po
groszy trzydzieści y Sześć, a w grosz po dwa=
naście chalerzy małych nadaie opatruie
y funduie a to takim sposobem. – Naprzód
na kaplice pomienioną damie daie funduie
y wiecznymi czasy zapisuie Widerkaffem. z
pomienionych Siedmiset Czterysta Talerów
monety y liczby przerzeczoney Powtorne na
kościół Farny Mysłowski y na wszelakie
potrzeby iego Piate Sto Talerów z pomienio-
nych Siedmset Talerów zapisuie y fundu-
ie. Potrzecie na Bractwo Swietey Anny
w tymże kościele Farnym Mysłowskim
bedace Szóste Sto Talerów z pomienionych
Siedmset Talerów zapisuie y nadaie. –
Naostatek na Rektora Szkoły Mysło=
wskiey Siódme Sto Talerów zapisuie y
funduie. ktora to summe Talerów Siedm=

* będące y na Sługi Duchowne tamże w kościele

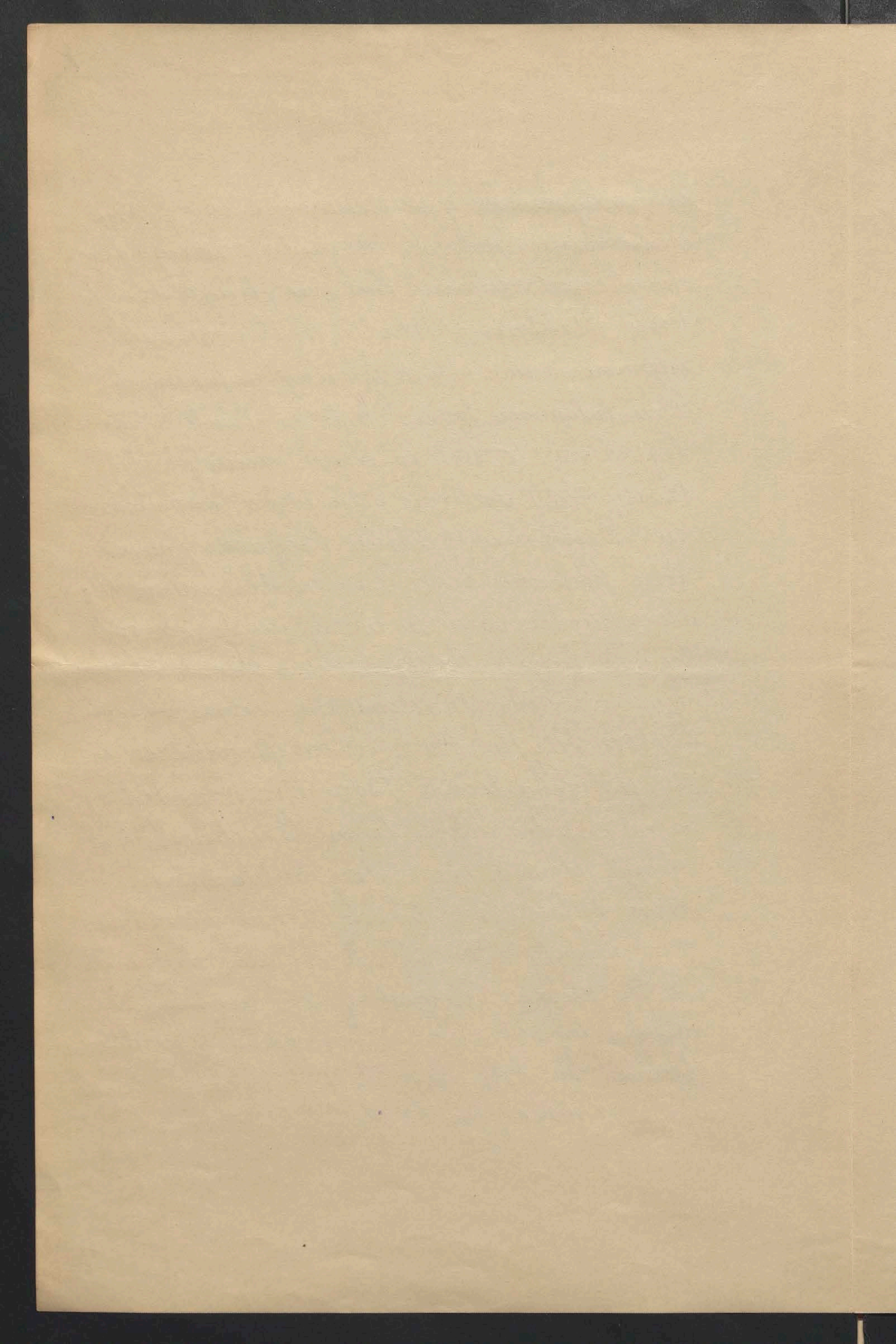

set zapisuie na tym Tysiącu Talerów wol=
nym w niczem niezawiedzionym ktorym so-
bie na kuźnicy Boguckiey wsi Katowicach
Brwinowie y wszystkim przysłuszeństwie do
teyże kuźnicy przynależącym w Maiętności
Mysłowskiey leżących do dalszego rozporzą=
dzenia pozostawiła gdym przedała tesz
to kuźnice Bogucką ze wszystkiem przysłu=
szeństwem pomienionym Vrodzoney Pani
Jadwidze Gostawskiey z Bebelna Małżonke
własney Urodzonego Pana Wacława Kamień=
skiego z Swiętochłowic a na kamieniu któ=
re to przedanie działo się w sobotę przed
Niedzielą kwietnią, to iest iedenastego dnia
Aprilis Roku Pańskiego Tysiącznego Sześć=
setnego Dziewiątego w Mysłowicach warnie
zapisuie y uiszczam za którą Summę Sie=
dmiset Talerów pomienionych na każdy
Rok Dzierżawcy Herbowie a Potomkowie teraz=
nieysi y na potym będący kuźnice Bo=
guckiey y Maiętności do nich należących
z teyże kuźnice y pomienionych Statków
Czynszu Widerkaffowego Talerów czterdzieści
y dwa Monety y liczby przerzeczoney na

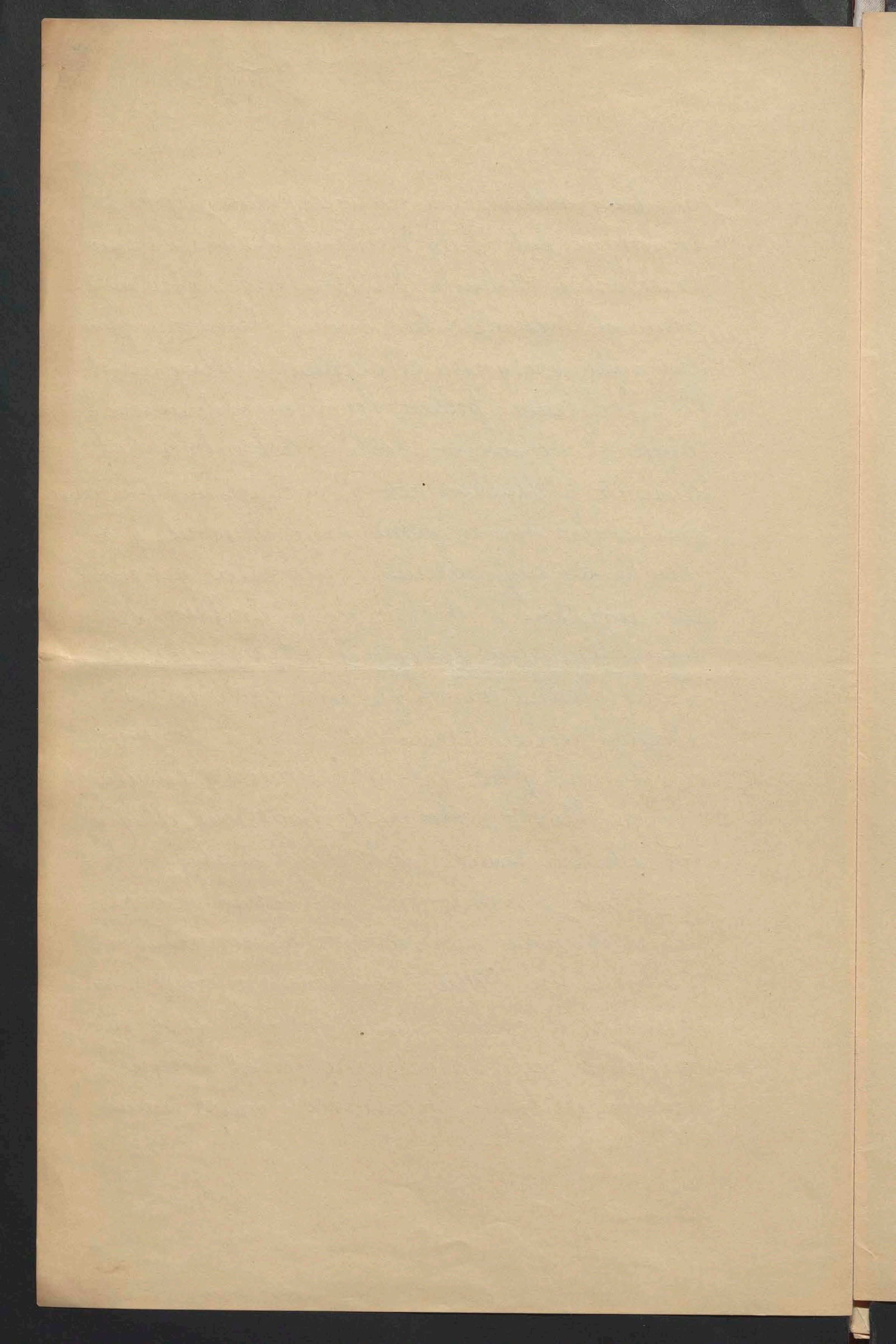

trzy Rathy, w każdym Roku w ręce Xię=
dza Plebana Mysłowskiego y Successorów
iego porządnych Wiary y Religiy katolicz=
kiey, z wiadomoscią kościelnych kościoła My.
słowskiego y Starszych Bractwa Swiętey Anny
za wydaniem kwitu ręcznego (przy oddaniu
każdey raty) samego Xiędza Plebana Mysło=
skiego y z podpisem ręki iego dawać Sprawied.
liwie będą powinny. Naprzód na pierwszą ra=
tę w każde Swięto Swiętey Katarzyny Panny
y Męczennickiey to iest dnia dwudziestego
Piątego Nowembris Dwadzieścia y cztery Ta=
lerów monety y liczby wzwysz pisaney po=
winni odsyłać z których dwadzieścia Talerów
Xiądz Pleban Mysłowski y Sukcessorowie
iego na kapellana kaplicy pomienioney
na żywność iego dawać powinien będzie,
a cztery Talery na wosk wino i apparatu=
ty kaplice oddawać ma. Potym na dru=
gą ratę na dzień Chwalebnego Zmar=
twychstania Pańskiego Talerów dwanaś=
cie Monety y liczby wyższ pomienioney, po=
mienieni Dzierżawce kuźnice Boguckiey od=
dawać powinni będą z których Xiądz Ple=

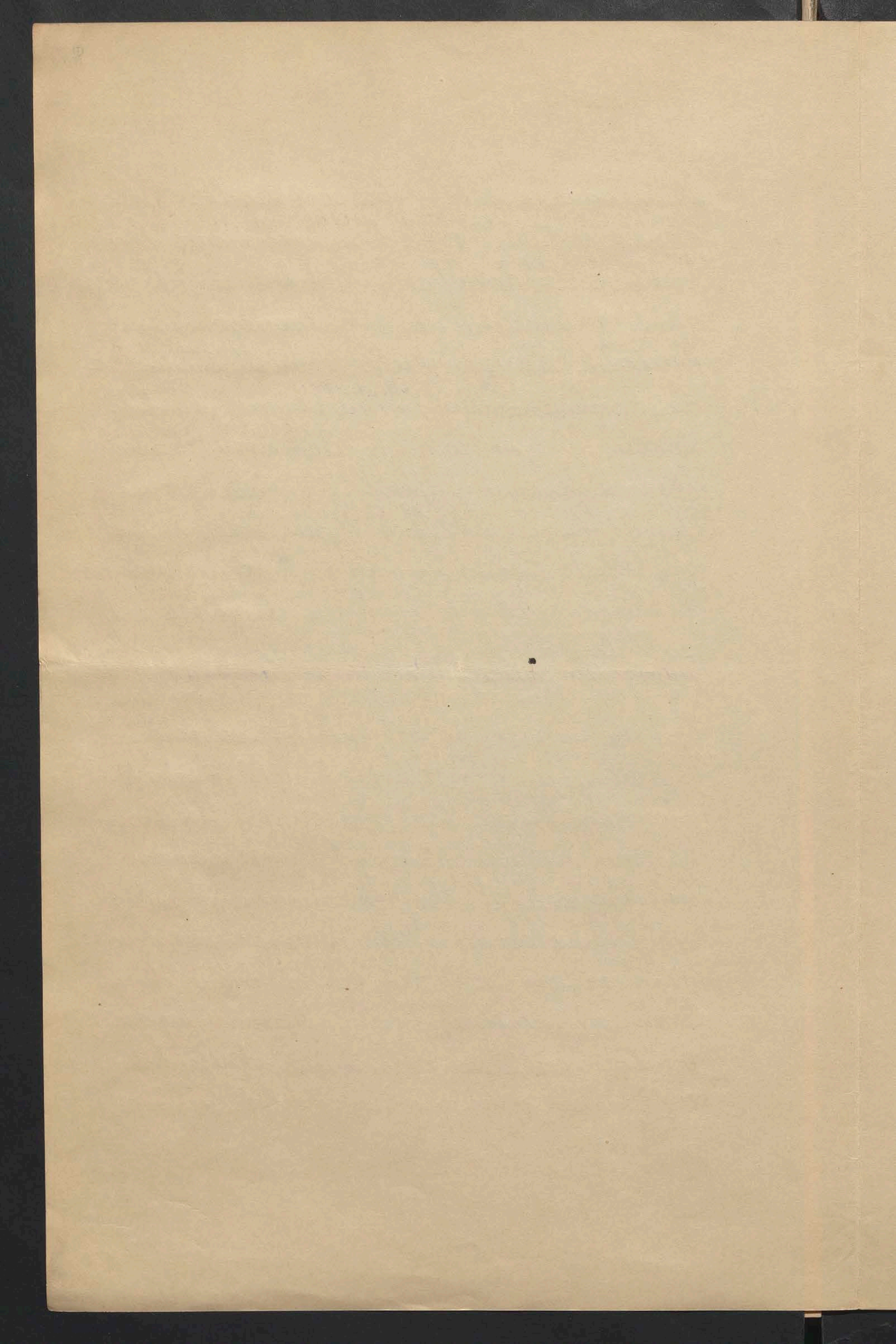
ban Mysłowski y successorowie iego. Szeć Talerów na potrzeby kościoła Farnego Mysłowskiego oddawać ma, a drugą szeć Talerów Rektorowi Szkoły Mysłowskiey dla odprawowania obligacij niżey napisanych. Naostatek na trzecią ratę w Swięto Swięte Anny to iest w dzień dwudziesty szósty Julij Talerów sześć wyższ pomienione Dzierżawcy kuźnice Boguckiey wydawać powinni będą Xiedzu Plebanowi Mysłowskiemu (iako się wyżey pisało.) do rak tego z ktorych do Bractwa Swiętey Anny w kościele Mysłowskim będącego Xiądz Pleban Mysłowski y Successorowie iego na potrzeby tegosz Bractwa trzy Talery a na Xiedza który temu Bractwu będzie służył drugie trzy talery oddawać powinien będzie. A ieżliby Dzierżawcy teraźnieysi y na potym będący Herbowie y Potomkowie tey kuźnice Boguckiey wsi Kantowie Brwinowa z teyże kuźnice y pomienionych Statków zbraniali się albo niechcieli takowych czterdziestu y dwu Talerów na każdy Rok na pomienio-

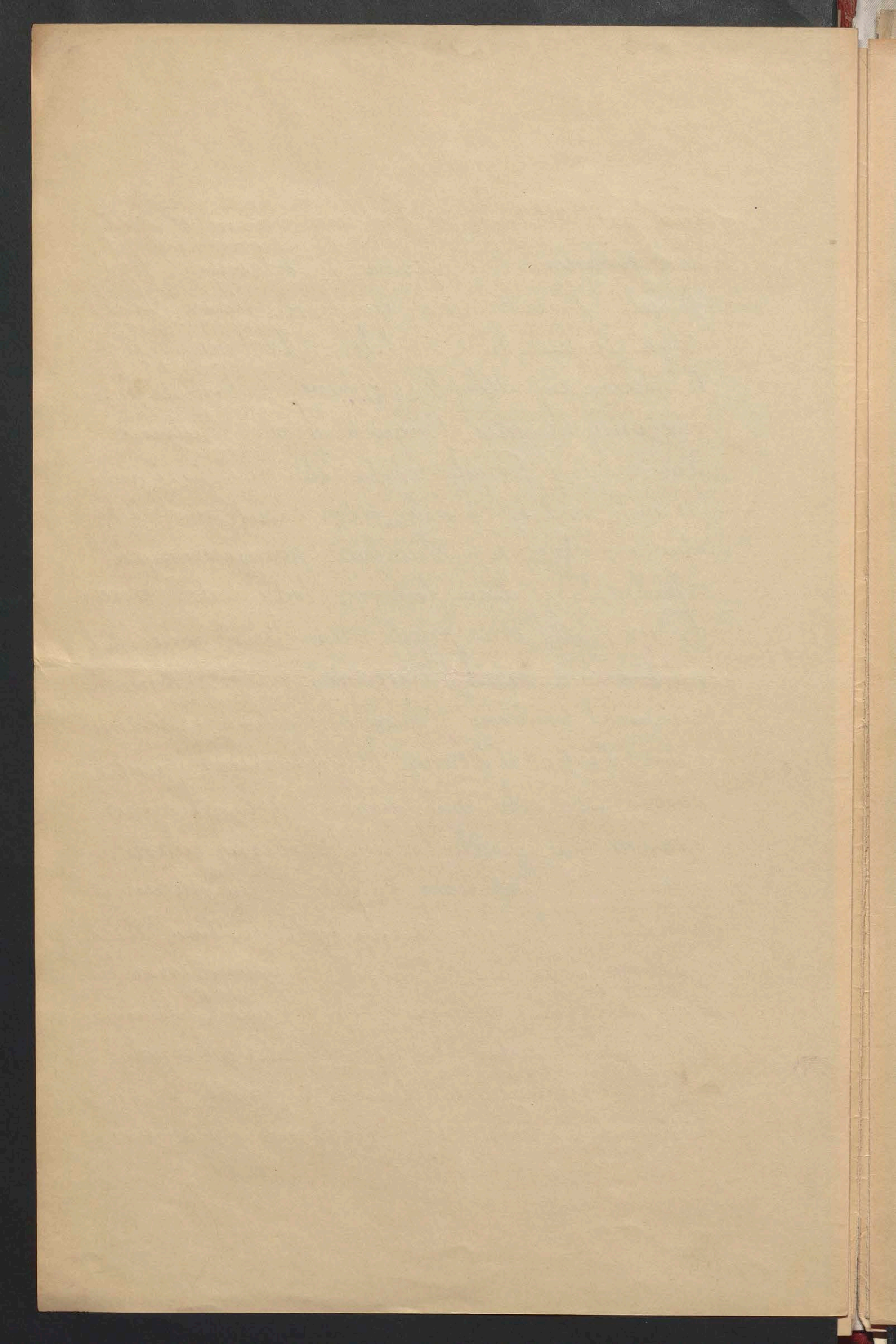
ne Raty oddawać, a nawięcey dwa Roki zatrzymano było tedy Wielebny Xiadz Pleban przeczonego kościoła Mysłowskiego będzie mógł prawem dochodzić tak samey Summy głowney iako y czynszu Rocznego według wszystkich Artykułów prawa braniem obstawowaniem Dzierżawców Herbów potomków poddanych y Statków ich y wiechaniem y wprowadzeniem się w pomienioną kuźnice y w Statki do niey należące mieszkaiąc y używaiąc porzytków y statków iey y wszelkim sposobem dochodzić iakby List Rekoiemski, a Zapis główny na pargaminie pisany z siedmią pieczęci Ryczerskich ludzi a Panów na to miał y tak iako iest prawo y zwyczay Oboyga Slaska. - Strony dochodzenia długów na istczach Swoich tak długo aszby się dosyć Stało pomienionemu kościołowi y aszby same Summe głowną przerzeczoną Talerów Siedmset na Maietność inszą nie ruchomą przeniesli y odłożyli a to wszystko coby zatrzymano albo zasiedziano przed przeniesieniem istotnym Summy głównej Sprawie=

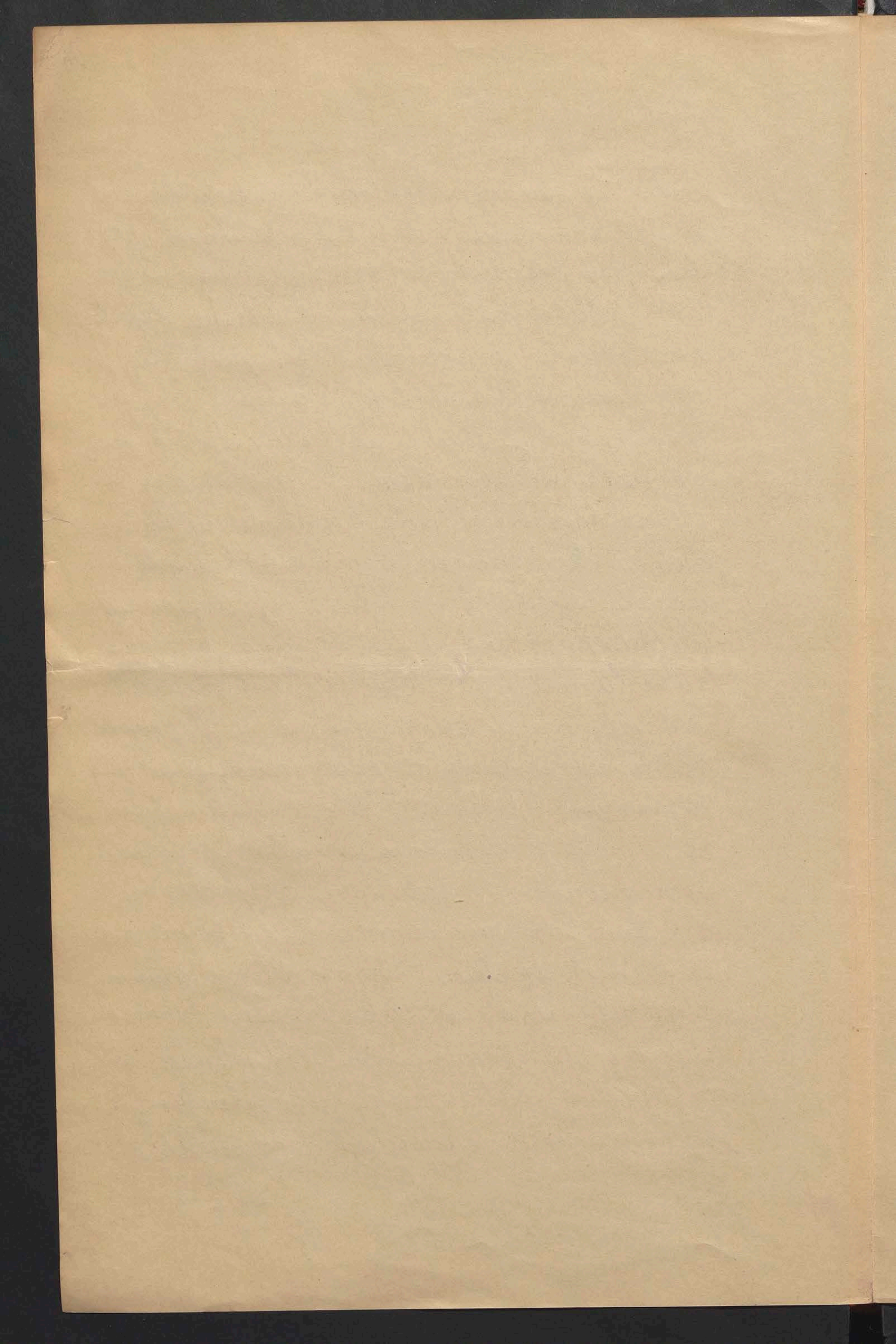
dliwie oddano było. – Na co wszystko i na
każdy artykuł z osobna urodzona Pani
Jadwiga Postawska z Bebelna zwyszpisana
z wolą y wiadomością Urodzonego Pana
Wacława Kamieńskiego z Swiętochłowic a
na ten czas Małżonka swego zezwoliła y
zezwala y tym zapisem albo Przywilegem
Widerkaffowym zapisuie i obowiazuie się iż
dosyć temu wszystkiemu czynić będzie wespół
y z Małżonkiem swoim z Herbÿ a potom-
ki swemi. – A gdy by temu dosyć nie czÿ-
nieli to iest czynszu Widerkaffowego rocznego
na dni albo raty pomienione nie oddawa-
li tedy wszystkim artykułom podpadaią
y podlegaią y na samych sobie Herbach a
potomkach swych tego widerkaffu tak samey
Summy głowney iako y Czynszu rocznego
widerkaffowego według pomienionych wszyst-
kich artykułów y iakim naylepszym spo-
sobem rozum ludzki wymyślić może chocia
tu nie mianowany według prawa Obyczaja
Slaska dochodzić pozwalaią. A dla lep-
szey pewności Wiary y dosyć temu uczynie-

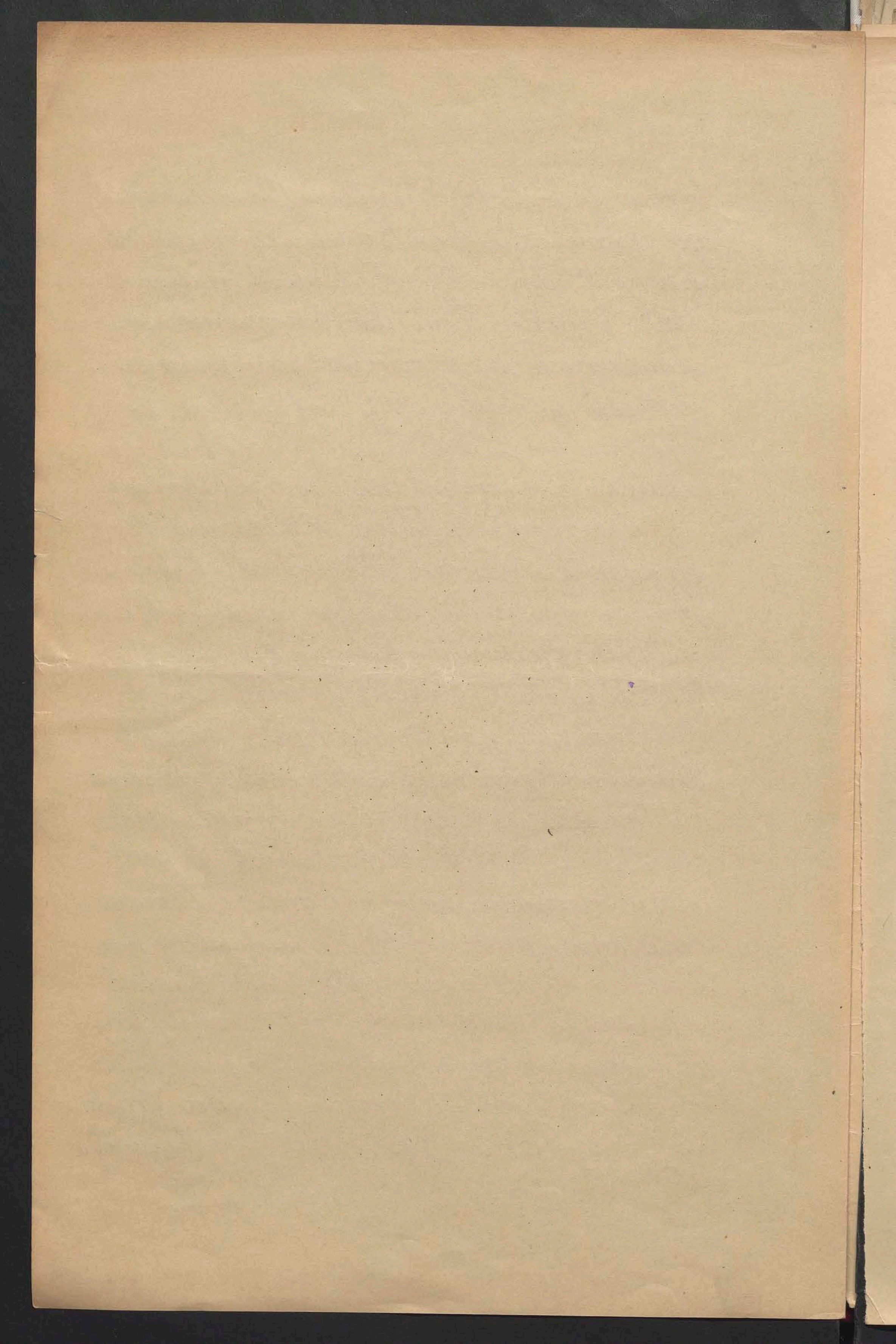
nia przy Sekrecie a podpisu moim Sekrety
swe przycisneli i rekami się własnemi pod=
pisali. – Wszakże tasz urodzona Pani Jad=
wiga Gostawska z Bebelna Herbowie y Po=
tomkowie iey albo Dzierzawcy potomni prze=
rzeczoney Kuźnice Boguckiey wsi Katowie
Brwinowa y przysłuszeństw do nich przyna=
leżnych, gdyby chciała albo chcieli wolni zo=
stać od Rocznego płaczenia pomienionych
czterdziestu y dwu talerów tedy bedzie miała
ta moc albo beda mieli mieć znieść widerkaff.
oddaiac na insza Maietność nieruchoma to
Siedmset Talerów z wiadomoscia y oznaimie=
niem Xiedza Plebana Mysłowskiego y Succes=
sorów iego aby wiecznemi czasy ta Summa
głowna nie gineła y płath roczny zawsze
trwał. A Capellan kaplice wyżey spisaney
powinien bedzie na każdy tydzień dwie Msze
Swiete odprawować iedne de Beata Maria Vir=
gine w sobote, a druga de Beata Catharina
Virgine et Martyre. Vel pro defunctis we środe.
Do tego Vigilias pro defunctis w kapelli po każ=
dym kwartale we środe z Rektorem y Spomocz=

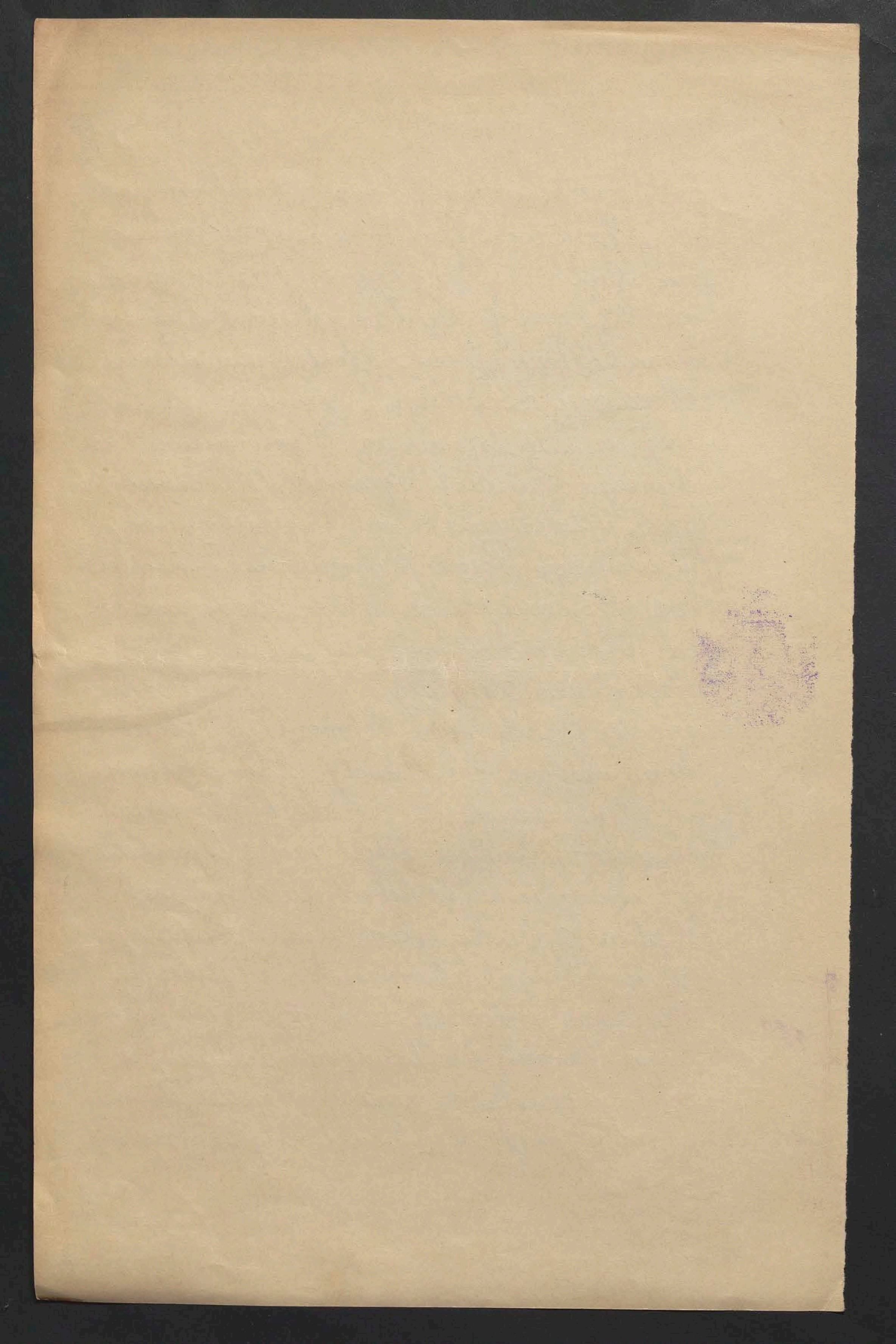
niki iego spiewać. Rektor tesz Szkoły Mysłowskiey z pomoczniki swemi będzie powinien Vigilias pro Defunctis po każdem kwartale raz w kapelli pomienioney y z Xiedzem kapelanem spiewać ij w każdą Sobotę przy Mszy pomienioney o Nasświętszey Pannie Maryey Litanie spiewać. Nad to w każdy Piątek na pamiątkę smierci Pana Chrystusowey według zwyczaiu Fary krakowskiey dzwonić ij Responsoria Tenebrae w kościele spiewać, a ieżeliby (czego Pan Bóg zachoway) Auspurska Confessio, albo iaka Herezya nastała ij kościoł Mysłowski opanowała tak iżby wiara swięta katolicka Rzymska porządnie w nim niebyła trzymana ij przenachwalebnieysza Msza własna Ofiara Nowego Testamentu Swiętym obyczaiem pomienionym katolickim Rzymskim nie była odprawowana tedy pomieniony Widerkaff tak Summę Samę głowną Siedmset Talerów iako y czyns Widerkaffowy Roczny Talerów czterdzieści ij dwa nniieyszem zapisem albo Przywilegem przenosze y funduie do dwu klasz=

torów to iest do klasztoru Oswięcimskie=
go zakonu Swietego Dominika y do kla=
sztoru Bytomskiego Zakonu Swietego Fran=
ciszka Ordinis Minorum Conventualium
aby do nich po sprawiedliwey połowicy
należał y oddawany był y zdaie się
Zakonnikom pomienionym spólnie y roz=
dzielnie moc a władza tasz która wy=
żey dana iest Xiedzu Plebanowi My=
słowskiemu na ten Widerkaff tak iako
własnie na nich za wypełnieniem Con=
ditij pomienioney o Herezij fundowanego
tak długo ażby znowu Wiara Swieta
katolicka Rzymska do tegosz kościoła
Mijsłowskiego wprowadzona y porząd=
nie dzierżana była. A Zakonnicy prze=
żeczoni w klasztorach swoich po poło=
wicy mianowanych obligacij odprawo=
wać będą powinni. A dla lepszey pew=
ności y dosyć temu uczynienia pieczęć
moie własną y podpis ręki Swoiey przy=
łoze tam y przyprosiłam Ichmciów Uro=
dzonijch a Statecznych Panów Urodzo=
dzonego Pana Krzystofa Grodzickiego

z Brodów a na Groyjcu, Vrodzonego Pana Krzystofa Dunina z Skrzyjnna a na Wielkich Miedznyjch, Vrodzonego Pana Krzystofa Gosławskiego z Bebelna a na Klimuntowie, Vrodzonego Pana Andrzeia Lipskiego z Lipia a na Żeleżynie Dziedziców na Mysłowicach, Vrodzonego Pana Woyciecha Miroszowskiego z Miroszowic a na Miroszowicach, Vrodzonego Pana Zygmunta Biberstei-na Boiczowskiego a na Boyszowach, aby iako świadkowie pięczęci swe ktemu Przywilegowi przyłożyli y własnemi rękami podpisali sobie Herbom y Potomkom swoim bez szkody. (ad) Dan a pisan w Mysłowicach we Srode bliską przed Swietym Swietego Matheusza Apostoła ij Ewangelistij to iest dnia Szesnastego Septembris Roku Pańskiego Tysiącznego Pięć Setnego Czternastego. Katarzyna Kozłówna z Gorzkwi, Locus† Sigilli, Jadwiga Kamieńska Vrodzona Gosławska ręką swą własną Locus† Sigilli. Wacław Kamieński m. p. Locus† Sigilli Krzystof

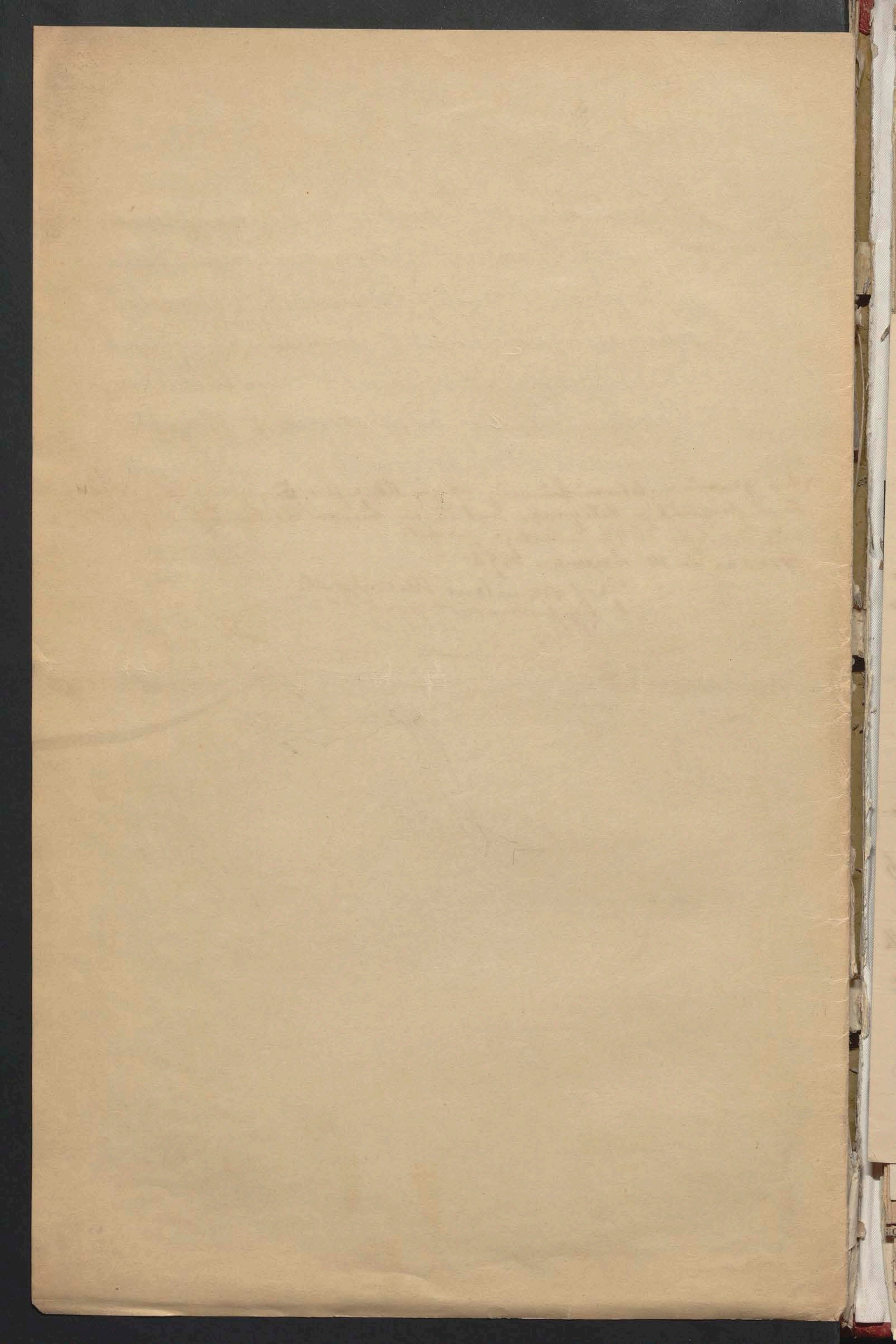

Grodziecki z Brodów m. p. Locus + Sigilli Krzystof Dunin z Skrzynna m. p. Locus + Sigilli. Krzystof Gosławski z Bebelna ręką własną Locus + Sigilli. – Woyciech Miroszowski m. p. Locus + Sigilli. Andrzey Lipski z Lipia m. p. Locus + Sigilli. – Zygmunt Biberstyni m. p. Locus + Sigilli.

Die genaue Übereinstimmung obiger Abschriften in Bezug auf Text und der unregelmässigen Ortographie mit der in meinem Archiv befindlichen Copie aus dem Jahre 1694. bestättige hiermit. –

Krakau den 11. December 1898. –

Graf Stanislaus Mieroszowski
Fideicommissbesitzer u. kk.
Regierungsrath a/D.

R. BERGAU
NÜRNBERG

Nürnberg d 28' Febr 1877

68

Hochgeborner Herr Graf!

Durch Herrn Professor von Lepkowski habe ich erfahren, daß jener Petrus Salomon, dessen schöner Grabstein sich in der Marienkirche zu Krakau befindet, ein Verwandter Ihrer Vorfahren sei. Auf Veranlassung desselben Herrn von Lepkowski, wage ich Sie mit einer Bitte zu belästigen:

Aus einer photographischen Abbildung möchte ich schließen, daß dieser Grabstein nach einem Modell von Veit Stoß von dem berühmten Peter Vischer in Nürnberg in Bronze gegossen sei

Nürnberg 2 18 .. 1887

Doch kann ich ohne Untersuchung
des Originals natürlich nichts mit
Sicherheit mittheilen. Deshalb erlaube
ich mir die ergebenste Anfrage
ob vielleicht irgend welche Notizen
über diesen Grabstein erhalten sind?
In <u>welchem Jahre</u> ist Petrus
Salomon gestorben? Ich kann
die Inschrift auf der Photographie
nicht mit Sicherheit lesen.
Ich bin mit Biographien
der Künstler Stoß u. Vischer
beschäftigt, und daher interessirt
diese Grabplatte mich in hohem
Grade. Gütige Nachrichten
würden mich zu großem Danke
verpflichten.

Ganz ergebenst
R Bergau
Professor

Doch kann ich ohne [illegible]
die Originale natürlich nicht [illegible]
[illegible] [illegible]
ich wie die ergebenste [illegible]
ob vielleicht irgend welche [illegible]
über diesen Zeitpunkt erhalten [illegible]
In welchem Jahre ist [illegible]
Salomon gestorben [illegible]
Die Aufschrift auf [illegible]
nicht mehr [illegible]
Ich bin mit [illegible]
der [illegible]
Hochachtung [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] ergebenst
R. [illegible]
Pfarrer

Presburg, Donaugasse 42 d. 8/VII. 887

Wielmożny Panie Dobrodzieju,

Z wielkiem zajęciem, jak oczywista, czytałem Artykuły Pańskie o Zabytkach Krakowskich, a teraz specyalnie odnoszące się do Kośc. Archiprezb. N. P. Maryi w Krakowie.

Uwagi o zasłonięciu wspaniałych pomników bra- ci/?? Salomonów są zupełnie zgodne z memi przekonaniami, - nie od dziś żywionemi a których, kilka lat temu w deklaracyi zakomunikowanej Sz. dozorowi kościelnemu dałem niewątpliwy wyraz

Rzecz jest następująca: Z rodziny Salomonów herbu Łabędź, z Węgier przybyłą i tylko u nas wygasłą (gdyż istnieje ona dotąd w tamtym kraju i pisze się Szalomo de Benedikłowicz...), powinowaciły się polskie familie Lipskich, Gostawskich, Danilowiczów, Kuczkowskich, Mężykowiczów i inne. Nazwa jednak z dóbr Mysłowickich na Szląsku położonych a przez Stanisława Salomona w r. 1536 od pokrewnego sobie Jana Thurzo de Betlenfalva, Barona na Wołowie, Sztinawie i Pszczynie kupionych największą część odziedziczyła, resztę od współsukcessorów nabyła.

Na

70

na nich więc Krzysztof z Mierzkowic Mierzkowski Sekretarz Królewski d. 26go Listopada 1678 Ordynacyę fundował, do której Cesarz Leopold d. 25go Stycznia 1679 swego konsensu udzielił.

Z tych powodów poczuwałem się do obowiązku zajęcia się lepszem pomieszczeniem rzeczonych pomników grobowych. Deklarowałem do przedsięwzięcia następujących robót, gdybym do tego upoważnionym został:

1o/ Z kaplicy Salomonów, czyli Sgo Alexego, gdy wchodząc wielką bramą do kościoła, zaraz po prawej ręce, od wielkiego ołtarza więc (jak się częściej uważa) po lewej ręce, przenieść pomnik marmurowy Daniela do przeciw leżącej kaplicy, i tam go pod oknem wmurować, wzięwszy stamtąd uszkodzony pomnik Salomonów.

2o/ Ten pomnik i pomniki Piotra i Emerencyany Salomonów, oba dziś pod małym chórem bocznej, od wejścia prawej, od ołtarza zaś licząc lewej nawy, przenieść do rzeczonej kaplicy Salomonów, w niej w ten sposób, że pomnik Emerencyana w ścianę naprzeciw okna, a dwa drugie obok siebie w ścianę naprzeciw drzwi byłyby wpuszczone, a ujęte w ramy sztukowane. Dwa obok siebie umieszczone byłyby także ramą przedzielone a od góry jednako wysoko osadzone - ich nierówną długość wyrównanoby od dołu wstawieniem prostokątnego filunku.

Chcąc zaś zgromadzić tam wszystkie pomniki spokrewnionych sobie osób umieściłbym

3o/ Pomnik Barbary Salomonówny, córki Mikołaja

właściciela Myślowic a żony Stanisława Kuczkowskiego
Starosty Wojnickiego, znajdujący się dotąd, wchodząc boczną
bramą do Kościoła, od Ulicy Floryańskiej, - po lewej stronie
(kobieta klęcząca przed Krucyfixem), w kaplicy Sto Alexego na
ścianie będącej po prawej stronie od drzwi wchodowych.
4°/ pomnik Anny z Męciny Krzesz, żony Krzysztofa Mieroszow-
skiego, Sekr. Król. (a synowca powyżej cytowanej Barbary Kucz-
kowskiej i synowca i generalnego sukcesora Jadwigi z Sa-
lomonow Krzysztofowej Mieroszowskiej) będący dotąd na
ścianie po prawej ręce drzwi bocznych, wchodowych od Ulicy
Floryańskiej przeniósłbym do Kaplicy Sto Alexego na ścianę
po lewej ręce drzwi wchodowych, naprzeciw pomnika Kucz-
kowskiej. -
5° Dla uwydatnienia pokrewieństwa dałbym na ściętym węgle
między ścianą lewą od wejścia a ścianą niżej w Kaplicy Sto
Alexego tablicę nagrobkową dla wspomnianej Jadwigi z
Salomonow Mieroszowskiej, córki Mikołaja, siostry Kucz-
kowskiej a żony Krzysztofa Mieroszowskiego, dziedzica na Śląs-
ku: Michałkowic, Jakóbowic, Siemianowic i Chropaczowa
Stryja Krzysztofa Mieroszowskiego Sekr. Król. a fundatora
Ordynacyi
6° Przy tej sposobności przeniósłbym wreszcie pomnik stoją-
cy w lewej (od Wielkiego Ołtarza) nawie Kościoła pod filarem,
tj. na czarnym marmurowym postumencie, kolumna takiż
wzoru, który Joanna z Grzembskich Mieroszowska brat-
rowi Ks. Stanisławowi Grzembskiemu postawiła, do kapli-
cy Sto Alexego, do niszy, pod ścianą, naprzeciw dwóch pom-
ników Salomonów. -
W ten sposób byłyby grobowe pomniki, o których mowa, stosownie
i korzystnie umieszczone, Kaplica Salomonow obejmowałaby

pomniki tej świątyni razem zebrane, a kościół zyskałby tam
bardzo piękne miejsca na nowe pomniki, – a podobnych miejsc
już tam jest brak wielki.

Prawda że i Mierosławskich pomniki byłyby razem zebrane wy-
jąwszy owego wspaniałego X. Jerzego kustosza koronnego Mło-
cyby i nadal pozostał w głównej nawie, gdzie pozostać musi.

O tym mianowicie zamiarze wspomniał ogólnikowo Czas z 1872
Nie przychylono się jednak do niego i nie zapadło.

Nie przypuszczałem nigdy przypisywać złych intencyj nikomu,
nie uważałem tego za znak przychylnej mi łaski względem mnie, ale
za prosty zbieg okoliczności, że artystyczny doradca śp. Łasockiego
b. prezesa komitetu kośc. zresztą mój zastępca, nauki, wielki
znawca sztuki a zwłaszcza Architektury był przeciwnym temu
projektowi uporządkowania rzeczonych pomników, – a nawet
takby, aby mi i na przyszłość odjąć możebność zrealizowania pla-
nu mojego umieścił pomnik Łasockiego w owej niży, miej-
sce zresztą zupełnie podrzędnem.

Dziś mi to jest obojętnem, raczej mi o własnym myśleć grobie
niż o cudzych pomnikach, – ale gdyby chciano i dziś detaly
tej rzeczy uwzględnić, przenosząc pomniki Dangla i Łasockiego
do kaplicy naprzeciw położonej.

Powodem pisma mego jest chęć okazania, że starania Pań-
skie przeszłych stron zwrócą uznanie, i że to do czego W Pan
zmierzasz już poprzednio i mnie przeprowadzić chciało; a że
nie winą, jeżeli im też wykonanie zamiarów nie udało

Proszę przyjąć wyrazy wysokiego poważania, z jakiem
mam zaszczyt pozostawać

W. Pana Dob.
uniżonym sługą
St. Kr. M.

JWielmożny Panie Hrabio,

List Pański czekał w Krakowie na powrót mój z kilkodniowej wycieczki do Galicyi. Powróciwszy i przeczytawszy go pospieszam najserdeczniej podziękować za uprzejmie a niezasłużone wyrazy, oraz za łaskawą ocenę artykułów moich.

Wiadomości udzielone w liście i szczegóły genealogiczne zajęły mię niezmiernie. Przeczytałem je wrodzaj wzorem z P. Pawła Popiela

gdzie był także i p. Łuszczkiewicz.
Słuchali ich z wielkiem zajęciem;
p. Łuszczkiewicz przypominał sobie
dobrze Pańskie propozycye, o których
nawet on to podobno pisał w Czasie
w 1872 r.

Tak jak dziś rzeczy stoją nie zda-
je mi się aby dawny zamiar
Pański dał się urzeczywistnić.
Jest bowiem projekt już dosyć
dojrzały, aby pomniki Salomo-
nów umieścić w Kaplicy Bo-
narów, gdzie i dobre znajdzie się
dla nich miejsce i światła dużo.
W Kaplicy S. Aleksego jest istotnie
ciemno, umieścić tam pomniki

byłoby usunąć je z widoku publi-
czności. Danigła usunąć ztamtąd
wzbrania się podobno władza du-
chowna, z powodu, że jego funda-
cji Altarya istnieje w tej Kaplicy
podczas gdy fundacye Salomonów
poprzepadały.

Lasockiego nagrobek istotnie trudno
by teraz było przenosić na inne
miejsce.

Oto co z rozmowy wyrozumiałem.
Nie jest to żadna odpowiedź oficyal-
na, bo do tej nikt mnie nie upoważ-
nił. Sądzę że jeżeli JW Pan Hrabia
trwa w swoim dawnym zamia-
rze, najskuteczniej byłoby z for-

małą i dokładnie określoną propozycyą udać się wprost do Zarządu kościoła lub do Komitetu Parafialnego – inaczej rzecz się wyjdzie poza sferę pium desiderium.

Jeszcze raz dziękuję za łaskawe odezwanie się z tak dalekiej strony i z wyrazem wysokiego poważania mam zaszczyt być

Wielmożnego Pana Malickiego

powolnym sługą

St. Tomkowicz

Kraków d. 15/7 1887

ul. Wolska 11.

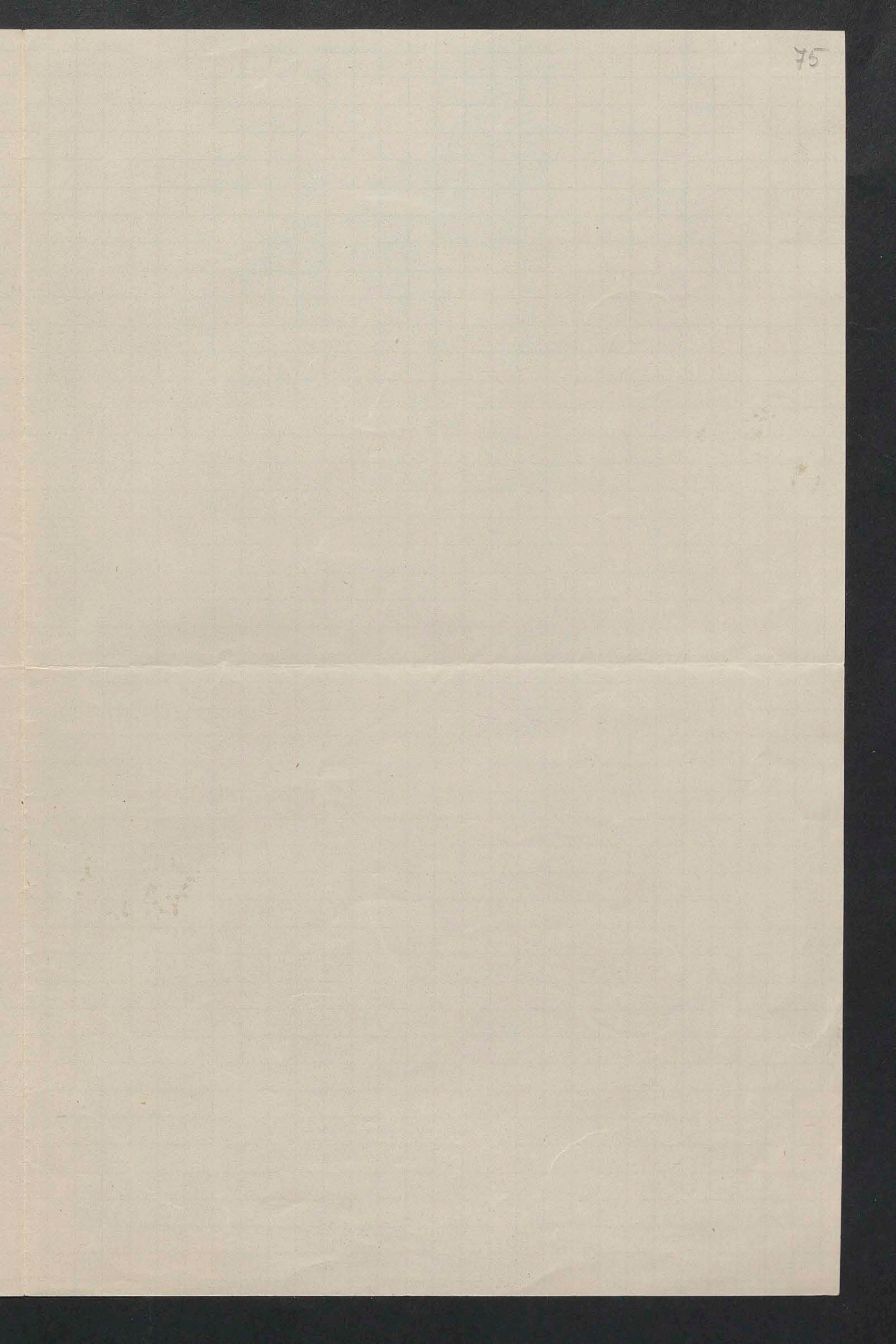
Magyarországi Kárpát-egylet. — Ungarischer Karpathen-Verein.

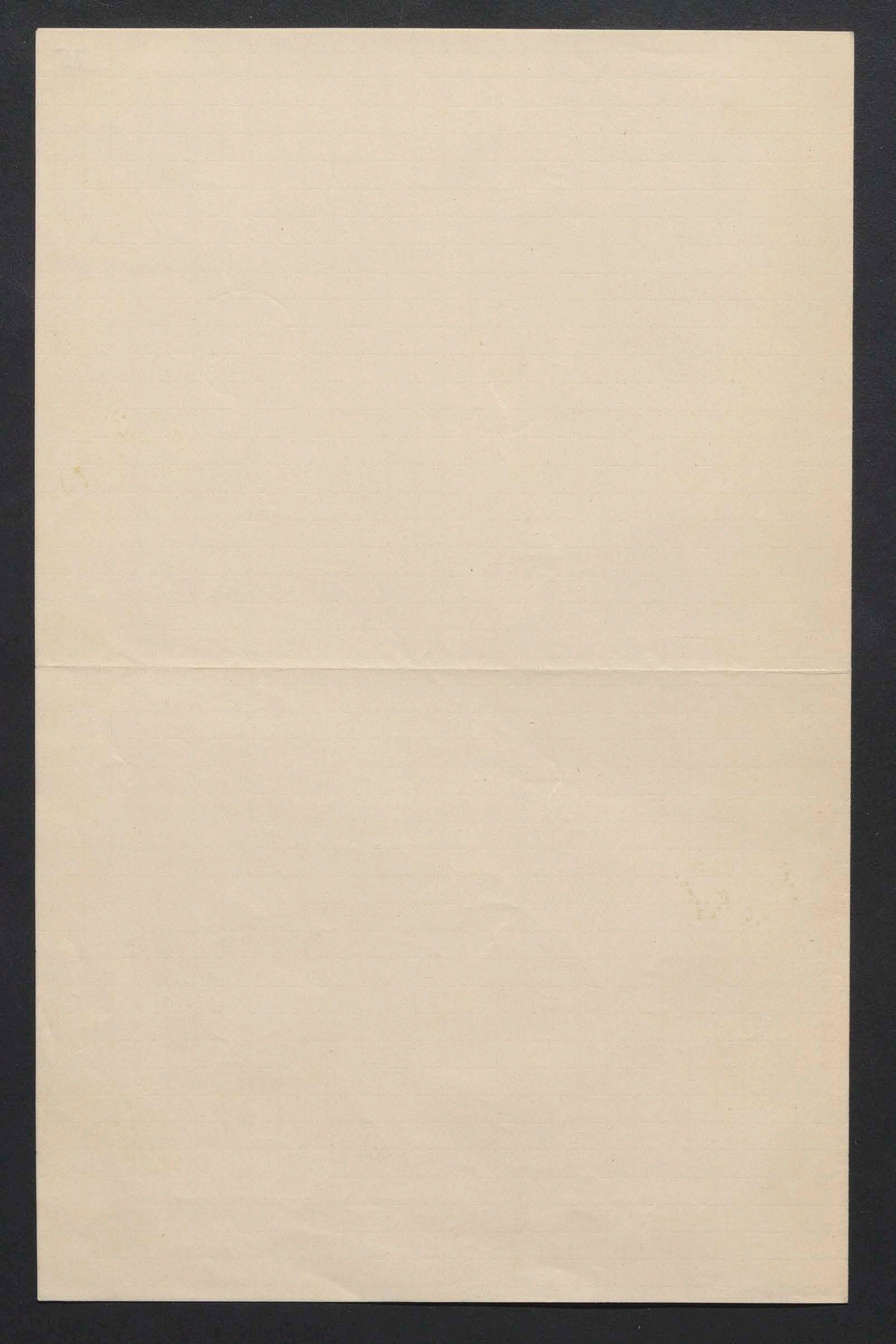
Késmárkon, Kesmark, 20. October 880

Euer Hochgeboren
sehr geehrter Herr Graf!

Ihrem geschätzten Wunsche bin ich mit viel Vergnügen nachgekommen. Der recomdte Brief wurde sofort an die richtige Adresse: S. Hochwohlgeboren Herrn Theodor von Salamon de Alap, Gutsbesitzer von Nedetz etc nach seinem ständigen Wohnsitze: Lentschau, Zips, weiter gesendet. —

Genehmigen Herr Graf den Ausdruck vorzüglicher Hochachtung, womit zu zeichnen die Ehre hat Euer Hochgeboren
ergebenster
Döller

Magyarországi Kárpategylet.

76

Sr. Hochgeboren

Herrn Graf Sebastian von

Mieroszowski

Großgrundbesitzer

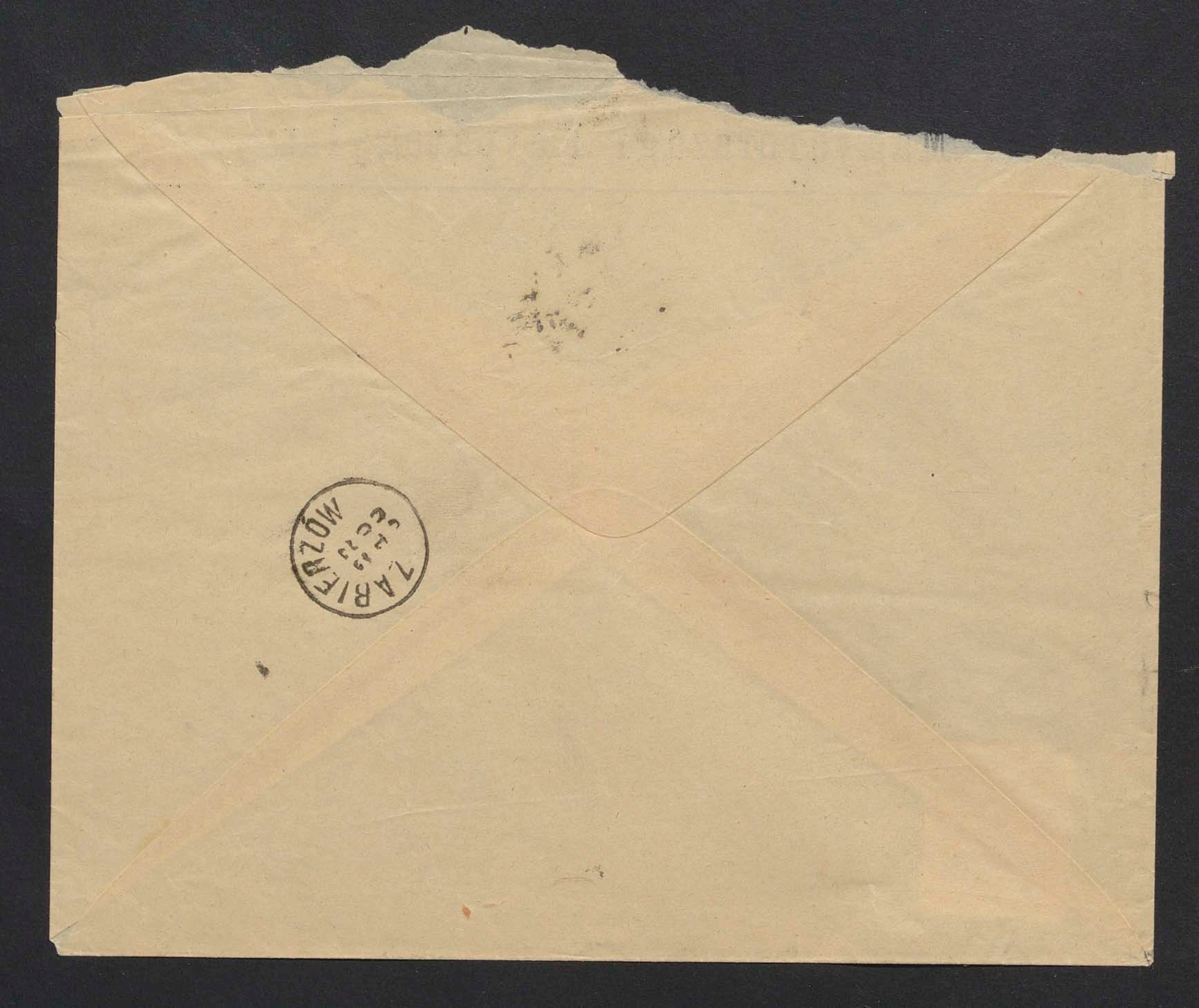
Schloss Karniowice

l. P. Zabierzów

Galizien

MARK 20 10

5
MAGYAR KIR. POSTA

ZABIERZÓW

Hochgeborener, besonders geehrter Herr Graf!

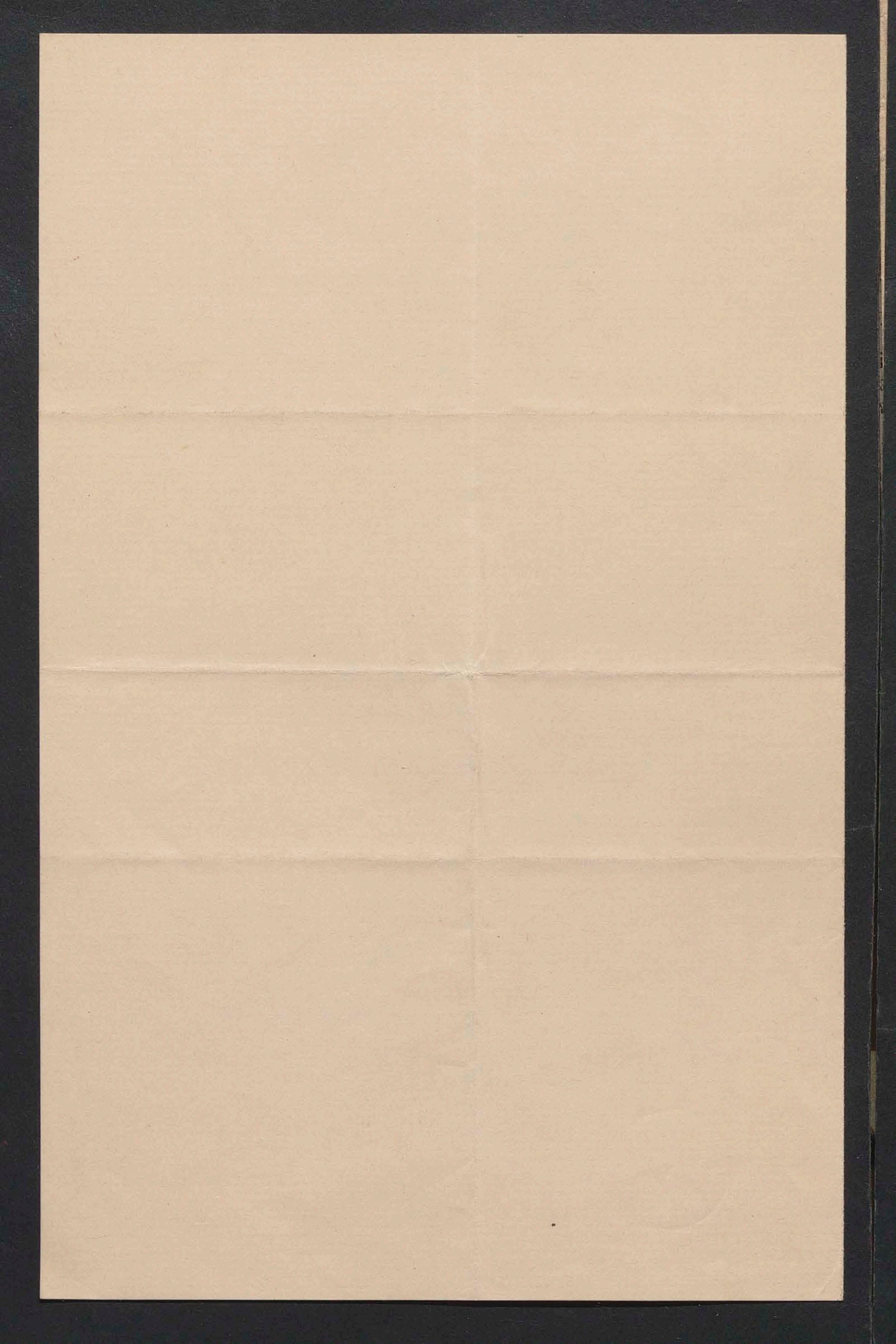
Ich bedauere aufrichtig, dass ich Ihnen möglichst wenig Aufklärung in Bezug der Ahnen geben kann. Unser Archiv ist immer noch in Unterungarn; sobald ich es erhalte, werde ich Ihnen nähere Aufklärungen geben. Was ich vom Hörensagen weiß, ist: dass Salamons mit Báthorys sehr nahe verwandt waren, und als Báthory zum König der Polen gewählt wurde, einer seiner Verwandten Salamons bei ihm ein hoher Würdenträger war; jedoch kann ich auch für das nicht bürgen. Unsere Bilder der

Ihnen sind in den 30-er Jah-
ren verbrannt; möglich, daß
einer meiner Verwandten
noch etliche besitzt, worüber
ich vielleicht einmal in der
Lage sein werde, Ihnen Auf-
klärung zu geben. Nur so viel
kann ich Ihnen mit Sicherheit
sagen, daß wir in Ungarn
nie anders, wie Salamon
de Alap hießen. Häufig
kommt zwar auch der Name
Alapi, was unser Prädi-
kat, allein in Verwendung.

Mit Bedauern, daß
ich nichts mehr vorderhand mit-
theilen kann, zeichne mit
Hochachtung

Th. v. Salamon

Leutschau am 1. Nov. 1880.

Bieniszkie 9 Mcu 1871.

Kochany Bracie Dobrodzieju -

Szczerze Ci wdzięczny jestem, za
zawsze upragniony List Twój!
nie wiem jednak czy z obecnego
mego będziesz ~~kontent~~ Ci —
Nieroszeskiego nie ma, bo mi
zwichnęło niektóre moje rachunki;
nie jestem chciwy na datek, choć
nigdy na żadne pieniądze
taperywym nie byłem i nie
jestem, jednak ... byt dla
nas Klisnakterycznym — Dobra
nasze były wystawione na sprze
daż, za zaległe raty — i tylko
na wtorku więcej liczymy! żeby
uniknąć tak bolesnej niedoli

których obawa w prawie ila wchodzi Euzebiu – musiałem sprzedać całą konsumpcyą, aż do ostatniego ziarnka zasiewów żarzych – możesz sobie wystawić, że od 1. Sierp. 1870 r. do 1. Lutego b. r. wydałem 23/000 Zł p. na kapitały T. k., podatki, utrzymanie ludzi gospodarczych – tak że na towar od razu gdy siać już potrzeba – nie mam ziarna – a co dalej?–
Gdyby nie ten stan rzeczy ani bym myślał o proszeniu, czy dalszej szlachetniej byłoby z mojej strony zrobić prezent z pargaminów Mieczysławowi –

Gdy go jednak nie ma, a potrzeba
mnie pilna – czybyś z dobrem
Sercem nie chciał przyjąć mojej
propozycyi –
Przyślij mi te 100 Zł Ryn. –
a odbierzesz je od Stanisława –
Ja zyskam tylko na czasie, bo
jak wiesz Ekat sierpni nie cierpi
komplanacyi –
Zrobisz to kochany Bracie Dobry, będę
Ci Stokrotnie odzięczonym, nie zro-
bisz bądź pewnym, że to nie zmniej-
szy naszego do Ciebie przywiązania
i poważania –
Na przypadek gdybyś się przychylił
do życzenia mego posyłam Ci List
Stanisława, na mocy którego odebrać
być

swoje awansowane mi pieniądze

Za przesłanie ich już byłem Ci
w nowym odpisie nie dziękował,
nie chcąc Ci narażać na ciągłą
korrespondencyję, ale bądź pewnym
żebyśmy Ci stale wdzięczni byli. –
Zawsze proszę Ci nie miej mnie
za chciwca, bo byłoby to z mojej
strony nie zasłużenie, a przyjm
szczerze abym zachował Twój
Kochany Bracie dobry szacunek
o pielęgnowaniu którego stale mi
idzie – Zostaję zawsze Twoim
przywiązanym Bratem i sługą

M. Modzelewski

Wszyscy moi
całują Ci serdecznie
a młodzież [illegible]
[illegible] ucałowanie dziękując za pamięć. –

Nr 269 Kraków, 24 Listopada — Piątek Rok 1876.

Czas wychodzi codziennie wyjąwszy niedziele i dni świąteczne.
Oddzielne Nra „Czasu," o ile zapas starczy, w Krakowie po 10 c., z przesyłką pocztową 12 c.

Prenumerata wynosi:

	na rok	na kwartał	na 1 miesiąc
Pocztą w państwie Austryackiem	„ 24	„ 6	„ 2·50
„ do Włoch, Francyi, Anglii, Belgii, Szwajcaryi i Turcyi	„ 32	„ 8	„ 3

Prenumerata przyjmuje się tylko od 1go do ostatniego dnia w miesiącu. — Listy z pieniędzmi i przekazy pieniężne na prenumeratę i ogłoszenia (inseraty) uprasza się nadsyłać franco do Administracyi „Czasu" w Krakowie. — Listy reklamacyjne niezapieczętowane niepodlegają opłacie pocztowej. — Listów niefrankowanych nie przyjmuje się. — Rękopisma nadsyłane Redakcyi niezwracają się, lecz bywają niszczone.

CZAS

Prenumeratę przyjmują:

W Krakowie: Administracya „CZASU," tudzież urzędy pocztowe Miejscową pren. ks. p. S. A. Krzyżanowskiego, handel dawniej Gwoździag. Ogłoszenia (inseraty) przyjmują się za opłatą od miejsca wiersza drukiem drobnym (petitowym) za pierwszy raz 10, za każdy następny raz po 5 c. Reklamy (na 3 stronnicy dziennika) od miejsca wiersza drukiem drobnym po 30 c. za każdy raz. Dołączenia do „Czasu" (prospekta, cyrkularze, ogłoszenia itp.) przyjmują się za cenę 1 zł. od 100 egzempl. dla zamiejscowych, a 50 c. od 100 egz. dla miejscowych prenumeratorów. Przypadającą należytość uprasza się naprzód nadesłać przekazem pocztowym. Ogłoszenia i prenumeratę przyjmują: we Lwowie W. Piątkowski ul. Hetmańska 10; w Paryżu wyłącznie p. Adam, Carrefour de la Croix Rouge 2, (prenumeratę p. W. Raczkowski, Faubourg Poissonière 35); w Wiedniu pp. Haasenstein & Vogler (także w Hamburgu, Frankfurcie n. M., Berlinie, Lipsku, Bazylei i Wrocławiu), A. Oppelik Stubenbastei Nr. 2 (także w Pradze), R. Mosse (także w Berlinie, Hamburgu, Monachium i Norymberdze), G. L. Daube & Com. (także w Frankfurcie n. M.), Rotter & Com.

Kraków 23 listopada.

Dwa nowe przybyły akta mające dalszy stanowić rozdział w historyi prześladowań kościoła katolickiego w krajach polskich podległych rządowi rosyjskiemu. Ostatni rozdział tej martyrologii zakończył się pozornem cofnięciem się rządu rosyjskiego w sprawie kolegium petersburskiego, powrotem dwóch biskupów z wygnania, nominacyą kilku administratorów i przerwą w zaprowadzeniu języka rosyjskiego w liturgii katolickiej. Trzeba było bowiem pierwej skończyć sprawę z unitami chełmskimi i ogłosić światu, że rząd rosyjski dający dowody swojej tolerancyi wobec kościoła łacińskiego, odnosi tryumf dobrowolnego na łono prawosławia powrotu oderwanego odeń ludu unickiego. Wprawdzie tryumf ten nie jest całkowity i jeszcze nie oschła ta karta krwią unitów podlaskich zapisana, a już zaczyna się nowy rozdział dalszej historyi prześladowań w sprawie języka liturgicznego, która tym razem z Litwy już się rozszerza na Wołyń i inne dyecezye w krajach zabranych.

Dwoma aktami, o których wspomnieliśmy są: okólnik X. Żylińskiego administratora dyecezyi wileńskiej (podany w *Czasie* z d. 15 listopada) i wywiezienie X. Kruszyńskiego administratora dyecezyi żytomierskiej. Nie ma wątpliwości, że w obu wypadkach o tę samą chodzi sprawę, że administrator wołyński wygnanym został, gdyż niechciał iść w ślady intruza i apostaty, który zarządza dyecezyą wileńską.

Teraz dopiero wyjawia się zamiar, jaki rząd rosyjski ukrywał, zgadzając się na ograniczenie atrybucyj kolegium petersburskiego do spraw czysto administracyjnych. Narzędzie to, jakiem było kolegium katolickie, zużyło się, a może nie było dość powolne, dość sprężyste. Rząd wolał wzorem pruskim wprost okólnikami ministeryalnemi wprowadzać dalej dzieło rusyfikacyi kościoła łacińskiego. Najwyższy ukaz ma, co najmniej, równe znaczenie wszechwładzy państwa, co ustawa parlamentarna niemiecka w sprawach wyznaniowych. Może on nawet iść dalej w rzeczach dyscypliny duchownej i liturgii kościoła katolickiego, bo caro-papizm jest przecież świecką teokracyą. Rzecz to wiadoma, że sprawa języka rosyjskiego w liturgii katolickiej, jest tylko wstępem do jedności prawosławia w całem państwie Rosyjskiem, a ta jedność znów prostą konsekwencyą wszechwładzy caro-papizmu.

Rosya nie zdołała wyjednać potwierdzenia przekładu ksiąg liturgicznych katolickich na język rosyjski w Rzymie. Wszystkie zachody, nalegania, groźby i obietnice, nawet pozorne ustępstwa i zwodnicze rękojmie, jakie przedstawiali od wielu lat ajenci rosyjscy, rozbijały się o stanowczą odmowę Stolicy Apostolskiej, która nie mogła dać przyzwolenia na zmoskwiczenie katolików polskich.

Wbrew przeto Rzymowi, ale za pomocą duchowieństwa, pragnie rząd rosyjski przygotować grunt do narzucenia ludowi schizmy. Schizmą już bowiem jest przyjęcie w kościołach łacińskich liturgii rosyjskiej niemającej potwierdzenia Stolicy Apostolskiej.

Już dawniej podaliśmy rozbiór rozporządzenia ministerstwa rosyjskiego obcych wyznań, które zaprowadza delegatów duchownych, dobrze płatnych, z atrybucyami niemal władzy biskupiej, dwa razy do roku przynajmniej obowiązanych odbywać wizyty kanoniczne, urządzać na próbę nabożeństwa i kazania po rosyjsku, badać usposobienia ludu, kontrolować dusz pasterzy, czy są powolnymi i gorliwymi popplecznikami liturgii rosyjskiej, ustanawiać z swego ramienia agentów w organistach, wreszcie księży upornych odsyłać na rekolekcye i dysputy duchowne.

Wiadomo, co to wszystko znaczy. System to szpiegostwa, denuncyacyi i ciężkich prześladowań, wprowadzony w organizacyę dyscypliny duchownej. Na Litwie, skąd jeszcze za czasów Murawiewowskich wygnano i wywieziono wraz z biskupem dobór prawego duchowieństwa, a rządy dyecezyi oddano tryumwiratowi odstępców, nie brak księży ze szkoły Niemekszów i Żylińskich, którzy podejmą się urzędu delegatów przeciw duchowieństwu parafialnemu. Jakoż nie zawahał się X. Żyliński w ogłoszeniu rozporządzenia ministeryalnego. Dzieło apostazyi jest należycie przygotowane, chodzi już tylko o oszczędzanie ludu, aby nie obudzić jego czujności i nie wywołać podobnie stanowczego oporu w obronie wiary, jak na Podlasiu. Wolałby rząd rosyjski obejść się bez tych przymusowych środków dobrowolnej unii z prawosławiem, i dobrowolnego przyjęcia liturgii rosyjskiej, ale w razie potrzeby nie cofnie się przed ich użyciem.

Lecz tam nawet, gdzie najzręczniej przygotowane jest dzieło apostazyi, wiara ludu broni się wyznawstwem. Wśród księży osłabłych na duchu, wydanych w ręce zdemoralizowanych kierowników, gotowych wywrzeć nacisk surowy na niższy kler, nie brak na Litwie naśladowców X. Piotrowicza, i nie brak siły wyznawstwa między ludem katolickim.

Na Wołyniu trzeba będzie jeszcze rządowi rosyjskiemu rozbić prawą hierarchię duchowną, która pozostała po X. biskupie Borowskim. Po wywiezieniu jego godnego zastępcy, powstaje znów spór między dwoma administratorami, jednym, na którego z kolei przypadła prawa władza duchowna, a tym, którego naznaczył rząd i pragnie go narzucić kapitule. Z dwóch więc stron wszczyna się na nowo prześladowanie, które krótkiemu tylko uległo zwolnieniu.

Rosya, jak gdyby chciała okazać swoją wszechstronną potęgę, w przededniu wojny, w chwili uzbrojeń, podnosi znów walkę wewnętrzną przeciw katolicyzmowi i polskości ściśle z nim spojonej. Niezmordowana w misyi zatraty, tę właśnie obiera chwilę groźną i burzliwą, aby wśród wrzawy wojennej nowe zadać ciosy, nowych namnożyć ofiar, dążąc do ostatecznego wytępienia katolicyzmu w krajach polskich.

Mowa, którą dep. Dr Dunajewski miał na posiedzeniu Izby deputowanych Rady państwa d. 21 b. m. jako mowca generalny przeciw wnioskom komisyi w sprawie reformy administracyi politycznej, brzmi w przekładzie z stenogramów jak następuje:

Przystępuję do zadania mojego, mając przemawieć przeciw wnioskowi komisyi, z pewną nieśmiałością. Przedmiot ten traktowany już przez kilka posiedzeń tej Izby, i niejedne świetne i wyczerpujące usłyszeliśmy w tej wysokiej Izbie wywody o tak zwanej reformie administracyjnej, ostatecznie zaś wszystko skupia się praktycznie naokoło wniosku czy właśnie rezolucyi wzywającej rząd, aby pomnożył liczbę urzędników okręgowych. Zważywszy, że tak w tej Izbie, jak i w publicystyce, tudzież, jak mi się zdaje, między ludnością, która śledzi obrady nasze, ustawicznie mówi się i czyta o reformie administracyjnej państwowej, a potem słyszy się, że w rzeczywistości chodzi tylko o pomnożenie liczby urzędników politycznych,— wyznać mi trzeba, że nader rzadko w życiu spotkałem się z taką między nazwą a rzeczą sprzecznością.

Z innego jeszcze powodu mówię z pewną nieśmiałością. Przypominam tylko rozprawy podczas sesyi ostatecznej o rezolucyi dotyczącej zniesienia czesnego, w których mowca generalny, przemawiający za wnioskiem, ten sam mowca, któregośmy w tej chwili słyszeli (Herbst), nie bez powodu przestrzegał Izbę przed rezolucyami, mianowicie takiemi, które niejasne w brzmieniu, niewyraźne co do celu, zaledwie mogłyby posłużyć rządowi za odpowiednią dyrektywę. Mianowicie kładł wówczas pan mowca generalny nacisk na tę także okoliczność, czy też to na czasie teraz, w chwili gdy najpoważniejsze kwestye z polityki zewnętrznej i wewnętrznej zajmować będą Izbę, rozbierać przedmioty bądź co bądź mniej pilne, — w chwili gdy uwaga wysokiej Izby a prawdopodobnie i ludności, poświęcona jest celom wcale innym i wcale innym przedmiotom.

Jakkolwiek ważna jest reforma polityczna czyli reforma administracyi politycznej, w tej przynajmniej chwili obrady te mniej może są na czasie wobec niemałej troski i obawy, z którą ludność zwraca oczy ku sterowi łodzi państwowej i ponuro może spogląda w przyszłość.

Wedle mojego skromnego przekonania może lepiejby było, gdybyśmy co do tego przynajmniej punktu poszli byli za przykładem Węgrów. Od początku Rady państwa musieliśmy przerywać nasze posiedzenia plenarne a pracować bez ustanku w komisyach, aby jak najwcześniej wnieść do Izby gotowe pilne projekty, mianowicie najpilniejszy preliminarz budżetowy. Izba atoli inaczej chciała; poddaję się naturalnie woli większości i proszę o jej łaskawą uwagę dla kilku uwag *e contra*, które wypowiedzieć mi przychodzi w dobie tak spóźnionej, skoro nie przyjęto wniosku o zamknięcie sesyi. (Wniosek ten był stawiony przez dep. Smolkę).

Głosować będę przeciw wnioskowi komisyi z przyczyn formalnych i z przyczyn wziętych z rzeczy samej; z przyczyn formalnych, których nie potrzeba mi wyłuszczać, bo rozwinął je już w sposób uzasadniony doskonale wielcszanowny dep. p. Grocholski. Ale głosować będę przeciw tej rezolucyi z przyczyn także wziętych z rzeczy samej. Pominąwszy rozmaite szczegóły, które znajdują się we wniosku komisyi, a których potem nie rozważano, a przynajmniej nie rozważono na nowo w tym kierunku, w jakim komisya uznała to za właściwe, otrzymamy jeden jedyny moment wyraźnie się uwydatniający, to jest, jak już wspomniałem, pomnożenie liczby urzędników administracyjnych. Wydaje mi się to rzeczą na prawdę szczególniejszą, żeby parlament poniekąd narzucał ministrowi pomnożenie liczby swych urzędników; zdaje mi się — i jeśli się nie mylę, wyrażono to zapatrywanie także z ławy ministeryalnej — że podobne rzeczy należałoby pozostawić ministrowi. Jego to z pewnością uradowało, ale żebyśmy mu po prostu narzucać mieli tę uciechę, nie zdaje mi się stosowną. Nie potrzeba szerokich rozpraw i dochodzeń, sam bowiem minister odnośnego wydziału wyrazi w najbliższym z kolei preliminarzu budżetowym żądanie, jeśli mu to żądanie wydawać się będzie uzasadnionem.

Wnosząc atoli z wielu szczegółów usłyszanych podczas tych rozpraw, nie można opędzić się myśli, że cała dążność wniosków komisyi — jeśli ich nie rozumiem, mam w tem przynajmniej bardzo dobrych towarzyszów, bo i z ławy ministeryalnej powiedziano, że nie zrozumiano może dokładnie ducha tych wniosków — otóż obawiam się, że cała dążność wniosków komisyi właściwie nie inna jest od tej, aby stopniowo znów zaprowadzić administracyę biurokratyczną tam, zkąd przed laty 16-stu z wielkim trudem i nie zupełnie ją wyrugowano. Nie czuję zasadniczego wstrętu ku administracyi biurokratycznej; wiem, że i ona niezbędna jest, jako cząstka administracyi; ale skoro tylko ta forma administracyi wyłącznie owładnie przedmiot którykolwiek, wtedy to występują na jaw niedogodności, których nie potrzeba mi szeroko wyłuszczać, bo łatwo znaleźć je w każdej lepszej książce o polityce i administracyi. Podnoszę tu tylko nieuchronną jednostronność, w którą popadają urzędnicy administracyjni technicznie wykształceni, przywiązując wielką wagę do formalności, a zaniedbując zbyt często niestety właściwe jądro spraw administracyjnych. Wyszczególniam nakoniec i to, co rzeczywiście zachodzi w praktyce administracyi austryackiej, że tu i owdzie uczuwać się daje brak inicyatywy i brak zaznajomienia się z potrzebami ludności.

W kraju, do którego ja należę, wniosek ten prawdopodobnie z innego jeszcze powodu nie dozna przychylnego przyjęcia. Antypatya przeciw administracyi wyłącznie biurokratycznej opiera się tam nietylko na zasadach teoretycznych, lecz na doświadczeniach, które poczynił kraj aż do czasu zaprowadzenia nowej organizacyi; na bardzo smutnych doświadczeniach z biurokracyą importowaną z innych prowincyj, nie mającą przeto jako obcy w kraju żywioł żadnego gruntu pod nogami, która to biurokracya starała się tedy o pozyskanie tego gruntu w sposób w jaki żadna dobra administracya właśnie nigdzie i pod żadnym warunkiem szukać go nie powinna. Szukała gruntu pod nogi swoje na wzór roślin na gruncie skalistym, wdzierając się coraz głębiej w szczeliny społeczeństwa i przyczyniając się do rozbicia społeczeństwa, o ile to od niej zależało. Rozprzęgającej i rozkładowej działalności takiej biurokracyi, którejby wyłącznie poruczono administracyę, jak wogóle zaprowadzeniu jej, oprze się kraj wszelkiemi sposobami, które nastręczają mu ustawy istniejące, konstytucya państwa i krajowa.

Z zasadą taką mają się rzeczy właśnie tak, jak z każdą inną zasadą w życiu politycznem: ostateczności stykają się. Administracya centralistycznie ukształtowana i kierowana zawsze spotyka się i łączy z drugą ostatecznością, z dążnością rozkładową i indywidualizującą, aby tylko przełamać wszelki opór. A myli się, kto powołuje się na to — jak po części wśród rozpraw tych słyszałem — że w ten sposób administracya szuka sobie podpory w rozbitych i rozstrzelonych tłumach. Ta tylko podpora jest trwała, która i oprzeć się zdolna.

Jeden z wielce szanownych panów mówców — jeśli się nie mylę, był to deputowany z pewnej czeskiej Izby handlowej — mówiąc o rozmaitych ideach i pomysłach odnoszących się do reformy administracyi, wyłuszczył zapatrywania, które mniej więcej pokrewnie brzmiały z wskazanym co dopiero kierunkiem biurokracyi. Może to właśnie są wspomnienia z tych kół, w których szanowny mówca spędził młode lata w Galicyi; ale niema ich tam już teraz, a kraj rozwija się tem pomyślniej, tem korzystniej. Co więcej, utrzymują niektórzy w Galicyi — nie mówię, iżby mniemanie to było uzasadnione — że brak życzliwości, z którym kraj ten spotyka się tutaj i w komisyach i może nawet w wyższych sferach, przypisują tej jedynie okoliczności, że od czasu najnowszych zmian w naszej administracyi, które zawdzięczamy łasce naszego Monarchy, nie można już drogą przez Galicyę *(via Galizien)* przeprowadzić z wyższym awansem z powrotem do Wiednia lub Pragi, któregokolwiek obdarzonego dumą potomka pewnych rodzin patrycyuszowskich, dla którego niema już miejsca w prowincyach niemieckich.

Niemam szczegółowego pod tym względem upoważnienia od moich mandantów, ale zdaje mi się, że na podstawie doświadczeń moich mogę powiedzieć, iż cały kraj, o ile zdolny do wydawania sądu w trudnej tej sprawie, chce, aby autonomia czyli samorząd pozostał nietknięty. Nie mogę sprzeczać się o pojęcia i ich znaczenie i nie myślę, bo o tem całe tomy możnaby spisywać. Każdy coś innego rozumie przez autonomię. Ale gdy zważymy, jak w nowszym czasie rozwinęła się administracya — a zdaje mi się, że nietylko w Galicyi, lecz i w innych krajach, z których mianowicie większe prowincye mam na myśli — łatwo nam będzie pojąć to powszechne w przecięciu zadowolenie, to zadowolenie w stósunku do tego, co je poprzedzało. Mamy ustawę gminną, za której niedostatki już z tego powodu niemożna czynić nas odpowiedzialnymi przed krajem, że krępowały nas ramy ustawy państwowej. Co w tych ramach zdziałać było można, by stworzyć odpowiednią administracyę gminną, tośmy rzetelnie zdziałali; w niektórych punktach ustępstwa poczyniliśmy, widząc, że jest to *conditio sine qua non* sankcyonowania ustawy. Otrzymaliśmy ustawę o Radach powiatowych i o wydziałach powiatowych, o znanej administracyi autonomicznej. Ustawa gminna, mimo wielu niedostatków, których istnieniu osobiście przeczyć nie myślę, głębokie jednak w krajach zapuszcza korzenie. Rozumie się, że w pierwszym rzędzie rozwijają się gminy zamożniejsze, zasobniejsze w siły umysłowe i finansowe. Jeśli skarżono się tu na brak bezpieczeństwa, na pewne niebezpieczeństwo życia i własności, może to zachodzi w innych krajach; osądzić tego nie mogę. Co do nas, pod tym względem zaznaczyć możemy coś wręcz przeciwnego; czy to dzięki dobroci i uległości ludu, czy może dzięki innym stosunkom społecznym — nie wchodzę w to, lecz zaznaczam poprostu fakt — dość, że my nie możemy się skarżyć na brak bezpieczeństwa.

Ale inne czujemy potrzeby, których zaspokojenie nie postępuje w tym stopniu, jakby życzyć wypadało. Nie można atoli powiedzieć, iżby wina tego niezaspokojenia tych wyższych potrzeb administracyjnych, potrzeb duchowych i materyalnych, spadała tylko na ustawę gminną, lub nawet na ustawę o Radach powiatowych. Co się tyczy gmin, przywiodłem już, co przywieść mi wypadało; co się tyczy atoli Rad powiatowych, mówiono tu o nich jako o instytucyi, przeciw której zaprotestować trzeba. Nie wiem, jakby to uchodziło; boć, jak wiadomo, ani regulamin Rady państwa, ani sejmów krajowych nie dozwala protestacyj. Zresztą moje przekonanie jest wcale inne. Jeśli się upatruje zadanie administracyi w ogóle w dopilnowaniu społecznego interesu wszystkich klas społecznych, natenczas, zdaje mi się, Rady powiatowe w Galicyi bardzo błogą rozwinęły działalność. Coraz większy niegdyś, rzekłbym niemal chemiczuo-polityczny rozkład klas społecznych za czasów absolutyzmu, dziś w znacznej części już pohamowany, z wyjątkiem niewielu kierunków, których wyszczególniać nie będę, bo w Radach powiatowych spotykają się te klasy ludności, które dawniej stawiano jednę przeciw drugiej na wrogiem stanowisku; a rzecz to naturalnie bardzo łatwa, wpajać w mniej wykształconego nieufność ku oświeceńszemu. We spólnej pracy około dobra publicznego w powiecie upatruję najsilniejszy węzeł, który klasy te spaja w silny — nie powtórzę tu niepojętego wyrazu „naród autonomiczny", którego tu niedawno użyto — lecz w silny i oświecony lud.

Przytoczę przykład z życia; wskażę wam — co każdemu wiadomo, kto cokolwiek zna Galicyę — niezmierną liczbę dobrze utrzymanych dróg powiatowych; w kraju trudniącym się wyłącznie niemal rolnictwem, w którym budowanie dróg przez wieki całe było zaniedbane, bardzo wiele to znaczy. Wskażę wielką liczbę kas pożyczkowych, wskażę szkoły i biblioteki szkolne, pozakładane częścią przez Rady powiatowe, częścią przez Wydziały powiatowe, częścią przez nie wspierane, częścią przez oświeceńsze właśnie cząstki Rad powiatowych, nawet ofiarnością prywatną wznoszone i wspomagane.

Podobnie ma się rzecz z Wydziałem krajowym, który tu i owdzie także niepochlebnej doznaje krytyki. Wielu jest lekarzy, którzy znajdowali się w Galicyi już to w służbie wojskowej, już to w cywilnej, a potem po kilku latach wrócili w strony ojczyste, do Czech, Morawy, lub dolnej Austryi; jeśli może który z tych panów zasiada w tej Izbie, przywzwałbym go na świadka, jak miały się rzeczy po szpitalach galicyjskich za czasów absolutyzmu: niechże dziś przekonają się, jak wzorowo te szpitale urządzone, nietylko w miastach głównych, nietylko po dawnych miastach powiatowych, lecz i po małych miastach okręgowych. Nic to nie stanowi, że tu i owdzie, jak w biurze publicznej służby sanitarnej przy Wydziale krajowym, posada kierownicza powierzona jest prawnikowi; trzeba rozróżnić umiejętność lekarsko-techniczną od umiejętności administracyjnej; czyni też to rząd i w nowszych czasach jeszcze uczynił to samo przy wielkim szpitalu w Wiedniu, a uczynił z wielkiem pożytkiem.

Wskazuję — by dodać jeszcze coś o działalności Wydziału krajowego — wskazuję stypendya. Żaden kraj może w całej monarchii nie cieszy się tylu fundacyami, które odebraliśmy w spuściźnie po ojcach naszych w celu krzewienia nauk, wspomagania biednej młodzieży poświęcającej się naukom, które atoli w znacznej części *per injuriam temporum* znikły w ogólnym skarbie państwowym, a zawdzięczamy to zmarłemu namiestnikowi Galicyi, że czynił ile tylko mógł, aby fundusze te pierwotnym celom znów służyły. Oddano je pod zawiadowanie Wydziału krajowego, i od lat 15, odkąd Wydział krajowy przejął je w administracyę, ten fundusz kapitałowy rośnie ustawicznie, nietylko przez procent, nie! lecz przez nowe darowizny i fundacye, w czem nowy dowód zaufania do Wydziału krajowego.

Część literacko-artystyczna

Ad. Am. Kosińskiego
PRZEWODNIK HERALDYCZNY

Monografie kilkudziesięciu znakomitszych rodzin; Spis rodzin senatorskich i tytuły honorowe posiadających.

W Krakowie druk i nakład Wł. Anczyca i Sp. 1875 r.

Ładna to i składna książeczka, formatem i drukiem przypominająca ów znany w całym świecie kalendarzyk Gotajski; a przytem wielce dogodna w praktyce ilekroć idzie o dowiedzenie się, która rodzina jakiego herbu używa, jaki nosi przydomek, jakie godności piastowała w Rzeczypospolitej, lub z jakiemi połączona domami. Odnosi się to wszakże do niektórych tylko świetniejszych rodzin, mających tu poświęcone sobie obszerniejsze i szczegółowe monografie, jakich znajdzie się około kilkudziesięciu.

Chociaż w dzisiejszym stanie naszego społeczeństwa znaczenie rycerskiego stanu wielce podupadło, niemniej jednak wiele na tem zależy żeby w rodzinach utrzymywała się stara tradycya. Wspomnienia cnót, ofiar, pobożności i dzielności przodków utrzymują ducha w rodzinach na pewnej wysokości, która im nie dozwala lekceważyć tych zasług jakie ich przodkowie położyli, a tem samem zmusza niejako, do wstępowania w ich zaszczytne ślady, aby i nadal dobrą utrzymać tradycyę, chociaż ta występuje w odmiennych formach. Dawne tak zwane herbarze, ogromne *in folio*, jak Paprockiego, Okolskiego, Niesieckiego, Duńczewskiego, Wielądka, Kuropatnickiego, Małachowskiego, i wielu innych, dziś już są w księgarskim handlu wielką rzadkością, do codziennego użytku mniej przydatne, a zresztą, jako dawno wydane, nie obejmują tych zmian jakie przez ten czas zaszły w rodzinach, i co do nich przybyło.

Książka p. Kosińskiego dopełnia dawniejszych braków, nie tyle w skróconym spisie szlachty, ile w dołączonych monografiach poszczególnych rodzin, gdzie jednak znaczne spotykają się opuszczenia, a nawet niedokładności, które Autor zapewne w dalszym ciągu tej publikacyi sprostować nie omieszka, jak tylko sprostowania te i opuszczenia znajdą poparcie w dostarczonych mu dokumentach.

P. Kosiński, jak sam wyznaje w przedmowie, uważa dzieło to, nie tak dokładne jakby tego pragnął, aczkolwiek wiele lat życia poświęcił na dochodzeniu zawiłych rodowodów szlachty polskiej, która czując się szlachtą *de facto* niewiele troszczyła się o dokładne prowadzenie drzewa genealogicznego; wreszcie wiadomo jak często nieszlachta podszywała się pod herbowne nazwiska, a przeniosłszy się do innej prowincyi, używała tam prerogatyw szlacheckich. Z tego utworzył się zamęt z jakiego nawet przy najobszerniejszej znajomości historyi pojedynczych domów, wybrnąćby trudno. Zresztą i to wiadomo, że fałszowanie dokumentów praktykowało się w Rzeczypospolitej tak dobrze w XVII wieku, jak i w dziewietnastym kiedy kazano ze szlachectwa wywodzić się w Heroldyi.

Zważając na te niesłychane trudności w ułożeniu dokładnej historyi rodzin szlacheckich mianowicie tych, które grały rolę głośniejszą w dziejach narodu tak dawniejszych jak świeższych należałoby uciekać się do źródeł jakich dostarczyć mogą już prywatne archiwa, już urzędowe dawnych sądów grodzkich i ziemskich w różnych województwach i ziemiach rzeczypospolitej. Wprawdzie ostatnie te niszczone i zabierane, nie wszędzie przechować się mogły — z tem wszystkiem są to najlepsze źródła, z których o ile się da należy korzystać, to jest dostarczać wydawcy *Przewodnika Heraldycznego* sprostowań i objaśnień jak z tego właśnie wywiązał się p. Łuszczyński, archiwista aktów grodzkich i ziemskich b. województwa Krakowskiego, który nam udzielił kilku sprostowań, aby je przy sprawozdaniu z książki p. Kosińskiego zamieścić, co też tem chętniej czynimy, że tego rodzaju wiadomości są z najlepszego źródła czerpane.

Oto jest kilka tych sprostowań historyczno-rodowodowych:

1) W monografii dzisiejszych hr. Mieroszowskich, spowinowaconych w XVII wieku z rodziną Salomonów, poucza autor naszych heraldyków, że nazwisko to powinno się pisać Szalaman.

Twierdzenie to na żadnem źródle nie oparte jest mylnem; Salomonowie, mieszkańcy Krakowa ale szlachta od pierwszych Jagiellonów, w XV wieku, kiedy jak wiadomo zamiast *s* używano z węgierska *sz*, pisali się Szalomonowie, w XVI już Salomonowie, i tak: Emeryk i Piotr dziedzicce w r. 1476 na Ogrodzieńcu, pisali się: *Imram et Petrus Schalomonowie de Ogrodzenyecz heredes.* Emeryka syn Mikołaj Salomon z Benedyktowic, na wielkiej Modlnicy dziedzic mieszkający w Krakowie, mając sobie w r. 1566 doręczony pozew do sądu ziemskiego, w którym to pozwie Szczęsny Wierzbięta h. Janina nieuważając go za szlachcica, nazwał go jakby mieszczanina „*famatus*", wniósł skargę przeciwko cytacyi in formali i złożył dowody swego szlachectwa, mianowicie dekret Zygmunta Augusta z d. 19 kwietnia 1543, gdy przywodząc do skutku statut sejmu Piotrkowskiego z r. 1538 wzywał mieszczan krakowskich do legitymowania się z tytułu posiadania dóbr ziemskich na rzecz tegóż Mikołaja Salomona wydany, aby za prawowitego szlachcica był uważany i bezprzecznie wszelkich prerogatyw szlachcie przysługujących używał, udowodnił bowiem, że ojciec jego Emeryk był starostą i żupnikiem drohobyckim, że siostra jego Barbara jest małżonką Andrzeja Stadnickiego, kasztelana sanockiego i że dział Mikołaja (imie niepowołane) otrzymał szlachectwo polskie od króla Władysława. Sąd ziemski po wysłuchaniu repliki wyrokiem z d. 11 marca 1566 r. uwolnił rzeczonego Mikołaja od odpowiadania na niewłaściwie raczej nieformalnie wydany pozew. W całym tym procesie pisano Mikołaj Salomon.

2) W rodowodzie hr. Wodzickich małżonka Jana Wawrzyńca Wodzickiego nazwana Anną Grot, jakoby pochodzącą z Grotów Gozdawitów lub Rawiczów z Przyłęka, co jest mylnem. Jan Wawrzyniec Wodzicki, administrator ceł Rzeczypospolitej 1669 dzierżawca starostwa samborskiego, 1672 sekretarz króla Jego Mci, administrator potem dzierżawca państwa żywieckiego, 1679 administrator żup wielickich i bocheńskich, skarbnik nurski, 1690 podczaszy warszawski, † 1697; miał za żonę Annę Maryą Grattownę, córkę Franciszka Gratta, jeneralnego poczt ziem pruskich intendenta, sekretarza Jego Kr. Mci, którego synowie na sejmie 1676 otrzymali indygenat.

3) W monografii Jabłonowskich Katarzyna Szembekówna, żona Dymitra Jabłonowskiego, nazwana jest „wojewodzianką poznańską" co także jest mylnem, była bowiem wojewodzianką sieradzką.

Dymitr Aleksander na Podkamieniu Jabłonowski, św. pań. rzyms. hrabia, mościcki, bobrecki, wisniowiecki, świecki, kowelski starosta, miał za żonę Katarzynę, córkę Aleksandra Kazimierza Szembeka, 1712 stolnika koronnego, bieckiego, radoszkowskiego, wiśniowieckiego, kowelskiego starosty, który umarł wojewodą sieradzkim i Anny, córki Stefana na Lesznie Leszczyńskiego, wojewody kaliskiego i Konstancyi Mniszchowny; córka ich Konstancya Jabłonowska była za Stanisławem Mycielskim, starostą lubiatowskim.

4) Co do rodziny „von Schlieben" z której podług Niesieckiego Jan Teodor Schluben był wojewodą inflantskim, mniemamy, że jedna i druga nazwa jest mylna, mamy bowiem list przywilej Zy-

Na podstawie tych kilku uwag, możnaby mi zadać pytanie: „A więc jesteście przeciwni wszelkiej reformie; z wszystkiego bowiem jesteście zadowoleni?“ Nie, do tegośmy jeszcze nie doszli. Uznajemy potrzebę reformy, ale spotykamy się z przeszkodami, które usunąć dotychczas nam się nie powiodło.

W Sejmie galicyjskiem niejednokrotnie — mianowicie od r. 1870 osobiście tego doświadczyłem — obradowano nad wnioskami Wydziału krajowego, lub nad wnioskami, które wyszły z inicyatywy niektórych członków Sejmu; wszystkie zmierzały do nadania administracyi krajowej większej energii, więcej środków wykonawczych, więcej kontroli nad gminami, aby zabezpieczyć ich fundusze i w ogóle dozorować administracyę. Wszystkie te projekty z bardzo niewielu wyjątkami rozbiły się nie o wolę kraju, nie o Sejm, lecz rozbiły się o mylne i błędne pojmowanie spraw autonomicznych, którego to zarzutu c. k. rządowi oszczędzić nie mogę.

Dostało się nam dziś z ławy ministeryalnej napomnienie, abyśmy się wystrzegali dążności idealnych i ideałów wogóle w ocenianiu ulepszeń administracyjnych. W ogólności pisze się na to zdanie zupełnie, pozwolę sobie wszakże dodać, że w mojem przekonaniu pod pewnym względem sam minister hołduje prądowi idealnemu. My w Galicyi co do wszystkich projektów i propozycyj naszych zawsze w rządzie centralnym doznawaliśmy przeszkód, gdy chodziło o sankcyę; bo rząd centralny z idealnego stanowiska bezwarunkowo doskonałej administracyi gminnej i to administracyi gmin lokalnych, wszystko uznawał za niedozwolone, co tylko choćby o najmniejszą odrobinkę uszczuplić miało autonomię tych gmin lokalnych. Otóż to w mojem przekonaniu ideał.

(Dokończenie nastąpi.)

KORESPONDENCYA „CZASU“

Wiedeń 22 listopada.

(*R.*) Przebieg dzisiejszego zebrania wszystkich trzech klubów wiernokonstytucyjnych dowodzi, jak słusznie przywięzywaliśmy wielkie znaczenie do publikacyi statutu bankowego w *Nowej Pressie*. Było to samo, co rzucenie prochu, lub wlanie oliwy na ogień tlejący. Tak zwane stronnictwo independentów, które już było zrobiło *fiasco*, nowych sił nabrało. Dzisiejsza konferencya wypadła tak, że gabinet będzie zmuszony seryo pomówić z klubem. Zaledwie dwóch mówców miało odwagę stanąć w obronie rządu, inni mówcy obchodzili się z gabinetem w sposób bardzo rubaszny. Kluby postanowiły rząd interpelować w sprawie ugodowej, zwłaszcza w sprawie bankowej. Jak rzeczy stanęły, gabinet ma rozmaite drogi, ale jednej z nich chwycić się musi, niechcąc abdykować wobec stronnictw. Rząd musi wobec stronnictwa wiernokonstytucyjnego postawić kwestyę zaufania i albo ustąpić, albo też rozwiązać Izbę, przypuściwszy, że w sprawie węgierskiej zobowiązał się solidarnie z gabinetem węgierskim i żadnych nie może przyjmować poprawek ze strony swego stronnictwa. Tak dalej bowiem stosunek potrwać nie może między gabinetem a stronnictwem.

Kair 15 listopada.

P. Göschen odniósł tryumf w Kairze. Nie mówię, aby znamienity delegowany wierzycieli angielskich dał już Chedywowi połknąć gorzką pigułkę pod nazwą: „warunki Göschena“ o których [illegible] donosił telegram. Nie — zbyt to wielki [illegible], aby go odrazu mógł strawić chory, mający jak J. Wysokość wstręt do lekarstw energicznych. Niemniéj jest prawdą, że p. Göschen cudu dokazał. Wysokość jego stanowiska, władza jaką mu nadało jednomyślne wotum wierzycieli angielskich, w imię których przybył, nieugiętość jego charakteru osłonięta, lecz nie zachwiana uprzejmością słowa i dobroduszność angielska, wszystko to razem czyni go zdolniejszym niż kto inny do doprowadzenia sprawy do pomyślnego, ile można, rezultatu.

Oto z pomiędzy wielu innych rysów przytaczam rozmowę, będącą świadectwem sposobu postępowania szanownego gentlemana względem Chedywa.

Działo się to w zeszłym tygodniu. P. Göschen przybył do pałacu wice-królewskiego o godzinie wyznaczonéj na konferencyę. J. Wys. miał w ręce bilans wpływów do kasy długu zestawiony przez komisarzy za październik r. b.

— Panie Göschen, rzekł książę, widzisz, że całkowity dochód z kolei żelaznych nie przenosi do dziś dnia (od początku funkcyonowania kasy) 2 milionów 749,500 piastrów. Daleko więc jeszcze do dochodów, o jakich pan mówiłeś wczoraj.

— Tak jest W. Wysokości, odpowiedział spokojnie p. Göschen, daleko jeszcze do tego, lecz w ciągu dwóch ostatnich miesięcy nałożono na koleje żelazne całe brzemie nagłych wydatków; ministeryum finansów W. Wysokości wydawało przekazy do téj kasy urzędnikom i dostarczycielom wszelkiego rodzaju.

— Ale nie, nie, przerwał żywo Chedyw, źle pana poinformowano.

— Przepraszam W. Wysokość, oto papiery, które dowodzą, że jestem jak najlepiéj poinformowanym, a zresztą co się tyczy dochodów kolei żelaznych mamy raport p. Villet.

— Ależ panie Göschen, nie ma żadnego raportu pana Villet.

— Jest raport p. Villet, W. Wysokości! i raport ten znajduje się w rękach W. książęcéj Mości.

— Tak—kilka rozrzuconych kartek, który ten pan wręczył mi przed swym wyjazdem, lecz to nie jest raport, ani nic coby miało jaką wagę.

— Obstaję przytem co powiedziałem, jest to po prostu raport, który W. Wysokość ma w rękach; p. Say francuski minister finansów otrzymał drugi egzemplarz tego raportu, a ja mam trzeci, który jest na rozkazy W. Wysokości, w razie gdyby się tamtem gdzie zapodział.

I pan Göschen dobył z kieszeni zaprzeczany dokument. Lecz Chedyw uważając za właściwe przejść do innego przedmiotu, położył koniec debatom i zaczął mówić o czem innem. Lecz dość na tych dwu sprostowaniach w kilku minutach.

Aby podnieść ważność téj rozmowy, przypomnę, że Chedyw robi wszystko aby uniknąć ustąpienia, a nawet wydzierżawienia egipskich kolei żelaznych Europejczykom. Używa on wszelkich wybiegów, wszelkich insynuacyj, aby zapobiedz téj ostateczności. Co się tyczy raportu Villeta, jeżeli wierzyć można pogłosce zyskującéj powszechną wiarę, dokument miał być w istocie sporządzony w jednym egzemplarzu i wręczony Chedywowi. Lecz ponieważ obiegać poczęły złośliwe insynuacye, i insynuacye te nie bez powodu mogły być przypisane podszeptom pochodzącym z góry, szanowny p. Villet miał się uczuć dotkniętym i uznał za stosowne odpowiedzieć na te nędzne intrygi złożeniem kopii swego raportu uaprzód w ręce p. Leona Say, a potem p. Göschena. Nie stanowi to wprawdzie rzeczy wielkiéj wagi, lecz rzuca światło na tutejsze obyczaje administracyjne.

Mówiąc jasno, nic się nie zrobiło, wszystko pozostaje do zrobienia, lecz wszystko się zrobi. To „wszystko się zrobi“ jest wielkiem zwycięstwem pp. Göschena i Jouberta. Jest ono im zapewnione pod warunkiem, jeżeli zechcą do końca, czego chcieli dotąd.

Chedyw i książęta okazali się przychylnymi przyjęciu wiadomych warunków; ministrowie tylko, nie wiadomo dla czego, stawiali opozycyę, lecz ulegli słusznym względom Chedywa i zgodzono się na przyjęcie programu Göschena.

Teraz nastąpi długa dyskusya; będą rozumie się usiłowania wstrzymania z jednéj strony tego na co zewalają z drugiéj, lecz spotykając się ciągle z żelaznemi charakterami, ustąpią we wszystkiem i zezwolą na wszystko.

N. Pan zatwierdził postanowieniem z dnia 5 b. m. uchwały sejmowe, zezwalające na pobór myt drogowych i mostowych obszarom dworskim w Łososinie górnej, Bereźnicy królewskiej, Jasionce, Mostach i Łukowie; dalej Radom powiatowym w Podhajczach, Brzozowie, Jarosławiu, Dąbrowie i Tarnowie; wreszcie gminom Babina, Jasionka, Szczerzec, Mosty i Łuków. Uchwała sejmowa, zezwalająca Radzie powiatowej w Rzeszowie pobierać wyższą opłatę myto[illegible] na drodze powiatowej Rzeszów-Ujazdy, nie otrzymała najwyższego zatwierdzenia z powodu niejasnego brzmienia postanowień.

Minister sprawiedliwości przeniósł adjunktów sądów powiatowych Dra Maksymiliana Seidlera z Biały do Ulanowa, A. Dibesława Szameita z Tyczyna do Krościenka.

Minister sprawiedliwości mianował adjunktami sądów powiatowych Władysława Herolda w Liszkach i Dra Karola Górskiego w Krynicy adjunktami sądu kolegialnego w Tarnowie, Autoniego Neussera w Kętach adjunktem sądu kolegialnego w Krakowie.

Minister sprawiedliwości pozwolił następującym adjunktom sądów powiatowych przesiedlić się na własną ich prośbę i w tym samym charakterze: Alfredowi Żukotyńskiemu z Rozwadowa do Głogowa, Gustawowi Hrdliczce z Oświęcimia do Kęt, Emilowi Linhardtowi z Milówki do Żywca, Stanisławowi Gułkowskiemu z Krościenka do Tyczyna.

Minister sprawiedliwości mianował następujących auskultantów adjunktami sądów powiatowych w okręgu krakowskiego sądu wyższego: Marcina Paczowskiego w Krynicy, Zygmunta Kowalskiego w Strzyżowie, Wilhelma Ursela w Liszkach, Władysława Aleksandra Münnicha w Oświęcimiu, Czesława Łozińskiego w Podgórzu, Dra Juliusza Morelowskiego w Rozwadowie, Dra Dyonizego Pogorzelskiego w Biały.

Prezydyum Namiestnictwa przeniosło inżyniera Wilhelma Schayera ze Lwowa do Kołomyi.

Wiedeń 22 listopada. Minister skarbu wydał pod d. 21 listopada r. b. rozporządzenie zakazujące wywozu koni z Austryi. Brzmi ono w całej osnowie:

„Wskutek uchwały Rady ministrów i w porozumieniu z kr. węgierskiem ministerstwem zakazuje się wywozu koni przez wszystkie granice ogólnego związku celnego austryacko-węgierskiego i dalmackiego. Zakaz ten obowiązuje od dnia, w którym urzędy celne otrzymają o nim zawiadomienie.“ Podpisano: *Auersperg* w. r. *Pretis* w. r.

Polit. Corresp. uprzedziła wczoraj rozporządzenie powyższe następującem wyjaśnieniem: „Od pewnego czasu spostrzeżono, że w niektórych częściach monarchii austro-węgierskiej, a szczególnie węgierskiej połowy, wywóz koni za granicę tak wielkie przybrał rozmiary, że pomijając już wzgląd na utrzymanie siły zbrojnej, musiano uznać, iż grozi niebezpieczeństwo szkody dla odnośnych części kraju wskutek wielkiej utraty materyału chodowlanego i roboczego. Aby uniknąć tego niebezpieczeństwa, powzięły oba rządy uchwałę zakazującą wywozu koni.“

— Porządek dzienny posiedzenia (208) Izby deputowanych Rady państwa zapowiedzianego na piątek, jest następujący: Pierwszy odczyt przedłożenia rządowego o wystawie paryskiej; dalszy ciąg rozpraw nad wnioskiem Göllericha; ustne sprawozdanie wydziału legitymacyjnego o nowych wyborach; drugi odczyt przedłożenia rządowego ustawy egzekucyjnej; ustne sprawozdanie wydziału petycyjnego o zarzutach przeciw wyborom sejmowym w Dalmacyi; drugi odczyt wniosku rządowego o przedłużenie terminu zwrotu zaliczek udzielonych mieszkańcom w Joachimsthal w Czechach.

— Na posiedzeniu Izby deputowanych z d. 17 bm rozdzielono pomiędy deputowanych sprawozdanie komisyi o wniosku zastosowania ustawy z d. 30 lipca 1867 r. (konstytucyjne traktowanie obszernych projektów ustawowych) co do procedury cywilnej. Komisya postawiła następujące wnioski: „Wysoka Izba uchwali: 1) Do projektu nowej ustawy o postępowaniu sądowem, przedłożonego przez rząd, tudzież do szóstej księgi tej ustawy, która ma być dopiero przedłożoną, niemniej też do ustawy wprowadzającej nową procedurę w życie, ma być zastosowane postępowanie przepisane ustawą z 30 lipca 1867 roku l. 104 Dz. ust. państ. o traktowaniu obszernych ustaw. 2) Wzywa się komisyę wybraną d. 30 października 1876 r., do obrad nad projektem ustawy o postępowaniu sądowem, ażeby obradowała nad projektami ustaw nawet po wejściu w życie ustawy o postępowaniu sądowem. 3) Komisya, powołana do obrad nad projektem ustawy o postępowaniu sądowem i ustawy wprowadzającej ją w życie, ma tedy w myśl §§ 11, 12, 13 i 14 ustawy z d. 30 lipca 1867 r. l. 104 Dz. ust. państw. nawet po zamknięciu sesyi Rady państwa, albo podczas odroczenia sesyi, prowadzić dalej swoją czynność i w tej mierze zasięgnąć zezwolenia ze strony Najj. Pana.

— Komisya obradująca nad nową ustawą karną, odbywa prawie codziennie posiedzenia, zamierza bowiem przed końcem roku bieżącego załatwić tę ustawę. Na jednem z ostatnich posiedzeń załatwiła ta komisya rozdział XII (zbrodnie i wykroczenia przeciw bezpieczeństwu życia). Ważniejsze zmiany zaszły tylko w §§ 223 i 224. — § 223 został przyjęty w następującej stylizacyi: „Z rozwagą dokonane zabicie człowieka, karane będzie jako morderstwo dożywotniem więzieniem, albo więzieniem nie poniżej 10 lat.“ § 224 został tak ułożony: „Jeżeli zabicie człowieka nastąpiło z umysłu, ale nie z rozwagą, natenczas należy za zabójstwo wymierzyć karę ciężkiego więzienia od 3 do 15 lat, albo zwykłego więzienia, jednakowoż nie mniej jak 3 lat. Jeżeli sprawca [illegible] 6 miesięcy.“ Prócz tego załatwiła komisya rozdział VII (fałszowanie monety), rozdział VIII (krzywoprzysięstwo, fałszywe zeznania i fałszywe obwinienia); rozdział X (zbrodnie i wykroczenia z uwagi na osoby; sprawozd. p. Kowalski); i rozdział XXIV (uszkodzenie cudzej własności).

Rosya.

Nastrój wojowniczy w Rosyi coraz bardziej się wzmaga. *St. Piet. Wiedomosti* w artykule wstępnym z dnia 6 (18) listopada, podnosząc słowa wyrzeczone przez Cara po przeglądzie wojska dna 15 (17) b. m. na polu Marsowem w Petersburgu: „Panowie! Życzmy głównodowodzącemu jak najlepszego powodzenia!“ mówią: „W najprostszych słowach tkwi czasami większa doniosłość polityczna, niż w długiej i brzmiącej mowie. Powyższe też słowa naszego ukochanego Cara znajdą taki odgłos w sercach całego narodu rosyjskiego, jaki znalazła mowa moskiewska, która uderzyła głębokiem swem znaczeniem nietylko Rosyę, lecz całą Europę. Słowa Carskie, wyrzeczone na polu Marsowem, cała Rosya przyjmie we właściwem ich znaczeniu: powodzenia życzy się tylko wtenczas, kiedy od słowa przechodzi się do czynu.“ Dalej dziennik ten powiada, że mianowanie głównodowodzącym armią czynną w. ks. Mikołaja Mikołajewicza starszego przyjęte zostało w sferach wojskowych z wielkim zapałem. „Zapał ten odbił się też w okrzyku serdecznym, z którym przyjęto wspomnione słowo Cara, a który niech będzie dowodem, że całe wojsko łączy się ze swoim monarchą w życzaniach powodzenia głównodowodzącemu!“ — „Ale teraz czas nie samych tylko życzeń, lecz i ofiar. Najpoddaniejsze adresy do cesarza wyrażają też gotowość wszystkich sfer społeczeństwa naszego do ofiar, które potrzebne będą, skoro tylko wojna zdecydowaną zostanie, a że to nastąpi wkrótce, nie wątpimy bynajmniej. Rosya nie może liczyć na pomoc pieniężną z pożyczki zewnętrznej. Warunki pożyczki, przedłożone przez kapitalistów zagranicznych, minister skarbu odrzucił stanowczo, ponieważ nie zgadzały się z godnością mocarstwa tak potężnego, jak Rosya. Środków więc pieniężnych dla prowadzenia wojny powinniśmy szukać wewnątrz Rosyi. W tym właśnie celu mają być uchwalone nowe podatki (nałogi), które powinny pokryć wszystkie potrzeby przyszłej wojny. Nie wątpimy, że te nowe podatki będą wnoszone przez wszystkie stany z ochotą i zapałem, ponieważ z góry oświadczają wszyscy gotowość do wszelkiego rodzaju ofiar, dla szlachetnej sprawy, wziętej w obronę przez Rosyę. Spadek papierów rosyjskich wciągu całego roku, spowodowany komplikacyą niepomyślnych dla Rosyi warunków politycznych i ekonomicznych, upowszechnił w Europie przekonanie o naszych kłopotach finansowych, które miałyby przeszkodzić zbrojnemu wystąpieniu Rosyi. Lecz jeżeli Turcya, wycieńczona i zbankrutowana ostatecznie, znajduje jednak środki prowadzenia wojny, to tem bardziej znajdzie je Rosya, której finanse nie były jeszcze nigdy w złym stanie. (?) Nieprzyjaźni nam Anglicy jeszcze od zeszłego roku prowadzą wojnę przeciw Rosyi... nie kartaczami i kulami, ale podkopując nasz kredyt; lecz nie osiągnęli przecież celu, t. j. nie zmusili nas do wyrzeczenia się obrony Słowian; usunięte zaś zostały wszelkie wątpliwości o złym stanie finansów rosyjskich przez wypłacenie złotem różnic bilansowych, wynikłych z naszych zobowiązań pieniężnych w stosunkach międzynarodowych. Teraźniejsze tedy środki zasilenia naszych finansów, przedsiębrane na wypadek wojny, zdołają przekonać Europę, że potęga Rosyi zamyka się w jej siłach wewnętrznych, nie w żadnych pożyczkach zagranicznych, bez których bardzo łatwo obejść się możemy.“

Anglia.

W d. 17 b. m. obchodziło w Londynie historyczne towarzystwo polskie, jak zwykle, rocznicę śmierci lorda Dudley Stuarta, znanego szermierza sprawy polskiej i dobrodzieja wychodźców polskich w Anglii. Prezes *meetingu* major Szulczewski, jak donosi *Daily Telegraph*, zabrawszy głos, złożył hołd wdzięczności pamięci zmarłego, którego życie publiczne w parlamencie i po za parlamentem poświęcone było wyświecaniu zaczepnej polityki rosyjskiej — polityki szkodliwej ludzkości wogóle, a w szczególności interesom W. Brytanii na Wschodzie.

Przed wojną krymską, rzekł mowca, lord Dudley Stuart zwiedził Turcyę i wrócił z przekonaniem, podzielanem przez wielu mężów stanu znających Wschód, że jedynym szańcem przeciw Rosyi, jest popieranie i umocnienie państwa tureckiego. Lord Dudley Stuart przejeżdżał przez Bułgaryę i wielkie wyrażał zadowolenie z zamożności i widocznego dobrobytu wsi bułgarskich. Jego zdanie zgadzało się całkiem ze zdaniem wyrażonem w dziele St. Claira i w świeżej książce p. Barkley. Czegożby nie dał chłop polski pod berłem rosyjskim, aby zamienić los swój z losem chrześcian bułgarskich? Są oni wyjęci od obmierzłej konskrypcyi wojskowej, która w Rosyi odrywa Polaków od ognisk domowych, aby ginąć w walkach o zdobycze w Azyi środkowej. Słyszymy często o bezrządzie tureckim, i w istocie wiele pozostaje do ulepszenia w administracyi tureckiej. Lecz daleko nieznośniejszym jest bezrząd rosyjski. Rząd rosyjski nie spazmatycznie lecz systematycznie jest ciemięzkim. Wymusza on obok podatku krwi, daleko cięższe podatki pieniężne niż rząd turecki, który się zadawala dziesiątą częścią ogólnej produkcyi włościanina właściciela. Są pewni ludzie niepomni nauk historyi i dość łatwowierni, aby wierzyć, że rząd rosyjski powoduje się czysto filantropijnemi pobudkami, starając się utworzyć państwo niezawisłe na wybrzeżach Dunaju, a niektórzy idą tak daleko, że mniemają, iż chce utworzyć szaniec przeciw samemu sobie. Lecz dość zwrócić oczy na Serbię, aby dostrzedz całą niedorzeczność tego złudzenia. Nie było państwa w Europie doznającego bardziej zazdrości godnego stanu, jak to wykazał jen. Czernajew w swoim pożegnalnym adresie. Serbia przez lat 50 używała pokoju i byłaby się stała narodem rolniczym. Haracz, jaki płaciła Sułtanowi, był czysto nominalnym. Serbia nie miała nawet pretekstu do wydania wojny Turcyi, lecz została partą przez komitety panslawistyczne, których główna kwatera jest w Moskwie pod bezpośrednią sankcyą rządu rosyjskiego, do wstąpienia w szranki, przez co lud serbski został odziesiątkowany, a pozostali pogrążeni w nędzy. Armia serbska została zręcznie zamienioną w armię rosyjską, ową przednią straż, za którą pójdzie cały korpus, gdy słabość lub niedecyzya innych mocarstw europejskich stósowną do tego sprowadzi porę. Odpowiadałoby to pragnieniom Rosyi, gdyby mogła doprowadzić do tego stanu Bułgaryę, do jakiego doprowadziła Serbię. Chce ona tym sposobem osłabić chorego człowieka i o krok zbliżyć się do spełnienia złowróżbnego zamiaru, z jakim zwierzył się car Mikołaj sir Hamiltonowi Seymour, podówczas ambasadorowi w Petersburgu. Jeżeli mniemacie, że chrześciańscy mieszkańcy Turcyi mniej byliby narażeni niż teraz na straszne i okrutne kary, gdyby będąc pod panowaniem rosyjskiem powstali przeciw niemu, czytajcie jak Rosya stłumiła powstanie polskie 1863 r., jakie wywołała branką, którą lord Palmerston nazywał nie konskrypcyą lecz proskrypcyą. Czemuż jeżeli tak się stara o zaprowadzenie w Turcyi miejscowej autonomii, nie zaprowadzi jej w Polsce? Czy dlatego, że ją wiążą traktaty i chce, aby tak pojmowała to Europa, jak teraz pojmować zaczyna, że ją żadne traktaty nie wiążą. W tem przedstawianiu rosyjskiej tyranii i dwulicowości z historyą w ręku, nie zapominamy ani osłaniać chcemy strasznej i barbarzyńskiej rzezi dokonanej w wybuchu fanatyzmu muzułmańskiego, lecz którąby nie była nigdy nastąpiła, gdyby spisek nie był dojrzał pod auspicyami rosyjskiemi i niepodłożył ognia pod miasta i wsie tureckie. Jakkolwiek są to fakta godne ubolewania, nie więcej jednak niż systematyczne prześladowania religijne kościoła, a przedewszystkiem Unitów przez Rosyan w Polsce. Nie dalej jak w styczniu 1874 r. mnóstwo chłopów w dyecezyi chełmskiej padło trupem od kul wojskowych za to, że się wzbraniali wyrzec wiary i obrzędów swych przodków i przejść do prawosławnego rosyjskiego kościoła. Działo się to z wiedzą cara Aleksandra, którego łagodny charakter powszechnie jest sławiony. Jakże może on, jak to świeżo uczynił w Moskwie, ogłaszać się obrońcą wyłącznym wolności wyznań Bułgaryi w innych prowincyach słowiańskich, odzywając się do namiętności swego ludu. Pod tem wezwaniem kryje się tajemnica kwestyi wschodniej, której rozwiązanie znane jest jedynie dwom kanclerzom, księciu Gorczakowowi i księciu Bismarkowi. Gdyby wojna, której rozmiary i granice trudne są do przewidzenia, rzeczywiście teraz wybuchła, dotknęłoby to interesów całej Europy, gdyż jeżeli Rosya będzie zwycięzką, Holandya i część niemiecka Austryi przypadnie prawdopodobnie Niemcom i podczas gdy pierwsza panować będzie od Dardanelów aż do Gangesu, drugie staną się panem zachodniej Europy. Po takiem przeobrażeniu stałego lądu, imię Polski dziś starannie unikane, lecz będące ciągle na myśli każdemu mężowi stanu, ukaże się znów, mam nadzieję, na horyzoncie politycznym Europy i mocarstwa w własnej obronie mogą być zmuszone przywrócić ją i dać dawne miejsce między cywilizowanemi narodami naszej prześladowanej ojczyźnie, a tym sposobem byłyby wreszcie ziszczone najdroższe pragnienia nigdy dość nieopłakanego lorda Dudley Stuart.

Meeting zakończył się zawotowaniem podziękowania przewodniczącemu.

Kronika miejscowa i zagraniczna.

Kraków 23 listopada. W Akademii umiejętności odbyło się d. 20go b. m. posiedzenie Wydziału matematyczno-przyrodniczego pod przewodnictwem dyrektora Dra Czerwiakowskiego. Sekretarz Wydziału Dr Kuczyński odczytał sprawozdanie prof. Dra Zajączkowskiego o rozprawach p. Zwolińskiego przedstawionych Wydziałowi na ostatniem posiedzeniu. W zwykłym porządku jedną z tych rozpraw przesłano do sprawozdania jeszcze prof. Drowi Karlińskiemu. Następnie odczytał Sekretarz sprawozdanie prof. Dra Kozubowskiego o rozprawie Dra Czecha, również na ostatniem posiedzeniu Wydziałowi przedstawionej. Z powodu nieobecności drugiego sprawozdawcy odroczono orzeczenie w tej sprawie do następnego posiedzenia. Dr. Juliusz Zawilski odczytał treść swej rozprawy: „O wpływie wody na wydzielanie żółci“. Odstąpiono rozprawę tę Komitetowi redakcyjnemu. Nakoniec Sekretarz Wydziału odczytał treść nadesłanej przez prof. Frankego rozprawy: „O niektórych zagadnieniach Kinematyki na zasadzie ruchu powierzchni skórnych“. Tę rozprawę także przesłano Komitetowi redakcyjnemu. Na posiedzeniu administracyjnem, odbytem w dalszym ciągu poprzedzającego, na wniosek Dra Majera, jako przewodniczącego Komisyi antropologicznej, zatwierdzono wybór p. Glogera na członka wspomnionej Komisyi.

— Dla XX. Unitów otrzymaliśmy od Józia K. L. S., Jerzego D. po 1 złr, od X. D. Sulikowskiego plebana w Słocinie 5 złr.

— Wczoraj Towarzystwo muzyczne krakowskie obchodziło jako w dzień św. Cecylii 10tą rocznicę swego założenia. Zrana odbyło się w kościele XX. Pijarów nabożeństwo, podczas którego członkowie Towarzystwa odśpiewali wielką mszę. Wieczorem zebrali się w sali strzeleckiej na zabawę członkowie Towarzystwa i wiele osób z po za jego grona. Zabawa rozpoczęła się o godz 7mej; po wykonaniu uwertury z *Verbum nobile* Moniuszki przez orkiestrę i odśpiewaniu chóru męzkiego „Do muzyki“, ułożonego przez dyrektora Towarzystwa p. St. Niedzielskiego; prof. Stodolak miał zajmujący odczyt: „O muzyce w Polsce i dzisiejszem Towarzystwie muzycznem w Krakowie“. Następnie członkowie Towarzystwa odegrali jednoaktową operetkę z muzyką Offenbacha: „Wesele przy latarniach“. Wykonanie było pod wszel-

---

gmunta Augusta z d. 19 czerwca 1555 r. na sejmie piotrkowskim wydany, którym ze względu na zasługi X. Lamberta Sleff (w drugiem miejscu tegóż dyplomu Slief i Schlieffen), Opata oliwskiego, braci jego, niemiecką szlachtę, Wigbolda, Jerzego i Jakóba Schlieffenów (*iuxta nobilitationem priorem maioribus suis concessam*) do wolności i prerogatyw szlachcie koronnej przysługujących przypuścił z nadaniem herbu.

Wszakże do wyrzeczenia, czy Schlieffeny a Schliebeny są jedną i tą samą rodziną, niemamy danych.

5) Oebschelwitz, (str. 27) spolszczonym sposobem Oebszelewic a nawet Ebszelwicz pisany. Rodzina saska z Beustami i Gablenzami spowinowacona, za Sasów do Polski przybyła. Jan Ernest major artyleryi pieszej zostawił dwóch synów, Józefa Wilhelma 1766 pułku Potockiego popułkownika i Franciszka Rudolfa, leibgwardyi królewskiej majora, 1771 podpułkownika, dziedzica Błogocic, któremu mimo konstytucyi na indygenat w r. 1768 zapadłej, Stanisław August dopiero w 20 lat później, t. j. listem przywilejem 6 maja 1788 nadał indygenat z potwierdzeniem herbu saskiego, który wyobraża na tarczy w polu błękitnem kura (Hahn) srebrnego z złotym ogonem, nad koronowanym szyszakiem trzy źdźbła (Stengel) na każdem po trzy czerwone róże.

Pamiętnik szlachcica podlaskiego.

(Ciąg dalszy).

W Białymstoku umieszczono mnie na stancyi u pani Borowskiej; zacna staruszka karmiła dobrze uczniów i o wygodę ich była troskliwą. Na tejże stancyi znalazłem brata mego Todwena, Marskich trzech, Budnego, Baudoina, Gumińskiego i kilku innych a mieliśmy dyrektorem Sawickiego. W prędce spotkała mnie wielka konfuzya, którą muszę wspomnieć.

Z rana, jak przyszliśmy do klasy, wszedł X. Sinkiewicz i wywołał mnie i Kaliszewskiego. Pójdziecie do kościoła służyć do Mszy św. księdzu przybyłemu z Francyi, rzekł. Ale wprzód idźcie do stancyi i ubierzcie się porządnie, włóżcie białą bieliznę, żebyście byli przed godziną jedenastą. Nie wiem, za co mnie ten zaszczyt spotkał a nie kogo innego, czy, że miałem gładszą twarz od innych? Poszedłem, przebrałem się i do kościoła zeszliśmy się oczekując owego l'Abbè. Widzieliśmy jak na bocznym ołtarzu czyszczono, bieliznę odmieniano, świece całe stawiano. Przybył wreszcie Labuś w czarnych pończochach, trzewikach z sprzączkami świecącemi wzrostu ogromnego, głowa upudrowana, z tyłu harbeitel z sprzączką świecącą. W zakrystyi zdjął frak, a włożył suknię czarną z długim ogonem niezmiernie szeleszczącą. Wreszcie ubrawszy się wyszedł z Mszą św. Ale jak zaczął przy ołtarzu wierzgać nogami, to jedną, to drugą obracając się do ludu mówiąc Dominus vobiscum! podrzucając swój ogon szeleszczący, obydwa byliśmy zajęci więcej jego figlami nóg, aniżeli służeniem do Mszy. Ministranturę umieliśmy, ale kiedy przyszło do dzwonienia, takeśmy fałszywie dzwonili, że Labuś się żżymał, oglądał, aż starosta wasilkowski Kruszewski ojciec mój chrzestny, który co dzień prawie wszystkich Mszy św. słuchał: wstał z ławki, odpędził nas od ołtarza i Labuś uznał potrzebę zacząć od nowego ofiarowania.

Poszliśmy jak zmyci zrzuciwszy kemeszki z kokardami z moim towarzyszem, spodziewając się kary za sprofanowanie Mszy francuskiej. Uszło nam jakoś bezkarnie, ale co sobie myślał ów ogromny Labuś, i francuscy emigranci obojga płci, któremi Białystok wraz z ich królem bez królestwa napełnionym był. Pewnie nas nazwali młodemi Jakobinami, których się lękali i każdego co im z drogi nie ustąpił na ulicy mrucząc nazywali Jakobinem.

W tymże roku w czasie wakacyj zdarzyła mi się profanacya w innym rodzaju. Ojciec mój miał interes być osobiście w Grodnie, i wziął mnie z sobą. Już pojmowałem, że Grodno w historyi narodu mego odgrywało ważną rolę, tem więcej przeto wzbudzało ciekawość moją. Oglądając miasto, słysząc odmienne dzwonienie i widząc lud idący na nabożeństwo do dawnej Fary, zajętej jak dawniej nazywano na cerkiew syzmatycką, ciekawość mnie wzięła zajść i zobaczyć. Zaszedłem aż w to miejsce w nawie bocznej, gdzie najwięcej świec przylepionych do łat paliło się, a wówczas przerabiano, czy reparowano wewnątrz, jakiś pobożny trąca mnie z tyłu, oglądam się, a on mi tka w rękę świecę, pokazuję, żebym zapalił i przylepił wraz z innemi. Rad nie rad biorę się, zapalam i chcę przylepić tam, gdzie się mnóstwo innych paliło. Nie sądzę, żeby moje dotknięcie tak było silne, że w tej chwili obaliła się rama i z wszystkiemi świeczkami spadła na ziemię. Ruszyło wielu brodaczów zbierać świece, gasić ogień, a ja tymczasem dalej w tył, do drzwi, jak drapnę z cerkwi do stancyi; ojciec mnie pyta, czego jestem tak przestraszony, opowiadam co się stało, po trochu i ojciec zaniepokoił się, niekazał mi wychodzić. Dopiero wieczorem wyjeżdżając z miasta żartował ze mnie, że na promie albo na granicy zatrzymają nas za sprofanowanie cerkwi i bohomazów. W życiu niepamiętam, żebym doznał większego strachu. Dopiero w Łososinie odetchnąłem, kiedyśmy kordon przejechali.

Wróćmy się do szkół białostockich:

Założenie szkół wyższych białostockich, datuje od kasaty Jezuitów, a zaprowadzenia nauk według planu przepisanego przez komisyę edukacyjną. Za Rzeczypospolitej szkoły Białostockie rozwinąć się niemogły na takie, jakiemi były być powinno. Raz dla tego, że malwersowano fundusze pozostałe po Jezuitach, które dygnitarze w kraju obracali na korzyść własną; powtóre, że w Białymstoku niebyło odpowiedniego lokalu na pomieszczenie, a p. Branicka odstąpiła tylko bezpłatnie oficyny nad kanałami naprzeciwko pałacu dość szczupłe, nim fundusz asygnowanym będzie na pobudowanie gmachu; a po trzecie, że obywatele i szlachta z dziada pradziada mieli to zarozumienie, że edukacya młodzieży stosowniejszą jest pod zwierzchnictwem zakonów, niż pod profesorami świeckimi. Choć Jezuitów niebyło, oddano szkoły XX Pijarom; woleli tam oddawać na edukacyę, lub do misyonarzy. Ztąd w Tykocinie bywało do pięciuset uczni, a w Białymstoku w początkach liczba stu niedochodziła.

Po rozbiorze i przypadnięciu tej części kraju do Prus, z której utworzono departament nowowschodnich Prus, staraniem p. Branickiej Białystok został stolicą departamentu, chociaż miasto było dziedziczne. Stosowniej było naznaczyć w Łomży, w Augustowie, lub w jakim innym starościńskim grodzie. Lecz ten fawor zrobiony dla siostry królewskiej, pani Branickiej, zwanej panią Krakowską. Skoro w Białymstoku osiedliły się władze, kamera i rejencya białostocka z innemi władzami, niebyło zabudowań dla rozmieszczenia. P. Branicka odstąpiła obszerną oficynę dla pomieszczenia kamery; a dom przed kanałami, gdzie za Rzeczypospolitej były szkoły, zajęto na rejencyę. Gimnazyum przeniesiono do gmachu obszernego, który był teatrem za świetnych czasów Branickiego. Lokale przerobiono na klasy; a sam teatr oddano na *kirche* dla licznych przybyłych urzędników wyznania augsburskiego. Lokal ten niedogodnym był na pomieszczenie szkół z przyczyny odległości na ustroniu tak rozwlekle zabudowanego miasta, jak był Białystok. W gmachu teatralnym w bliskości zwierzyńca szkoły utrzymywały się przez ciąg trwania rządu pruskiego. Przeszedłszy pod panowanie Rosyi, zarząd wileński kupił od urzędnika pruskiego kamienicę na ulicy Bojary nowe i tam gimnazyum przeniósł.

(Dalszy ciąg nastąpi).

Nr 25. Kraków, 1 Lutego — Czwartek. Rok 1877.

CZAS

Czas wychodzi codziennie wyjąwszy niedziele i dni świąteczne. Oddzielne Nra „Czasu“ o ile zapas starczy, w Krakowie po 10 c., z przesyłką pocztową 15 c.

Prenumerata wynosi:

	na rok	na kwartał	na 1 miesiąc
Rocznie w państwie Austryackiem	24	6	2.50
„ do Włoch, Francyi, Anglii, Belgii, Szwajcaryi i Turcyi	32	8	3

Prenumerata przyjmuje się tylko od 1go do ostatniego dnia w miesiącu. — Należy pieniądze na prenumeratę i ogłoszenia (inseraty) uprasza się nadsyłać franco do Administracyi „Czasu“ w Krakowie. — Listy reklamacyjne niezapieczętowane niepodlegają opłacie pocztowej. — Listów niefrankowanych nie przyjmuje się. — Rękopisma nadsyłane Redakcyi niezwracają się, lecz bywają niszczone.

Prenumeratę przyjmują: W Krakowie: Administracya „Czasu“ ... Ogłoszenia (inseraty) przyjmują się za opłatą od miejsca wiersza drukiem drobnym (petitowym) za pierwszy raz 10 c., za każdy następny raz po 5 c. Nadesłane (na 3 stronicy dziennika) od miejsca wiersza drukiem drobnym po 30 c. za każdy raz. Dołączenia do „Czasu“ (prospekta, cyrkularze, ogłoszenia itp.) przyjmują się za cenę 1 złr. od 100 egzempl. dla zamiejscowych, a 50 c. od 100 egz. dla miejscowych prenumeratorów. Przypadającą należytość uprasza się naprzód nadesłać przekazem pocztowym. Ogłoszenia i prenumeratę przyjmują: we Lwowie W. Piątkowski ul. Hetmańska 10; w Paryżu wyłącznie p. Adam, Carrefour de la Croix Rouge 2, (prenumeratę p. W. Bieckowski, Faubourg Poissonière 33); w Wiedniu pp. Haasenstein & Vogler (także w Hamburgu, Frankfurcie n. M., Berlinie, Lipsku, Bazylei i Wrocławiu), A. Oppelik Stubenbastei Nr. 2 (także w Pradze), R. Mosse (także w Berlinie, Hamburgu, Moguncyi i Norymberdze) G. L. Daube & Com. (także w Frankfurcie n. M.), Rotter & Com.

Kraków 31 stycznia.

Już blisko dwa lata temu, kiedy odnowienie ugody węgierskiej stanowiło przedmiot pierwszych rokowań pomiędzy obu gabinetami, wyraziliśmy zdanie, że sprawa ta da się traktować tylko z punktu zasadniczego. Zdaje nam się, że dziś więcej niż kiedykolwiek mamy prawo powrócić do poglądów wówczas wyrażonych. Po dwóch blisko latach rokowania gabinetów nie doprowadziły do żadnego rezultatu, albowiem z obu stron idzie ciągle o osiągnięcie największych możliwych korzyści, a ten egoistyczny punkt widzenia sprowadza sprawę ugody do targu, w którym każda strona paktująca sądzi, że uporem pobije drugą, gdyż wytęży tak strónę, iż przeciwnik ustąpi z obawy gorszych następstw.

Jeżeli obie połowy monarchii mają się uważać za przeciwników, którzy mają odrębne interesa na oku, nic naturalniejszego, że w ten sposób starają się wyzyskać wzajemne położenie: ale też doświadczenie dotychczasowe wskazuje, że obie strony działają bez powodzenia. Ponieważ zaś nie będzie Cesarz Austryacki prowadził wojny z Królem Węgierskim, przeto potrzeba dojść do porozumienia i zadość uczynić interesom, które są wspólne, chociażby ze względu na wspólną dynastyę.

Przewidywano już w samych początkach ugody z 1867 r., że nie wytrzyma ona próby najmniejszych przeciwności i rzeczywiście, trudno było spodziewać się czego innego. Powstały różne sprawy wspólne, o których oddzielnie mówić nie można, a wspólnie niepodobna. Delegacye wspólne zaledwie mogą być uważane za parlament, gdyż mają obowiązek przygotować materyał do budżetu każdej z dwóch części monarchii; nie są ciałem jednolitem i jedynie doskonale reprezentują chaos w pojęciach o znaczeniu państwa i o potrzebach monarchii. Delegacye uchwalają wydatki nie znając stosunków budżetowych oddzielnych części, a Rada państwa musi wciągnąć do budżetu kwoty uchwalone, nie wpływając wcale na sprawy wspólne.

Podobne pojęcia znamionują czas przejściowy i dobrzeby było, aby ten czas miał się już ku końcowi: dobrzeby było gdyby zamiast egoistycznych poglądów zapanować mogło poczucie wspólności interesów, które sprzęga ludy rozliczne monarchią składające w jednę całość. Całość ta może się dzielić na akta i sceny, ale nigdy nie stanowi dwóch odrębnych części. Poznać to najlepiej w tej właśnie chwili, kiedy interesa monarchii tak bardzo są naprężone, w skutek stosunków politycznych międzynarodowych.

Znamieniem wspólności interesów na wewnątrz są te instytucye, które zachowują jedność w różnorodności; jeżeli zaś są sprawy wspólne, to powinny być i wspólne instytucye, powinny być i wspólne środki ich zaspokojenia. Żaden z pewnością minister skarbu nie cieszył się takim spokojem jak wspólny minister naszej dualistycznej monarchii, ale też żaden nie okupił swego spokoju tak wielką abnegacyą. Minister skarbu, który ma tyle tylko do czynienia, żeby pieniądze sobie nadsyłane wydawał według otrzymanej instrukcyi, zaledwie że jest wspólnym kasyerem; nie może on ani wpłynąć na podwyższenie środków budżetowych, ani na podniesienie dobrobytu. Całe ministerstwo wspólne o ludy nie potrzebuje się troszczyć i musi mieć stałą chęć mnożenia wydatków bez żadnych względów i ograniczeń. To ministerstwo bowiem nie odpowiada za dobrobyt, nie jest obowiązane znać potrzeby monarchii; stosunki ekonomiczne krajów i ludów są mu obce. Dla tego nie ma właściwego związku pomiędzy zewnętrzną a wewnętrzną polityką monarchii, pomiędzy mocarstwowem stanowiskiem państwa a jego wewnętrznem życiem: jak z drugiej strony stosunek wzajemny zakresu działania ciał ustawodawczych obu połów monarchii nie jest dostatecznie jasno określony.

Nie dziwimy się, gdy z tego chaosu nie może wykluć się jednolite pojęcie potrzeb monarchii, ale owszem następuje rozprężenie i odśrodkowe działanie czynników składowych.

Nie sądzimy, aby głos nasz dziś większą zwrócić miał uwagę aniżeli wówczas, kiedy ugoda przychodziła do skutku, lub kiedy ją odnawiać zamierzano przed dwoma laty; niemniej jednak, chociażby na lat parę prowizoryum przedłużyć miało życie ugodzie dualistycznej, nie ma ona w sobie żywotności i w ten lub inny sposób usuniętą kiedyś zostanie.

Ugoda musi się oprzeć na podstawach zasadniczych rozdziału funkcyi państwowych, a gdyby nawet zakres spraw wspólnych nie miał być rozszerzony, to przecież dwie zasady winny przewodniczyć: jedną jest rozdział zupełny funkcyj na oddzielne ciała parlamentarne, bez względu na wspólny obu ciał początek, a natomiast jedność w samym składzie ciała decydującego o sprawach wspólnych; a druga zasada, to obowiązek każdego parlamentarnego ciała wyszukania samemu środków na pokrycie tych potrzeb, które uchwala.

Delegacya wspólna, czy jakąkolwiek nazwę nosiłoby to ciało obradujące o potrzebach całej monarchii, rozstrzygałyby o każdej rzeczy stanowczo we wspólnej naradzie, i uchwalałyby same budżet na mocy podziału stosownego spraw i budżetów.

Nie przeczymy, że ta forma zbliża nas do autonomicznego ustroju i mogłaby z czasem prowadzić w dalszym ciągu do obcinania skrzydeł Radzie państwa i do tego co zowią federacyjnym systemem w monarchii, nie idąc jednak tak daleko, można już podobno stanowczo orzec na mocy doświadczeń dzisiejszych i po tylu bezowocnych rokowaniach ugodowych, że na podstawie dualizmu trwałej ugody przeprowadzić nie można, bo dualizm to postawienie naprzeciw siebie egoistycznych przeciwnych prądów, a więc rozbicie monarchii. Przeciwnie, na podstawie zasadniczych pojęć o zadaniu państwa i rozdziale spraw wspólnych, dałaby się osięgnąć łatwo ugoda bez żadnej potrzeby dyskutowania o kwotach lub dualistycznych bankach, które są prostą negacyą wspólności interesów. A przeto niech nam wolno będzie znowu zaznaczyć potrzebę prowadzenia układów na innej zupełnie zasadzie, niż ta, jakiej trzymano się dotychczas; na podstawie wspólności interesów, a nie dwoistości dążeń i na podstawie podziału prac i zadań wiodących do wspólnego celu, a nie na mocy dążeń do wzajemnego wyzyskania się.

KORESPONDENCYA „CZASU“

Wiedeń 29 stycznia (spóźnione).

(*n.*) Niektóre dzienniki rozbierają dziś treść zapowiedzianej noty okólnej rosyjskiej, która ma zawierać propozycye, co do wspólnie przedsięwziąć się mających kroków przeciw Porcie. Jakkolwiek pewną jest rzeczą, że notę tę zapowiedziano z Petersburga, wszelako pewnem jest także, iż dotychczas nie otrzymał jej żaden z gabinetów europejskich, z czego można sobie wyrobić zdanie o wiarogodności wspomnianych doniesień dzienników. Tymczasem w Konstantynopolu krzątają się na seryo około zawarcia pokoju z Serbią i Czarnogórą. Serbia oświadczyła już urzędownie swoją gotowość do tego, a nawet porozumiewał się już w tej mierze ambasador turecki w Wiedniu Aleko basza z dyplomatycznym ajentem serbskim Dr Zukicsem. Z Czarnogóry nie nadeszła jeszcze odpowiedź. Dyplomacya turecka kładzie nacisk na możebność rychłego zawarcia pokoju, ponieważ Porta gotową jest dojść w ustępstwach aż do ostatecznej granicy i nie domagać się warunku, któryby w czemkolwiek się sprzeciwiał międzynarodowemu *status quo*. Szybkość i łatwość, z jaką się rozpoczęte rokowania toczą, będą także kamieniem próbierczym dla zamiarów Rosyi. Jeżeli z jednej strony powiedzie się wkrótce zawarcie pokoju z Serbią, wtedy można będzie wierzyć w szczerość zapewnień pokojowych Rosyi. Jeżeli się okażą trudności i tendencya zwlekania, będzie to niechybnym znakiem, że miłość pokoju Rosyi jest maską dyplomatyczną i ma pewnie na celu zyskanie czasu do uzupełnienia uzbrojeń.

Wiedeń 30 stycznia.

(*R.*) Proces między Austryą a Węgrami prędzej skończy się, aniżeli proces między Rosyą a Turcyą. O pomyślnem załatwieniu sprawy bankowej nigdy nie wątpiliśmy, więc i dziś nie wątpimy, lubo jeszcze wcale nie wiadomo, w jaki sposób takowa rozwiązaną zostanie. Coraz bardziej ustala się opinia, że zawarcie ugody bankowej nie będzie miało cechy prowizorycznej, przynajmniej koła rządowe wypierają się tego pomysłu energicznie. W rokowaniach w bieżącym tygodniu wezmą udział z pewnością reprezentanci Banku narodowego. Przy obiedzie u ministra skarbu bar. Pretisa, na którym będą obecni ks. Auersperg, bar. Lasser i Chlumecky, spotkają się dziś ministrowie węgierscy pp. Tisza, Szell i bar. Wenckheim z przedstawicielami banku narodowego pp. Pipitzem, Lucamem i Wodianerem. Po obiedzie rozpocznie się pogadanka o sprawie bankowej. Jeżeli porozumienie przyjdzie do skutku, oba rządy przyśpieszą wypracowanie przedłożeń dla parlamentów, tak, iż może jeszcze w lutym zostałyby wniesione. Sejm węgierski i Rada państwa wybrałyby komisye, a w czasie tych prac przygotowawczych nastąpiłaby zapewne krótka kadencya sejmowa.

Wydział budżetowy sprawił wszystkim niespodziankę odrzuceniem kredytu 600,000 złr. na wystawę powszechną paryską. Do udziału Austryi w tejże wystawie pewne przywięzują znaczenie, nietylko z gospodarskich, ale i z politycznych powodów. Naprzód Austrya nie ma przyczyny unikać współzawodnictwa z innemi państwami, powtóre nie ma przyczyny dania Francyi odkosza i narażenia się na zarzut, iż uchyla się od wystawy paryskiej, ponieważ Niemcy w niej nie wezmą udziału. Wydział budżetowy powziął uchwałę swą przeważnie z pobudek finansowych, a o koliczność, że Dr Perger, znany weteran parlamentarny, podjął się referatu w imieniu większości, odejmuje uchwale wspomnionej cechę polityczną, cechę antifrancuską lub prusofilską. Mniejszość żądać będzie uchwalenia kredytu żądanego, a panuje przekonanie, iż w Izbie znajdzie się większość za wnioskiem rządowym, skoro cała prawica i centrum i część lewicy głosować będą przeciw uchwale większości wydziału budżetowego.

P. Ljubisza, dawny marszałek sejmu dalmackiego, którego zatargi osobiste z stronnictwem słowiańskiem pozostały wszystkim w pamięci, postawił interpelacyę względem podstaw prawnopolitycznych stosunku Dalmacyi do krajów przedlitawskich. P. Ljubisza, należący do stronnictwa słowiańskiego, lubo wcale umiarkowany, poruszył zatem sprawę, która nietylko w Dalmacyi i w Wiedniu, ale także w Węgrzech żywe wzbudzi zajęcie. Węgry nie zrzekły się jeszcze rewindykacyi królestwa Dalmacyi, której ludność chętnie całą tę kwestyę zostawia w zawieszeniu. P. Ljubisza poruszył tę sprawę w kierunku austryackim, t. j. przedlitawskim, czyli anti-węgierskim, pragnie bowiem usunięcia wszelkiej wątpliwości w tej mierze. Sam wnioskodawca musi wiedzieć, że jest to sprawa, nie dająca się tak prędko usunąć z porządku dziennego, że sprawa ta raz wywleczona w wielu sesyach sejmowych wracać będzie, ale p. Ljubisza pragnął widocznie dawnym swym towarzyszom politycznym zgotować trudne położenie i zmusić ich do stanowczego oświadczenia się w sprawie dość draźliwej.

Zdaje się, że Turcya i Rosya czekają na siebie nawzajem, kto pierwszy wystąpi z okólnikiem dyplomatycznym, wyjaśniającym sytuacyę dzisiejszą. Pewnem jest, że pojawią się okólniki obu mocarstw. Okólnik turecki zawierać ma obietnice, okólnik zaś rosyjski wnioski. Optymiści, liczący na utrzymanie pokoju, wskazują na bezpośrednie rokowania między Turcyą a Serbią; pessymiści przeciwnie mniemają, że i te rokowania do żadnego nie doprowadzą rezultatu i że Serbia a może i Czarnogóra podejmują tylko dla tego układy, aby nie zepsuć sobie do reszty opinii w Europie, tudzież aby zapełnić czas, jakiego Rosya jeszcze potrzebuje, bądź z powodów klimatycznych, bądź z przyczyn wojskowych. Aby zaś usunąć wszelką pod tym względem wątpliwość, *Nord* oświadcza, że nawet zawarcie pokoju między Turcyą a Serbią i Czarnogórą w niczem nie zmieni sytuacyi, albowiem proces europejski wydany Turcyi, nie dotyczy tych dwóch Księstw, lecz losu Chrześcian słowiańskich w ogóle.

Wiedeń 30 stycznia.

(*229te posiedzenie Izby deputowanych*).

Prezes Rechbauer zagaja posiedzenie o godz. 11éj minut 20. Wydział delegowanych dziś już liczniejszy niż dotychczas.

Z ministerstwa spraw wewnętrznych wniesiono projekt ustawy o zniesieniu robocizny w niektórych okręgach sądowych w Dalmacyi.

Z tegoż ministerstwa nadeszło pismo z projektem ustawy o zmianie przepisów w dodatku do ordynacyi wyborczej co do Rady państwa dla okręgu wyborczego *d* w Galicyi, mianowicie gmin wiejskich *Z* p. l. 1, 2 i 7, tudzież dla niektórych gmin wiejskich w Czechach i Dolnej Austryi.

Z ministerstwa handlu nadeszło pismo oznajmiające, że cofa projekty ustaw odnoszące się do budowy dróg żelaznych z Insbruku do Bludenz, z Tarvis do Gorycyi, z Czerniowiec do Nowosielicy.

Nakoniec z ministerstwa skarbu wniesiono projekt ustawy o kredytach dodatkowych na r. 1877.

Po odczytaniu tych pism udzielono dep. Hallerowi urlop na miesiąc.

Między petycyami znów spółki zarobkowe i t. p. z Czech i Morawy domagają się zmian w projekcie ustawy o opodatkowaniu takichże spółek. Z innych petycyj na wzmiankę zasługuje prośba gmin niektórych z Górnej Austryi o wyjednanie u rządu zmian w zakazie wywozu koni (wydanym, jak wiadomo, przed kilku tygodniami, dla zabezpieczenia sobie dostatecznej liczby koni na wypadek uruchomienia armii).

Dep. Herman wnosi interpelacyę do ministra skarbu, dlaczego przy pracach komisyi szacunkowych w sprawach podatkowych w Styryi nie używa się języka słowiańskiego.

Z porządku dziennego idzie ciąg dalszy obrad nad projektem ustawy o taryfach kolejowych dla przewozu osób i pakunków podróżnych.

Dep. Teuschl oświadcza się przeciw równości taryfy, tudzież przeciw wywodom dep. Schaupa (na posiedzeniu sobotniem) o skonfiskowaniu zasady, że towar nadany do przewozu powinien iść drogą najkrótszą; głównie jednak dlatego, że projekt niniejszy stanowiłby przeszkodę i prejudykat dla przyszłych reform taryfowych, mówca oświadcza się przeciw niemu i radzi nie brać go wcale pod obrady szczegółowe.

Dep. Skene w kilku słowach zapowiada poprawkę, którą wniesie wśród obrad szczegółowych nad artykułem V w tym duchu, żeby ogłoszenie podwyższonej taryfy nastąpiło w dwa miesiące przed jej zastósowaniem, a nie w miesiąc jeden, odnośnie w miesiąc, a nie w dwa tygodnie (zob. projekt ustawy podany wczoraj Red.).

Minister handlu Chlumecki ze względu na ważność i trudność uregulowania spraw kolejowych, co jednym zamachem uskutecznić się nie da, wdzięczny będzie Izbie za uchwalenie tego projektu, bo to przynajmniej pierwszy krok do wydobycia się z zamętu. Minister, zwracając się do mowców z soboty,

---

Część literacko-artystyczna.

PAMIĘTNIK SZLACHCICA PODLASKIEGO.

(Ciąg dalszy).

Drugą legię formował w Kaliszu Zajączek, znany towarzysz wyprawy do Egiptu, gdzie się swemi zdolnościami wsławił i wysoko był poważany przez Napoleona. Piechota: pułk 5ty dowodzony przez księcia Michała Radziwiła, syna wojewody wileńskiego, a brata księcia Antoniego, spokrewnionego przez ożenienie się z księżniczką pruską. 6ty przez Sierawskiego, 7my przez Sobolewskiego, 8my przez Godebskiego dowodzone. Kawaleryi: 3 ułanów przez Łączyńskiego, brata pani Walewskiej, 4ty szaserów przez Dulfusa. Batalion artyleryi pod dwództwem Górskiego. Trzecia legia pod dowództwem sławnego jenerała Dąbrowskiego, który powziął pierwszą myśl formowania po upadku Rzeczypospolitej polskiej, legionów polskich i na to zyskał zezwolenie Rzeczypospolitej francuskiej, że mu dozwolono formować we Włoszech, a zasilał legię jeńcami z wojsk austryackich, którzy zrodzeni byli w prowincyach polskich przez Austryę zabranych. Znany Napoleonowi jako jenerał i mężny i tchnący duchem wskrzeszenia Polski, któremu dwukrotnie podawał plany z legionami przejść z Włoch do Galicyi i rozpocząć wojnę partyzancką, najprzód w Galicyi a następnie przenieść do Rosyi i Prus, w zamiarze zrobienia we wszystkich prowincyach dawnej Polski powstania i wybicia się z pod jarzma niewoli trzech zaborców, a tym sposobem ułatwienia działań Francuzom, gdy wspólny nieprzyjaciel zajęty będzie wojną z tyłu, przez co nie potrafi tworzyć ustawicznych koalicyj przeciwko Francyi. Napoleon w armii swojej chciał mieć tylko jenerałów wykonywujących jego rozkazy a nie planistów, bo je tworzył według swojej strategiki nie zwierzając się nikomu. Jak późniejsze wypadki przekonały, jak w 1807 i 1812 r. o wskrzeszeniu Polski nie myślał. Dąbrowskiego choć mężnego jenerała i wiele zasług we Francyi mającego, nie bardzo cenił i nagradzał w stosunku do innych, a to za to, że był planistą i miał zamiary o swojej ojczyźnie, służąc w wojsku fracuskiem i pod jego dowództwem. Jak zaczął służbę we Francyi jenerałem dywizyi, tak z Zajączkiem, Kniaziewiczem po latach jedenastu, po odniesionych zwycięstwach w tejże randze wrócili i Dąbrowski formował trzecią legię w Poznaniu.

Dopóki korpus Davousta stał w Polsce, dywizye czyli legie zostawały pod jego dowództwem w czasie formowania się. Po wyjściu książe Józef został mianowanym naczelnym wodzem wojska polskiego, zatem miał trzy ważne obowiązki: dowództwo legii 1ej, naczelne dowództwo wojska polskiego i ministerstwo wojny. Trudno było wypełniać obowiązki jednemu, przeto na zastępcę ministra wojny wezwał za pozwoleniem królewskim jenerała Wielchorskiego. Przy Fiszerze i Rautensztrauchu, z których jeden został szefem sztabu, a drugi dyżurnym armii, łatwo było resztę obowiązków spełnić.

Jedna z najpierwszych czynności była utworzenie szkoły artyleryi i inżynieryi dla nowotworzącego się wojska polskiego. Przeznaczono korpus gmachu arsenalskiego na sale do nauk. Król saski z własnych funduszów uposażył roczną sumę 70,000 złr. Szkoła ta w początku założoną była na 48 młodzieży, według egzaminu w roku pierwszym utworzono klas dwie, w których wykładano codziennie godzin dwie matematyki. Godzin dwie rysunków sytuacyi architektóry. Języki francuski niemiecki i rosyjski na przemiany po południu po godzinie, przez godzin dwie. Godzina jedna mustry z bronią i armatami na przemiany. Ci, co poznali szkołę żołnierza, plutonu i mustrę z armatami, wolni byli od mustry i szli słuchać wykładów artyleryi, fortyfikacyi i obrotów wojska na tablicy, jakim sposobem odbywają się różne ewolucye linij, przez oficerów tak z dawnej polskiej artyleryi, inżynieryi, jak i przez oficerów z armij przeznaczonych do tej szkoły dla uczenia. Te dwie klasy nazywały się sale aplikacyjne, a wkrótce odkryto klasę trzecią nazwaną salą elewów.

Na elewów mogli zdawać egzamina i postronni, posiadający doskonale matematykę, a przez rok wychodzili na poruczników klasy II do artyleryi i inżynieryi sztabu głównego, gdyż każdy przyjęty na elewa, otrzymywał rangę podporucznika.

Była to specyalna szkoła dla zasilenia armii zdolnymi oficerami w przewidywaniu prędkiej i ciągłej potrzeby.

W tej to szkole od początku utworzenia umieszczony zostałem, pod opieką Rulla a na stancyi u profesora tejże szkoły Rojeckiego. Czyż można być szczęśliwszym uczyć się i mieć przed sobą perspektywę poświęcenia się ojczyźnie i wszystko poświęcić dla niej.

Wracam się do legionów i uwag nad niemi.

Po wojnie pruskiej i z Rosyą, mnóstwo było niewolnika wojennego z prowincyj zabranych Polsce. Ma się rozumieć, że każdy wzięty na służbę przez Niemca, Moskala i pod tak srogą subordynacyą jaka w tych wojskach była, nie służył z ochoty, ale z przymusu. Słysząc, że u Francuzów jest wojsko polskie, pragnął z jeńca być żołnierzem; ochotnie dopytywali się o legiony i chcieli wejść w służbę; tak z gwardyi pruskiej wszyscy Polacy którym rozkazano wracać do ojczyzny, wstąpili do pułku 5go piechoty. Tych co byli nad Renem jeńcami, wcielono w początku do formowanej legii północnej, a późniéj przemianowani na legię nadwiślańską i posłani zostali do Hiszpanii, nie wrócili do kraju aż po kampanii skończonej i upadku Napoleona. Legia nadwiślańską miała pułków cztery piechoty i cztery kawaleryi. Niekoniec na tem. Rozkazano pułkom 4mu, 7mu i 9mu z każdej legii po pułku piechoty iść także do Hiszpanii, i co rok posyłać oddziały z pułków kwaterujących w Polsce na dokompletowanie; szczęściem, że były tam wojska kosztem rządu francuskiego utrzymywane. A cóż powiedzieć o owym pułu gwardyi Napoleona sformowanej z najpiękniejszéj, najszlachetniejszej młodzieży polskiej, oddanej pod dowództwo pana starościca Opinogórskiego młodzika bez żadnego doświadczenia, któremu Napoleon dał dwóch gros majorów doświadczonych, Dautancoura i Deletra, którzy wyręczyli w sformowaniu i wyexercytowaniu jazdy Krasińskiego, że pułk ten wsławił się nieśmiertelnie pod Somo-Sierra, ale nie tyle przez swego dowódzcę, co przez dwóch wyżej wspomnianych i oficerów i żołnierzy, którzy okazali Napoleonowi jak Polacy walczyć zdolni za samą nadzieję wskrzeszenia Ojczyzny. Z tego okazuje się, że nic nie zrobiwszy dla Polski, wyprowadził z niej przeszło 28,000 ludzi do boju w Hiszpanii a na obronę utworzonego Księstwa Warszawskiego zostawił pułków 9 piechoty i sześć kawaleryi, z których 5ty, 10, 11 i 12 przeznaczone były utrzymywać garnizon w Gdańsku i innych fortecach pruskich. Od utworzenia legionu we Włoszoszech rekrutowanych ochotnikami, zbiegami i jeńcami wojennemi austryackiemi w wojnach włoskich, w Egipcie, w St Domingo i w Hiszpanii przeszło 50,000 Polaków przelało krew za Francuzów i Cesarza Napoleona, a obaczem niżej, że jak dotychczas nie był wdzięcznym za tyle poświęceń; tak i w późniejszych chwilach sprzyjających, nie miał zamiaru wskrzeszenia Polski, a dla tego wszystko spieszyło i przelewało krew. (*Dalszy ciąg nastąpi*).

Odpowiedź na objaśnienia heraldyczne

w *Czasie* z dnia 18 stycznia 1877 Nr 13.

Zbytecznie autor „objaśnień“ rozwodzi się nad tem, że imię Salomon w Polsce było używanem od dawna; nie przeczymy temu bynajmniej, były imiona Abraham, Salomon, Samuel (Smil) i t. p. ze starego testamentu brane.

Obchodzi nas podane w wątpliwość szlachectwo Salomonów dla tego, że ani Paprocki ani Niesiecki o nich nie wspomina.

Paprocki jak wiademo, przy każdym klejnocie herbowym mówi w jeden mniej więcej sposób: „inszych domów wiele jest w różnych województwach, o których prze dalekość wiedzieć nie mogłem“, albo „o inszych domiech prze szerokość królestwa wiedzieć nie mogę“.

Z tych samych zapewne powodów niema w Nieseckim wzmianki o wielu, którzy w XVI i XVII wieku otrzymali szlachctwo lub o rodzinach, które są starożytną szlachtą; na tysiące onych przytoczym kilka: Borzyszkowski 1563, Fryzneker 1669, Gębczyński h. Nowina 1609, Gorzeński z Gorzna h. Poraj 1565, Hayna-Paterson h. Dęboróg 1564, Kreczyk 1685 i wielu innych przez tego króla nobilitowanych, Mars h. Pilawa 1588, Miniszewski h. Topor 1676, Nycz h. Lubicz 1555, Person 1680, Potocki h. Trąby 1415, Rychter h. Pelikan 1710.

Co do Salomonów odsyłamy powątpiewających ponownie do dekretu króla Zygmunta*) z dnia 19 kwietnia 1543 (zob. *Czas* z 24 listop. 1876), który nietylko przekonał się, że dziad**) Mikołaja Salomona przez dziada króla Zygmunta (*per avum nostrum*) a więc przez Władysława Jagiełłę został nobilitowany i że rodzina Salomonów podług produkowanego Zygmuntowi przywileju cesarza Karola V była z antenatów swoich szlachecką, ale szlachectwo to sam Zygmunt potwierdził (*a nobis confirmatum*).

Na tym to dekrecie opierając się nazwaliśmy ojca Mikołaja Salomona Emerykiem; w dekrecie nazwany Emeranus, co naszem zdaniem znaczy Emeryk a co w żaden sposób Abrahama oznaczać niemoże, a zatem imiona Imram, Imbram lub Himram z Abrahamem identycznemi być niemogą.

Nazwiska Imram niedoczytaliśmy się nigdzie, nie przeczym wszakże, że go autor „objaśnień“ spotkał przy Salomonach i przypuszczamy to ze zrobionego dostrzeżenia, że niektóre rodziny przybierały w następnych po ojcu lub dziadu pokoleniach tychże imiona jako przymiano czyli jak przydomek n. p.: Pratoplastą Przyłęckich h. Śreniawa był pierwszy znany w aktach publicznych 1423 Prandota, syn jego pisał się Jan Prandota na Przyłęku Przyłęcki, podobnie wnuk Stanisław Prandota Przyłęcki, jak i dotąd ta rodzina używa przydomku Prandota.

Protoplastą Rylskich h. Ostoja był Ścibor (*Stiborins*) na wielkiem Rylsku Rylski w Rawskiem * 1527 † 1551 r., następcy tego praojca przyjęli i używają dotąd przydomku Ścibor; podobnie Jordanowie Stojowscy, Groty i wiele innych.

Otóż tak samo synowie Imbrama Salomona, t. j. Imbrama, który miał nazwisko Salomon, dziedzice Modlnicy piszący się z Benedyktowic, pisać się mogli Andrzej Imbram, Piotr Imram i Mikołaj Imbram Salomonowie, alež powtarzamy, że nie *Szalamonowie*, jak chce p. Kosiński, ale Sa*l*omonowie, w XVI wieku *Szalomonowie*. Zresztą powagą nasze zdanie wspierającą jest także „Rodowód domu Stadnickich“ Lwów 1857 przez hr. Kazimierza Stadnickiego ze źródeł archiwalnych najdokładniej opracowany.

B. H. Luszczyński.

---

*) W *Czasie* z 24 listopada 1876 było mylnie „Zygmunta Augusta“.

**) Tamże mylnie wydrukowano „dział“ zamiast „dziad“.

polemizuje najprzód przeciw wywodom dep. Schaupa o skodyfikowanie zasady, że towar nadany do przewozu, powinien iść najkrótszą drogą; sprzeciwia się się także jego żądaniu, aby na pewnych kolejach ograniczyć ruch tak co do szybkości, jak co do liczby pociągów na kolejach poręczonych przez państwo; naprzód bowiem państwo mimo dążności do oszczędzania skarbu nie ma do tego prawa, a potem nie byłaby to oszczędność żadna, skoro wogóle trzebaby utrzymywać koleje w stanie należytym i utrzymywać także służbę. Przeciw wywodom dep. Auspitza, który zaprzeczał państwu prawa mięszenia się do spraw taryfowych, przywodzi minister co następuje: Nikt nie ma przyrodzonego prawa budowania kolei, prawo to nadawane jest przez państwo jako przywilej, a ztąd też państwo ma prawo przywięzywania pewnych warunków do udzielonego przywileju. Jednym z tych warunków jest wpływanie władz państwowych na przepisy taryfowe, co wynika też z § 10 ustawy o koncesyach z r. 1854. Jeśli sposobem wyjątkowym, i to jeszcze przed wydaniem tej ustawy, pozostawiono niektórym przedsiębiorstwom kolejowym wolność w sprawach taryfowych, jest to przywilej ubolewania godny. Co do samego projektu niniejszego, oświadcza minister, że ze względu na obecne finansowe położenie rzeczy interes tak państwa jak dróg żelaznych, wymaga podwyższenia taryfy od przewozu osób, i poleca projekt ku przyjęciu.

Po przemówieniu ministra dyskusya ogólna toczy się dalej, ale na torach zupełnie niewłaściwych; projekt bowiem wyraźnie odnosi się tylko do przewozu osób i pakunków podróżnych, a w dyskusyi mowa tylko o taryfie od przewozu towarów. Dep. Schaup wnosi rezolucyę, aby rząd przy udzielaniu nowych koncesyj wyraźnie zastrzegł państwu prawo wpływania na unormowanie taryfy. Dep. Auspitz obstaje przy twierdzeniu swem, że państwo nie ma prawa mięszać się do spraw taryfowych, do których należy owszem stosować zasady wolnego handlu; prawa tego nie nadaje państwu nawet ustawa o koncesyach. Dep. Russ zbija manchesterskie teorye mowcy poprzedniego o wolności taryfowej.

Po przemówieniu sprawozdawcy dep. Schwaba uchwalono bardzo znaczną większością głosów przystąpić do dyskusyi szczegółowej.

Na wniosek dep. Schaupa połączono dwa pierwsze artykuły w jeden.

Dep. Dr Roser wnosi, aby opłatę w klasie III od osoby i kilometru unormować na 2 centy (zamiast 2,4 centa); a dalej przemawia za zniesieniem biletów wolnej jazdy, z których nie mogą korzystać ludzie ubodzy, lecz korzystają sami niemal *Verwaltungsraci*, którzy mogą płacić; nakoniec poleca ministrowi dbać o to, aby na biletach wypisana była cena jazdy, jak w Niemczech, choćby już z tego tylko względu, że kupujący ma prawo żądania kwitu.

Dep. Fuchs (ze Szląska) wnosi, aby w ustępie drugim artykułu II za wyrazami: „wagony I klasy“ położyć wyrazy: „lecz i wagony II i III klasy“. Wniosek ten nie zyskuje nawet dostatecznego poparcia.

Dep. Steudel wnosi, aby dodać na końcu artykułu II ustęp nowy tej treści, że kolejom poręczonym przez państwo zakazuje się wydawania biletów wolnej jazdy po za personalem służbowym.

Dep. Schaup wnosi, aby opłatę od osoby i kilometru unormować w II klasie na $3_{,75}$ centa (zamiast $3_{,6}$ centa), w III klasie zaś na $2_{,5}$ centa (zamiast $2_{,4}$ centa).

Dep. Auspitz wnosi poprawki zmieniające brzmienie ustępów trzeciego i czwartego w artykule II, tudzież dodatkowy ustęp nowy; wszystko w duchu korzystnym dla przedsiębiorstw kolejowych. Wniosek ten nie zyskuje dostatecznego poparcia.

Po przemówieniu dep. Russa, który zwalczał wniosek Rosera, zabierał głos minister handlu Chlumecki, by w krótkich słowach naznaczyć stanowisko swe względem stawionych wniosków. Minister godzi się na połączenie dwu pierwszych artykułów w jeden; sprzeciwia się wnioskowi Rosera o zniżenie opłaty w III klasie; co do wniosku Steudla o zakazie wydawania biletów wolnej jazdy, oświadcza, że za sprawą rządu dużo już się zmieniło w tej praktyce rzeczywiście nieco wybujałej, ale nie sądzi minister, iżby poprostu zakazywać miano wydawania biletów wolnej jazdy; wniosek taki, gdyby go uchwalono, nie dałby się nawet przeprowadzić; nakoniec wniosek Schaupa o podwyższeniu opłaty w klasie II i III wydaje się ministrowi godnym zastanowienia.

Dep. Auspitz jeszcze przed wypowiedzeniem słów kilku przez sprawozdawcę wnosi o odesłaniu wszystkich wniosków do komisyi, aby naradziła się nad niemi i odpowiednio pozmieniała swój projekt; po zaleceniu zaś artykułu I i II przez sprawozdawcę dep. Dumba wnosi, żeby tylko dodatkowy wniosek Steudla odesłać do komisyi, a nad wszystkiemi innemi dziś już głosować.

W głosowaniu nad temi wnioskami formalnemi uchwalono odesłać wszystkie do komisyi.

Tu odroczono ciąg dalszy obrad nad projektem.

Odczytano nakoniec interpelacyę dep. X. Greutera i towarzyszy, t. j. całej prawicy z wyjątkiem Polaków i świętojurców, do ministra sprawiedliwości mniej więcej tej treści: Wyszła przed kilku tygodniami broszura p. n. *Lasser genannt Auersperg*, w której autor czyni pewnym osobom zarzuty nierzetelnego postępowania w sprawie *chabrusu*, zarzuty kwalifikujące się poprostu jako oszustwo. Broszurę tę wprawdzie sąd praski skonfiskował i zakazał rozpowszechniania, co jednak nic nie ujmuje faktom w niej przywiedzionym (tu interpelacya cytują niektóre ustępy). Prokuratorya ma obowiązek dochodzić tych oszustw wyjawionych w broszurze, a jakkolwiek minister sprawiedliwości wśród obrad budżetowych w grudniu sam powiedział, że polecono prokuratorom baczyć ściśle na dochodzenie wyjawionych zbrodni, choćby nie wprost denuncyowanych, dotychczas prokuratorya nic w sprawie tej nie czyni. Pytamy: czy minister sprawiedliwości myśli nakazać śledztwo, a jeśli nie, z jakich to powodów?

Koniec posiedzenia o godz. 3 min. 25. Następne we czwartek.

Petersburg 24 stycznia.

Sąd przysięgłych w Melitopolu skazał za zasłanie na Syberyę 130 oskarżonych, należących do sekty „Skopców.“ Skopcy nie są bynajmniej przeciwni tej podróży, gdyż wierzą, że z Syberyi wyjdzie światło i ciągle wyglądają przybycia Messyasza, który się ma w Irkucku narodzić.

Moskwa ma wreszcie burmistrza. Miasto to nie ma szczęścia do burmistrzów. Pierwszy wybrany przez mieszkańców, pozbawiony został wysokiej swojej posady w skutku zajść swych z rządem, nieoddawszy wizyty gubernatorowi; drugi skompromitowany był w sprawie Strousberga; niewiadomo, czy trzeci długo pozostanie. Jest to bardzo znakomity kupiec, niejaki Tretiakow, posiadający miliony, który miał jednakże zajścia z sądami, będąc wmieszanym w słynną sprawę Skopca Płotyczyna.

Prawie wszystkie banki prowincyonalne miały ogłosić bankructwo, lecz z rozkazu Cara dyrektor banku państwa p. Łamajski zawiadomił wszystkie banki, że im przyjdzie z pomocą w chwili, gdyby się zgłoszono do nich o zwrot depozytów. W obawie wojny wszyscy chcą wycofać swoje pieniądze z banków, interesa w zupełnej są stagnacyi; obiegają pogłoski między publicznością o spiskach; handel jest prawie żaden; tyfus, cholera, dysenterya panują pod Kiszeniewem i Odessą, i aby dać pojęcie o położeniu ludu w Odessie, powiem, że przed kilku dniami napotkano człowieka zmarłego na ulicy, w którego żołądku znajdowały się łupiny z cebuli, kawałki węgla i kawałek podeszwy. W Woroneżu chłopi sprzedają konie po 3 ruble a krowę po 4 ruble. W gubernii woronezkiej lud je chléb pieczony z $^1/_5$ części mąki i z $^4/_5$ szyszek. Wszędzie bankructwo.

Nowy romans Turgeniewa *Now* ogromne wywiera wrażenie. Autor zmienił całkiem opinię o młodzieży rosyjskiej, znajduje nawet, że i nihilizm ma swoją dobrą stronę. Tytuł romansu dowodzi, iż autor sądzi, że Rosya jest ziemią świeżo uprawną i to jeszcze w sposób rosyjski, to jest pospiesznie; siła produkcyjna tej ziemi jest ogromną, lecz obok pszenicy rosną złe zielska.

Obiegają pogłoski korzystne dla narodowości polskiej. Pogłoski te niemają żadnej rzeczywistej podstawy. W obecnej chwili wieje wiatr łagodny dla Królestwa (wyjąwszy unitów), lecz nie odwołają ustaw, które nim rządzą. Będą koncesye częściowe, osobiste, przyzwalać będą wiele, lecz Nabakowy, Milutyny i inni czuwają, aby ustawy pozostały te same.

W. Książę Mikołaj zostanie odwołany z powodu zdrowia. Trudno go będzie zastąpić. Stary jen. Niepokojczycki liczący 73 lat, dowodzić będzie prowizorycznie armią. Jen. Kotzebue odmawia, a Krzyżanowski ma nieprzyjaciół.

Jen. Krzyżanowski był już w Warszawie przed 12 laty. Jest to człowiek bardzo przebiegły, stworzony raczej na policmajstra niż na naczelnie dowodzącego. Pochodzenia żydowskiego (izraelita polski) bez żadnej zasady i wyznania, ambitny, fałszywy, ma on zwykłą fizyonomię jenerałów rosyjskich w salonie, dobre maniery, dość sprytu, łatwą wymowę i t. d., lecz zmienia zdania według okoliczności i nigdy nie odkrywa swej myśli. Jego wiadomości strategiczne nie mają być głębokie, lecz zna żołnierza rosyjskiego i umie nim kierować. Uważano go dość czułym na ponętę pieniędzy, lecz dość zdolnym, aby się nie dać złapać na gorącym uczynku. Jest to człowiek, co zrobił już karyerę. Sami Rosyanie boją się go i nienawidzą.

Sprawozdanie z czynności Rady Wydziału krajowego po koniec listop. 1876 r.

(Dokończenie).

Uchwalono wydelegować inżyniera R. Bobrowskiego do wytrasowania drogi krajowej z Chorostkowa do Kopyczyniec.

Udzielono Wydziałowi pow. w Sanoku subwencyę w kwocie 500 złr. na rekonstrukcyę drogi gminnej „pod Skałką“ w Międzybrodziu.

Odmówiono prośbie Wydziału powiatowego w Kosowie o udzielenie pożyczki w kwocie 700 złr. na wypłatę robotników drogowych.

Upoważniono Wydział pow. w Kołomyi do rokowań z pojedynczemi gminami celem zabezpieczenia dostawy szutru dla drogi krajowej Tyśmienica-Kołomyja.

Załatwiono cztery rekursy w sprawach drogowych.

Zatwierdzono z wnioskiem oddziału rachunkowego Wydziału krajowego preliminarz na r. 1878 rubryki III kosztów leczenia w kwocie 350,000 złr., rubryki IV kosztów szczepienia w kwocie 34,330 złr. i rubryki V kosztów sanitarnych w kwocie 37,900 złr.

Zatwierdzono kontrakt zawarty z p. Dr Browiczem co do pełnienia obowiązku prosektora przy szpitalach krakowskich.

Uchwalono zatwierdzić kontrakt zawarty z p. O. Fiberem na dostawę nabiału dla szpitali powszechnych w Krakowie na r. 1878

Uchwalono informacyę dla Rady szpitalnej w Nowym Sączu w stosunku do zwierzchności gminnej.

Przyjęto do wiadomości zawiadomienie Namiestnictwa, że zgadza się na zmianę ustępu 3go instrukcyi co do udzielenia nagród lekarzom, odszczególniającym się przy szczepieniu ospy.

Przyjęto do wiadomości doniesienie Prezydyum Namiestnictwa, iż w skutek uchwały Wys. Sejmu z d. 19 kwietnia b. r., zawierającej wezwanie do rządu o wyjednanie zmiany systemu wymierzania podatku od mięsa i poboru tego podatku w drodze ugody. Jego Excel. minister skarbu oznajmił reskryptem z d. 20 października b. r. l. 27020, że nie może się zgodzić na zaprowadzenie reformy w opodatkowaniu mięsa, wedle której podatek pobierany od sztuki bydła miałby być wymierzonym także podług wagi rzeźniczej tego bydła i wedle której taryfa podatku konsumcyjnego od mięsa miałaby być ustanowioną dla każdego kraju koronnego z osobna podług przeciętnej ceny mięsa. Co się zaś tyczy zabezpieczenia poboru podatku konsumcyjnego od mięsa w drodze ugody ze stronami interesowanemi, to zarządzone zostały pod tym względem dochodzenia, a po ich przeprowadzeniu zostanie pomieniona kwestya wzięta pod ścisłą rozwagę i ocenienie ministerstwa skarbu.

Wskutek podania Wydziału powiatowego w Mościskach udał się Wydział kraj. do Namiestnictwa z przedstawieniem, ażeby doniesienia żandarmeryi odnoszące się do spraw policyjnych należących do zakresu działania władz autonomicznych przesyłano natychmiast odnośnemu Wydziałowi powiatowemu do dalszego zarządzenia.

Wydano okólnik do wszystkich Wydziałów powiatowych, ażeby pouczyły stacye szupasowe co do postępowania z rachunkami partykularnemi i wykazami majątkowemi; a chcąc tę manipulacyę więcej uprościć udano się do Namiestnictwa z propozycyą zaprowadzenia w tej sprawie takiego porządku, jaki istnieje już w innych krajach monarchii.

Podania Wydziału powiatowego w Horodence i 27 innych Wydziałów powiatowych o wyjednanie wpływu stanowczego dla delegatów Rad powiatowych przy komisyach rekrutacyjnych, udzielił Wydział Prezydyum Namiestnictwa podnosząc na nowo dawniejsze swe wnioski i przedstawiając najusilniej, ażeby rząd przyznał delegatom powiatowym stanowisko istotnych członków komisyi poborów wojskowych, a to z prawem wglądania we wszystkie akta poboru wojskowego i każdoczesnego zabierania głosu, tudzież z prawem odsyłania popisowych do superrewizyi, wreszcie z prawem stawiania wniosków, które gdyby przez politycznych i wojskowych noczelników komisyi poborowych na razie uwzględnione nie były, podlegać mają rozpoznaniu i rozstrzygnięciu wyższych władz poborowych.

Przyjęto do wiadomości zawiadomienie pana ministra sprawiedliwości, iż w podniesionej przez Wydział krajowy sprawie zaopiniowanych przez Wysoki Sejm w uchwale z dnia 25 maja 1875 zmian terytoryalnych przy podziale kraju na okręgi sądów powiatowych, wszystkie za stosowne uznane propozycye Wysokiego Sejmu w czasie odpowiednim uwzględnione zostaną.

Udzielono z pozostałego funduszu zapomogi z r. 1866 pożyczki powiatowi Podhajeckiemu w sumie 4000 złr. zaś powiatowi Sokalskiemu w kwocie 1000 złr. w. a.

Przesłano Wydziałowi powiatowemu w Sokalu kwotę 50 złr. celem rozdania jej między najuboższych pogorzelców gminy Zawiszni, gdzie dnia 28 października 1876 roku spłonęło 28 zagród włościańskich.

Z powodu interpelacyi w W. Sejmie na dniu 3go października 1874 r. podniesionej co do wysokości ogólnych kosztów leczenia jednego dnia w szpitalu lwowskim w porównaniu z kosztami w szpitalach wiedeńskich przekonano się, iż starania Wydziału krajowego o zmniejszenie wyżej wymienionych kosztów doprowadziły do pożądanego skutku.

Koszta te bowiem zmniejszyły się w r. 1875 o 4460 centów na każdym dniu leczenia, pomimo, że temi kosztami objęci są i obłąkani, których żywiono od 1 stycznia do 31 maja 1875 r. jeszcze w szpitalu głównym. Właściwą zaś miarę wysokości tych kosztów poda zamknięcie rachunku funduszu szpitalnego za rok 1876, w którym to roku obłąkanych w szpitalu głównym już nie było.

N. Pan mianował Dra Albina Padalewskiego w Zaleszczykach lekarzem batalionowym w galic. batal. obrony kraj. Nr 57 w Sanoku, Dra Gustawa Hammerschlaga lekarzem batalionowym w galic. bat. obrony krajowej Nr 52 w Krakowie, obu w stopniu lekarzy starszych i z charakterem poruczników, Ignacego Merkla zaś lekarza miejskiego i sądowego w Żurawnie, lekarzem asystentem w charakterze podporucznika w galic. batal. obrony krajowej Nr 55 w Rzeszowie.

Wiedeń 30 stycznia. Wczoraj rano przybyli do Wiednia ministrowie węgierscy Tisza, Szell, Wenckheim i Trefort i między godz. 12—1 mieli u NPana osobne posłuchanie. Bezpośrednio po posłuchaniu ministrów węgierskich NPan przyjmował wspólnego ministra skarbu bar. Hoffmanna. Po południu ministrowie złożyli wizytę prezesowi ministrów ks. Auerspergowi i ministrowi skarbu de Pretis. Ks. Auersperg konferował przez dłuższy czas z węgierskim ministrem skarbu Szellem. Wczorajsze pogadanki nie miały konkretnej podstawy, dopiero pierwsza wspólna konferencya miała się odbyć u bar. de Pretisa lub ks. Auersperga, dotąd bowiem nie oznaczono jeszcze dokładnie, ani miejsca, ani czasu. Ministrowie węgierscy pozostaną w Wiedniu najwięcej dwa lub trzy dni. W razie potrzeby zawezwani także zostaną do udziału w naradach kierownicy banku narodowego. Ministrom węgierskim towarzyszy radca ministeryalny Tarkowicz i szef sekcyi Matlekowicz. Dyrektor banku kredytowego Weninger przybył także do Wiednia.

— Wydział Izby deputowanych, któremu przekazano wniosek Dra Meznika co do opodatkowania stowarzyszeń zarobkowych, odbył dnia 26 b. m. posiedzenie w obecności radcy ministeryalnego Charteka. Przewodniczący Dr Klier, podniósł naprzód kwestyę, czy z uwagi na tę okoliczność, iż komisya obradująca nad reformą podatków ma także zastanawiać się nad sprawą opodatkowania stowarzyszeń zarobkowych, nie należałoby odroczyć obrad nad wnioskiem dep. Meznika aż do czasu, w którym komisya podatkowa poweźmie jakąś decyzyę. Dr Meznik wyraził zdanie, że istotnie należałoby się wstrzymać z obradami nad jego wnioskiem aż do czasu, w którym komisya podatkowa poweźmie stanowczą uchwałę nad przedłożeniem rządowem o opodatkowaniu stowarzyszeń zarobkowych. Do tego zapatrywania przychylili się wszyscy inni członkowie, i powzięto uchwałę, że obrady nad wnioskiem dep. Meznika należy odroczyć.

— Klub postępowy Izby deputowanych zmienił — jak wiadomo — swe statuta i wskutek tego powiększyła się znacznie liczba członków tego klubu. Obecnie zamierza ten klub żądać wyboru swych członków w znacznie większej liczbie do różnych komisyj. Sprawa ta doprowadziła już do nieporozumień, a obecnie, gdy mają odbyć się wybory uzupełniające do komisyi obradującej nad reformą podatków, stronnictwo wiernokonstytucyjne odbędzie naradę, w jaki sposób ma być załatwioną kwestya podniesiona przez klub postępowy.

— Rocznicę śmierci Deaka obchodzono w Budapeszcie d 28 z nadzwyczajną uroczystością. W sali akademii zgromadzili się członkowie obu Izb, ministrowie, arcybiskup Haynald, kilku innych biskupów i wiele innych dostojników krajowych i państwowych. W zastępstwie Najj. Pani przybyła hrabina Festetics. W sali ustawiono portret Deaka Prezydent akademii hr. Lonyay miał krótką mowę, w której podniósł, że Węgry nie mają wprawdzie ani Pantheonu, ani Westminsteru, ale zmarły, którego rocznicę śmierci obchodzimy, żyje w sercach całego narodu. Patryotyzm Deaka nie był płomykiem szybko gasnącym, był on bezustannem dążeniem ku dobru ojczyzny. Po przemówieniu hr. Lonyaya odczytał Antoni Csengery, najserdeczniejszy przyjaciel Deaka, mowę poświęconą zasługom Deaka jako męża stanu i obywatela. Po odczytaniu dwóch premiowanych poematów okolicznościowych zakończono uroczystość.

— Telegram z Zadaru doniósł wczoraj, że w sejmie dalmackim Ljubissa postawił wniosek wystosowania adresu do NPana z zapytaniem, czy obowiązuje jeszcze ostatni ustęp III art. patentu z 26 lutego 1861 r. i czy królestwo Dalmacyi pozostanie w związku z królestwami i krajami zastąpionemi w Radzie państwa na zasadzie ustawy państwowej z 21go grudnia 1867. W celu więc wyjaśnienia tej depeszy dodajemy, że ostatni ustęp art. III patentu lutowego brzmi jak następuje: „Jednak z powodu, że stanowczo nie rozstrzygnęliśmy jeszcze o stanowisku państwowem Naszego królestwa Dalmacyi do Naszych królestw Chorwacyi i Slawonii, wydana dla Naszego królestwa Dalmacyi ordynacya krajowa niezupełnie wejdzie teraz w życie.“

Sprawa wschodnia.

N. fr. Presse ogłosiła wczoraj treść protokołów konferencyjnych, utrzymując, iż protokóły te pochodzą z ministerstwa angielskiego; przypiski jednak, umieszczone w toku streszczenia wskazywały wybitnie na źródło tureckie i wiarogodność całego aktu podawały w podejrzenie. Więcej wiarogodnemi wydają się nam protokóły, jakie zaczyna ogłaszać *Augsb. Allg. Ztg.* Wprawdzie akta te stanowią już tylko materyał historyczny, zawierają one jednak kilka ciekawych szczegółów, idąc więc za tokiem myśli, podajemy je w streszczeniu:

Protokół pierwszego posiedzenia z 23go grudnia 1876 r.

Naprzód odczytano listę reprezentantów mocarstw, którzy złożyli swe pisma wierzytelne, a te dołączono do aktów konferencyi. Przewodnictwo oddano Sawfetowi baszy, który w krótkiéj a zręcznéj mowie podziękował za ten zaszczyt. Następnie przedstawił przewodniczący na sekretarza konferencyi Aleksandra effendego Karatheodorego i Mustehara, którym mieli być przydani Serkis effendy i Karol Mony.

Po tem zabrał głos Sawfet basza i odczytał długie *exposé* o stosunku Porty do powstania, do wojny z Serbią i Czarnogórą, do powstania bułgarskiego, do usiłowań pacyfikacyjnych mocarstw i obecnéj konferencyi. *Exposé* to zaczyna się powstaniem w Hercegowinie, uważa pierwszy wybuch w Newesinje za wypadek nic nieznaczący, wywołany przez zbiegów, którym w skutek interwencyi księcia czarnogórskiego dozwolono powrotu do kraju. Łatwą była rzeczą zgnieść siłą powstanie, zaraz w jego początku, atoli Porta unikając rozlewu krwi, starała się porozumieć z powstańcami. I to porozumienie łatwo można było osiągnąć, gdyby obce żywioły i obcy wpływ nie były ciągle podniecały powstania na nowo i gdyby mu nie przyszła z pomocą formalna konspiracya. Wiadomem jest, że powstanie w Hercegowinie utrzymywać się mogło, tylko w skutek poparcia ze strony Serbii i Czarnogóry, powstańcy pobici w każdéj potyczce, zbierali się mimo to znów w oddziały po za linią demarkacyjną obu księstw. Bandy powstańcze, wypędzone w jakimś punkcie do Serbii lub Czarnogóry, pojawiały się za kilka dni znów na innym miejscu i napadały sąsiednie dystrykta Bośni i Hercegowiny, a za każdym razem łączyła się z niemi wielka liczba Serbów, Dalmatyńców i Czarnogórców. Podczas tych niepokojów rząd cesarski kilkakrotnie podnosił głos, aby zbłąkanych sprowadzić na drogę obowiązku, przyobiecywał zaradzenie złemu, z którego zarzuty podnoszono i zapowiadał obszerne reformy. Umiano jednak zawsze obudzić nieufność w te przyrzeczenia, tak, że pozostały bez skutku dzięki sprzysiężeniu, które wymierzone przeciw bezpieczeństwu państwa ottomańskiego, stara się podtrzymywać wojnę domową.

W tem sprzysiężeniu widzi Sawfet basza związek przyczynowy powstania w Hercegowinie i wszystkich późniejszych wypadków i mówi daléj:

„Ponieważ walka wśród takich okoliczności toczyła się daléj, c. k. rząd Austro-Węgier wziął inicyatywę, aby zaproponować pewne reformy dla prowincyj powstałych; te propozycye nie były tego rodzaju iżby mogły spowodować zasadniczy opór ze strony Porty, ponieważ ujęte były w zakres instytucyi, które Porta dobrowolnie chciała zastosować do organizacyi administracyjnéj pomienionych prowincyj. Pomimo to rząd cesarski zwleka z przyjęciem ich w téj formie, jak były zrobione odpowiadając, że według jego zapatrywania system ten ustępstw na rzecz poddanych zbuntowanych sprzeciwia się celowi stłumienia buntu, owszem nadaje mu nowe siły i na nowo go zapala; że w końcu obawiać się można, iż powstańcy widzieliby w tym kroku, który zresztą wobec kosmopolitycznych przywódzców powstania pozostałby bez skutku, tylko nowy dowód sympatyi, wzmacniającéj w tem, aby pozostali na obranéj drodze oporu. Gdy atoli pomimo tych zarzutów, których słuszność późniejsze wypadki aż nadto potwierdziły, większość mocarstw sprzymierzonych obstawała przy tem, że proponowane środki są odpowiednie, wówczas Porta przyjęła propozycye hr. Andrassego, które sankcyonowane zostały przez *irade* cesarskie i stały się w ten sposób ustawą państwa.“

Exposé przechodzi daléj do rozbicia się tych usiłowań pacyfikacyjnych, przypisuje takowe nie niedbalstwu władz tureckich, które dozwalały, iż dzień za dniem upływał, a dane przyrzeczenia nie spełniały się, lecz „powszechnemu sprzysiężeniu.“ i tym śmiałym zwrotem przechodzi do powstania bułgarskiego, które również było wynikiem zorganizowanego spisku. Ruch bułgarski miał na celu ogólną rzeź muzułmanów i dla tego konieczną było rzeczą zgnieść go jak najrychléj i stanowczo. „W tem szukać należy słusznéj podstawy do ocenienia bolesnych epizodów wojny domowéj.“ Rząd turecki ubolewa nad temi pożałowania godnemi następstwami powstania bułgarskiego i robi wszelkie wysilenia, aby równocześnie z przywróceniem porządku publicznego, zagoić także rany, jakie wojna zadała.

Daléj *exposé* wspomina tylko pobieżnie o memoryale berlińskim, ponieważ ten nie był Porcie przedłożonym w formie urzędowéj, i przechodzi do wojny z Serbią i Czarnogórą, którą rozpoczęto przeciw Turcyi, bez uzasadnionego powodu i za którą odpowiedzialność spaść musi jedynie i wyłącznie na sprawców. Serbia pobita w całym szeregu potyczek zmuszoną była prosić mocarstwa o pośrednictwo, w skutek którego uzyskała zawieszenie broni.

Exposé kreśli następnie szkic nowych reform, które na zasadzie zupełnéj równości wszystkich poddanych ottomańskich, wprowadzone zostały do nowéj konstytucyi i kończy się odezwą do mocarstw, o przychylne poparcie w tym nowym ruchu reformatorskim.

Margr. Salisbury jest zdania, że konferencya nie ma się zastanawiać nad wypadkami przeszłemi, a w szczególności nad zajściami w Bułgaryi.

Jenerał Ignatiew podziela to zdanie, nie chce obudzać przykrych wspomnień i mniema, że wiele dałoby się zarzucić przedstawieniu pełnomocnika tureckiego.

Hr. Zichy zgadza się z pełnomocnikiem Rosyi i Anglii i wnosi, aby udzielić głosu hr. Chaudordy, który ma sobie poruczone przedstawić zapatrywania kolegów.

Hr. Chaudordy poprzedziwszy je krótkiem przemówieniem, składa propozycye umówione na przedkonferencyi i zaleca je pełnomocnikom tureckim do zbadania z prośbą, aby wkrótkim czasie zdanie swoje, co do tych projektów objawili.

Pełnomocnicy sześciu mocarstw wyrażają wspólne życzenie, aby odpowiedź nastąpiło jaknajrychléj, ponieważ zawieszenie broni upływa z dniem 1 stycznia.

Jen. Ignatiew proponuje przedłużenie zawieszenia broni o dni 14

Edhem baszcza zapytuje czy do propozycyi tej dodano także motywa.

Hr. Chaudordy robi uwagę, że dawniejsze depesze mocarstw zawierają już motywa; hr. Zichy zaś przypomina, że motywa obszernie są wyłuszczone w nocie hr. Andrassego z 30go grudnia 1875 roku Pełnomocnik włoski widzi dostateczne motywa w teraźniejszem położeniu powszechnem.

W téj chwili dały się słyszeć salwy działowe.

Sawfet basza oświadcza, że salwy te oznaczają ogłoszenie konstytucyi ottomańskiéj. „W téj chwili spełnia się akt wielki; zmienia on formę rządu, trwającą od sześciu wieków. Konstytucya, którą Sułtan obdarzył swoje państwo jest ogłoszoną. Rozpoczyna ona nową erę szczęścia i dobrobytu dla jego ludów.“

Pełnomocnicy wskazują, że idzie tu przedewszystkiem o utrzymanie pokoju i że najprzód trzeba się o to postarać, aby konstytucya mogła wydać pomyślne skutki.

Protokół drugiego posiedzenia z d. 28 grudnia 1876

Drugie posiedzenie zajmowało się po dłuższéj dyskusyi nad sprawdzeniem pierwszego protokółu, najprzód kwestyą zawieszenia broni. Zgodzono się w końcu przedłużyć rozejm do 1go marca 1877, czyli ściśle do północy ostatniego lutego. O uchwale téj zawiadomiono natchmiast w. wezyra, a jen. Ignatiew, jako dziekan ciała dyplomatycznego, zatelegrafował do książąt: czarnogórskiego i serbskiego, donosząc o uchwale.

Sawfet basza miał potem następującą mowę do pełnomocników: Reprezentanci Turcyi poczytali sobie za obowiązek zbadać z całą uwagą elaborat, przydzielony im na przeszłem posiedzeniu. Mogą oni dziś udzielić konferencyi w związku swe myśli, jakie w nich obudziło to badanie, zastrzegając sobie powrócić jeszcze później do rozmaitych punktów, których szczegółowego rozbioru chcą w téj chwili uniknąć.

Sądząc z umowy zawartéj między mocarstwami przychodzi się do przekonania, że zamiarem było zwołać konferencyę na zasadzie utrzymania nietykalności i niezawisłości państwa; że co się tyczy Serbii i Czarnogóry ma być utrzymanie *status quo ante* i że w sprawach prowincyj północnych Turcyi europejskiéj, staranie ma być ku temu zwrócone, aby nadać im taki system urządzeń lokalnych, zapomocą którego ludność miałaby pewną kontrolę nad swemi władzami miejscowemi i rękojmie przeciw ich samowoli; nakoniec, że porozumienia co do projektów hr. Andrassego miało być utrzymane.

W. Porta przyłączyła się do tego zapatrywania tem chętniéj, że takowe w zasadzie nie zdawało się jéj sprzecznem z przepisami traktatu z 1856 roku i z duchem obszernych reform, które zobowiązała się zaprowadzić w całym kraju.

Z tego stanowiska rzecz biorąc, nie mogą pełnomocnicy ottomańscy zataić, że w jednéj części elaboratu, odnoszącéj się do Serbii i Czarnogóry ze zdumieniem wyczytali propozycye nietylko odstąpienia terytoryum Czarnogórze, ale nadto odstąpienia Serbii pewnych miejscowości, które już dawniéj były przedmiotem pożądliwości rządu książęcego. Pełnomocnicy ottomańscy nie mogą tego zrozumieć, jak można propozycye te pogodzić tak z dawnemi zapewnieniami, jak i z wypadkami precedensu w téj sprawie, które okazały konieczność, aby W. Porta zabezpieczyła się szczególnie od strony Serbii przed powtórzeniem się niczem nie usprawiedliwionej napaści, jak obecna, która grozi państwu gwałtownem wstrząśnieniem pokoju.

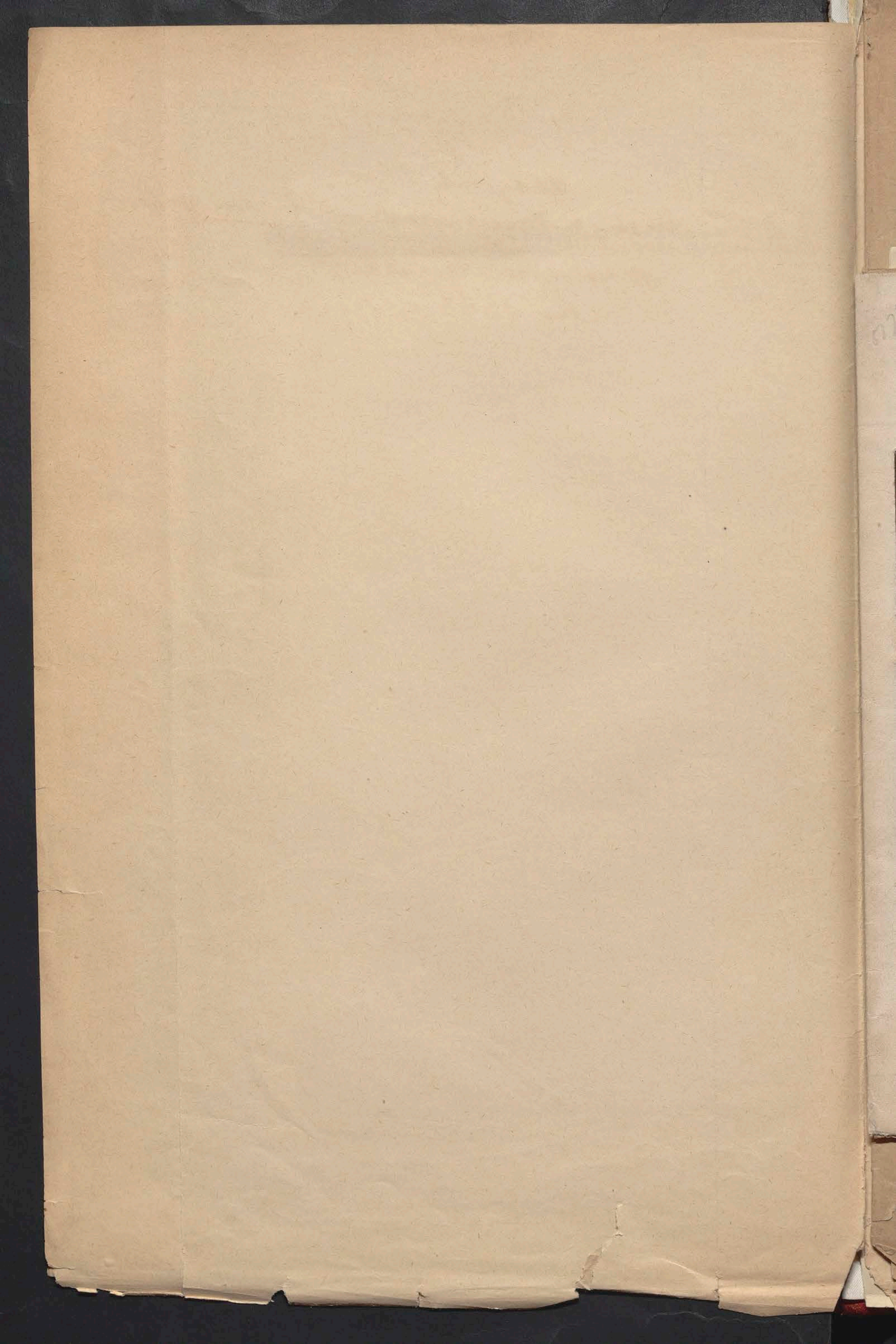
Mocarstwa znały dobrze zapatrywania Porty w tym punkcie — zapatrywania, co do ocenienia których zdała się ona zupełnie na poczucie prawa mocarstw. Oświadczenie przywrócenia *status quo* w ogólnych wyrazach zawarte w doniesieniu J. K. Mości królowéj W. Brytanii dozwalały rządowi cesarskiemu spodziewać się, iż mocarstwa będą skłonnemi, z środków proponowanych przez W. Portę w celu zapewnienia na przyszłość pokoju te wybrać, które zdają się najlepiéj odpowiadać położeniu; pełnomocnicy ottomańscy nie mogą się jednakże powstrzymać od uwagi, że część pracy poświęcona Serbii i Czarnogórze przechodzi zupełnie zakres oczekiwania i nadziei ich rządów.

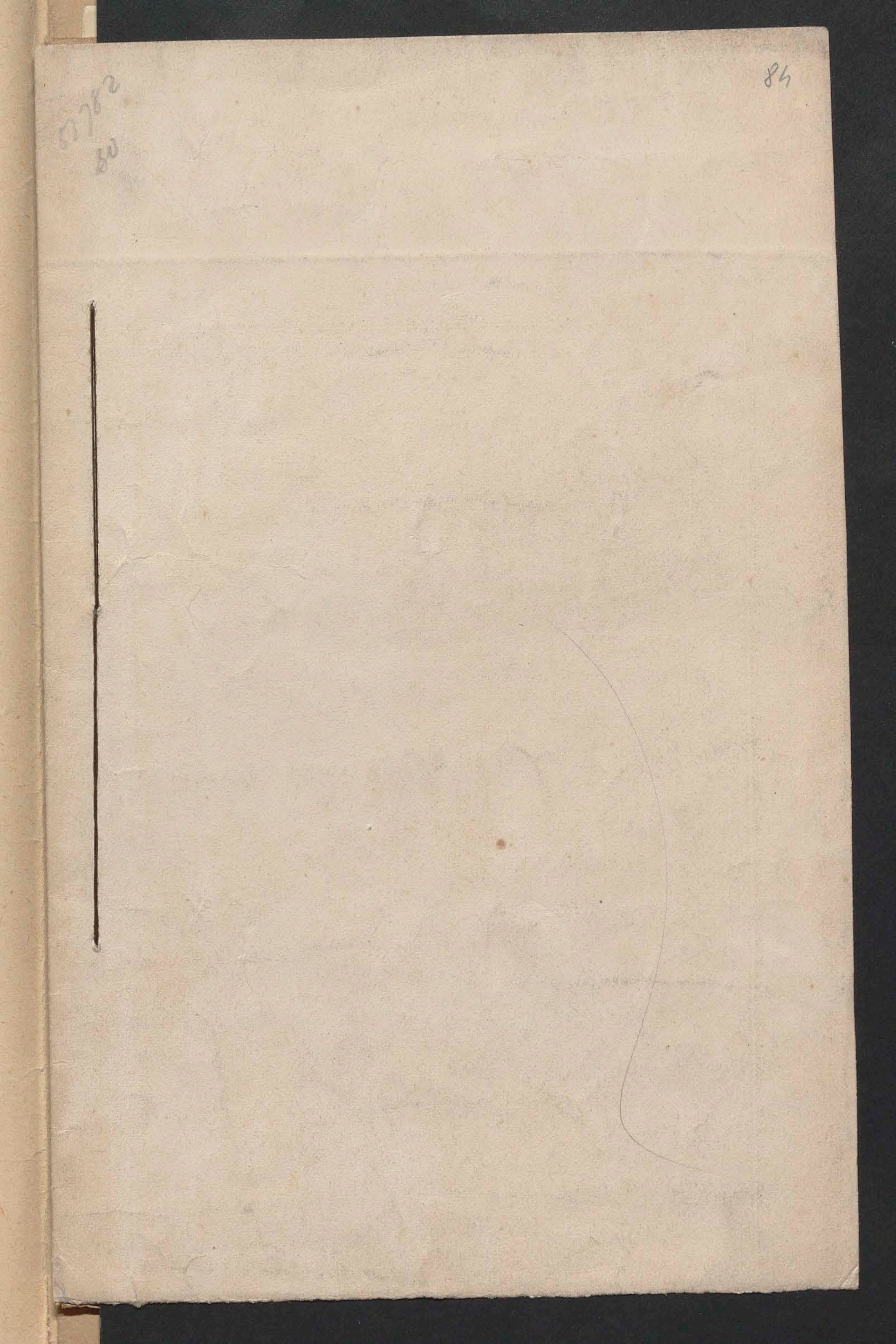
Co się tyczy organizacyi, która ma być nadaną trzem wilajetom głównéj gubernii, o których jest mowa w drugiéj części elaboratu, pełnomocnicy ottomańscy ubolewają, iż zmuszeni są analogiczne przedstawić uwagi. Obok dyspozycyj, skierowanych wprost do celu, jaki miano przed oczym, obok dyspozycyj których przyjęcie byłoby dla Porty tem łatwiejszem, iż zgadzają się zupełnie z liberalnemi zapatrywaniami rządu cesarskiego, oraz że nawet stoją daleko po za koncesyami, jakie mają być nadane wszystkim ludom państwa, na nieszczęście znajdują się także inne, które nietylko, że nie mają nic wspólnego z uchwalonym programem, lecz które zdolneby były udaremnić wszelkie usiłowania, jakieby rząd cesarski mógł zrobić chcąc je w zupełności pogodzić z moralnemi i materyalnemi wymogami nowéj konstytucyi, jak niemniéj z wymogami całego systemu rządowego, któryby się mógł utrzymać z widokami trwałości i postępu. Pod dyspozycyami do których się to odnosi, rozumią pełnomocnicy ottomańscy następujące ustanowienie komisyi międzynarodowéj, zaprowadzenie obcego korpusu żandarmeryi, lokowanie wojska w twierdzach, sposób mianowania gubernatorów, proponowany podział administracyjny, dyspozycye co do finansów i sprawiedliwości, przeniesienie kolonii Czerkiesów do Azyi itd. Przejęty gorącem życzeniem zrobienia wszystkiego, coby mogło zabezpieczyć pokój i pomyślność tych prowincyj, rząd cesarski z całą gotowością przyjmie każdy projekt, któryby był zdolnym przyczynić się do takiego rezultatu. Ale nie może dopuścić stanowczo żadnych kombinacyj, zdążających, jak jest o tem silnie przekonanym, do sprowadzenia zupełnie nowego stanu, któryby wzburzył umysły w całym kraju, zaaalrmował ludność, zawikłał aparat administracyjny wywołał i uwiecznił namiętne walki i starcia. Ze względu na przeważające argumenta i gdy do tego pomieniony elaborat wyzywa, uważali pełnomocnicy ottomańscy już przy pierwszem czytaniu za obowiązek zwrócić uwagę konferencyi na punkta przez siebie wskazane, które się streścić dadzą w tym kierunku, czy zdaniem pełnomocników mocarstw, nie byłoby słuszniéj liczyć się ze ścieśnieniami, które jednozgodnie uznano za prowadzące do celu, do którego wspólnie dążyć mamy.“

Jen. Ignatiew robi ze swéj swéj strony uwagę, że Serbia poddaje się zupełnie zapatrywaniom mocarstw i że mocarstwa wcale nie kwestyonują nietykalności Porty. Co się tyczy sprostowania granic Czarnogóry, to „zdaje się mu rzeczą naturalną, aby konferencya zajęła się położeniem pewnych z Czarnogórą graniczących dystryktów, które nawet w urzędowym roczniku państwa tureckiego, przytoczone są pod nazwą: dystrykta zbuntowane. Książę czarnogórski wykonywa nad temi dystryktami *de facto* całą realną władzę, korzystnem więc będzie, jeśli się tę władzę zamieni także na odpowiedzialną,“ W Serbii jest zamiar zachowania *status quo*; atoli chcielibyśmy przecież raz widzieć rozwiązane pewne sporne kwestye, wiecznie powtarzające się co do posiadania wysp na Drinie.

— Dzienniki rosyjskie niecierpliwią się niezmiernie usposobieniem obecnem prasy europejskiej, która zastanawia się dziś wyłącznie nad tem, jak sobie postąpi Rosya wobec trudności, spowodowanych bezskutecznem rozwiązaniem konferencyj konstantynopolitańskich, niezwracając bynajmniej uwagi na to, jaką postawę przybiorą inne mocarstwa europejskie, zdaniem dzienników rosyjskich — w równej mierze

Artykuły
Dr. J. Lustig w Mysłowicach, – o Szychie publikowan
w
Myslowitzer Grenzbote
z lat 1868 & seq.

Glatz.

nen
daß
ihn
führ
ließ,
bran
gut
Eine
der
ziehu
dasje
Oestr
zu m
die
An d
4 M
fungi
(law

IX.

Gegenüberstellung der Zustände in Myslowitz kurz vor und nach Eintritt der preußischen Herrschaft.

Von Dr. Lustig in Myslowitz.

Bei Bearbeitung der Geschichte von Myslowitz und dem damit verbundenen Quellenstudium hat sich mir die Ueberzeugung recht lebhaft aufgedrängt, daß es nicht das Genie und das Glück Friedrich des Gr. allein gewesen, welches ihn einen Angriffskrieg gegen das weit mächtigere Oestreich wiederholt führen und schließlich das schwer eroberte Schlesien bleibend behaupten ließ, sondern daß zum großem Theil die uralten soliden Institutionen des brandenburger, ursprünglich doch nur sehr kleinen, aber meistentheils sehr gut regierten Ländchens, die Mittel zu so bedeutenden Erfolgen boten. Eine Gegenüberstellung der hiesigen Zustände kurz vor und nach Eintritt der preuß. Herrschaft wird es klar machen, wie sehr Oestreich in dieser Beziehung schon damals gegen Preußen im Rückstande war, und wie sehr dasjenige Wirken der Staatsgewalt, das man Regierung nennt, sich in Oestreich sozusagen noch in der Kindheit befand, als es in Preußen schon zu männlicher Reife gelangt war.

Erwiesenermaßen war Myslowitz 1379 schon Stadt und hat, soweit die Nachrichten zurückreichen, stets eine demokratische Verfassung gehabt. An der Spitze der Verwaltung befand sich (1576) ein Rath, unter dessen 4 Mitgliedern das Bürgermeisteramt vierteljährlich wechselte. Neben ihm fungirte als zweite Behörde in der Stadt der Erbvogt mit seiner „Bank" (ławica), d. i. mit seinen Beisitzern (ławniki Schöffen, scabini), die ge-

wöhnlich Geschworene genannt werden, und deren Zahl in älterer Zeit (1590) 2 — 3 gewesen zu sein scheint. Die Thätigkeit des Erbvogts, an dessen Stelle in der 1. Hälfte des 17. Jahrhunderts — in Bendzin schon in der 2. Hälfte des 16. Jahrhunderts — der Landvogt bemerkbar wird, erstreckte sich über den Kreis derjenigen Gegenstände, die heutzutage der Polizei zufallen. Unter seiner Aufsicht stand das Gefängnißwesen, auch hatte er einen wesentlichen, wo nicht den hauptsächlichsten Antheil an der Criminaljustiz [1]). Die Geschworenen waren ihm untergeordnet. Sie hatten eine doppelte Bestimmung, indem sie, wie erwähnt, Beisitzer des Erbvogtes, später des Landvogtes waren, dem Rathe aber als Sachverständige nach allen möglichen Richtungen hin dienten. Sie wurden von demselben mit Ausführung von Bauten, Vermessungen, Schätzungen, Leichenbesichtigungen, Beurtheilung von Verletzungen u. s. f. beauftragt. Die Amtsdauer war bei den Rathsmitgliedern jedenfalls 1 Jahr, beim Landvogt unbestimmt, denn die Landvögte fungiren meistentheils mehrere Jahre. Das Gleiche scheint auch bei den Geschworenen der Fall gewesen zu sein. Die Wahl erfolgte durch die Gemeinde, die Bestätigung — wenigstens war es in der 2. Hälfte des 17. Jahrh. der Fall — durch die Grundherrschaft. Meistens finden die Sitzungen beider Behörden gemeinschaftlich statt; in der 2. Hälfte des 17. Jahrh. nehmen die Geschworenen, auch ohne den Landvogt, immer an den Sitzungen Theil.

Die Bevölkerung wie ihre Sprache war durchaus polnisch.

Die Bestimmung der genannten Behörden war die Regierung der Stadt im weitesten Sinne des Wortes, denn sie übten die Gerichtsbarkeit in ihrer höchsten Potenz, d. h. über Leben und Tod, aus, verwalteten die Polizei im Orte, sorgten für Schule, Kirche, Armenwesen, für Schutz der Stadt, Gefangenenwesen, kurz es gab fast keinerlei Verwaltungszweig, der nicht in den Händen der städtischen Behörden lag. Die Stadt bildete einen kleinen Freistaat (rzecz pospolita), wie sie sich oft nennt. Es fehlen zwar Nachrichten darüber, ob dieses heutzutage den Städten, wiewohl in engeren Grenzen, durch die Städteordnung wieder verliehene, sich sehr bewährende selfgovernement, auch hier gute Früchte getragen, doch ist nicht zu zweifeln, daß dies so lange der Fall war, als nicht die Eifer-

---

[1]) Vereinszeitschrift X, 213.

sucht des gesetzlicher Ordnung vielfach abgeneigten Adels dadurch geweckt wurde und er es für vortheilhaft erachtete, den Städten ihre Privilegien nach Möglichkeit zu schmälern und für sich auszunutzen.

Durch den Einfluß der Grundherrschaft, die eine Art Aufsichtsrecht führte, dessen ursprüngliches, jedenfalls nur geringes Maß nicht bekannt ist, namentlich der Mieroszowski's, unter denen Christoph während einer vieljährigen Besitzzeit einen großen Theil der 1617 getheilten, später sehr zersplitterten, ehemaligen großen Herrschaft M. an sich brachte und 1678 ein Majorat daraus bildete, sank die Selbständigkeit der Stadtbehörden ungemein, und unter Johann Christoph, dem Besitzer des Majorats, zur Zeit der Besitzergreifung Schlesiens durch Fr. d. Gr., waren die Stadtbehörden zu reinen Werkzeugen des Grundherrn herabgewürdigt, was den gänzlichen Verfall des wehrlosen Städtchens zur Folge hatte.

Wenn nun solcher Weise die Stadt für alle ihre Bedürfnisse vom geringsten bis zum größten selbst Sorge trug, was hatte dann die Regierung noch zu thun? Die Antwort ist einfach: sie zog ihre Steuern, Proviantlieferungen ein, nahm die ihr gestellten Recruten oder schon ausgerüsteten Mannschaften in Empfang und kümmerte sich um die Stadt nur soweit, als sie diese Angelegenheiten interessirten, in der Stadt befand sich daher auch nur ein einziger kaiserlicher Beamter, der Einnehmer des Grenzzollamts, dessen die Nachrichten 1642 das 1. Mal erwähnen. In den Patenten, so hießen die von Zeit zu Zeit hierher gelangenden, in böhmischer Sprache abgefaßten amtlichen Bekanntmachungen, sind die das Abgabenwesen betreffenden Verordnungen stereotyp, andere dagegen sehr sparsam. Am häufigsten wiederholen sich noch die Verordnungen wegen abzuhaltenden Dankgebetes bei der Geburt eines Erzherzogs oder einer Erzherzogin, sowie das Verbot von Lustbarkeiten und Tanzmusiken bei einem Todesfall in der kaiserlichen Familie. Ein Patent vom 5. Novbr. 1678 enthält 4 Punkte, deren erster die Proviantlieferungen bespricht, der 2. eine Mahnung bezüglich der abzuführenden verschiedenen Steuern enthält, der 3. vor der in Polen herrschenden Pest und deren Einschleppung warnt, der 4. den Beitrag zu den Privatausgaben des plesser Ländchens festsetzt. Myslowitz stand nämlich unter der freistandesherrlichen Regierung in Pleß, welche die Patente nach Anweisung des Königl. böhmischen Oberamtes in Breslau erließ, da Schlesien zu Böhmen und mit diesem

(seit 1526) zu Oestreich gehörte. Pleß bildete auch eine Instanz in Streitigkeiten zwischen der Bürgerschaft und dem Gutsherrn. Daß eine Appellation an das Oberamt in Breslau oder gar an den Kaiser selbst vorgekommen wäre, eines solchen Falles thun die hiesigen Schriften nie Erwähnung.

Um zu zeigen, wie das östreichische Regierungswesen sich kurz vor Eintritt der preuß. Herrschaft noch auf der ebenbezeichneten Stufe befand, wird folgendes Patent mitgetheilt: (Aus dem Böhmischen.)

„Patent, präsentirt am 23. (Januar) im J. 1732.

Wir entbieten den Landesständen Unserer freien Herrschaft Pleß Unseren Gnädigen Gruß und alles Gute.

Wohlgeborene, Ehrsame, Achtbare, Unsere Geliebte.

Weil pro termino der heil. Agnes des laufenden Jahres 1732 150 Gulden auf Militärbedarf auf Grund der Currende sub A ausgeschrieben sind, aus Unserer diesseitigen Herrschaft das Contingent, nämlich 2267 Guld. 55 Kr. beträgt und dieser bezeichnete Termin sich nähert, daher legen wir die Subrepartition sub B zu dem Zwecke bei, damit jeder seine Schuldigkeit wahrnehmen und in der zugemessenen Zeit zur Vermeidung der Execution ausführen kann.

Zum 2. machen wir auch bekannt, bezügl. einer andern Currende sub C, in welcher Weise die in's hiesige Land zur Einquartierung bestimmten Regimenter auseinandergelegt werden sollen.

Zum 3. auf Antrag des schles. Fiscals tit. Anton Ignaz Felbiger wird die Herstellung der Wege und Landstraßen, ebenso der Brücken unaufschiebbar unter Verfall in die ausgesetzte Strafe strengstens anempfohlen und wie in diesem Maße in Hinkunft vierteljährlich von den Behörden und Regierungen an das Hochlöbliche Königl. Oberamt Berichte abgesandt werden sollen, das Alles werdet Ihr des Weiteren aus der Currende sub D. entnehmen, daß auch in die bekannte Strafe von 100 Ducaten keiner verfallen möchte, daher empfehlen wir gnädig, so auch nachdrücklich, ihr möget alle Wege, Landstraßen und Brücken auf euren Gütern ohne jeglichen Verzug gehörig herstellen lassen.

Zum 4. geben wir euch zu wissen, was für gedruckte Patente das Hochlöbl. Königl. Oberamt sub E rücksichtlich der im türkischen Reiche und dem venetianischen Dalmatien grassirenden Seuche unter Beifügung eines Receptes, welches bei der im Reiche grassirenden Viehkrankheit bewährt gefunden worden, bekannt zu machen nöthig befunden, weshalb wir nämlich ferner befehlen, ihr möget, vorzüglich aus Polen, auf euren Grund keine Zigeuner und verdächtige Juden und solche Waaren, durch welche das contagium in's Land eingeschleppt werden könnte, nicht durchlassen, insbesondere sorgsame Achtung darauf

haben, und in diesem Maße alle Vorsicht anwenden, wie ihr auch fragliches Medicament, so lange noch irgendwo Hornvieh fallen sollte, anwenden möchtet.

Zuletzt legen wir diesem Patent bei einen Auszug der Abgabenreste sub F, wie viel ein jeder (Gutsbesitzer) mit seinen Unterthanen zur Landeskasse (in Pleß) bis Ende des verflossenen Jahres 1731 restirt mit der hinzukünftigen Weisung, ihr möget die Reste, welche den in das diesseitige Land einmarschirten Regimentern angewiesen sind und unaufschiebbar bezahlt werden müssen, ohne jede Zögerung zu Händen des angesetzten Einnehmers absenden und die militärische Exekution und meinen scharfen Befehl nicht abwarten.

Dies alles zur Sache. —

Gegeben auf dem Plesser Schlosse am 16. Jan. 1732."

Wie ganz anders gestalteten sich diese Verhältnisse nach Eintritt der preuß. Herrschaft. An die Stelle der freistandesherrlichen Regierung trat als Bevollmächtigter der Staatsregierung der Landrath, damals Graf Solms, des neu gebildeten Plesser Kreises, zu dem auch M. gehörte und der ungefähr das Gebiet der damaligen Herrschaft Pleß, lateinisch immer „dominium Plessnense"[1]) genannt, umfaßte. Der Landrath war von jetzt ab das vermittelnde Organ zwischen Staatsregierung, damals die Kriegs- und Domainen-Kammer in Breslau, und der Kommune. Er hatte für richtige Ausführung der Königlichen Verordnungen zu sorgen und war der nächste Vorgesetzte des hiesigen Magistrats. Von ihm konnte die Stadt den bis dahin vergeblich gesuchten Schutz gegen die Uebergriffe des Grundherrn, wie überhaupt jeden möglichen Beistand erwarten. Zur Veranschaulichung des Unterschiedes zwischen den österreichischen Patenten und den preuß. Verordnungen die mit Beginn des J. 1743 in deutscher Sprache hierher gelangten, hier aber nur in polnischer Sprache auszugsweise vorhanden sind, werden die ersten preuß. Patente — welche Benennung hier noch gebraucht wird — obgleich wahrscheinlich schon jetzt, wie es später der Fall war, die amtlichen Bekanntmachungen Currenden hießen — nachstehend mitgetheilt:

„Patent, präsentirt den 23. Febr. im J. 1743.

A. Wem Unrecht geschehen, der möge sich an's Oberamt (jedenfalls ist die an seine Stelle getretene Kriegs- und Domainen-Kammer gemeint) oder an das Breslauer Consistorium (?) wenden.

---

[1]) Vereinszeitschrift IX. 77.

B. Man verlangt von der Herrschaft Pleß 60 Rekruten, gesunde Leute im Alter von 17—35 J. nach beigegebenem Maß.

3. Wer an Se. Majestät den König in irgend einer Angelegenheit eine Bittschrift einreichen will, soll Datum und Jahr, seinen Wohnort und Character, Beinamen und Vornamen angeben.

4. Der ausgeschriebene Beitrag pro re fortificatoria soll nach Abzug dessen, was schon darauf bezahlt worden, binnen 8 Tagen bei Vermeidung der Execution gezahlt werden.

5. Zu diesem Zwecke wird eine Aufstellung aller Abgabenreste und der domesticalia (?) bekannt gemacht, damit jeder, der sich darin (in der Aufstellung) überbürdet glaubt, in der Plesser Landeskasse reclamirt.

Auf dem Plesser Schlosse."

„Patent, präsentirt in Mysl. den 20. April 1743.

Auf Befehl Sr. Majestät des Königs von Preußen rc.

1. betrifft 2 neuverliehene Jahrmärkte der Hauptstadt Schlesiens, Breslau.

2. Gespinstordnung in Preußisch-Schlesien.

3. enthält die, fremden Handwerkern und Fabrikanten ertheilten Freiheiten, die sich in Schlesien niederlassen wollen.

4. Scharfes Verbot des Schießens bei Hochzeiten oder andern Lustbarkeiten auf Dörfern, wo die Dächer gewöhnlich mit Stroh gedeckt sind.

5. Kartell oder Uebereinkommen zwischen Sr. Majestät dem König von Preußen, unserem allgeliebtesten Herrn, und dem Kurfürsten von Baiern, betreffend die gegenseitige Auslieferung der Deserteure.

6. die den Schwenkfeldianern ertheilte Freiheit, sich in Preußen niederzulassen."

„Im J. 1743 d. 13. Juni präsentirtes deutsches Patent Sr. Maj. des Königs, aus welchem die einzelnen Punkte polnisch ausgeschrieben worden."

1. Niemand soll mit Galmei handeln, bei Strafe von 2000 Ducaten.

2. Es soll kein Getreide nach Polen verkauft werden, auch nicht auf die Seite (Land) der Königin (von Ungarn, Maria Theresia).

3. Daß erkranktes Vieh weit von der Straße vergraben werde.

4. Keinem Offizier soll Vorspann gegeben werden, der nicht einen Breslauer Paß hat."

„Patent, präs. den 24. Juni 1743.

1. Das Salz soll bei Strafe nur in den königlichen Niederlagen genommen werden.

2. Wer von Handwerkern oder sonstigen Arbeitern nach Glogau gehen will, kann sich an einem gewissen Orte anbauen und wird 10 Jahre Freiheit genießen. Der Ort soll Neustadt heißen.

3. Wer einen Deserteur erblickt, soll ihn gefangen nehmen. Alle 4 Wochen soll hierüber berichtet werden.

4. Tuchmacher, welche anstatt des Handwerks Kaufmannschaft treiben, sollen vollkommen auslernen.

5. Wer in der Wiener Lotterie ein Kapital hat, soll sich binnen 8 Tagen beim Grafen Solms melden.

6. Wer nach Polen auswandern will, soll sich beim Grafen Solms melden.

7. Jeder soll, soweit seine Grundstücke reichen, die Wege bessern.

8. Wer wahrnimmt, daß Leute in das Land der Königin (Maria Theresia) auswandern, soll dies zur Anzeige bringen."

Die angeführten Patente reichen hin, um deren große Verschiedenheit von den österreichischen darzuthun. Während dort das Abgabenwesen die Hauptrolle spielt, andere Verordnungen, für deren richtige Ausführung Niemand verantwortlich ist, nebenhergehen, spricht hier nur das erste Patent von Abgaben-Resten, in den folgenden, hier angeführten kommt dieser Gegenstand gar nicht, sonst aber nur selten vor, weil die richtige Abführung der Steuern als selbstverständlich betrachtet wird. Dagegen lassen sich die andern Punkte sehr speciell auf die Verwaltung ein und hierin liegt der große Unterschied zwischen den früheren österreich. und dem jetzigen preuß. Verwaltungswesen, oder der Regierung. Zunächst ist der Landrath dazu bestimmt, für die pünktliche Ausführung Sorge zu tragen, und daß dies wirklich geschah, werden wir weiter unten mehrfach wahrzunehmen Gelegenheit haben.

Wenn die preuß. Herrschaft, die am hiesigen Orte, wahrscheinlich in ganz Schlesien, erst mit Anfange des J. 1745 recht in Kraft tritt, sich mit der Verordnung einführt: Wem Unrecht geschehen u. s. f., wie sie dies an der Spitze ihres ersten Patents in dem neu erworbenen Lande thut, so wird wahrscheinlich jeder Eroberer gleiche oder ähnliche Mittel anwenden, um die Sympathieen der neuen Unterthanen zu gewinnen, man läßt es jedoch in der Regel bei der Aufforderung bewenden und giebt sich selten die Mühe etwaige Klagen wirklich, wie dies hier geschah, zu beseitigen. In Folge eingereichter 15 Beschwerdepunkte gegen den Grundherrn ist vom Landrath Solms „mit vieler Mühe" am 2. Febr. 1744 ein Vergleich zu Stande gebracht, und am 17. März von der Bresl. Kriegs- und Domainen-Kammer bestätigt worden, der noch bis in die 50er Jahre dieses Jahrhunderts Geltung hatte und erst durch die in den 40er und

50er Jahren erfolgte Ablösung der Holzservitut seine Wirksamkeit verlor, man sieht also, daß die Arbeit keine oberflächliche war, die sich nur vorübergehender Wirkung erfreut hätte. Fiel jener Vergleich, der hier unter dem Namen „Complanation" als ein Palladium betrachtet wurde, für die Stadt auch lange nicht so günstig aus, als man es gewünscht hatte, so bildete er doch eine Grundlage für die Gerechtsamen der Bürger, an welcher es bis dahin gemangelt hat, weil über kein einziges Recht mehr eine Urkunde vorhanden war.

Am 14. November hat die Regierung eine Nachweisung der städtischen Behörden verlangt und es wird der Bürgermeister, der Landvogt, 2 Rathmänner, 3 Geschworene, noch eine Person, wahrscheinlich der Instigator (öffentlicher Ankläger, Staatsanwalt)[1], und der Stadtschreiber genannt. Wie trostlos aber sieht es mit dem hiesigen Handwerkerstande aus, der nach einer ebenfalls für die Behörde bestimmten Nachweisung vom 14. März 1744 nur besteht aus: 2 Tuchmachern, 2 Schuhmachern, 1 Schneider und 1 Kürschner. Unter dem 10. Juli 1744 wird eine Nachweisung der hier existirenden Juden gegeben. Von den hier wohnenden 5 Familien repräsentiren 3 den hiesigen, aber so kümmerlichen Kaufmannsstand, daß man versucht ist an der Richtigkeit der über denselben gemachten Angaben zu zweifeln. In einem Patent vom 17. Dezember 1743 wird der Vertreter des neugegründeten Physicats, Dr. Hausleutner in Pleß, den Kreisinsassen empfohlen, „wer ihn brauchen möchte." Es folgen außerdem noch medicinisch-polizeiliche Anordnungen — alles Einzelheiten, um welche sich die frühere Regierung nie gekümmert hat.

Zur Hebung des sehr gesunkenen Städtchens werden demselben verliehen:

1) durch Kammerrescript vom 10. Juli 1744 ein Viehmarkt, desgl. durch Kammerrescript vom 10. October 1746 3 Viehmärkte, nachdem die Stadt zu den seit ältesten Zeiten hier bestandenen 3 Jahrmärkten 4 neue erhalten hatte.

Die Regelung der Beziehungen zur Grundherrschaft, die Unterstützung, welche durch die allgemeinen Verordnungen auch dem hiesigen Gewerbe

[1] Gesch. v. Mysl. S. 349.

zu gute kam, die Besserung der Erwerbsquellen durch Verleihung der Jahrmärkte und dergl. mußten eine Hebung des Wohlstandes zur Folge haben, wenn nicht der auf dem Fuße folgende 2. schlesische Krieg eine Unterbrechung ihrer wohlthätigen Wirkungen verursacht hätte. Schon am 28. Oktober 1744 erscheint wieder ein Patent der Königin Maria Theresia, in welchem sich, nebenbei bemerkt, ein unverkennbar warmes Interesse für das frühere Herrscherhaus kundgiebt; es lautet:

„Gedrucktes Patent Ihrer Majestät der Frau Maria Theresia, der Königin, unserer, unser Aller von Gottes Gnaden, allergnädigsten Herrin, in welchem sie ihren Schutz verspricht uns Allen, Ihren Unterthanen, doch konnte sie unter dem Einfluß verschiedener Drangsale uns mit ihrer unerschöpften Gnade nicht beschützen, aber jetzt sollen wir unter Gottes Beistand die Hoffnung auf ihre Gnade festhalten rc.“ Sehr trocken dagegen heißt es in einem Patentauszug vom 21. Juli 1744, die Steuern möchten so wie zu Zeiten des preußischen Königs gezahlt werden und die Accise „iak zaprusa, wie unter dem Preußen,“ bestehen bleiben. Das, wie man es heut zu Tage zu nennen pflegt, „stramme preußische Regiment“ mag, obschon seine Tüchtigkeit anerkannt wurde, nicht gefallen haben, nächstdem daß eine Anhänglichkeit an das frühere Herrscherhaus in neu eroberten Ländern in höherem oder geringerem Grade überall angetroffen wird.

Trotz dieser durch den 2. schlesischen Krieg eingetretenen Störung bemerken wir doch in der Zunahme des hiesigen Handwerkerstandes, der 1747 schon 11, 1749 außer den Bäckern 15 Meister zählt, eine lediglich auf Rechnung der preußischen Regierung zu setzende Hebung des Städtchens.

Aus der Zeit des 7jährigen Krieges sind nur sparsame Nachrichten vorhanden, denen zufolge noch 1762 Steuern an den Freind gezahlt wurden, der Druck der feindlichen Occupation also noch auf dem Städtchen lastete.

In die Zeit des 7jährigen Krieges fällt auch der sehr wichtige Waldprozeß, den M. 9 Jahre lang gegen die Grundherrschaft mit ungünstigem Erfolge geführt hat; endlich wurde es am 31. Mai 1758 von einer verheerenden Feuersbrunst heimgesucht — Calamitäten, die seinen völligen Ruin herbeiführen mußten. Nichtsdestoweniger finden sich im Abgaben-

register von 1761 80 Contribuenten, jedenfalls weit mehr als bei Eintritt der preußischen Occupation, den Propst mit eingeschlossen, unter der 81. Nummer stehen die propsteilichen Unterthanen, ihre Zahl jedoch nicht angegeben; neu hinzugekommen sind 9. Es waren also die ungünstigsten äußeren Verhältnisse nicht im Stande, die Wirkungen der guten Regierung ganz zu entkräften und den Zuwachs der Einwohnerschaft zu verhindern.

Man würde irren, wollte man glauben, daß Friedrich d. Gr., nachdem er durch dreimaligen Krieg sich im Besitz von Schlesien hinlänglich befestigt hatte, nichts weiter that, um das Land seiner Monarchie zu assimiliren, im Gegentheil entwickelten die Behörden jetzt wenn möglich eine noch größere Thätigkeit. Alle Verwaltungszweige wurden einer weiteren Verbesserung unterworfen, wie namentlich die städtische Verwaltung, Justiz- und Unterrichtswesen. Alle 3 Jahre mußte ein Etat aufgestellt und der Kriegs- und Domainenkammer zur Bestätigung eingereicht werden. Die Jahresrechnungen wurden durch einen königlichen Calculator sehr eingehend im Beisein der Deputirten geprüft. Letztere bildeten eine den Stadtverordneten ähnliche, früher hier nicht gekannte Vertretung, die jedenfalls durch die neue Regierung geschaffen, in den 60er Jahren zum Vorschein kömmt. Das Handwerk, auf's Nachdrücklichste unterstützt, nahm einen außerordentlichen Aufschwung, und wenn bei Beginn der preuß. Herrschaft dessen gänzlicher Verfall constatirt worden, so haben wir jetzt Gelegenheit, sein Aufblühen zu bewundern. 1775 befinden sich hier nicht weniger als 59 Handwerker, darunter allein 12 Weber, weil die Regierung vorzugsweise bemüht war, die Leinwandfabrikation zu heben. Da Friedrich d. Gr. auch die Seidenindustrie in Schlesien einführen wollte, so mußten Maulbeerbäume angepflanzt und jährlich über deren Bestand berichtet werden. 1776 existirten hier 33 Stück. Außerdem wurde eine Baumschule angelegt und zur Beaufsichtigung ein Plantagenaufseher angestellt. Unter dem 31. Mai 1764 schreibt Landrath von Skrbenski an den Magistrat: „der Bericht wegen der Baumschule und wegen der gepflanzten Bäume ist vollkommen gutt, es ist nur dahin zu sehen, daß alles ordentlich gemacht wird. Nur muß ich noch Nachricht haben, welche Nummern und wie viel der Herr Probst und

ieder seiner Häußler, so nahmentlich aufzuführen, von denen 200 Stangen an der Nicolaier Straße übernimmt."

Es würde zu weit führen, sich über alle getroffenen Verbesserungen zu verbreiten, an den hier erwähnten soll nur gezeigt werden, wie der Regierung der unbedeutendste Gegenstand nicht entging und sie jede Gelegenheit wahrnahm, um Ordnung herzustellen und des Landes Gedeihen zu fördern. Unsterbliches Verdienst hat sich Landrath von Skrbenski, erweislich von 1749—86 im Amte, um das hiesige Städtchen erworben, dem er stets mit Rath und That väterlich beistand.

Friedrich dem Großen wird zwar keine Vorliebe für die deutsche Sprache nachgerühmt, indessen lag und liegt noch das Germanisiren im System der preuß. Regierung, sie muß es, will sie anders in den ihr untergebenen Ländern die zum Regieren erforderliche Einheit herstellen. Schon oben haben wir gesehen, daß die Patente, anstatt wie früher in böhmischer, jetzt in deutscher Sprache erschienen; der briefliche Verkehr der Behörden mit der Stadt, der unter der österreich. Regierung zu den Seltenheiten gehörte, da alles durch die Patente vermittelt wurde, fand ebenfalls in deutscher Sprache statt. Landrath Graf Solms schreibt unter dem 22. Dezember 1743, indem er dem Magistrat für die abzuschließende obenerwähnte „Complanation" den Termin anzeigt: „Als habe solches hierdurch dem Magistrat bekannt machen wollen, womit derselbe durch Deputirte vor der Commission erscheine und zugleich einen unter sich ausmache, der die Beschwerden d e u t s c h proponiren könne." Unter dem 5. Juni 1764 rescribirt die Kriegs- und Domainen-Kammer in einer Myslowitz betreffenden Angelegenheit an den Landrath v. Skrbenski: „Uebrigens habt Ihr zukünftig denen in Pohlnischer Sprache gefaßten Beylagen Euerer Berichte sofort eine deutsche Uebersetzung beizufügen." Am 28. Juni 1766 ist von dem hiesigen „deutschen Schulmeister" die Rede und am 10. Oktober 1779 wird mit dem neuangestellten Schullehrer ein Vertrag abgeschlossen, laut welchem er in der neuerbauten Schule „in der Religion, Lesen, Schreiben und Rechnen, und absonderlich in der deutschen Sprache," unterrichten soll. Auch wurden stockdeutsche Beamte hierhergesetzt, wie sich namentlich solche unter den Grenzbeamten, damals gardes à pied und à cheval genannt,

finden. Denn daß z. B. einer derselben statt Protokoll „Brodokoll" schreibt, wird ihn als Sachsen hinlänglich characterisiren, auch verrathen die Namen Möller, Dietrich, Semper, Morretig, Hanisch, Lindner u. s. f. keine polnische Abstammung.

Trotz dieser Umstände ist M. überwiegend polnisch geblieben, bis 1844 der hier begonnene Eisenbahnbau eine Menge Deutscher nach dem Orte brachte, und wie mit einem Schlage die deutsche Sprache, selbst bei der hiesigen polnischen Bevölkerung, wenigstens dem jüngern Theil derselben, allgemein in Gebrauch kam.

Die angeführten Thatsachen werden genügen, um den Unterschied zwischen der österreichischen und preußischen Regierung darzulegen, sie werden es aber auch erklärlich machen, wie die unbedeutende Markgrafschaft Brandenburg sich nach und nach zu einer Monarchie ersten Ranges erheben und erweitern konnte.

Noch einmal sollte mir bei meinen Forschungen Gelegenheit werden, von der außerordentlichen Organisationstüchtigkeit Preußens in einem neu erworbenen Lande, Ueberzeugung zu gewinnen. Als ich nämlich, nicht ohne Mühe, die Erlaubniß erhielt, das Bendziner Archiv — wenn man einen auf dem Boden über dem Magistratsbureau liegenden Haufen alter Papiere so nennen darf — behufs Erlangung von Nachrichten über Myslowitz zu durchsuchen, lief mir ein preußisches Currendenbuch aus den ersten Jahren dieses Jahrh. in die Hände, welches in dem seit der letzten Theilung Polens (1795) preußisch gewordnen Bendzin, in gleicher Weise wie wir es oben gesehen haben, die eingehendsten Verordnungen für die mannigfachsten Verwaltungszweige enthält. Ist mir auch der Zustand der Bendziner Verwaltung vor Eintritt der preußischen Herrschaft nicht bekannt, so darf doch vermuthet werden, daß in einem Lande, welches nicht ohne Mitschuld der Nation sowie ihrer Regierung seine Selbständigkeit eingebüßt, jene Verwaltung kaum sehr musterhaft gewesen sein wird, und ohne den Vorwurf der Ruhmredigkeit könnte die preußische Regierung behaupten, daß die Physiognomie dieses Landes, wenn es der Tilsiter Friede (1807) nicht bald wieder von Preußen getrennt hätte, eine andere geworden wäre, als sie heute ist.

91

okoll"
rathen
indner

n, bis
ch dem
lbst bei
eil der-

rschied
en, sie
rkgraf-
ranges

werden,
einem
ämlich,
wenn
Haufen
n über
us den
letzten
Weise
en für
er Zu-
rrschaft
Lande
g seine
aft ge-
nte die
Landes
sen ge-

Königreich Böhmen.

Maasstab von 1/4 1/2 3/4 1 geogr. Meile; zu 1969, o5 Preuss. oder Rheinl. Ruthen.

Gest. v. Wilh. Brose.

emming in Glogau.

Richtigstellung

Dr. J. Lustig in seinem ausgezeichneten Werke: Geschichte der Stadt Myslowitz, pag. 311. citirt u. ergänzt nach seinem Sinn, das Denkmal der Catharina Salomo:

„C. (cubat?) Catharina Koztowna z Gorswkie Salomonowna, vidua o. g. (omnibus gratiis) Nicol. Salamonis haered. bonor. Mislovicen. uxor devotissima, quae in honorem divae Catharinae et S. Annae titular. eccleāe Miclovic et sufra: aāe suae 700 tal. p. obligat in erect. expr. dedit 1614. p. mem. posuit pastor eccl. an. 1742."

Mit der deutschen Übersetzung:

„Hier liegt (?) Katharina geb. Koztowska von Gorswkie Salomon, Wittwe des Nicolaus Salomon, sel. Angedenkens (?) Erbherrn der Myslowitzer Güter, frömmste Gattin, welche zur Ehre der heil. Katharina und der heil. Anna, der Patronin der Myslowitzer Kirche, und zu Fürbitten für ihre Seele 700 Th. durch Verbindlichkeit, welche in der Stiftungsurkunde ausgedrückt ist im Jahre 1614 gegeben hat. – Zum Andenken hat errichtet der Hirt der Kirche im Jahre 1742."

Hier ist zu bemerken:

Das C ist ein G. u. bedeutet Generosa.

z Gorswkie soll heissen z Gorzkwie (Genitivus von Gorzkiew, – auch Korzkiew) ein Dorf in Polen unweit von Krakau, das die Koztowski werden besessen haben, u. von dem sie sich vielleicht geschrieben haben.

o. g bedeutet nicht omnibus gratiis sondern olim generosi (des seeligen Adeligen.)

in honorem divae Catharinae ... et sufra. aāe suae heisst in honorem et in sufragium animae suae

Diese Berichtigung bezieht sich auch zur deutschen Übersetzung, mit dem Bemerken, dass pastor ecclesiae einfach den Pfarrer bedeutet.

Wir haben hier also mit der Wittwe des Generosus Nicolaus Salomo de armis Cygnus, haeres in Myslowice zu thun, mit der Generosa Catharina Kozlowna (Tochter des Koziel, - oder Kozlowski de Korzkiew vel Gorzkiew de armis Nowina, - den was Dr. Luchs für eine Lyra hält ist der Kesselhenkel, in dem ein Schwert gestellt ist.

Polnische Wappenbücher kennen keine Kozlowski d. a. Nowina aber d. a. Jastrzębiec, d. a. Kozlowski, d. a. Lis u. als Schlesisches Geschlecht d. a. Wieża (Turris) im Oppelner u. Ratiborer Herzogthum.

Eine sehr genaue Abschrift, mit der genau wiedergegebenen unstätten Ortographie, liegt hier bei.

Krakau den 14t. Decemb. 1898

Graf Stanislaus Mieroszowski
Fideicommissbesitzer u.
k.k. Regierungsrath a/D.

94

Cytaty więcej mówiących o Mysłowiczanach
z Dzieła
Geschichte der Stadt Myslowitz
in Ober Schlesien
von Dr. J. Lustig
Myslowitz – bei Schäfer 1867.

95

Beuthen O/S. den 30. April 1874.

Hochwohlgeborener Herr Graf!

Verzeihen Sie Hochgeneigtest, wenn wir Ihr werth-
geschätztes Schreiben so spät beantworten, es ge-
schieht ohne unseren Willen. Es thut uns sehr
leid, Ihren Wunsch nicht erfüllen und Ihnen Exem-
plare des Myslowitzer Stadtblattes zusenden
zu können, in welchem über die Majorats-
herrschaft Myslowitz geschrieben wurde, indem
wir nicht mehr im Besitze auch nur eines
einzigen Exemplares sind. Wir wandten
uns nun an den Lehrer Herrn Winckler
in Tarnowitz, welcher die historischen Nachrichten
gesammelt und uns damals zum Drucke
in oben genanntes Blatt übergab, allein die-
ser Herr war so gelaunt, und hat bis heute
unsere Anfrage bei ihm nach diesen Blättern
nicht beantwortet. Dies ist der Grund,

weshalb wir Euer Hochwohlgeboren so spät antworten. Wir werden uns noch Mühe geben und Ihnen diese Blätter noch zu verschaffen suchen, allein es ist wenig Aussicht auf Erfolg, da die genannten Blätter damals wenig Interessenten fanden und in nur ganz geringer Auflage gedruckt und verteilt worden sind. –

Zu ferneren Diensten stets gern bereit zeichnen Euer Hochwohlgeboren

ganz ergebenste

R. Hylezol & Co.
(R. Feist.)
typo-lithographische Schnellpressen-Druckerei.

Geschichte der Stadt Myslowitz in Ob. Schlesien
von Dr. J. Lustig
Myslowitz. Com. bei S. Schäfer
1867.

Quellen Protocollbücher 7. Foliobände.
pag 3. der Band 7. ... die Abschrift eines Briefes des
Christoph Mieroszewski vom 25/10 1661.

Allgem. Gschte

pag 23.24. Kupuje Stanisław Salomo de Benedyk-
towice (Krzywy Turzonów) Mysłowice od Jana
Turzo de Bethlem falva pana na Wołaniu, Steina
i na pszczynie. –

pag 31. Sobieskiego na granicy przyjmowali 1683 fran-
ciszek Euzebiusz Hr. Oppersdorf Landeshaupt-
man i syn jego Johan Georg – Morg miał
Landeskanzler Baron Johann v. Wiltsch-
był w Mysłowicach d. 20. 21. Augusti –

pag 32. w. 1694. Theilbesitzer v. M. – Johan Christoph
v. M., der nach u. nach d. grössten Theil d. ehemaligen
Herrschaft M. an sich brachte. Er starb 1755. Er war ein
Mann von ausserordentl. Energie, unter seiner
Herrschaft aber war auch das Städtchen ganz u. gar
um seine Selbstständigkeit gekommen, u. finden
sich ununterbrochene Klagen hierüber
1697 im Monat Juli zog der Churfürst August
Friedrich II v. Sachsen der Starke (in Polen August
II) durch Tarnowitz Deutsch-Piekar, Beuthen
Myslowitz nach Krakau.

pag 33. Mit der Besitzergreifung Schlesiens durch Friedrich
den Grossen brach eine neue Morgenröthe für die
hiesigen Bürger an, u. nicht leicht dürfte die neue
Regierung von der man den bisher vergeblich ge-
suchten Schutz gegen die Übergriffe des Grundherrn
zu erlangen hoffte irgendwo willkommener gewesen
sein als am hiesigen Orte

pag 34. – Die Verhältnisse zur Gutsherrschaft wurden durch
Abschluss einer Complanation geordnet.

pag 38. In der Jahresrechnung pro 1666/7. – Botenlohn für
einen Brief mit Danksagung an der Grafen
Mieroszewski in Zagórze für geschenktes Getreide
der hiesigen Stadt bei geschehenem Raube.
(przez chłopstwo: miejscan Cieladzkich: Bendzinskich.)

pag 41. 1839 wurde das Majorat M. verkauft u. somit aufgelöst.

Special Gschte

pag 51. M. najpierw własnością klasztoru Tynieckiego –
a w 1414 Adama i Jana braci z Mysłowic
od 1474 do 1517 ~~Opawskich~~ Raciborskich, Münster-
bergskich, Oswiecimskich i Cieszyńskich XX Panowana
pszczynie wcześnie Kazimierza II Cieszyńskiego

Opawskich

Ten sprzedaje Państwo Szczyrskie Alexemu Thurzo
de Bethlenfalva r. 1517 19/7 od tego kupuje Brat
Jan Thurzo - i ten dopiero sprzedaje państwo
Mysłowskie Stanisławowi z Benedyktowic
Salomo 1536. -
1558 Mikołaj Salomo -
1576 Katarzyna Salomo. po jej śmierci (1612?)
podzielone państwo Mysłowskie r. 1617.
1624 wnuk jej Andrzej Lipski - kupuje pod Brzec-
kowie.
1629 Kamiński Wenzel v. Swentochlowitz Lan-
deshauptmann der H. Beuthen także wnuk Salo-
monowej - ma miejsce w M. - 1638 wspólne mias-
to władniczo
1637 28/7 ugoda pomiędzy exekutorami Testamen-
tu Jadwigi Mieroszowskiej t.j. Gostawskim Krzysz-
tofem Będzińskim i Wojciechem Mieroszowskim
z jednej strony a Sukcessorami Lipskich z drugiej
1638 - Kasper Bebersztein jedną część trzeciej części ku-
puje (to jest 1/20) - Morsko także części posiada
1643 posiada część Piotr Lipski - ale już akta w-
spominają pan nad Jan Mieroszowski - Rezyduje
już we Dworze (Schloss) -
1652 Kamieński Jan kupuje wójtowstwo i to jest
Rezydencja Kamieńskich. - 23/10 1675 już nie czyt
był tu się przyjętym
1654. Mieroszowski Krzysztof wrócił także
Krzyżtowo ze Zgłobowicami Sekretarz Króla Pol-
s i Szwedzkiego.
1656 kupuje dom w mieście (arenda) w procesie
z Kamieńskim - ma już 5/8 ładu
Fideicommissordnung 26/11 1678 - potwierdzona w
Wiedniu 25/1 1679 es kann dies kein anderer M. ge-
wesen sein als Christoph M. (a naturalnie) w
Aktach pierwsza wzmianka ze przyczyny d. 30/6 1723
Dzwońcej ze dozwolono fundacyi Ordynacyi przy po-
dziale dóbr: Miasta - Zapewne należały do niej
Miasto Mysłowice, Brzęczkowice, Kopciowice, Roz-
dzień i Bożacin, bo Gmina „Schloss Myslowitz" czyli
„Gmina pod Dworem" jeszcze nie istniała - Janów
wspominany dopiero 9/10 1742.
Krzysztof umarł 2/2 1679.
1679 Mieroszowska Agnieszka z Bibersztein ale tylko
dożywotnie -
1679 Kamieńskiego Sukcessorowie mają Opiekunów
1679 Część Myst. należy do Jana M. Dziedzica Małobą-
dzia przy Bendzinie 19/7 1685 - Starosta grodzki i Sę-
dzia ziemski X.wa Siewierskiego
1687 wdowa po Janie M.
1688 Max. Orłow z Lasiey Sukcessor Kamieńskich
posiada też część Brzezinki. Miejska na Kuźnicy

Bojszów. Wielka niespójność wdowa po Janie M.
1689. Benigna Esthera de Gross Dubensko – prosi żeby
posiadł części wszystkie Mieroszowskich.
Orlików części przechodzą na Sobków: tak
1696 11/4 Wilhelm Gottlieb Sobek Freiherr v. Kornic Herr
auf Myslowitz, Brzezinka, Brzinow, Kattowitz,
Bojszów, Bogucice Hammer Dambrowka u. Oberherr
der Vogtei in Myslowitz
Proszeńska mieszkała tyle sama brata tego w. 1679 zmarłego
Krzysztofa – (naturalnie Jana!) – matka Jana Krzysz
tofa – ona żyje jeszcze 26/3 1699. – Jeszcze imię Mieroszów
posiadali części – od 11/4 1696. mówi ektop z Brze
ziuki „nigdy tego nie było, co teraz cierpimy dla
wydziału Panów Mieroszowskich" – Die M. waren
im allgemeinen nicht beliebt
1694 – 1755 Jan Krzysztof. War ein Mann von
ausserordentlicher Thatkraft bringt nach u. nach
den grössten Theil der ehemaligen Herrschaft
Myslowic an sich, ausser Dziechowic (pod XVII.
XVIII wiek należały do Pinowych) – Oprócz Majorat
posiada Mikołowice, Bojszów, Kurnicę, Katowice
Dambrówkę, Brzezinkę, Zatopę. Siewierski, [illegible]
ski, Bytomski Sędzia – Starosta X. Siewierskiego
– er muss vom Friedrich dem Grossen in den Grafen-
stand erhoben worden sein, denn in der Compla
nation nennt er noch einfach von M. und in
den Beschwerdepuncten vom 3/11 1744 wird er Gräfli
che Gnaden betitelt, auch 20/4 1745. – Er schliesst
am 14/2 1744 komplanację z mieszczanami. Die Stadt
hat sich unter seiner Herrschaft nicht wohl be-
funden, er schmälerte ihr alle Rechte – Er starb
ohne männliche Erben – nach bojsz. Herrschaft
14/5 1755. – Seine Tochter Marianna Józefa Anna.
1755–68 M. Józef synowiec Jana Krzysztofa.
Burgrabia Krakowski – Za niego miasto 9 lat
prowadzi proces o las a potem go zaniechało.
On † 1768.
1768–80 M. Vincent v. Zając Metolesnowa (?) na
wadywał Odzwierciedleniu Jan Nepomucen M. –
Wincenty † 30/10 1780.
1780–1806 Feliczjan, Krzysztof Wincentego. Polski Ge
nerał † 1806 9/2.
1806–1824. Stanisław syn poprzedniego † 15/2 1854.
1824–1839 Alexander najstarszy syn poprzedniego
sprzedaje M. d. 11/5 1839 † w Myśl. 20/4 1846.
Die Mieroszowski hatten sich bei vielen Gelegenheiten
bewiesene Thatkraft, die besonders Joh. Christoph
in so hohem Grade besessen, längst eingebüsst
ihre Anhänglichkeit am Besitz der Herrschaft

schrand)
immer mehr u. schon Stauerbau verkaufte die
alte Arende nebst einem Strich Feld u. Wiese
Alexander welcher nach Antritt der Herrschaft
die Revenuen des Majorats, die sich durch
den aufgeblühten Bergbau sehr gebessert
haben, in Krakau verzehrt u. sich um die Ver
waltung wenig gekümmert hatte, sah sich in
folge der durch minder günstige Conjuncturen
ein geschmälerten Einkünfte gezwungen
nach Myslowitz zu ziehen u. die Verwaltung
selbst zu übernehmen, was ihm um so schwe
rer wurde, als er an polnische Verhältnisse
gewohnt, sich in die hiesigen nicht finden
konnte. Sein Ueberdruss an der Wirthschaft
wuchs mit den Jahren u. da er ehe- u. kinder
los war, so bestand seine einzige Sorge nur
noch in der Sicherung einer sorgenfreien Exis
tenz für sein Alter.
Beide Umstände machten es dem Unternehmer
von Winkler leicht das Majorat für den geringen
Preis von 100000 RT. zu kaufen, resp. in ein
Geldmajorat umzuwandeln. Das Capital
ursprünglich beim Fürstenthumsgericht zu Pless
ist jetzt beim Appellationsgericht zu Ratibor
deponirt – Alexander bezog die Zinsen u. er
hielt mit anderen ihm gewährten Vortheilen
7000 Rl jährlich – Johann der zweite Bruder k.
Russ. Kammerherr wurde durch eine Geldsumme
angeblich 75000 TR. entschädigt u. der dritte
Bruder Ignaz der als Emigrant in Frankreich
lebte, bezog bis zu seinem Tode eine jährliche
Pension von 1000 Rl.
Wie alle bedeutenderen Familien in Polen führten
auch die M. noch einen besonderen Beinamen u.
nannten sich von Mieroszowic Mieroszowski oder
auch umgekehrt. Dieser Beiname verliert
sich seit Anfang des XVIII Jh. immer mehr, ver
schwindet endlich ganz u. die Familie schreibt
sich zuletzt von Mieroszewski. Ihr Wappen
ist auf länglich rundem Schild ein auf einem
Hufeisen stehender Vogel mit einem Ringe
im Schnabel, über dem Schilde eine Krone auf
welcher wiederum ein Vogel mit einem Ringe
im Schnabel steht. – Ein Franciscus Miro-
sowski v. Mirossow kommt vor bei Nakielski -
p. 645 im J. 1546. – In hiesiger Gegend waren sie
schon begütert, ehe sie zum Besitze v. Myslowitz

97

gelangten. Ein Christoph Mieroszowski wird hier 1604 erwähnt, u. ist wahrscheinlich derselbe welcher in einer Chorzower Urkunde v. Jahre 1615 als Besitzer v. Michalkowitz bezeichnet wird – 1624. Albrecht M. auf Michalkowitz. Siemianowitz Baingow (Cf. Böhme).

obojętne
pag 65. Agnieszka Mieroszowska osada chałupnika.
104 „jeżeli Jego Mć P. Sędzia nie chaże warzyć ani piwa, nie będzie itd
(Jan Mier. Sędz. Siew.)

Eneleven pag. 70. 1656 – 21/12 kupuje Krzysztof M. „Niedbałowskie" cyli „Orkallie" cyli stary Arendz i tę po 163 latach Stanisław sprzedaje.
Alexander ponadto dom w mieście przez siedem lat
iris Julius bergsches Haus.
12/11 1704. Jan Krzysztof nabywa przez zamianę od Obywateli Bereśli Bytom – wieloną do Dworskiej Wies Janow – i forwark Janowice założony przez Jana Krzysztofa M. – w r. 1744.

Platz u. Strasse pag. 83. dem hübschesten Punct in der Altstadt bildet das fast am Ende u. auf der rechten Seite der Beuthener Strasse erhöht belegene Schloss. Es ist ein kleines Parterre Gebäude mit zwei noch kleineren Nebengebäuden für Bedienung u. Küche, u. diente den früheren Majoratsherren die meistens in Krakau wohnten eigentlich nur ein Absteigquartier. Auf der Nordseite wird der Fuss des Plateau auf dem es dasselbe befindet von dem Hütten Teiche bespült u. man geniesst über denselben hinweg, besonders in der Nacht eine schöne Aussicht nach der in Flammen prangenden im Teiche sich abspiegelnden Sophienhütte –
Die Geschichte bietet fast gar keine Nachrichten über das Schloss. wahrscheinlich war es früher aus Holz – der jetzige Massivbau soll von Felicyan v. M. ausgeführt sein (Sophienhütte erbaut dorośo Obecyne 1836.)
Forenystwo

pag 110
Wojtowstwo (dawniej urząd dziedziczny sędzit, potem nie powstało urząd Landwojta) – ponadto jezioro [illegible] Kamień sey – wtedy do Przynaleśy mianowano, tylko do drugiej połowy Brzeński i kurzy dziedziczną były ta. Była własnością pewnego Schwellengräbel.

Arenda pag 112 sprzedaje ją Jan M. w r. 1643. Zaś 21/12 1656 odkupuje ją Krzysztof M. Dnia 8/10 1819 sprzedał ją Stanisław M.

Pastorynie dom pastorowy pag 117. 7/5 1837 [illegible] od miasta w Erbpacht Alexander M.

Most pag 133. 134. 135. Krzysztof M. swoim kosztem most w Przemszy dwa razy stawia – itd.

Młyny pag 138 Jan ~~[illegible]~~ M. 15/3 1683 zakazuje obce [illegible] sprowadzać z obcych Młynach mleć.

Modrzejów pag 144 należy do Kościoła w Zagórzu fundowanego przez Kaśmierz Mieroszewski – Rozpoczęta budowę 8/4. przenosząc nabożeństwo w Czerwca 1850.

Krzysztof mowi o lesie miejskim – miasto o lesie pańskim – Skutek lesu miejskiego nieustalony, o dworskiej mowa jest 1690 10/3. – najdawniejszy spór z r. 1608. – gdzie Krzysztof dziedziczny wszystkich swoich poprzedników wszystkich Katarzynie Salomon że jej spór [illegible] [illegible] [illegible] –

dalej spór między Krzysztofem M. a Kamieńskim wspólwłaścicielami Mysłowic, gdzie spór d. 25/10 1661 Krzysztof powiada że jego jest 5/8 a Kamieński tylko 3/8 lasu – spór ten trwa 1675 – 2/12 1678 i żąda rozdziału lasu – skarży się na grabieży przez Mieszczan popełnione. Jan Mies. 14/12 1682 żąda zaniechania swadbów spór ani z miastem zdaje się że jej wygrał za Jana Krzysztofa M. – pierwszy jego ślad 20/7 1696. gdzie Paweł Gorecki kopał w miejskim lesie z rozkazu P. Marcina Mieroszewskiego dzierżawcy były w Trojanowicach, ruda – i został w więzieniu Miejskim zato osadzony – na instancyę Jana Krzyszt. Pana na Mysłowicach wypuszczony przyrzeka że tego już nigdy nie uczyni. –

d. 13/7 1713 Dziedzic przeznacza jeden wrąb (porębę) na użytek miasta. –

W sprawie wytoczonym przez miasto i wsi Jast. przyszło w appelacyi Sąd rozstrzyga, że miasto niczem nie dowodzi by posiadało las – a dziedzic dowodzi przywilejem z r. 1536 (zmienionym przez Tuszona Myst.) że las jest dworski – ale Dwór zezwala na pobór budulca wypału i rocznie 2. mietery – a od dziś także dziedzic konwikcyi obiecuje im kopą budulca – oni mają [illegible] wyrazić – ~~[illegible]~~ a pobudzeni przez prawa Miejskiego [illegible], przez śmierć Jana Krzysztofa M. 1755. ośmieleni wytaczają proces i prowadzą go lat 9. – wytaczają go 1757 – wyrok II. Instancyi z Brzeg. z d. 22/4 1765 niekorzystny dla miasta i za Józefa M. za pośrednictwem proboszcza Juchowicza zawarta komplanacya 4/2 1744 – w zamian zaległych 11. kop otrzymują 7 i znowu się skarżą 3/11 1744 – i 28/3 1744. Według raz [illegible] Jana Krzyszt. M. z d. 30/6 1723. na 7 1/4 działów leśnych (Stallung) ma miasto wrąb 2 5/8 i od tych podatek płaci. – Za Felicyana prosząc o asygnacyą na rocznie należne drewo opałowe na [illegible] i kasę. – 1781 1/6 skarży się Urząd nie bardzo [illegible] ich excessa i skarżyć się skarży. – Za Stanisława powiększyła się liczba uprawnionych z 103 na 159. obywateli i Dwór skarży Magistratowi 24/9 841. że jedni drzewa nie [illegible] i [illegible] inne [illegible] się radujące dopuszczają.

Jan Krzysztof M. skarżył się u Cesarza – 2 nowe jarmarki dla Mysłowic

d. 5/5 1746 Jan Krzysztof M. nadaje miastu na wieczność [illegible] na Rozmiar [illegible] [illegible] ny na Stawisku pod Dworem

Dawniej trzeba było zezwolenia Dworu do pozyskania Obywatelstwa – i tak d. 9/12 1681. Jan M. daje zezwolenie

Jan Krzyszt. 9/11 1753 zatwierdza testament: zapisy obywatela m. Mysłowic.

Służebność leśna pag. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 155. 156. 157

Pierwszość – pag. 161. [illegible] tylko [illegible] przez miasto przez r. 1678. 24/3.

Jarmarki pag 178

Powinności dla Dworu pag 203.

Obywatele pag 227.

pag 233

pag 236. Rozwinęły się przedmieścia na Szabli i Mięże — tak pod starostą P. Agnieszki Mielżyńskiej Zaczerlichowska z Burmistrz pierwszy —

pag 245 — 246 Jan Krysztof M. umniejszał wolność miasta i oddał swoje kreatury na urzędach — d. 12/11 1676. Krysztof M. zakazuje Mieszczanom trzymać bydło, budzikiem i bydłem — Ustalona forma wyborów Jana Krzyszt. M. do Arendatora z d. 29/12 1708 — 8/8 1728 — 4/3 1733. Żydzi Salomonie wykazuje zelys —

Rada pag 252. Z rozkazania Agnieszki z Biberstein M. obiór urzędu Radzieckiego — Przysięgłych (Ławników) dwór zatwierdza 1687 10/10 wdowa po Janie M. wybranych zatwierdza — ich i miastu przysięgę składają

253 — Za Jana Krysz. M. szczególniej gdy już był wyłącznym panem Wyszt. najsilniej ucieśnienia — na jego rozkaz 16/4 1711 obejmuje Landwójt Tabakowicz urząd burmistrza

258. wybór Ławników Agnieszka z Bib. M. zatwierdza d. 21/9 1679.

Burmistrz pag 263 w drugiej połowie XVII Cech Wyszt. Mieczysławski obierał osobnych — a część kamieniczników osobnych Rajców a ci między sobą alternaty Burmistrza.

264. po 7^mio letniej wojnie wybierał go Ordynat z pomiędzy kandydatów przez Miasto przedstawionych i to do ostatnich czasów. Stanisł. M. i jego następcy dobrowolnie ze swej strony nie żadnej pensyi dawali i do 100 Tal.

Szarwark pag 266 — Przysięga zatwierdzony przez W^o JMC. Pana Jana z M. M. Dziedzica Miasteczka Wyszt. ...... uszanowanie W. JMC Panu Starościcu Grodzkiemu (Jan Kryszt. M.) ......

Kościół parafialny pag 280 Do Budowy kościoła Dziedzictwa przyczyniła (wdowa po Janie M. — nig pryp.) przeznaczyła utratę ze sądowych kar

287. — Na wysokiem przekleństwie jest r. 1741 — a nawet po kasacji się że stawiał kościół proboszcz Mieczysławski — poświęcono kościół 1744.

287. na przepaści chóru wypukło orbiony herb Miasta z jednej

Kościół S^o Krzyża drewniany — spalił się r. 1807. odbudowany kosztem jednej damy, krewnej Stanisława Ordynata i jego kosztem z muru — na pogrzeb od chóru r. 1797; herb malowany czerwonej tarczy czarny ptak w podkowie z pierścieniem w dziobie — korona na niej, a w niej czarny ptak — w koło Armatura

p. 290 — Ks. Józef M. Dziedzic w Zagórzu uwiadomiony od komissyi Woj. Krak. o założeniu parafii w Wieczfni z części należących do parafii Wyszt. należącej

Spis Proboszczów pag 292 1704—1757 — Jerzy Antoni M. zaraz po latach przymuszał za protekcją Ordynata, krewnego i mojego brata proboszczem mianowany. On kościół wymurował. Jego cały tytuł Jerzy Antoni z M. M. Kustosz Koron. Koronny, Kan. Kat. krak. Deputat na Tryb. kor. Kanclerz X^o Siewierskiego Proboszcz Siewierski, Wyszkowski, Michałkowicki i Boguciński

p. 296 Stowarzyszeni z Mieczysławic Mieczysławski do Mieczysławic przynależny non ordo aut Mieczysławic

Szpital p. 305. Wrzeczny M. zapisał 100 f. Szpitalowi

Bractwo S^tej Anny 308. Kapelan Bractwa pierw. z fundacyi Ś. p. P. Salamońskiej i d. to jest złotow 12 od JMC. z M. Mieczysławskiego odebrałem

pag 308. W dzień S. Anny 26/7 1704 przez nowego Proboszcza Miero-
szowskiego bractwo odnowione - owczesny Dziedzic Mysł.
M. zapisał bractwu ...
w r. 1706 taki skład Bractwa:
Protektorowie: Jan Krzyszt. M. Ordynat, i Jan z Rudołtowa
Wistkowski
Promotor proboszcz Mierosz.
Protektorki: Katarzyna Mierosz. (zapewne żona Ordynata
Zapiszmy! przyp. Autora): Barbara Mierosz.

Pomniki 3. pag. 312. Im Presbiterium zur linken Seite von dem Hochaltare
ist eine große schwarze Marmortafel mit Sandsteinrahmen
unter dem Fenster eingemauert, über derselben
ein Portrait, einen Priester darstellend, eine Pius
kappe auf dem Haupt, ein weißes Chorhemd, eine gol-
dene Kette um den Hals, an der Kette ein Kreuz -
Soll der Probst Miersz. sein. Er war jedenfalls
der Bruder Joh. Christophs. Unter der Marmortafel
das Mieroszowski'sche Wappen, auf einem ...
Schilde ein Helm, auf welchem ein Rabe mit einem
Ringe im Schnabel steht. Die schön gearbeitete Inschrift
lautet: A. M. D. G. Sumae divae matris
nascent. honor. perill. rendm. D. Georgi Ant. de Mieros-
owski eccl. Cath. Crac. Can. Custos Coron.
Reg. Polon. praep. Mysl. ecclesiam hanc primo fundam. aedifi-
cavit, ornavit, decoravit, quam illustr. redm. D. Michael
Kunicki eps. Arsinoensis suff. Crac. abb. clar. tumbae
Dom 2da p. pasch. anno Dni 1744 die 19 Ap. consecra-
vit diemq. anniverś. Dom. sextam p. pentecosten assignavit.
Tu vero pie lector Deum matremq. ejus cole et pro bene-
factoribus hujus ecclesiae eundem exora.

pag 313. 4. Gegenüber befindet sich eine ganz gleiche jedoch
bloß in Wandputz ausgearbeitete Tafel, über
derselben ebenfalls ein Portrait eines Mannes
größer mit einem kleinen Schnurrbart, ein
Bruststück darstellend, wie behauptet wird, den Va-
ter des Canonicus Mieroszowski. Unter der Ta-
fel das Miersz. Wappen - Die auf der Tafel enthaltene
Aufschrift war mit Farbe geschrieben u. ist mit Kalk
überstrichen, vollständig unleserlich geworden.

5. Zwischen den Altaren H. Joseph u. Katarina ist
ein Schild von Messingblech auf welchem steht:

D. O. M.

Stanisław Mieroszowski Ordynat Mysłowicki, kawa-
ler Towarzystwa Dobroczynności M. K. ur. d. 7go Maja
roku 1756 zszedł d. 15 Lutego 1824 - Żył lat 68.

6. Links unter dem Schreibbogen eine Marmor-
tafel: D. O. M.

Felicyanowi i Helenie z Żytowskich Mieroszowskim
Małżonkom, na Majorat Mysłowski po Wincentym
Synowcu wstępującym Stanisław Mieroszowski syn
i Kunegundzie z Hr. Zborowskich matronce
pomnik ten wdowa Żytowskiej i Małżeńskiej
Miłości położył 1814.

7. Zwischen dem Kreuz u. Johannis Altar weiter am
Pfeiler sind 2 Messingbleche, ein kleines mit
dem Miersz. Wappen, über dem größeren auf
welchem steht:

Dom.

Konegonda z hrabiow Zborowskich, Stanisława Mieroszewskiego, Ordynata Mysłowskiego żona prosi o wrzetelnienie do Brzg. Ur. 2. 1760
Zento d. 20 Juni R. P. 1810

Dzwony pag 314
1° Die grosse Glocke (14 Ctr.) – auf dem untersten Rande
"Balthazar Roskiewicz, compacta, comparata et majestro"
Auf dem Mantel:
"Jussa cura et studio illmi Georgii Mieroszewski
"Coronarum Regni Poloniae Custodis, Canc. cathr.
"Crac. Cancellarii Ducatus Severiae, Prepositi
"Mysłovicen. etc. Anno Dni. 1742."
Diese Aufschrift ist gegenwärtig:
IHS.
Der obere Rand:
"Jesus Rex Judaeorum, titulus triumphalis,
"Defendat nos ab omnibus malis."

Gmina Żydowska pag 317 –
z d. 25/6 1680 Jan III. Żydów i Star. Siewierski do Magistratu Myst. że Żydzi tylko Zamkowej jego Jurysdykcji podlegają –
13/1 1683 – Burmistrz wzorem tegoż wezwa. Panów Żydów by podatkami pogłownego według ugody zapłacili.
321 – Regina Kuśnera pozwana o kalumnię, przez Arendatora Jakoba Simon, że o jego synu wypowiadała że gotów się ochrzcić jeżeli córka kuśniera za niego pójdzie – wypłynęła do tejże i właścicielka –

Sądownictwo pag 345. Appelacya od Rady Miejskiej do Dworu – r. 1685 16/3 – appeluje jedna strona do Rudolfa Kamienskiego, druga do Mieroszewskiego jako dwóch Dziedziców – Pan na Pszczynie był ostatnią instancyą – a pierwsza dla Dziedziców Mysłowic. – Sąd Miejski Mysłowski był sądem całych dóbr – a często i obcych stron oddano by on sądził

pag 353 – z d. 5/1 1677 brata mu stracono w Chrzanowie
29/1 1677 ścięto w Chrzanowie
26/4 1692 w Oświęcimiu na gardło sądzono
"Kradnij i zabijaj, ale śmierci nie ujdziesz"

355.6. Sprawa Janakiewicz przez Prokuratora Myst. przeciw Mikulczykowi o kradzież z... i tenże na śmierć skazany d. 22/1 1696 – czy ułaskawiony niewiadomo –
361 – wzór jako kupno i sprzedaż realności – Dwór zatwierdza.
(Jan III. 4/9 1684) – testamenta także – wzór procesu cywilnego i apelacyo do Krzysztofa III. 13/11 1676.
363. 1767 – Sędzi "Justicyaryus Pawski" – urzęduje ex mandato haeredis
368. Państwo Pszczyńskie odbiera apelacyi do Dworu Mysłowskiego 13/4 1758 – pismo do Józefa v. Mieroszewsky.
370. r. 1827 Sąd wyższy Raciborski poucza Magistrat, że tylko Hrabiemu Mierosz. als Grundherrn des Städtchens Mysl. służy prawo nominować sędziego – wreszcie niema ten wcale się za rzecz Dworu wszelkiej jurysdykcji –

Sąd Ławniczy p. 372 odbywał się w Zamku Mysłowskim przez Dziedziców i sądzi się z pomocą przysięgłych sędziów – ze statutu ławniczego przeciw urzędom miejskim – kontrowersya z księdzem także – granicami – i miał miejski urząd sprawowania.

nie nim odbywały się instalacye albo nominacye wrażanych urzędów – Cytowani tu są list od 2/12 1678 Krzysztofa… skarżącego się że tu sąd nieodbył r. 1692 odbył się – pismem od 25/2 1698 Jan Krzysztof M. darował karę wrzeconą na Burmistrza –

1684 22/5 Obdukcya razów zadanych przez (chłopa) Stanika pag 378 zadanych poddanemu ze wsi Brzezinki J. W. Pana Jana z M. M. Starosty X. Siew. Pana Dziedzicznego na Mysłowicach

Urzędy Zdrowia

Spis ludności: Maj 1797.

Statystyka p. 388

Besitzer Generall von Mierotzewski Excellenz, Besitzer
Adliche Ehen - - - 1.
Erwachsene
Männliche - - - - - 2.
Weibliche - - - - - 5.
Kinder unter 15 Jahren
Weibliche - - - - - 2.
Summa 9.

Skargi przeciw Dworowi i Komplanacye

Pruski Patent z 23/2 1743 powiada – pag. 391.
„Ktoby był ukrzywdzony, żeby się udawał do Oberata albo „do Konsistarza wrocławskiego” –
wskutek tego miasto podało swe skargi
„Anno 1743 d. 5 Xbris
Wyszczony Memoryał i Punkta ukrzywdzonego Miasteczka pag 391.
„Mysłowic od JMci Pana naszego, jakoteż od Duchowieństwa”
z tłomaczeniem niemieckiem
„Beschwerdenuxpuncte von dem Stadel Myslowitz wider pag. 393.
„seine Obrigkeit den Herrn Johann Christoph v. Mierotschow
„ehy eingebracht 1743 den 27. Xbris
Delegowany Oberlandrath Hr. Solms doprowadził do ugody 395.
czyli Komplanacyi zawartej d. 4/2 1744, zatwierdzonej „
przez Kriegs u. Domainen Kämmer w Wroc. 1744 17/3. – „

Punkta Skargi

1. Że Miasto ma las i zakony opłaca a dwór go używa a im niedaje.

2. Że Słotwiec zabrał, poddanym swoim nadał i Chłopów ponasadzał

13 Grunt Brzeziczyzną 40 lat opłacają a dwór jej używa

14. Folwark Urbaniec… miejsca od 50 lat.

3. Oni Most zbudowali; dwór ma intratę.

4. Że przy Arestantów trzymać i żywić muszą –

5. 6. 7. Mieli Miód, wino Gorzałkę – teraz nie, piwo muszą ale im [przekreślone] dworskie słodzić –

8 Płacą 66 f rocznie niewiadomo za co – –

9. dawali 50 ćwierci Owsa za wolność zbierania Żo-
10 łędzi, za paszę na dworskich gruntach teraz tylko
11 50 dni, do przykop 50 dni za wolność moczenia
12 konopi w dworskich stawach – od kunia 50 dni
za trawę ze stawów – i dostawali Akkel pivia
15 Komornicy muszą ścinkać chodzić
16. Drzewo za to Dworowi oboj ? –

Załatwienie

od 1. Miasto niedorato dowieść, by kiedykolwiek zabił las posiadało. przeciwnie Aktem z r. 1836 dowodzi Mieś – ze dr więcej wyższemi wszystkie lasy należą ale dla miłej zgody pozostawia im od dziś vitae na Opał i budowlę – a przez tego który budulca sprzedan i wolno wypalenie z miclony węgla.

3. Mieś. oddalanie przywrócić dawniejszy stan, o ile go Miasto dowieść zdoła.

10. Odstępuje miastu Brzeziczyznę za 20 Talarów czyli 60 ffmenoje.

8. Że Żywe Mateczy… od Mostu wyrobi im wolność od Cła i Myślnego i polskiego

4. Na przyszłość mają tylko trzymać Kryminalnych –

2. Dwór dowodzi przywilejem z 1631 – że im stary prawo wyszynku – Miasto od 20 lat szynkuje – nadal obom stronom to prawo ma służyć.

5. Mówi że miasto się należy, bo niema załatwienia

5. Będą mieli wolność zbierania Żołędzi, pierw należy dostaną i wody im tu wyznaczy.

6 7.

należność

9 ugoda dziesięcina

pag. 398. Zgodę tę podpisał Jan Krzysztof M. i Magd. Mysłowska.

" Sam autor powiada że dziedzic niemiał po- wodu zawierać zgody bo wszystkie miał przywileje, a miasto niczego dowieść niemogło powiada że Komplanacya była aktem Łaski

399. Podług [illegible] potwierdzona przez Józefa M. d. 20/6 1766 - Akt oryginalny w Archiwum miejskim - potwierdził ją 9/2 1769 Wincenty a 25/11 1780 Felicyan, Stanisław zaś 13/4 1806.

" Cytuje wystosowany d. 3/11 1744 [illegible] memoryał obejmujący skargi [illegible] Jana Krzysztofa M. [illegible] Gräflike

400 Graden.

pag. 401 do 407 Inwentarz dóbr Mysłowice przedstawiony [illegible] (zapewne Krzysztofowi M.) [illegible] 14/5 1668. przez [illegible] Malarze [illegible] ciekawego nie zawiera

pag. 414-417. Katanyzacya Salomona [illegible] (i powiada że Mieszczanie byli [illegible], [illegible]!)

pag. 427. "familia Krupińskich" Jana K. wikarego z Mysł. wymienia 1810 Stan. [illegible] M. proboszcza w [illegible]

Jan Krzyszt. Mieroszewski [illegible], dawny Mieroszewski.

pag. 431. Dodatki

437 d. 30/12 1675 na żądanie Krzysztofa M. [illegible] przysięga ze [illegible] z Mysłowic (niewiarom)

C. k. prawodawstwo Austryjackie o Ordynacyach.

/: z dzieła: Dr Moritz v. Stubenrauch: Das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch Wien. 1855. T. II. – Cf: Allg. Bürg. Gszb. § 618–645. :/

1674. – 20. Octobr. Leopold I verordnet: fidei Commisse und Majoratsdispositionen sollen, theils zur Aufrechthaltung derselben, weil viele Erben mit den fidei Commissgütern eigenmächtig disponirt haben, theils zur Sicherheit der Creditoren, gehörig zur gerichtlichen Vormerkung gebracht werden.

1763. 22. Jänner das Gesez verordnet, dass: künftig in unbeweglichen Gütern, ohne ausdrückliche, vorherauszusuchende, allerhöchste landesfürstliche Bewilligung, keine fidei commissische Anordnung statt haben soll.

Bürgerliches Gesetzbuch:

§. 627. Ohne besondere Einwilligung der Gesezgebenden Gewalt, kan kein fidei Comiss errichtet werden – Bei der Errichtung ist ein ordentlich beglaubigtes Verzeichniss aller der zum fidei Comiss gehörigen Stücke zu verfassen, und gerichtlich aufzubewahren – Dieses Inventar dient bei jeder Besiz-Veränderung u. bei der Absonderung des fidei Comisses von dem freien Vermögen zur Richtschnur. Für die Sicherheit des fidei Comisses hat das Gericht nach den besonderen Vorschriften zu sorgen.

1851. 31. Dezember allh. Cabinetschreiben
/: No 4 des ~~Reg~~ Reich Gesez Bl. vom Jahr 1852.
Stubenrauch II pag 412 :/
dass dem ständischen, oder dem, mit einem zu bestimmenden Grundbesize versehenem Erbadel alle thunliche Erleichterung zur Errichtung von Majoraten u. fidei Comissen zugestanden werden sollen.

1854. Patent vom 9t August
/: No 208 des Reichsgesetzblattes vom Jahr 1854.
Stubenrauch II pag 414. :/

§. 220.
Die Gesuche um die landesfürstliche Bewilligung zur Errichtung der fidei Comisse sind beim Ministerium des Innern einzureichen.

§. 221.
bei der Bitte um Einholung der vorläufigen Willensäusserung S. Majestät ob geneigt seyen dem Gesuche um Errichtung eines familien fidei Commisses zu willfahren, muss bei Vorlage eines vollständigen Entwurfes der Anordnungen, nach welchen der Bittsteller das fidei Comiss zu errichten gedenkt, auch der Gegenstand u. beiläufige Werth des fidei -

Comisses angegeben, u. erörtert werden, ob der Errichtung desselben keine in den persönlichen u. fami lienverhältnissen des Bewerbers, so weit diese bekannt sind, gegründete Bedenken entgegen stehen.

Um die endliche Einwilligung zur Errichtung eines fidei Commisses zu erlangen, muss das Original, oder ein vollständiger Entwurf der Urkunde wodurch dasselbe errichtet werden soll u. ein Verzeichniss des zum fidei Comiss bestimmten Vermögens beygelegt werden, welches bei der Aufnahme des fidei Comiss inventars zur Grundlage zu dienen hat. –

Erweiterung der fidei Comisses = Errichtung.

—

Zaś według nowego prawa przez Radę Państwa uchwalonego, a prawomocnego potrzebną jest ustawa uchwalona przez Obie Izby Rady Państwa na wniosek Ministerium, tak do utworzenia, jak przerobienia, lub powiększenia fideikomisu.

Ergänzungen u. Abänderungen der Preuss. Gesetzbücher mit Genehmigung eines h. Justizministeriums herausgegeben von A. J. Mannkopf. Berlin 1835. I. B. p. 156. Th. I Tit. 8. §. 6–8.

Edict v. 9 Octob. 1807 betreffd den erleichterten Grundbesitz u. den freien Gebrauch der Grundstücke, so wie Aufhebung der Unterthänigkeit

§ 5. Erbverpachtung der Privatgüter

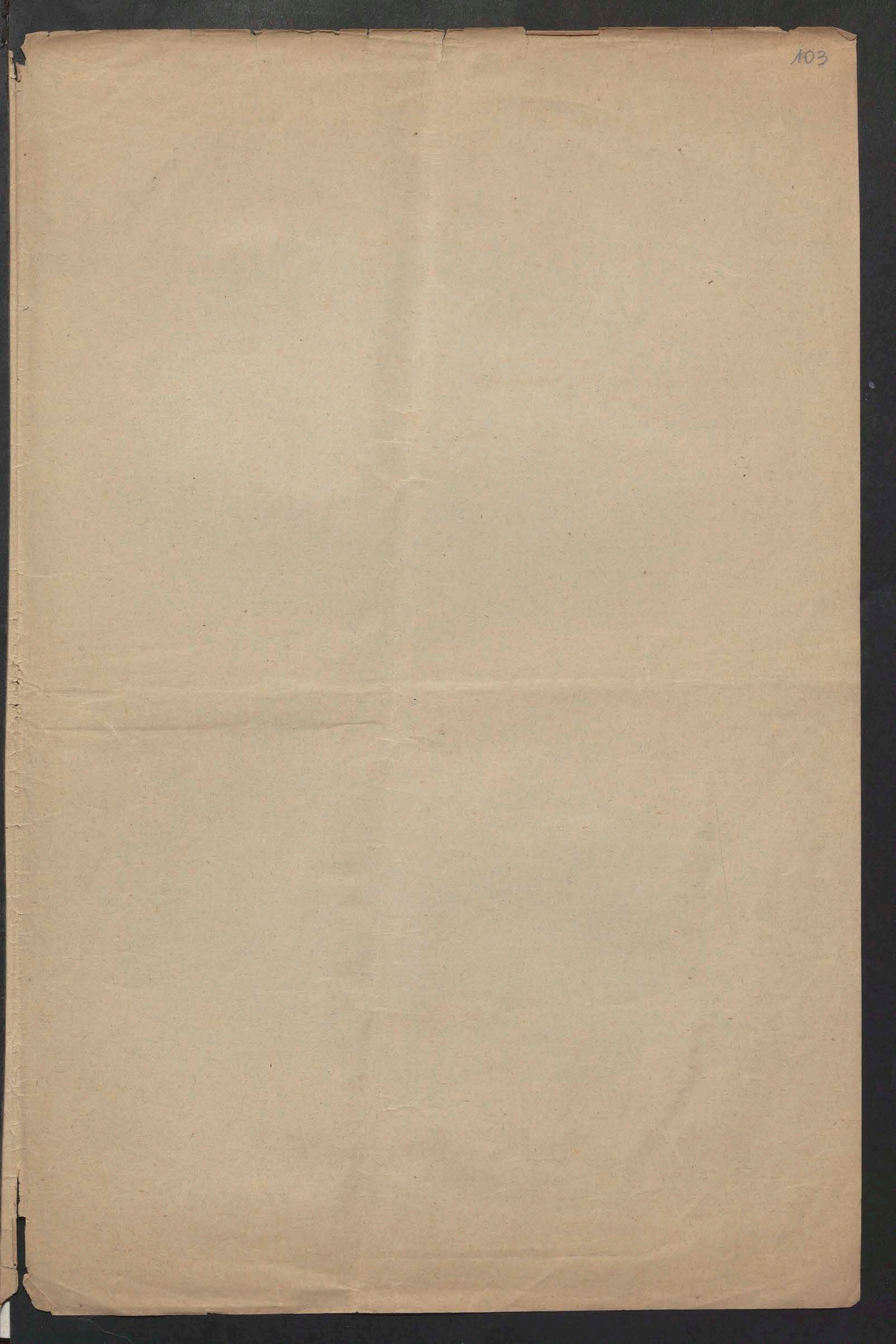
Jeder Grundeigenthümer auch der Lehns u. fideiCommissbesitzer ist ohne alle Einschränkung, jedoch mit Vorwissen der Landespolizeibehörde befugt, nicht blos einzelne Bauernhöfe, Krüge, Mühlen u. andere Pertinentien, sondern auch das Vorwerksland ganz, oder zum Theil und in beliebige Theile zu verpachten, ohne dass dem Lehns Obereigenthümer, den fideiCommiss oder L. folgern u. ingrossirten Gläubigern aus irgend einem Grunde ein Widerspruch gestattet wird, wen nur das Erbstands oder Einkaufsgeld zur Tilgung des zuerst ingrossirten Capitals, oder bei L. u. FC. in etwaiger Ermangelung ingrossirter Schulden zu Lehn u. fid. Com. verwendet u. in Rücksicht auf die nicht abgelössten Realrechte der Hypothekengläubiger von der Landschaftlich Credit Direction der Provinz oder von der Landespolizeibehörde attestirt wird, dass die Erbverpachtung ihnen unschädlich sei.

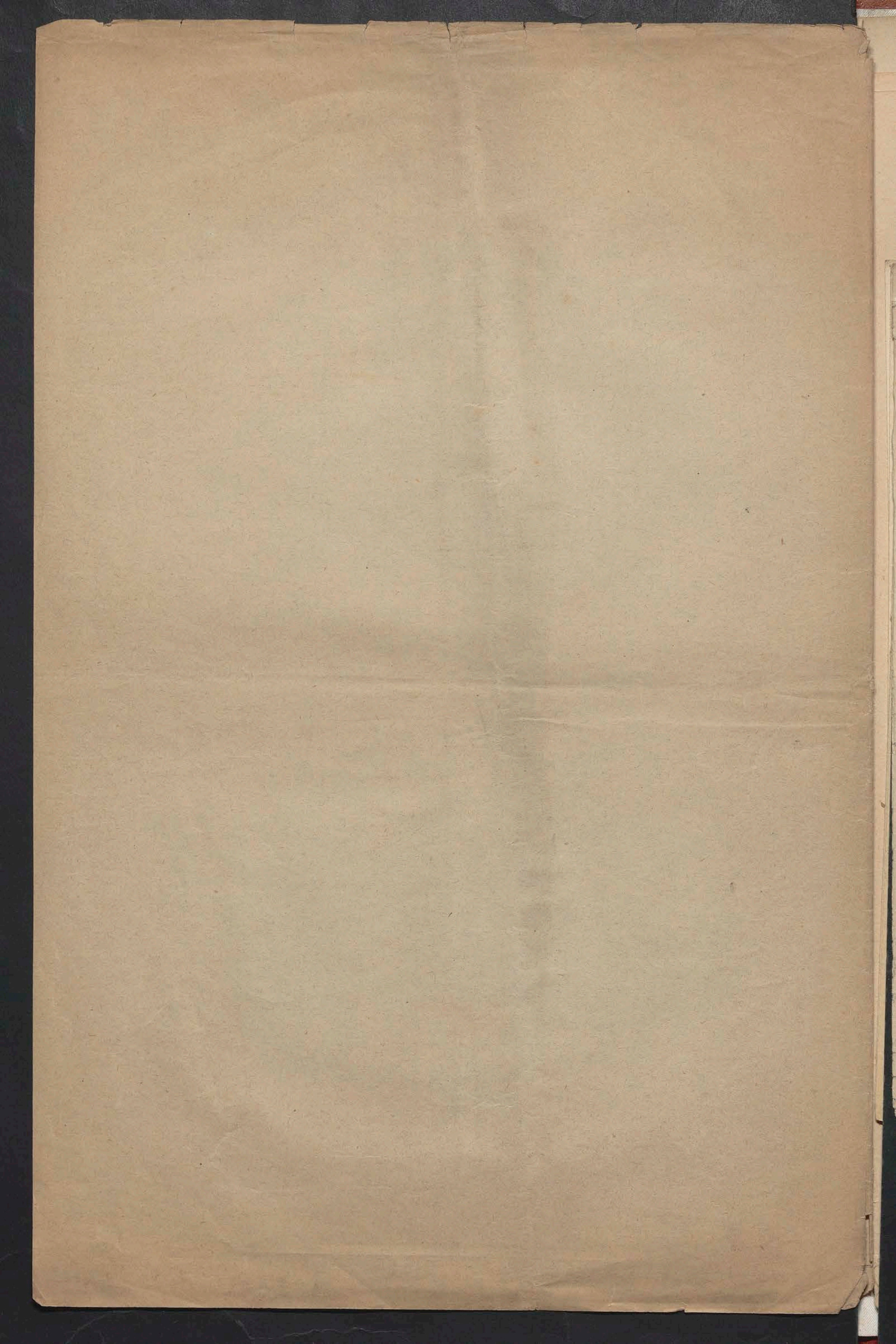
§. 8. Verschuldung der L. u. F.C. Güter wegen der Kriegsschäden.

Jeder L. u. F.C. Besitzer ist befugt die zum Reetablissement der Kriegsschäden erforderliche Summe auf die Substanz der Güter selbst u. nicht blos auf die Revenuen derselben hypothecarisch aufzunehmen, wen nur die Verwendung des Geldes vor dem Landrathe des Kreises oder der Departaments Landschafts Direction attestirt wird. Nach Ablauf 3 Jahren seit der contrahirten Schuld ist der Besitzer u. seine Nachfolger schuldig, von dem Capitale selbst jährlich wenigstens 1/15 Theil abzutragen.

§ 9. Aufhebung der L. familien Stiftungen u. F.C. durch familienschlüsse

Jede, keinem Obereigenthümer unterworfene L. Verbindung, jede Familien- u. jede F.C. Stiftung kann durch einen Familienschluss beliebig abgeändert oder gänzlich aufgehoben werden – wie solches in Absicht der Ostpreussischen (mit Ausschluss der Ermeländischen) Lehen bereits im Ostpreussischen Provinzialrechtszusatz 56. verordnet ist.

Die Gutsantheile der ursprünglichen Herrschaft Mysłowitz

von S. M.

1898.

Die Gutsantheile der ursprünglichen Herrschaft Myslowitz

Quellen.

Dr. J. Lustig. Geschichte der Stadt Myslowitz. (darin abgedruckt die Urkunde, durch welche 1517 der Teschener Herzog Casimir u. sein Sohn Wenzel die Herrschaft Pless an Alexius Thurzo verkaufen (im Auszug.) –
Desselben Aufsaze in: Myslowitzer Grenzbothe I. Jahrg. 1868. N. 24, 25 die Gründung des Majorates Myslowitz,
II. Jahrg. 1869. N. 31. 32. 33 Testament der Hedwig Mieroszowska dd. 27 Juni 1616.
Desselben: Oeffentlicher Anzeiger für den Oberschlesischen Gruben u. Hüttenbezirk. IV. Jahrg. N. 3 dd. 3 Juni 1876. „Historische Notizen über Rosdzien und Schoppinitz.

F. Grammer Chronik der Stadt Beuthen

aus dem Gräfl. Mieroszowskischen Familienarchiv

Original, Pergament, 1360.
Herzog Wenzel von Teschen beschreibt die Grenzen von Myslowitz auf Bitte des Ritters Otto de Pilcza (Pilecki). In photographischer Copie im Besize der Gutsherrschaft Myslowitz.

Original, Pergament, 1652. Koenig v. Polen Johann Casimir (Vasa) bestättigt die Richtigkeit der Abschrift des Verkaufactes, durch welchen Johann Thurzo, seinem Vetter, Stanislaus Salomo Myslowitz verkauft 1536. – Ausgestellt auf Bitte Christoph Mieroszowski Koenigl. poln. u. schwed. Secretairs.

Copie des 1582 verfassten Inventars des Gutes Modrzenica bei Verkauf desselben an Stanislaus Fogelweder, koenigl. poln. Gesandten in Spanien nach dem Tode Nicolaus Salomo des jüngern

./.

Originalurkunde 1651. Die Brüder Johann Subjudex Crac-sieviriensis u. Albert Capitaneus Slavkoviensis dit Mieroszowski, ihrem Bruder Christoph (dem jüngeren) königl. Secretair ihre Antheile an den Myslowitzer Gütern verkaufen. –

Copie der Urkunde (ohne Datum) Albert Mieroszowski kauft von den Brüdern Adam u. Peter Lipski ihre Antheile an Schoppinitz, Rosdzin und Zalenze

Originalurkunde, dd. Myslowitz 26. Novemb. 1678 durch welche Christoph Mieroszowski (der jüngere) die Myslowitzer Majoratsherrschaft stiftet (die Lustig vergebens gesucht) böhmisch. –

Copie, deutsche Übersetzung derselben, ausgefertigt durch das Plessische freye Standesherrliche Gericht am 12. Novemb. 1824.

Ich werde mich mit der ursprünglichen Abtrennung der Myslowitzer Güter von Pless u. resp. Teschen nicht befassen. Es genüge hier die Nachricht dass dieselben 1360 dem Ritter Otto von Pilcza (Pilecki) gehörten; später aber wieder zu Pless, resp. Teschen zurückkamen. –

Die Teschener Herzöge Casimir u. Wenzel verkauften Pless (inclusive Myslowitz) am 19 Juli 1517 an Alexius Thurzo de Bethlenfalva Freiherrn auf Steinau, Wohlau u. auf Pless. –

Dessen Bruder u. Erbe Johann verkauft Myslowitz 1536 an seinen Anverwandten Stanislaus Salomo de Benedictowicze, de armis Cygnus.

Wie die Thurzo, waren auch die Salomo von ungarischen Adel. – Das Geschlecht existirt u. besitzt unter Anderen das Schloss Nedez (Niedzica) in Nordungarn. In Polen waren sie mit Thurzo, mit Fogelweder und durch diese mit den Grafen v. Tenczyn-Tenczynski wie auch mit vielen altadeligen Geschlechtern verwandt; sie bekleideten adelige Ämter, waren reich begütert u. ihr Adel wurde im Jahre 1543 anerkannt & bestätigt

Nach dem Tode des Erwerbers von Myslowitz, nehm-
lich des Stanislaus Salomo erbte diesen Besitz sein
Bruder Nicolaus der alte, Eigenthümer des Gutes
Modlnica bei Krakau (aus Dlugosz: Liber Bene-
ficiorum ist zu ersehen, dass die Salomo sehr reich
begütert gewesen.) – Wenn zwei Familienglieder den-
selben Taufnahmen führten, wurden sie als „der alte
und der junge unterschieden, statt zu sagen der äl-
tere u. der jüngere, senior u. junior (so war es mit
dem † 1202 Mieczyslaus von Grosspolen, den man nicht
ob gravitatem morum et prudentiam, sondern zum
Unterschiede vom † 1211 Mieczyslaus von Oberschlesien
senex nannte, – so mit Sigismund Koenig von Polen,
u. mit dessen Sohn Sigismund August dem letzten der
Jagellonen.) –
Nicolaus des alten (so wird er in den Acten geschrieben)
Gemahlin war Catharina Kozlowna Górska de armis
Nowina de Gorzkiew (Beitrung). Ihr Denkmal befin-
det sich in der Myslowitzer Kirche. – Nach dem Tode ihres
Gatten war sie die lebenslängliche Nutzniesserin von My-
slowitz, schrieb sich auch Pani Myslowska, – oder na My-
slowicach. Irrthümlich hält sie Dr. Lustig für die letzte Ei-
genthümerin der ganzen Herrschaft oder für eine Mit-
eigenthümerin derselben. Es fragt sich also sehr, ob sie an
irgend Jemanden Gutsantheile abgetreten, u. ob sich ihre
Vermächtnisse nicht auf Geldquoten beschränkt haben?

~~[illegible]~~

Das Todesjahr des Nicolaus des alten u. seiner Wittwe Ca-
tharina ist mir nicht genau bekannt. – Ich besitze von ihr
ausgestellte Urkunden vom Jahr 1589. Ihn beerbte sein
Sohn Nicolaus der junge. Er scheint ledig gestorben zu sein
u. zwar spätestens im Jahre 1582, da in diesem Jahre ver-
kauften seine Erbinnen das Gut Modlnica an ihren Vetter
Stanislaus Fogelweder koeniglich-polnischen Gesandten in

Spanien, u. die Urkunde sagt ausdrücklich „nach dem Tode des Herrn Nicolaus Salomo des jungen!"
Ihn beerbten seine 7. Schwestern u. zwar:
Die 1te verheirathet an Joannes Mężyk de Dąbrowa de armis Wieniawa.
2te an Joannes de Bebelna Goslawski d. a. Ascia
3te Barbara an Stanislaus de Kuczkow Kuczkowski d. a. Nepowron Praefectus Wojnicensis, Suppa= rius Cracoviensis.
4te an ~~Joannes~~ Andreas de Lipie Lipski, d. a. Szre= niawa.
5te Hedwig an Christoph de Mieroszowice Mieroszow= ski d. a. Nepowron in Chropaczow haeres.
6te an Stanislaus Klemp. d. a. Strepa.
7te Ursula an Christoph Dunin de Skrzynno d. a. Cygnus.
Dieselben theilten sich in die ererbte Herrschaft Myslowitz.
Nun fragt man unwillkürlich: woraus bestand die ursprüngliche Herrschaft, — wie wurde sie getheilt, wer erhielt welchen Antheil derselben? Leider kann auf diese Fragen keine erschöpfende Antwort gegeben werden.
So viel ist gewiss, dass die ursprüngliche, ungetheilte Herrschaft von 1474 bis spätestens 1582 bestanden habe, denn in diesem Jahre fiel sie den Schwestern Nicolaus Salomon des jüngen zu. (Die Behauptung D. Lustig's also, dass sie bis 1638 bestanden, ist nicht ganz richtig. —
Die Herrschaft scheint folgende Bestandtheile umfasst zu haben:
Die Stadt, das Schloss u. das ehemalige Vorwerk Myslowitz, einige Enclaven, die Mühle am oberen Teich (Szabelnia) u. die Dörfer Bogutzitz, Bogutzitzer Hammer (jetzt Kattowitz) Rosdzien, Rosdziener Hammer, Schoppinitz, Brzenskowitz, Brzezinka, Zalenze, Dziętzkowitz, Kozieritz und Jasec. —
Da diese Güter zwischen die 7. Schwestern getheilt wurden, so hat es seine Richtigkeit, wenn in einem Briefe v. 17t Septbr. 1638 von 1/7 Theil der Herrschaft die Rede ist.

Die 5te Schwester Nicolaus nehmlich die an Christoph Mierszowski verehelichte Hedwig, scheint den Hauptantheil dieser Güter erhalten zu haben, auf welche Art? ist uns unbekannt. Sie besass: Die Stadt u. Schloss Myslowitz, die Enclaven, die Mühle u. den Oberen Teich, das später durch Johann Christoph Mierszowski angelegte Vorwerk Janowiec (später Janow genannt), Bogutzitz (ohne Hammer) Rosdzien und Rosdzinier Hammer. – Ihr Gemahl Christoph Mierszowski der ältere besitzt Chropaczów, Michalkowitz, Siemianowitz und Bangow. – Sie verschreiben sich gegenseitig das lebenslängliche Nutzungsrecht ihres Vermögens. Da sie aber kinderlos sind, so heben sie diese Bestimmungen auf u. testiren Jedes für sich. – Er vermacht sein Vermögen seiner Cousine Hedwig Mierszowska, verehelichten Skulska (nicht Schwester wie es Lustig angiebt) u. ihren Töchtern: der Lipska, Lipnicka, Lasocka, Nidecka u. Kucharska. Seine Frau aber mit Testament vom 27 Juni 1616 legirt ~~sie~~ vorerst den lebenslänglichen Genuss „ihres Myslowitzer Antheils, der ihr nach ihrem geliebten Bruder dem seel. Herrn Nicolaus Salomo zugefallen" ihrem Manne, – nach dessen Tode aber sollen diese Güter in 3. Theile getheilt werden. Von diesen vermacht sie den I dem Christoph Gostawski „ihrem geliebtesten Neffen" (Sohn Johann Gostawski's u. der Salomonin 2t. Schwester Nicolaus's –) und ihrem Schwager dem Albert Mierszowski (dem älteren), Bruder ihres Mannes, des Christoph Mierszowski (des älteren). Den II Theil bestimmt sie der Dorothea Gostawska einer Schwester Christoph's u. Tochter Johan's Gostawski u. erwähnter Salomonin Schwester der Erblasserin, – und Gemahlin Albert Mierszowski's Den III Theil giebt sie den Kindern dieser Eheleute Albert Mierszowski u. Dorothea Gostawska, so dass 5/6 ihres Besitzes die Mierszowski u. nur 1/6 auf die Gostawski kam. Allein auch diesen haben die Mierszowski käuflich an sich gebracht, so dass Christoph Mierszowski (der jüngere) in seiner Fideicommiss Stiftungsurkunde vom

26t Novemb. 1678. (Er ein Sohn der obbenanten Albert Mieroszowski u der Dorothea Gostawcka, der lieben Schwester-Tochter u Ziehtochter der Hedwig Salomo verehelichten Mieroszowska), dass er die Güter Myslowitz, Bogutzitz, Schoppienitz, Rosdzin u Rosdziner Hammer u Antheil Brzezinka „zum Theil mit angeborenen Recht nach seinen Eltern Herrn Albert Mieroszowski von Mieroszowitz und „Frau Dorothea Gostawcka von Bebelna ererbt, theilweise nach dem lezten Willen der weiland Hedwig v. Mieroszowska geborne Salamonin, ~~[illegible]~~ erhalten, theilweise aber von seinen Brüdern Herren Johann u Albert (dem jüngeren) Mieroszowski von Mieroszowice erblich erhalten, theilweise auch durch ordentlichen Kauf an sich gebracht. — So kam es, dass von dem der Hedwig Mieroszowska (+ 1637) bereits gehörigem grosster Theil der Herrschaft u der ausschliesslich den Gostawcki u Mieroszowski zugefallen, die letzteren auch den 1/6 Theil an sich käuflich brachten, u somit (laut Lustig) 5/8 der ehemaligen Herrschaft vereinigten.

Somit hätten wir die Mieroszowskischen Antheile an der ursprünglichen Herrschaft kennen gelernt. Es bleiben also noch zu bestimmen: Bogutzitzer Hammer (Kattowitz) Zalenze, Antheil Brzezinka, Dzietzkowitz, Kozinietz u Jacce. —

Aus Lustig erfahren wir dass zu den Haupterben Nicolaus Salomo gehörte Andreas Lipski ein Enkel der Catharina Salomo. Eine Tochter Catharina's, die 4te Schwester des Nicolaus des jungen heirathete den Andreas Lipski. Dessen Sohn nun, auch Andreas, war der von Lustig erwähnte Enkel. — Aus derselben Quelle erfahren wir, dass Dzietzkowitz, Bogutzitzer Hammer (Kattowitz) u Zalenze den Lipski gehörten. Sie verkauften aber (und zwar Peter u Adam Lipski) an Albert Mieroszowski ihre Antheile an Schoppienitz, Rosdzin und Zalenze. Dadurch erfahren wir das Zalenze bei der Theilung den Lipski zugefallen

Einzelne Theile dieses Antheils gingen auf die Ka= 111 4.
mienski, Morski u. Pinocci über
Die Kamienski besassen den Bogutzitzer Hammer (Kattowitz)
und hatten dort ihren Sitz, in der Stadt gehörte ihnen die
Vogtey und gewisse Gerechtsamen, wie auch 3/8 des Stadtwaldes
Theilweise ging dieser ihr Besitz auf Johann Mieroszowski
den I. Majoratsherr über. – Gewisse Kamienskische Antheile
sind auf die Morski übergangen. – Die Morski beerbten
auch theilweise die Lipski, – da eine Tochter obbenanten
Andreas Lipski, – Eva, – einen Andreas von Morsko, Morski hei-
ratete. – Überhaupt verschwägerten sich dazumal dieselben
Geschlechter unter sich (so die Salomo, Lipski, Gostawski
Mieroszowski, Skulski,) – die Güter wurden verstückelt
u. getheilt, – u. jeder Antheilsbesitzer schrieb sich als Ei-
genthümer des Gutes. Diese Eigenheiten erschweren sehr
jede Nachforschung über damalige Besitzverhältnisse
Dziedzkowitz erscheint bereits im XVII Jahrhundert als Eigen-
thum der Pinocci.
Somit wäre wen auch nur in allgemeinen Umrissen x unsere
Aufgabe gelösst, den, biss auf die Güter Kozinietz u. Jaice fehlen
uns Nachrichten, sonst über alle Antheile der ehemaligen
Herrschaft Myslowitz, – u. über die Antheile der Mieroszowski,
Gostawski, Lipski, Kamienski u. anderer haben wir xx Fingerzeige.

S. M.

Krakau 20/XI 1898.

xx hier.

x über diese über

Krakau fideicommisshaus den / 1898.

112

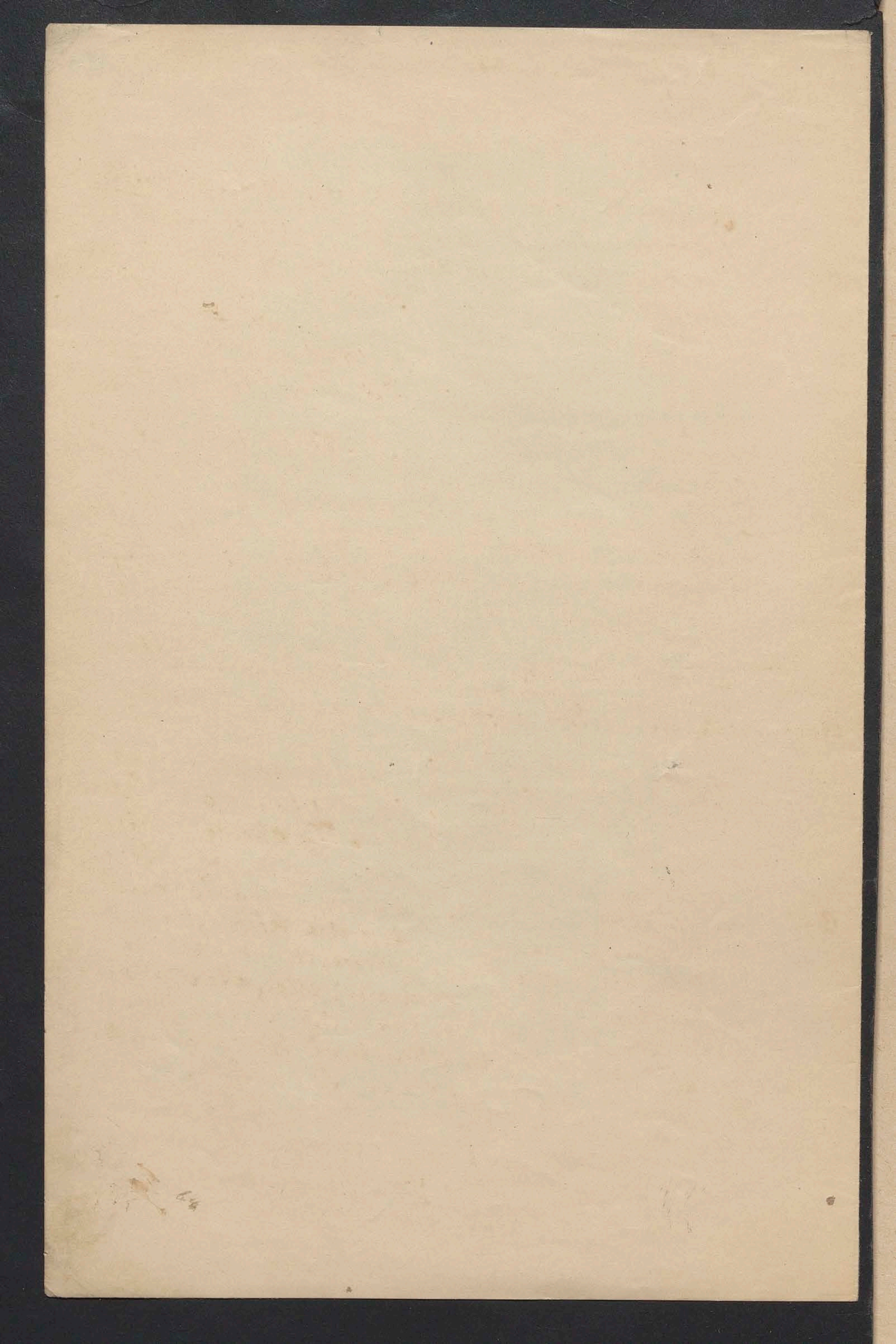
Wohlgeborner, sehr geehrter Herr!

Zwar ist es mir nicht genug klar, in wie ferne für die „Beiträge zur Schlesischen Rechtsgeschichte" es von Bedeutung sein kann die Kenntniss des factums, dass vor 300 Jahren der Rosdiener Hammer den Mieroszowski oder Lipski eigen war? – allein aus pietät für längst verflossene Zeiten u. Verhältnisse beseelt, – u. mich für einen Nachkommen eines Schlesisch-polnischen Geschlechtes betrachtend, beeile mich, – in wie ferne mein hohes Alter u. mein Leiden es gestatten, Ihnen, – nach Möglichkeit mit den verlangten Notizen zu dienen. – Sollten dieselben Ihnen brauchbar erscheinen, so wäre es vielleicht nicht gar zu kühn, Ew. Wohlgeboren, nach Erscheinen Ihres Werkes, um 1 Exp. zu ersuchen. –

Sollte Jemand eine neue Ausgabe Lustig's Gehte von Myslowitz vorheben, so könnte ich demselben mit Erläuterungen u. Berichtigungen dienen, – würde aber Zeit zu dieser Arbeit brauchen.

Mit besonderer Hochachtung Ew. Wohlgeboren
ergebenster

G. Mieroszowski
k.k. Regierungsrath a/D.

Krakau: Fideicommisshaus, den 27/XI. 898.

114

Hochgeborener
sehr geehrter Herr,

Vor Allem, meinen verbindlichsten Dank für die freundlichst mir gesandten 2. Hefte Ihrer sehr werthvollen Publikation! — Soll dieselbe, in diesem Maasse ganz Schlesien umfassen, — so wird sie zu einem Riesenwerke anwachsen. —

Was nun Ihr Verlangen anbelangt. — Ich bin 71. Jahre alt, — u. sehr herzkrank. Mein Leben kann also in jedem Augenblick schliessen, — u. solange ich noch lebe, bin ich keiner rechten Arbeit, — keiner, irgendwelcher Anstrengung fähig. — Ich kann mich also nicht damit befassen, dass ich selber Documente copiere, auch nicht damit, dass ich geeignete Copisten aussuche und collationiere. Das Schreiben, wie es meine Briefe beweisen wird meiner Schwester (von gerade schreiben ...) u. es wundert mich immer mehr oft beim Lesen ...

Ich muss mich also darauf beschränken, dass ich sehr gerne gestatte, dass in meiner Wohnung aus den Urkunden Copien gemacht werden, die ich besitze, was ich dessen Copien ... Acten ... Hauses gäbe ich die ... Allein, es lässt sich auf anderem Wege Ihrem Verlangen zu entsprechen, — und zwar

ad 1. u. 2.) Die Urkunden vom 1360 und 1652 hat Herr Dr. E. Zivier, fürstl. Plessischer Archivar (Breslau, Moritzstrasse 38.) in Krakau photographieren lassen, u. diese in Berlin vergrössern (erst die Platte ... Photographie in Berlin ...) ... Krakau mitgenommen, — bei ihm also können Sie dieselben Abdrücke erlangen, — oder von der ... — oder durch ... Mysłowitzer Gutsverwaltung. — Sie können dieselben auch bei mir in Krakau copieren lassen. Hier sei bemerkt, dass die beglaubigte Abschrift v. J. 1652 sehr mangelhaft ist u. viele Fehler enthält —

/.

Näheres darüber wie Mychowitz in den Besitz des Otto v. Pilcza gekommen u. wie er später Eigenthum des Wenzel v. Rzbiuk geworden, – bin nicht in der Lage anzugeben. – Über Otto u. dessen Verwandtschaft Niesiecki Warzenberg, Ausgabe von Bobrowicz T. VII. p. 308. – Seine Tochter Elisabeth, 1° voto Ehefrau des Vincenz Granowski, Castellanus Naclensis, gab seinem Sohn Johann, – Erben v. Pilcze, nannte sich Pilecki: 2° Voto Frau des Koenigs Vladislaus Jagiello. – Otto ist Palatinus Sandomirensis de armis Topor (securis) daher Toporczyk.

Ebenso aber Jacob d. a. Dębno, Palatin u. Capitaneus aber wo? kann ich nicht näheres angeben.

ad 5. Im Plessner freistandesherrlichen Fürstl. Archiv befindet sich eine vidimirte Abschrift der böhmischen bei mir befindlichen Original Urkunde, u. eine amtliche deutsche Übersetzung, – da ich besitze vidimirte Abschriften dieser Urkunde u. deren Übersetzung, einfacher wird es also sein von jenem Archiv eine Abschrift sammt Abschrift der Übersetzung zu verlangen u. zu erlangen, – als bei mir abzuschreiben, – u. neue Übersetzungen zu machen

